

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

รายงานการวิจัย

เรื่อง ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี
The Needs of the Elderly's Work Efficiency Development
in Chonburi Province.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนทร สุวรรณละออง
ภาควิชาสังคมวิทยา

#6 002 15 791

12 ต.ค. 2560

373104

เริ่มบริการ

=2 ส.ค. 2561

ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก งบประมาณเงินรายได้ ปีพ.ศ. 2559

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา

ประกาศคุณูปการ

การวิจัยเรื่อง ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีได้รับความสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลือของกัลยาณมิตร อาทิ ผศ.ดร. พูลพงศ์ สุขสว่าง จากวิทยาลัยวิทยาการวิจัยและการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา ผศ.กุศลวัฒน์ คงประดิษฐ์ จากภาควิชาสารสนเทศศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และ ผศ.ดร. บุญเชิด หนูอ้อม จากภาควิชาสังคมวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือให้เกิดความเชื่อมั่นที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ คุณจุฑาทิพย์ คำมาละ ที่ช่วยเหลือตรวจทานปรับแต่งรูปเล่มให้ถูกต้องสวยงาม ขอขอบคุณคณาจารย์ ภาควิชาสังคมวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาที่ได้เกื้อหนุนพื้นที่

ทางสังคมให้เอื้อต่อกระบวนการคิดและกระบวนการทำงานวิจัยในครั้งนี้

สุดท้ายขอขอบคุณผู้สูงอายุและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ ทุกท่าน ในทุกพื้นที่ ทั้งในอำเภอเมืองชลบุรี อำเภอเมืองพนัสนิคม อำเภอบ่อทอง และ พัทยา ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าของท่าน ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่มีค่าสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผศ.ศุภวัฒน์ ชื่นชอบ และรศ.ภารดี มหาจันทร์ ที่ให้คำแนะนำเชื่อมโยงกลุ่มผู้สูงอายุให้กับผู้วิจัย

ท้ายสุดขอขอบคุณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ให้โอกาสผู้วิจัยได้ทำงานในครั้งนี้

สุนทร สุวรรณละออง

29 สิงหาคม 2560

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประการคือ 1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางในจังหวัดชลบุรี และ 2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางในจังหวัดชลบุรี ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คนสุ่มตัวอย่างแบบใช้ความน่าจะเป็น แบบแบ่งชั้นอย่างไม่เป็นสัดส่วน (Disproportional Stratified Random Sampling) ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปเป็นสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุและไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใดๆ เลย เลือกแบบเจาะจง จำนวนทั้งสิ้น 16 คน ใช้การสัมภาษณ์เจาะลึกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. สถานการณ์ทำงานของผู้สูงอายุของผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลาง

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ทำงาน ส่วนผู้สูงอายุที่ทำงานจะทำงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ โดยกลุ่มผู้สูงอายุวัยต้น มีอาชีพอื่น ๆ มากกว่าวัยกลาง และเหตุผลในการทำงานเพราะต้องการมีรายได้เป็นสำคัญ โดยวัยต้นมีความต้องการมีรายได้มากกว่าวัยกลาง อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุส่วนใหญ่รู้สึกไม่มีความสุขในการทำงาน โดยเฉพาะผู้สูงอายุวัยกลาง

2. เปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางในจังหวัดชลบุรี

ภาพรวมพบว่าผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางมีความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และความรู้ทักษะในการทำงาน โดยผู้สูงอายุวัยต้นต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานภาพรวมมากกว่าผู้สูงอายุวัยกลาง เมื่อเรียงลำดับความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้น มีความต้องการพัฒนาศักยภาพเรียงลำดับได้ดังนี้ 1. ด้านร่างกาย 2. ด้านจิตใจ 3. ด้านสังคม 4. ด้านความรู้ทักษะในการทำงาน ส่วนผู้สูงอายุวัยกลางมีความต้องการพัฒนาศักยภาพ เรียงลำดับได้ดังนี้ 1. ด้านร่างกายและด้านจิตใจ 2. ด้านสังคม 3. ด้านความรู้ทักษะในการทำงาน

Abstract

This research aimed to study: 1. work situation of the Young Old and the Old-old in Chonburi, and 2. the comparison of needs for the development of work proficiency of the Young-old and the Old-old in Chonburi. This research used qualitative and quantitative methodology.

Regarding quantitative methodology, 200 samples were selected by disproportional stratified random sampling method. They were the elderly people aged between 60-79 years. Some belonged to an elderly club, while some did not belong to any. 16 of them were selected by purposive sampling method and in-depth interviews were used with these people. The result was as follows:

1. Work situation of the Young Old and Old-old

Most of the elderly was not working. Most of the elderly worked in the field that was not related to agriculture. There were more people from the Young-old group working in various professions than those of people from the Old-old group. The main reason for working was that they wanted incomes. The Young-old people were in need of incomes more than those of the Old-old people were. However, they were not happy at work especially the Old-old.

2. The comparison of needs for the development of work proficiency of the Young-old and the Old-old

The needs for the development of work proficiency of the Young-old and the Old-old revealed that the needs of the Young-old people and the Old-old people were different at .05 statistically significant in 4 aspects: physical, mental, social, and working skills. The Young-old people wanted to develop their holistic working skills more than the Old-old people did. The Young-old people's needs for the development were ordered as 1. physical development, 2. Mental development, 3. social development, and 4).working skill development. The Old-old people's needs for the development were ordered as 1.physical development and mental development, 2. social development, 3. working skill development.

สารบัญ

	หน้า
ประกาศคุณประการ.....	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่.....	ญ
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	5
ระยะเวลาทำการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์.....	5
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ.....	8
ทฤษฎีความจำเป็นพื้นฐาน.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการทำงาน.....	12
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ.....	15
แนวคิดอัตลักษณ์ของผู้สูงอายุ.....	18
แนวคิดการเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ.....	18
บทบาทของผู้สูงอายุในสังคมไทย.....	20
การจำแนกกลุ่มผู้สูงอายุ.....	21
ข้อมูลจังหวัดชลบุรี.....	23
งานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้อง.....	26
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	34
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	34
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	35

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
	40
	40
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
สัญลักษณ์และความหมายที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
- ตอนที่ 1 ข้อมูลคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	43
- ตอนที่ 2 ข้อมูลสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสุขภาพของ ผู้สูงอายุ.....	50
- ตอนที่ 3 ข้อมูลสถานการณ์การทำงานของผู้สูงอายุ.....	70
- ตอนที่ 4 ข้อมูลเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของ ผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางในจังหวัดชลบุรี.....	78
- ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ.....	94
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	112
สรุป.....	112
อภิปราย.....	123
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	128
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	129
บรรณานุกรม.....	130
ภาคผนวก.....	135

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	จำนวนประชากรของพื้นที่ต่าง ๆ 4 พื้นที่ คือ เมืองชลบุรี พนัสนิคม บ่อทอง และ พัทธยา.....	25
2.2	จำนวนผู้สูงอายุจำแนกตามพื้นที่ 4 พื้นที่และช่วงอายุ วัยต้นและวัยกลาง.....	26
3.1	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ.....	38
4.1	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	43
4.2	แสดงข้อมูลเพศของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs	43
4.3	แสดงข้อมูลสถานภาพสมรสของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs.....	44
4.4	แสดงข้อมูลสถานภาพสมรสของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs.....	45
4.5	แสดงข้อมูลระดับการศึกษาของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs.....	46
4.6	แสดงข้อมูลจำนวนสมาชิกที่พักอาศัยด้วยของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง (รวมผู้สูงอายุ) วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs.....	47
4.7	แสดงข้อมูลสถานะในครอบครัวของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs.....	48
4.8	แสดงข้อมูลลักษณะของครอบครัวที่อยู่อาศัยด้วยของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs.....	48
4.9	แสดงข้อมูลรายได้ทั้งหมดต่อเดือนของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs.....	50
4.10	แสดงข้อมูลแหล่งรายได้ที่สำคัญที่สุดในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs.....	51
4.11	แสดงข้อมูลความพึงพอใจภาวะการเงินของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs.....	53
4.12	แสดงข้อมูลการออมหรือสะสมเงิน ทอง หรือทรัพย์สินอื่นของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs.....	54
4.13	แสดงข้อมูลการมีหนี้สินของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs.....	54

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.14	แสดงข้อมูลการได้รับความช่วยเหลือหากประสบปัญหาทางการเงินของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs.....	55
4.15	แสดงข้อมูลสถิติการความช่วยเหลือที่ได้รับของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs.....	56
4.16	แสดงข้อมูลสิทธิการรักษาพยาบาลของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs.....	57
4.17	แสดงข้อมูลการเป็นสมาชิกกลุ่มชุมชนของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs.....	58
4.18	แสดงข้อมูลการขอเข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่มของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs.....	59
4.19	แสดงข้อมูลผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวันมากที่สุดของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs.....	60
4.20	แสดงข้อมูลการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs.....	61
4.21	แสดงข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมาของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs.....	62
4.22	แสดงข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม(เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานเลี้ยงรุ่น การอบรม) ของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs..	63
4.23	แสดงข้อมูลการสื่อสารออนไลน์ผ่านระบบมือถือหรือคอมพิวเตอร์ของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs.....	64
4.24	แสดงข้อมูลการวินิจฉัยว่าเป็นโรคเรื้อรัง ของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs.....	65
4.25	แสดงข้อมูลการออกกำลังกายของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs.....	66
4.26	แสดงข้อมูลสุขภาพของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs.....	67
4.27	แสดงข้อมูลการรับประทานยาของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs.....	68
4.28	แสดงข้อมูลการเผชิญกับปัญหาในปัจจุบันของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs.....	69

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.29	แสดงข้อมูลอาชีพก่อนอายุ 60 ปี ของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs..... 70
4.30	แสดงข้อมูลระยะเวลาการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs..... 71
4.31	แสดงข้อมูลการทำงานในระหว่าง 7 วันก่อนการสัมภาษณ์ของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs..... 72
4.32	แสดงข้อมูลเหตุผลการไม่ทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs..... 73
4.33	แสดงข้อมูลงานที่ทำในปัจจุบันของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs..... 74
4.34	แสดงข้อมูลเหตุผลที่ทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs..... 75
4.35	แสดงข้อมูลความสุขในการทำงานปัจจุบันของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs..... 76
4.36	แสดงข้อมูลความคาดหวังอายุที่สามารถทำงานได้ของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs..... 77
4.37	แสดงข้อมูลคุณสมบัติส่วนตัว ทักษะความชำนาญที่คิดว่ามีมากที่สุด (เรียง 3 ลำดับ) ของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง..... 77
4.38	แสดงข้อมูลความรู้/ ภูมิปัญญา ที่คิดว่ามีมากที่สุด (เรียง 3 ลำดับ) ของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง..... 78
4.39	แสดงข้อมูลความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs..... 78
4.40	แสดงข้อมูลเหตุผลที่ไม่ต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs..... 79
4.41	แสดงข้อมูลเหตุผลที่ต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs..... 80
4.42	แสดงข้อมูลรูปแบบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs..... 82
4.43	แสดงข้อมูลการมีส่วนร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs..... 83

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.44	แสดงข้อมูลหน่วยงานที่ควรมีส่วนรับผิดชอบในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs.....	84
4.45	แสดงข้อมูลความจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในยุคปัจจุบันของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs.....	85
4.46	แสดงข้อมูลเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านร่างกายระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยสถิติ t-test.....	86
4.47	แสดงข้อมูลเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านจิตใจระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยสถิติ t-test.....	88
4.48	แสดงข้อมูลเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านสังคมระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยสถิติ t-test.....	89
4.49	แสดงข้อมูลเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านความรู้ทักษะในการทำงานระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยสถิติ t-test.....	91
4.50	แสดงการสรุปข้อมูลเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานภาพรวมในแต่ละด้านระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยสถิติ t-test.....	93
4.51	ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุที่ให้สัมภาษณ์เชิงลึก.....	94
4.52	จุดอ่อน จุดแข็ง ในการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี.....	111

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สังคมสูงวัย (Aged society) เป็นคำศัพท์ที่สังคมปัจจุบันกล่าวถึงกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งตามคำอธิบายทางประชากรศาสตร์ สังคมสูงวัยหมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด หรือ สังคมที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่า ร้อยละ 7 (ปราโมทย์ ประสาทกุล, 2558 หน้า 24) สถานการณ์ที่สังคมมีประชากรสูงอายุเพิ่มมากขึ้นดังกล่าวกำลังเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทั่วโลกทั้งในประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาแล้ว จากการศึกษาข้อมูลประชากรโลก พบว่าในปี พ.ศ.2556 จำนวนประชากรโลกทั้งหมด ๗,๑๐๐ ล้านคน จัดเป็นประชากรที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป คิดเป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 12 ซึ่งเรียกได้ว่า โลกได้กลายเป็นสังคมสูงวัยแล้ว (คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2559, หน้า 2-3) ซึ่งสาเหตุหลักของการมีประชากรผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นในสังคมมาจากอัตราการเกิดและและอัตราการตายของประชากรลดลงด้วยความก้าวหน้าทางการแพทย์เทคโนโลยี ตลอดจนการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจที่ทำให้ผู้คนสามารถมีอายุยืนยาว

สำหรับประเทศไทย พบว่าการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของไทยเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วง 3-4 ทศวรรษที่ผ่านมาทำให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ ตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2543-2544 คือ มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2557, หน้า 1) และเมื่อพิจารณาจากดัชนีการสูงวัย (Aging Index) ซึ่งแสดงถึงการเปรียบเทียบโครงสร้างการทดแทนกันของประชากรกลุ่มผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) กับกลุ่มประชากรวัยเด็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปี) พบว่าประเทศไทยมีดัชนีการสูงวัยต่ำกว่า 100 แสดงว่าจำนวนประชากรสูงอายุนี้น้อยกว่าจำนวนเด็ก (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2557, หน้า 1)

จากการคาดประมาณการของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คาดว่า ในปีพ.ศ. 2566 ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปในประเทศไทยจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 14.1 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 21 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งเท่ากับว่าในปีพ.ศ. 2566 หรืออีกประมาณ 17 ปี ประเทศไทยจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” และในปี พ.ศ. 2576 ประเทศไทยจะมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากถึง 18.7 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 29 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งหมายถึงการกลายเป็น “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” (คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2559, หน้า 5-6) จากข้อมูลการประมาณการประชากรดังกล่าวข้างต้นของคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติพบว่าใกล้เคียงกับข้อมูลการประมาณการของปราโมทย์ ประสาทกุล (2558, หน้า 24) ที่ได้อธิบายไว้ใน สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2557 ว่า

“ประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงวัย (Aged society) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 จากนั้นประเทศไทยจะใช้เวลาอีก 16 ปี ก่อนจะกลายเป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Complete aged society) ในราวปี

พ.ศ. 2564 และจะใช้เวลาอีกเพียง 10 ปี ก็จะทำให้กลายเป็น “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” (Super aged society) ประมาณปี 2574”

จากข้อมูลทั้งสองแหล่งทำให้มองเห็นภาพอนาคตสังคมไทยที่กำลังจะกลายเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอดในเวลาอีกไม่นาน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่สังคมไทยต้องเตรียมการ เพื่อรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าวให้ทันทั่วถึง มิฉะนั้นจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศไทยอย่างยากที่จะแก้ไขได้ เพราะสภาพภาวะปัจจุบันสภาพการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุก็อยู่ในภาวะที่น่าเป็นห่วง เช่น ผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่ต้องอยู่ในครอบครัวที่เล็กลง ผู้สูงอายุต้องอยู่ตามลำพังคนเดียวเพิ่มมากขึ้น หรือการที่ผู้สูงอายุต้องอยู่ในครัวเรือนที่ยากจน ดังนั้นการเตรียมการทั้งในเรื่ององค์ความรู้ นโยบาย งบประมาณ ฯลฯ เพื่อรับมือกับประเด็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอดจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณางานวิจัยเกี่ยวกับผู้สูงอายุเท่าที่ผ่านมาพบว่ายังมีช่องว่างการวิจัยและความต้องการองค์ความรู้เพื่อสร้างความเท่าทันกับสถานการณ์ผู้สูงอายุอยู่มาก ดังเช่น

คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติพบว่ายังมีงานวิจัยเกี่ยวกับผู้สูงอายุอย่างน้อย 3 ประเด็นที่ควรได้รับการศึกษาวิจัยให้ลึกซึ้ง คือ การวิจัยเกี่ยวกับการทำงานของผู้สูงอายุ การวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาในสังคมสูงวัย และ การคาดประมาณประชากรสูงวัยและความต้องการด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิจัยเกี่ยวกับการทำงานของผู้สูงอายุ เพราะที่ผ่านมาการศึกษาด้านนี้ยังมีไม่มากนักและยังขาดองค์ความรู้หรือผลงานวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัยในเรื่องศักยภาพในการทำงานเชิงเศรษฐกิจของผู้สูงอายุโดยเฉพาะของผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางที่ยังมีสุขภาพดี (คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2559, หน้า 6-10) จะเห็นได้ว่าพื้นที่ความรู้เกี่ยวกับการทำงาน การศึกษา ความต้องการด้านต่าง ๆ ของผู้สูงอายุมีการแยกย่อยเป็นผู้สูงอายุแต่ละช่วงวัย

วิพรรณ ประจวบเหมาะและคณะ (2553, หน้า 28) วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รายงานผลการศึกษา โครงการปรับปรุงแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ไว้ว่า ผู้สูงอายุไทยจำนวนไม่น้อยยังมีศักยภาพ คือ มีภาวะแข็งแรง ช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นได้ แต่ยังไม่ได้มีการนำศักยภาพเหล่านี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพราะขาดข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณและสัดส่วนของผู้สูงอายุในกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มช่วยเหลือตนเองได้แต่ไม่พร้อมช่วยผู้อื่น กลุ่มช่วยเหลือตนเองได้และพร้อมช่วยผู้อื่น กลุ่มช่วยเหลือตนเองไม่ได้ต้องพึ่งผู้อื่น ตลอดจนยังขาดข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพที่อยู่และความสามารถหรือความชำนาญพิเศษของกลุ่มผู้สูงอายุ เป็นต้น โดยที่ผ่านมาแม้มีการรวบรวมและจัดทำทะเบียนคลังปัญญาผู้สูงอายุ วุฒิสภา และการถ่ายทอดภูมิปัญญาบ้าง แต่ในทางปฏิบัติยังไม่สำเร็จเท่าที่ควร เพราะแต่ละหน่วยงานต่างก็จัดเก็บของตนเองไม่มีการประสานเชื่อมโยงกันเท่าที่ควร จะเห็นได้ว่าความพยายามหาองค์ความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุโดยพิจารณาตามความแตกต่างของกลุ่มผู้สูงอายุยังจัดเป็นสิ่งที่สังคมไทยจำเป็นต้องเพิ่มเติม

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) พบว่าสังคมไทยได้มีการปรับเปลี่ยนมุมมองหรือปรัชญาเกี่ยวกับผู้สูงอายุไปจากเดิมที่เคยมองผู้สูงอายุว่าเป็นบุคคลด้อยโอกาสหรือภาระมาเป็นการมองว่าผู้สูงอายุมีพลังในการพัฒนาสังคมและควรได้รับการส่งเสริม เกื้อกูลจากครอบครัว

ชุมชน และรัฐ ให้ดำรงชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีให้นานที่สุด (วิพรรณ ประจวบเหมาะและคณะ, 2553, หน้า 31) ผู้วิจัยเห็นว่าการเสนอโน้ตชนเช่นนี้ทำให้สังคมมีท่าทีในการศึกษาทำความเข้าใจผู้สูงอายุ ในฐานะผู้ที่ยังมีพลังและมีศักยภาพในการเป็นผู้ผลิตในตลาดแรงงาน ซึ่งถือเป็นมิติที่สมควรได้รับการพัฒนาต่อยอดเพราะเป็นโน้ตชนที่ส่งผลต่อการเพิ่มคุณค่าความหมายให้กับมนุษย์

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากผู้สูงอายุที่มีลักษณะแตกต่างกัน มีศักยภาพ ความต้องการ และ ปัญหาที่แตกต่างกัน (วิพรรณ ประจวบเหมาะ, 2553, หน้า 8) ดังนั้นสิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่าสังคมไทย จำเป็นต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนคือการทำความเข้าใจผู้สูงอายุแต่ละกลุ่มวัยให้มากขึ้น เพราะ ผู้สูงอายุก็คือกลุ่มคนทางสังคมกลุ่มหนึ่งที่ภายในกลุ่มย่อมมีรายละเอียดของชีวิตคนที่แตกต่างกัน หลากหลาย ผู้สูงอายุในกลุ่มเดียวกันก็ไม่ได้เหมือนกันหมดทุกคน กลุ่มผู้สูงอายุที่มีช่วงอายุที่แตกต่างกันย่อมมีความต้องการไม่เหมือนกัน กลุ่มผู้สูงอายุที่อยู่ในพื้นที่เมืองกับกลุ่มผู้สูงอายุที่อยู่ในชนบท ผู้สูงอายุที่มีพื้นฐานการศึกษาตลอดจนหน้าที่การงานที่การประกอบอาชีพก่อนเกษียณอายุที่แตกต่างกันย่อมมีความต้องการตามบริบทของกลุ่ม เป็นต้น การทราบความต้องการโดยเฉพาะอย่างยิ่งความต้องการในการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุอย่างถ่องแท้ ย่อมสามารถทำให้นโยบายการพัฒนางานเพื่อสร้างรายได้และคุณค่าชีวิตให้กับผู้สูงอายุในอนาคตที่จำเป็นต้องเกิดขึ้นนั้นมีความหมายและสามารถสร้างการมีส่วนร่วมตลอดจนจูงใจให้ผู้สูงอายุเข้ามาร่วมไม่ร่วมมือในการขับเคลื่อนนโยบายรวมถึงแผนงานและโครงการต่าง ๆ ได้อย่างมีพลัง

จังหวัดชลบุรี ตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกของประเทศไทย มีประวัติศาสตร์อันยาวนานตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ พื้นที่แห่งนี้เคยเป็นที่ตั้งของเมืองโบราณอย่างน้อย 3 เมือง คือ เมืองพญาเร่ เมืองพระรถและเมืองศรีโพธิ์ ซึ่งเมืองเหล่านี้ตั้งอยู่ในเขตอำเภอบ่อทอง อำเภอพนัสนิคมและอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีตามลำดับ ด้วยความอุดมสมบูรณ์และภูมิศาสตร์อันเหมาะสมของพื้นที่ในการเชื่อมต่อกับชุมชนต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศนับแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน ทำให้พื้นที่ได้กลายเป็นเมืองที่มีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การค้าและวัฒนธรรมอันโดดเด่น เมื่อผสมผสานเข้ากับการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งตะวันออกของประเทศไทยภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาตินับตั้งแต่ฉบับที่ 4-5 เป็นต้นมาได้เพิ่มแรงดึงดูดให้ชลบุรีกลายเป็นเป้าหมายของ ผู้คน แรงงาน ทุน ผู้ประกอบการต่าง ๆ ให้เข้ามาลงทุนหลักปักฐานในพื้นที่แห่งนี้เป็นจำนวนมาก ปัจจุบันจังหวัดชลบุรีได้กลายเป็นเมืองอุตสาหกรรมและเมืองท่องเที่ยวชั้นนำของประเทศไทย

จากการศึกษาตัวเลขจำนวนประชากรผู้สูงอายุและดัชนีการสูงวัย ในปี พ.ศ. 2556 พบว่า จังหวัดชลบุรีมีประชากรสูงอายুরวม 153,361 คน แบ่งเป็นชายจำนวน 66,139 คน หญิงจำนวน 87,222 คน เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดต่างๆ จำนวนจังหวัด 77 จังหวัด พบว่า ดัชนีการสูงวัยของ จังหวัดชลบุรีจัดอยู่ในลำดับที่ ๖๖ โดย อันดับ ๑ ที่มีดัชนีการสูงวัยสูงสุด ได้แก่ จังหวัด ลำปาง ส่วน อันดับสอง คือ จังหวัดลำพูน และ อันดับสุดท้ายลำดับที่ ๗๗ คือ จังหวัด คือ นราธิวาส (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ๒๕๕๗, หน้า ๔-๖) และจากข้อมูลรายงานสถิติจังหวัดชลบุรี พบว่าในปี พ.ศ. 2558 จังหวัดชลบุรีมีประชากรทั้งสิ้น 1,421,612 คน จัดเป็นผู้มีอายุระหว่าง 0-14 ปี ร้อยละ 19.78 อายุระหว่าง 15-59 ร้อยละ 68.36 และอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 11.86

(รายงานสถิติจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2559, หน้า xxvii) เมื่อพิจารณารายละเอียดประชากรผู้สูงอายุ พบว่า จังหวัดชลบุรีมีประชากรผู้สูงอายุทั้งสิ้น 168,605 คน แบ่งเป็นวัยต้น (อายุระหว่าง 60-69 ปี) จำนวน 95,066 คน ผู้สูงอายุวัยกลาง (อายุระหว่าง 70-79) จำนวน 48,442 คน และผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป) จำนวน 25,097 คน (คำนวณโดยผู้วิจัย จากข้อมูล รายงานสถิติจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2559, หน้า 9) และหากคิดเทียบเคียงกับประชากรทั้งหมดของจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2558 ซึ่งมีจำนวน 1,421,612 คน (รายงานสถิติจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2559, หน้า xxvii) จะพบว่าจังหวัดชลบุรีมีประชากรผู้สูงอายุร้อยละ 8.4 หากเทียบกับเกณฑ์การเข้าสู่สังคมสูงวัยตามคำอธิบายทางประชากรศาสตร์ที่ต้องมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 จังหวัดชลบุรี อาจยังไม่ถือว่าเป็นสังคมสูงวัยเต็มตัวนักแต่ก็จัดว่าเข้าใกล้เต็มที ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จังหวัดชลบุรีต้องเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์สังคมสูงวัยเสียแต่เนิ่น ๆ เพราะเมื่อพิจารณาตัวเลขประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ต้องการพัฒนาขีดความสามารถ พ.ศ. 2556-2558 พบว่ากลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไปมีตัวเลขความต้องการการทำงานถึงร้อยละ 24.13 กล่าวคือปี พ.ศ. 2557 มีจำนวนผู้สูงอายุต้องการทำงานจำนวน 1,044 คน และปีพ.ศ. 2558 มีจำนวนผู้สูงอายุต้องการทำงานจำนวน 1,296 คน จะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุต้องการการทำงานเพิ่มขึ้น 252 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 24.13 (รายงานสถิติจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2559, หน้า 74)

จากข้อมูลทางเอกสารและรายงานต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า แม้จังหวัดชลบุรีจะยังมีประชากรผู้สูงอายุไม่ถึงร้อยละ 10 แต่มีแนวโน้มตัวเลขเพิ่มขึ้น อีกทั้งผู้สูงอายุมีแนวโน้มความต้องการที่จะทำงานเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางเพราะที่ผ่านมากการศึกษาผู้สูงอายุมักจะเหมารวมผู้มีอายุ 60 ปีขึ้นไปเป็นกลุ่มศึกษา ไม่ได้ทำการแบ่งแยกช่วงอายุอย่างชัดเจน รวมทั้งเป็นการตอบโจทยส่วนหนึ่งของคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติที่ได้ชี้แนวทางไว้ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ที่สำคัญการแยกแยะความต้องการในการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในแต่ละกลุ่มช่วงวัยได้ชัดเจน จะเป็นพื้นฐานข้อมูลและความรู้สำคัญในการนำไปใช้ต่อยอดเพื่อการวางแผนพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อผู้สูงอายุ ครอบครัว ชุมชน จังหวัดและสังคมไทยได้เป็นอย่างดี ท้ายสุดน่าจะนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขของประชากรผู้สูงอายุในสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสถานการณ์การทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางในจังหวัดชลบุรี
๒. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางในจังหวัดชลบุรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้แนวทางในการพัฒนาการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุ วัยต้นและวัยกลาง ในจังหวัดชลบุรี

๒. นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร: ศึกษาเฉพาะผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลาง ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 60 ขึ้นไปแต่ไม่เกิน 79 ปี

ขอบเขตด้านพื้นที่: ศึกษาเฉพาะพื้นที่ จังหวัดชลบุรี เนื่องจากชลบุรีมีความเป็นเมืองหลายระดับ จึงกำหนดแบ่งพื้นที่เมืองชลบุรีเป็น 4 พื้นที่ คือ อำเภอเมืองชลบุรี อำเภอพนัสนิคม อำเภอบ่อทอง และ เมืองพัทยา อันเป็นพื้นที่เมืองที่มีลักษณะเมือง กึ่งเมืองกึ่งชนบท ชนบท และพื้นที่พิเศษที่เป็นเมืองแบบนานาชาติ

ขอบเขตด้านเนื้อหา: ศึกษาครอบคลุมเรื่องสถานการณ์การทำงานของผู้สูงอายุ ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านต่างๆ 4 ด้าน คือ ร่างกาย จิตใจ สังคม และ ทักษะความรู้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางที่เหมาะสมสำหรับจังหวัดชลบุรี

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และสถานที่ทำการวิจัย จังหวัดชลบุรี

ระยะเวลาทำการวิจัย

1 ปี ตั้งแต่ สิงหาคม พ.ศ. 2559 – กันยายน พ.ศ.2560

นิยามศัพท์

ผู้สูงอายุ หมายถึง ประชากรชายหญิงที่มีอายุระหว่าง 60-79 ปีที่มีภูมิลำเนาหรือพักอาศัยอยู่ในพื้นที่เขตจังหวัดชลบุรี 4 พื้นที่ ได้แก่ อำเภอเมืองชลบุรี อำเภอพนัสนิคม อำเภอบ่อทอง และเมืองพัทยา ไม่น้อยกว่า 1 ปี

การทำงาน หมายถึง กิจกรรมเพื่อการดำรงชีวิตที่ทำแล้วอาจได้รับค่าตอบแทนเป็นเงิน หรือ สิ่งของ หรือความสุขทางกายและใจ หรือทำแล้วได้ผลกำไรหรืออย่างใดอย่างหนึ่ง

ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงาน หมายถึง ความประสงค์หรือความปรารถนาของผู้สูงอายุในการพัฒนาศักยภาพการทำงาน 4 ด้าน คือ ความต้องการทางด้านร่างกาย ความต้องการทางด้านจิตใจ ความต้องการทางด้านสังคม ความต้องการทางด้านความรู้ ทักษะ

ความต้องการทางร่างกาย หมายถึง ความประสงค์ที่เกิดจากข้อเรียกร้องทางด้านร่างกายอันเป็นเรื่องเบื้องต้นของการดำรงชีวิตให้รอดปลอดภัย

ความต้องการทางจิตใจ หมายถึง ความประสงค์ในการได้รับความรัก ความอบอุ่น ความมั่นคงทางอารมณ์ มีสติ สมารถ ได้รับการเคารพให้เกียรติ ความเชื่อมั่นอันทำให้เกิดความรู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่า มีความหมาย มีความสำคัญ มีการเติบโต

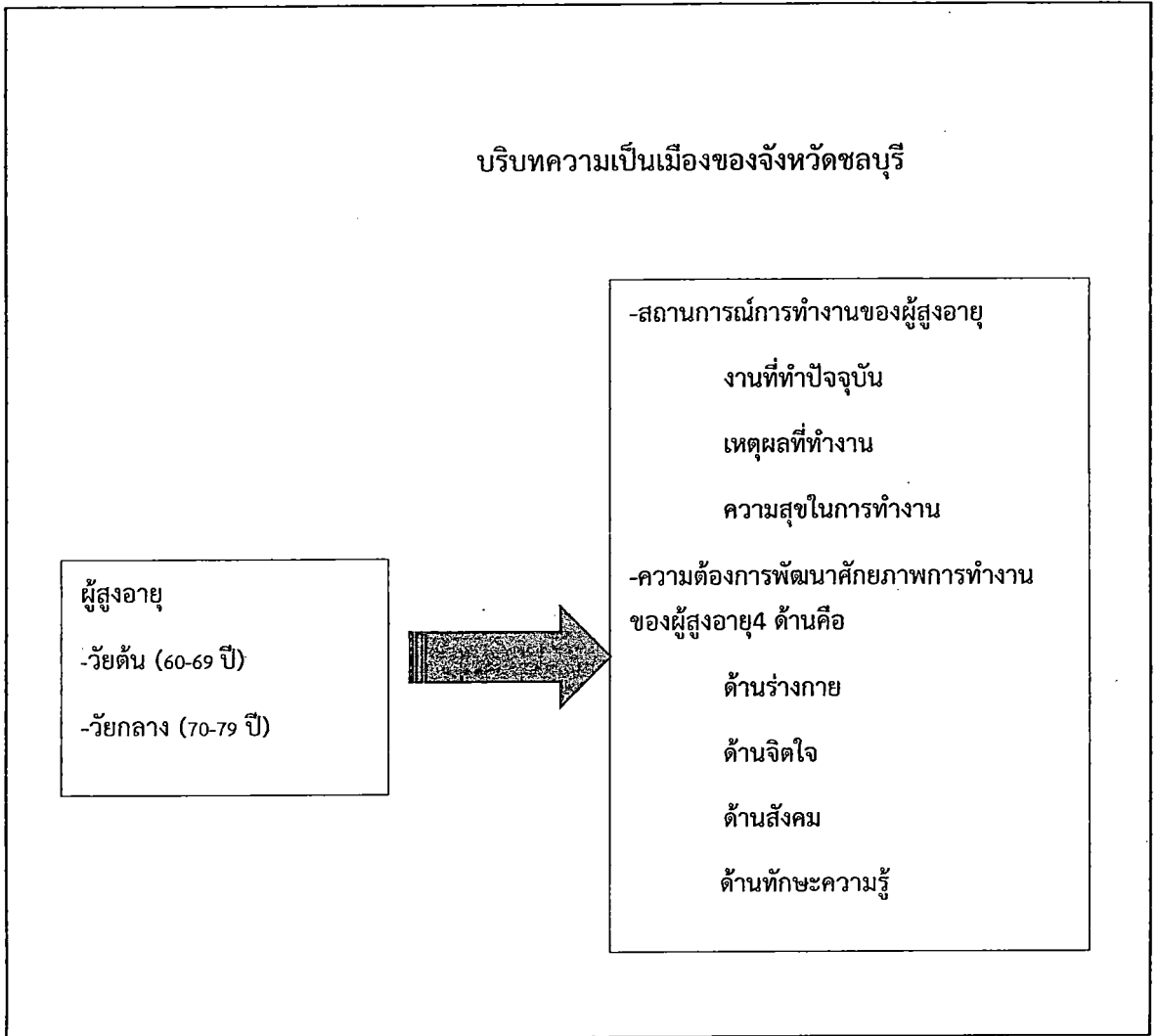
ความต้องการทางสังคม หมายถึง ความประสงค์ในการมีความสัมพันธ์กับกลุ่มคนต่าง ๆ เช่น ครอบครัว เพื่อน เพื่อนบ้าน กลุ่มสมาคม และคนรอบตัว เพื่อให้ได้รับการยอมรับ ได้รับการยกย่อง และ มีความมั่นคงในชีวิต

ความต้องการทางด้านทักษะ ความรู้ หมายถึง ความชำนาญ ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ การใช้คอมพิวเตอร์และโปรแกรมต่าง ๆ ภาษาอังกฤษ ทักษะเฉพาะด้าน(เช่น ด้านบัญชี การเงิน พัสดุ งานช่าง งานไม้ เป็นต้น) การทำงานเป็นทีมการใช้อุปกรณ์สื่อสาร การจัดการความขัดแย้ง กฎหมาย การคิด พูด ฟัง การพัฒนาบุคลิกภาพ การปรับตัวเข้ากับสังคม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด เรื่องของทุนทางสังคม ตามแนวคิดของอาานันท์ กาญจนพันธุ์ ซึ่งว่าการจะเข้าใจความต้องการของผู้สูงอายุในสังคมเมืองแบบชลบุรีอย่างเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมแบบเมืองนั้น จำเป็นต้องทำความเข้าใจเรื่องทุนทางสังคมหรือการเมืองของอัตลักษณ์ เพื่อบอกว่าตนเองต้องการอะไร และจากแนวคิดเรื่องอิทธิพลจากสังคมและสิ่งแวดล้อมตามทฤษฎี ecological systems theory ของ Bronfenbrenner (1979 cited in Lemme, 1995) ที่พบว่า อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมในระดับต่าง ๆ มีผลต่อพฤติกรรมมนุษย์เพราะพฤติกรรมเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคลและสิ่งแวดล้อมของบุคคลตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสามารถสรุปเป็นกรอบในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในบทนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ 1.แนวคิดและทฤษฎี และข้อมูลจังหวัดชลบุรี 2.งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.แนวคิดและทฤษฎี ประกอบด้วย

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ
ทฤษฎีความจำเป็นพื้นฐาน
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการทำงาน
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
แนวคิดอัตลักษณ์ของผู้สูงอายุ
แนวคิดการเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ
บทบาทของผู้สูงอายุในสังคมไทย
การจำแนกกลุ่มผู้สูงอายุ

2. ข้อมูลจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย

ข้อมูลความเป็นเมืองของจังหวัดชลบุรีและพื้นที่ศึกษา 4 พื้นที่ ได้แก่ อำเภอเมืองชลบุรี อำเภอพนัสนิคม อำเภอบ่อทอง และเมืองพัทยา

ข้อมูลสถานการณ์ผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีและพื้นที่ศึกษา 4 พื้นที่ ได้แก่ อำเภอเมืองชลบุรี อำเภอพนัสนิคม อำเภอบ่อทอง และเมืองพัทยา

3.งานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

ความต้องการ มาจากภาษาอังกฤษว่า needs ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้อธิบายความหมายของคำว่าความต้องการไว้ดังนี้

Kohbantau (1978 อ้างถึงใน อาชญญา รัตนอุบล, 2559, หน้า 95) ความต้องการ คือ ความแตกต่างระหว่างผลลัพธ์ (Outcomes) ที่เป็นจริง กับ ผลลัพธ์ที่พึงปรารถนาหรือความต้องการเป็น ความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่กับสภาพที่ควรจะเป็น

Houl (1972 อ้างถึงใน อาชญญา รัตนอุบล, 2559, หน้า 95) ความต้องการ เป็นเงื่อนไขหรือสภาพที่จำเป็นต้องได้รับการตอบสนองในบางสิ่ง และใช้เพื่อแสดงถึงความขาดแคลนในบางสิ่ง บางอย่างของบุคคล ประชาชน ความต้องการที่บุคคลอาจรู้สึกและแสดงออกถึงความต้องการของตนเองได้ เรียกว่า Felt need ส่วนความต้องการที่บุคคลอื่น ๆ เกิดความรู้สึกว่าบุคคลที่ตนสนใจนั้น มีความต้องการในบางสิ่งบางอย่าง เรียกว่า Ascribed need

A.H Maslow ได้เสนอความคิดเรื่อง Maslow's Hierarchy Needs Pyramid ไว้ในช่วง ค.ศ. 1960 ซึ่ง สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2555, หน้า 8-10) ได้นำมาอธิบายไว้และสามารถสรุปความต้องการของคนแบ่งออกเป็น 5 ชั้นจากสูงไปต่ำดังนี้

1.ความต้องการด้านร่างกาย (Bodily Needs of Physiological Needs) เช่น มนุษย์ต้องการอาหารน้ำ ต้องการทางเพศ ต้องการพักผ่อน ต้องการอุณหภูมิที่เหมาะสมในการดำรงชีวิต เป็นต้น

2.ความต้องการด้านความปลอดภัยหรือความมั่นคงในชีวิต (Safety Needs or Security Needs) ต้องการอาชีพที่มั่นคง ไม่ต้องการให้ใครมาทำร้าย เป็นต้น

3.ความต้องการด้านสังคม (Love and Belonging Needs) มนุษย์ต้องการความรัก ต้องการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มองค์กรต่าง ๆ การได้รับการยอมรับจากคนในกลุ่ม เป็นต้น

4.ความต้องการได้รับการยกย่องหรือมีฐานะเด่นในสังคม (Self-esteem Needs) มนุษย์ต้องการได้รับการสรรเสริญ เคารพ หรือการยอมรับนับถือจากคนในสังคม อันจะทำให้รู้สึกอิสระมีเสรีภาพซึ่งความต้องการในขั้นนี้ สุวิมล ว่องวานิช (2558, หน้า 35) ได้กล่าวอธิบายไว้ว่า ความต้องการในขั้นนี้แยกเป็น 2 ระดับ คือระดับที่ต่ำกว่าและระดับที่สูงกว่าโดย ระดับที่ต่ำกว่าคือ ต้องการให้คนอื่นเชื่อถือ มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จัก ส่วนระดับที่สูงกว่าคือ ต้องการความนับถือในตนเอง มีความเชื่อมั่น มีความสามารถบรรลุเป้าหมายกำหนด

5.ความต้องการที่จะได้กระทำตามความสามารถที่เป็นจริง (Self-actualization) ซึ่งจัดเป็นความต้องการขั้นสูงสุดของบุคคลเพื่อสะท้อนถึงความสามารถและศักยภาพของตนเอง

ความต้องการทั้ง 5 ขั้นดังกล่าว สุวิมล ว่องวานิช (2558, หน้า 35) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ความต้องการ 4 ขั้นแรก เป็นความต้องการจำเป็นที่ยังบกพร่องหรือขาดแคลน (deficit needs :D-needs) อันหมายความว่า เป็นความต้องการจำเป็นที่หากยังไม่ได้รับการตอบสนองจะยังคงสภาวะที่ขาดแคลน ถ้าได้รับแล้วจึงจะหายไป และความต้องการเหล่านี้จะมีระดับความเข้มข้นเป็นลำดับขั้น กล่าวคือต้องได้รับการตอบสนองในขั้นแรกๆ ก่อนขั้นอื่น ๆ จึงจะตามมา ส่วนความต้องการในลำดับขั้น 5 คือ ความต้องการได้เป็นในสิ่งที่ต้องการจะเป็น (being needs: B-needs) อันจะทำให้รู้สึกครบถ้วนสมบูรณ์ในการมีชีวิต ซึ่งบุคคลโดยทั่วไปจะบรรลุความต้องการในระดับนี้น้อยมาก

Alderfer (อ้างถึงใน ธงชัย สันติวงษ์, 2535, หน้า 390-391) ได้กล่าวถึงทฤษฎีความต้องการไว้ว่าความต้องการมี 3 ลักษณะคือ

1.ความต้องการที่ได้รับการตอบสนอง กล่าวคือ หากความต้องการระดับใดได้รับการตอบสนองน้อย ความต้องการประเภทนั้นจะมีอยู่สูง

2.ขนาดของความต้องการ ถ้าหากความต้องการประเภทที่อยู่ต่ำกว่าได้รับการตอบสนองมากพอแล้ว ก็จะทำให้ความต้องการประเภทอื่นที่อยู่สูงกว่ามีมากยิ่งขึ้น

3. ความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนอง ถ้าหากความต้องการประเภทที่สูงมีอุปสรรคขัดได้รับการตอบสนองน้อย ก็จะทำให้ความต้องการประเภทอื่นที่อยู่ต่ำลงไปมีความสำคัญมากขึ้น

โนลส์ (Malcolm S. Knowles, 1970 อ้างถึงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2555 หน้า 174-175) นักการศึกษาผู้ใหญ่ที่มีชื่อเสียงชาวอเมริกัน ได้แบ่งความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ออกเป็น 6 ด้านคือ

- 1.ความต้องการทางกายภาพ
- 2.ความต้องการในการเจริญงอกงาม
- 3.ความต้องการได้รับความมั่นคงปลอดภัย

- 4.ความต้องการได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ
- 5.ความต้องการทางด้านจิตใจและอารมณ์
- 6.ความต้องการได้รับการยอมรับ

โดยโนสส์เชื่อว่าหากความต้องการแต่ละด้านได้รับการตอบสนองจะช่วยให้ผู้ใหญ่ลดปัญหาต่าง ๆ ลงได้อย่างมาก ซึ่งกระทำได้ด้วยการจัดโปรแกรมและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความมั่นคงแก่ผู้ใหญ่ไม่ว่าเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา การเมือง เพราะการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมทำให้เกิดการเรียนรู้ดีขึ้น

Anthony Robins (2560) นักเขียน นักพูด และโค้ชด้านบุคลิกภาพชื่อดังจากอเมริกา ได้กล่าวถึงความต้องการของมนุษย์ไว้ว่ามี 6 ประการคือ 1.ต้องการความมั่นคง (Certainty) 2. ต้องการความไม่มั่นคง (Uncertainty or Variety) 3.ต้องการเป็นคนสำคัญ (Significance) 4. ต้องการความรักและความสัมพันธ์ (Love and Connection) 5.ต้องการการเติบโต (Growth) และ 6. ต้องการให้ (Contribution) โดย 4 ประการแรก Robin จัดเป็นความต้องการด้านบุคลิกภาพ (Needs of the Personality) ส่วน 2 ประการสุดท้าย เขาจัดเป็นความต้องการด้านจิตวิญญาณ (Needs of the spirit) ซึ่งแต่ละประเด็นมีใจความสำคัญดังนี้

ความต้องการด้านบุคลิกภาพ (Needs of the Personality)

1. ต้องการความมั่นคง (Certainty) เป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย ความมั่นคง ความเรียบร้อย สามารถควบคุมคาดการณ์ได้ ความสม่ำเสมอ
2. ต้องการความไม่มั่นคง (Uncertainty or Variety) เป็นความต้องการตื่นเต้น ประหลาดใจ ความตื่นเต้น รู้สึกเหมือนผจญภัย ไม่ต้องมีระเบียบนัก
3. ต้องการเป็นคนสำคัญ (Significance) เป็นความต้องการที่จะมีความหมาย เป็นที่ต้องการ มีความสำคัญ มีความภาคภูมิใจ ได้รับความรักนับถือ ได้รับการยกย่อง
4. ต้องการความรักและความสัมพันธ์ (Love and Connection) เป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับมนุษย์คนอื่น ๆ ต้องการสื่อสารพูดคุย มีสัมพันธ์ภาพและมิตรต่อกัน

โดยความต้องการในประการที่ 3 และ 4 บางครั้งอาจมีการขัดแย้งกันได้บ้าง เช่น ถ้ามนุษย์ใช้เวลากับการเป็นคนสำคัญในสังคมมาก ย่อมทำให้เขาไม่มีเวลาเพียงพอในการเอาใจใส่หรือสัมพันธ์กับคนใกล้ชิดทำให้เกิดความขัดแย้งกัน

ความต้องการด้านจิตวิญญาณ (Needs of the spirit)

5. ต้องการการเติบโต (Growth) เป็นความต้องการในการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของชีวิตที่ดีขึ้น อารมณ์มั่นคง มีความฉลาดและการพัฒนาทางจิตใจ
6. ต้องการให้ (Contribution) เป็นความต้องการที่จะอุทิศ ช่วยเหลือ ให้คนอื่น ๆ เพื่อให้เขาได้มีความสุข เป็นความรู้สึกที่ต้องการจะแบ่งปันให้กับสังคม

โจนส์ (Jones, 1969 อ้างถึงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2554, หน้า 61) ทำการสำรวจสาเหตุที่นักศึกษาผู้ใหญ่เข้ามาเรียนทางการศึกษาผู้ใหญ่ จนสามารถวิเคราะห์และแยกเหตุผลในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ไว้ว่า ความสนใจและความต้องการเรียนรู้ เป็นสาเหตุสำคัญในการเข้ามาเรียนทางการศึกษาของผู้ใหญ่ นอกจากนี้ยังพบว่าเมื่อบุคคลมีอายุมากขึ้นนับจากวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง เขาจะยังไม่ต้องการได้รับการศึกษาและการเรียนรู้ตามแบบแผนยิ่งขึ้น ทั้งนี้จะพบได้ในวงการ

อุตสาหกรรมทั้งภาครัฐและเอกชนจากงานศึกษาของโจนส์ช่วยตอกย้ำความเชื่อเรื่องการศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุก่อนการพัฒนาหรือเริ่มต้นโครงการอะไรกับคนกลุ่มนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจความต้องการที่แท้จริงของเขาเหล่านั้นอย่างลึกซึ้งก่อน

จากความหมายอันหลากหลายของความต้องการ สุวิมล ว่องวานิช (2558, หน้า 33-41) เมธีวิจัยอาวุโส (สกว.) ได้สังเคราะห์และจัดประเภทของความหมายของความต้องการ ออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มมุมมองทางจิตวิทยา และ มุมมองทางการประเมิน โดยมุมมองทางจิตวิทยา คือ แนวคิดของ Abraham Maslow อันเป็นความต้องการของมนุษย์ที่มีลำดับขั้น และ มุมมองทางการประเมิน ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 กลุ่มย่อยคือ กลุ่มแรก ความต้องการคือ ความแตกต่างหรือความคลาดเคลื่อน (discrepancy) อันมุ่งสะท้อนถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ความแตกต่างของน้ำหนักของเด็กที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานแสดงถึง ความต้องการที่เด็กควรได้รับหรือแก้ไขปัญหา และกลุ่มสอง ความต้องการคือ ประโยชน์ที่ได้รับ (benefits)จากการสนองตอบต่อความขาดแคลน ในส่วนนี้เป็นการมุ่งไปที่สิ่งพึงปรารถนาเพื่อนำมาอุดช่องว่างซึ่งเกี่ยวข้องกับแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ตัวอย่างเรื่องเด็กที่น้ำหนักต่ำกว่ามาตรฐานข้างต้น ในมุมมองนี้ ความต้องการคือ สารอาหารหรือ การบริโภคอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ

จากแนวคิดเรื่องความต้องการดังกล่าวข้างต้น เป็นสิ่งที่ยืนยันว่าความต้องการเป็นทั้งจุดเริ่มต้น วิธีทางและจุดหมายปลายทางของการกระทำ ดังนั้นการศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุจะส่งผลต่อความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและเท่าทัน ในการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุ เพื่อนำสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้น

วิธีประเมินความต้องการ

อาชัญญา รัตนอุบล (2559, หน้า 95) ได้กล่าวไว้ว่า มี 5 วิธีคือ

1. การศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data)
2. การสัมภาษณ์ (Interview)
3. การขอข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant)
4. การจัดกลุ่มขนาดเล็ก (Focus group)
5. การสำรวจ (Survey)

ซึ่งการตัดสินใจจะใช้วิธีการใดในการประเมินความต้องการจำเป็นต้องพิจารณาปัจจัย 3 ประการคือ เวลา แหล่งทรัพยากร และ ความรู้ ดังนั้นงานวิจัยในครั้งนี้จึงเลือกวิธีศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุ 2 วิธี คือ การสำรวจ (Survey) และการขอข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) หรือที่เรียกว่าการสัมภาษณ์เจาะลึก

ทฤษฎีความจำเป็นพื้นฐาน (Basic Need Theory)

ธนิช กนกเทศ (2559, หน้า 332-333) ได้อธิบายทฤษฎีนี้ไว้และผู้วิจัยนำมาสรุปได้ดังนี้

เนื่องมาจากความล้มเหลวของทฤษฎีภาวะความทันสมัย และการเรียกร้องขององค์การสหประชาชาติ รวมทั้งการตอบสนองต่อข้อเรียกร้องของนักทฤษฎีที่พึ่งพา ทำให้ในการนักวิชาการกลุ่มองค์การกรรมระหว่างประเทศ (ILO=International Labour Organization) ได้เสนอกลยุทธ์ใน

การพัฒนาใหม่โดยคำนึงถึงความต้องการพื้นฐาน และความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ รวมถึงการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง

แนวคิดนี้พยายามกำหนดเงื่อนไขทางสังคมและการจัดเตรียมสถาบันต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อบรรลุความสำเร็จที่ต้องการ ทฤษฎีนี้เสนอให้มีการวางแผนพัฒนาจากส่วนกลางไปสู่ระดับล่างโดยคำนึงถึงความต้องการความจำเป็นขั้นพื้นฐานที่แตกต่างกันของแต่ละประเทศ ดังนั้นการกำหนดความจำเป็นขั้นพื้นฐานของแต่ละประเทศจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยทฤษฎีนี้เน้นการตอบสนองความต้องการที่จำเป็นพื้นฐานของประชากร เน้นการกระจายอำนาจและกระจายความเจริญอย่างทั่วถึงให้ความสำคัญกับชนบท เกษตรกรรมและการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เน้นการพัฒนาทุกมิติอย่างบูรณาการเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน

ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน หมายรวมถึงความจำเป็นทั้งในทางวัตถุและความจำเป็นในทางจิตใจ ด้วยกระบวนการพัฒนา ซึ่งมีสาระสำคัญคือ นักวางแผนต้องให้ความสำคัญในการคัดเลือกโครงการที่จะตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานและเน้นกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน รวมถึงมีการกระจายอำนาจในการวางแผนเพราะเป้าหมายสูงสุดที่ต้องการในระยะยาวคือ ให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ตลอดไป

เนื้อหาสำคัญของทฤษฎีความจำเป็นพื้นฐานคือ การเปลี่ยนแปลงวิธีการกระจายรายได้ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิต และการค้า รวมถึงการกระจายอำนาจให้แก่ละชุมชนในแต่ละพื้นที่ได้เสนอปัญหาและความต้องการขึ้นมาแล้วคัดเลือกโครงการที่สามารถตอบโจทย์ได้มากที่สุด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการปรับโครงสร้างการบริหารของรัฐเพื่อรองรับการกระจายอำนาจและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นและเข้าถึงบริการด้านต่าง ๆ ของรัฐ โดยใช้ระบบบริหารจัดการที่ดีให้ความสำคัญกับภาคเกษตรกรรมและชนบทมากขึ้น

ทฤษฎีความจำเป็นพื้นฐานข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยคิดว่า การให้ความสำคัญกับเสียง (Voices) ของผู้สูงอายุในการสะท้อนความต้องการของตนเองในการพัฒนาเพื่อให้เกิดศักยภาพในการทำงานตามความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุเป็นเรื่องที่สำคัญ เนื่องจากการจัดกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่ผ่านมามักเป็นไปตามความต้องการหรือความพึงพอใจของผู้มีอำนาจ หรือ ตามนโยบายของผู้บริหารต่าง ๆ มากกว่า

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการทำงาน

การพัฒนาศักยภาพการทำงาน ประกอบด้วยคำหลักๆ 4 คำ คือ 1.การ 2.พัฒนา 3.ศักยภาพ และ 4.การทำงาน ซึ่งหากพิจารณาความหมายของคำต่าง ๆ ดังกล่าว สามารถอธิบายได้ดังนี้

การ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิต พ.ศ. 2554 (2556, หน้า116) เป็นคำนาม หมายถึงงาน สิ่งหรือเรื่องที่ทำ มักใช้คู่กับคำ งาน เช่น การงาน

พัฒนา พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิต พ.ศ. 2554 (2556, หน้า 827) มาจากคำว่าพัฒน์ หรือพัฒนะ เป็นคำนาม แปลว่า ความเจริญ ส่วนคำว่า พัฒนา เป็นคำกริยา แปลว่า ทำให้เจริญ ดังนั้นคำว่า การพัฒนาจึงหมายถึง งานหรือสิ่งที่ทำแล้วเจริญขึ้น

การพัฒนา สุภกิจ ศรีปัดถา (2549, หน้า 2 อ้างถึงใน สุพัฒน์ชัย โพธิ์แก้ว 2557, หน้า 8) หมายถึง การจัดกระทำ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่เป้าหมายที่ผู้คิดจัดกระทำ กำหนดไว้มักจะมีผลไปในทางที่ดีขึ้น โดยการพัฒนามี 3 ประการคือ รักษาสิ่งที่ดีไว้ สร้างเสริมสิ่งใหม่ และ มุ่งแก้ไข ปัญหา

จากที่รวบรวมมาจะเห็นได้ว่า การพัฒนา หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่มีผลในการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่เดิม

ศักยภาพ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิต พ.ศ. 2554 (2556, หน้า 1139) อธิบายว่า เป็นคำนาม หมายถึง ภาวะแฝง อำนาจหรือคุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ อาจทำให้พัฒนาหรือปรากฏเป็นสิ่งที่ประจักษ์ได้ เช่น เขามีศักยภาพในการทำงานสูง น้ำตกขนาดใหญ่มีศักยภาพในการให้พลังงาน

พจนานุกรมฉบับมติชน (2547, หน้า 819) หมายถึง ภาวะแฝง พลังความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคล อำนาจหรือคุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ อาจทำให้พัฒนาหรือให้ปรากฏเป็นสิ่งที่ประจักษ์ได้

คลังคำ (นววรรณ พันธุ์เมธา, 2559, หน้า 182) หมายถึง พลังความสามารถที่มีอยู่ในบุคคล เป็นต้น เช่น เชื้อมั่นในศักยภาพของผู้ร่วมงาน

ส่วนในภาษาอังกฤษ พจนานุกรมปรัชญา อังกฤษ-ไทย (เจษฎา ทองรุ่งโรจน์, 2547, หน้า 151) ใช้คำว่า Potentiality หมายถึง ภาวะแฝง ความเป็นไปได้ในการเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ภาวะที่มีอำนาจแฝงอยู่ส่วน Potential คือ ศักยะ หรือ อำนาจที่มีแฝงอยู่ โดยคำว่า Potent หมายถึง มีความสามารถ คือ ทรงพลัง ทรงอำนาจ คือ ศักยะ หรือ การที่มีอำนาจ หรือ อิทธิพลในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมีประสิทธิภาพ

ซึ่งคำว่า Potentiality พจนานุกรมคำศัพท์จิตวิทยาและประวัติจิตวิทยาสาระสำคัญ (สุโท เจริญสุข, 2520, หน้า 154) ได้อธิบายว่าหมายถึง ศักยภาพ ความสามารถที่ติดตัวมา ไว้ด้วย

ส่วน สุทธธัญญ์ โอบอ้อม (2557, หน้า 19-20) กล่าวว่า คำว่าศักยภาพ มาจากภาษาอังกฤษ คำว่า "Competency" โดย Competency หมายถึง ความรู้ (knowledge) ทักษะ (skills) และคุณลักษณะ ส่วนบุคคล (personal characteristic or attributes) ที่ทำให้บุคคลผู้นั้นทำงานใน ความรับผิดชอบของตนได้ดีกว่าผู้อื่น จึงอาจกล่าวได้ว่า Competency คือ คุณลักษณะทั้งในด้าน ทักษะ ความรู้ และพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งจำเป็นต่อ การปฏิบัติงาน ในตำแหน่งหนึ่งๆ ให้ประสบความสำเร็จ สรุป แล้ว ศักยภาพ คือ ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมที่จำเป็นต่อ การทำงานของบุคคล ให้ประสบความสำเร็จสูงกว่ามาตรฐานทั่วไป

สำหรับคำว่า Competency อังกรศักดิ์ คงศาสน์ (2550, หน้า 6, 9) อธิบายว่า หมายถึง ทักษะ สมรรถนะ ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ แรงจูงใจ หรือคุณลักษณะที่เหมาะสมของบุคคลที่ทำให้สามารถปฏิบัติงานได้ประสบความสำเร็จ โดย competency จะมุ่งเน้นไปที่ต้นทางหรือสาเหตุในตัวของคน ๆ นั้น อันเป็นคุณลักษณะในตัวคน ซึ่งจัดเป็นจุดเริ่มต้นของพฤติกรรมที่จะแสดงออกในการทำงาน

จากความหมายของคำว่าศักยภาพดังกล่าว จะเห็นได้ว่าคำว่าศักยภาพ เป็น สิ่งที่อยู่ภายในตัวบุคคลอันประกอบด้วย คุณลักษณะ ความรู้ ทักษะ ความสามารถของบุคคล ที่ส่งผลให้การแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำใด ๆ มีพลัง การทำงาน

ซึ่งหนังสือชุดความรู้การดูแลตนเองและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุด้านการทำงาน สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสและ

ผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2555, หน้า 1-2) ให้ความหมายและกล่าวถึงความสำคัญของการทำงานไว้ดังนี้

การทำงาน หมายถึง การทำกิจกรรมเพื่อการเลี้ยงชีวิตที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้การทำกิจกรรมที่ทำแล้วได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินสดหรือสิ่งของ ค่าตอบแทนที่เป็นเงิน อาจจ่ายเป็นรายเดือน รายสัปดาห์ รายวันหรือรายขึ้น

การทำกิจกรรมที่ทำแล้วได้ผลกำไร หรือหวังที่จะได้รับผลกำไร หรือส่วนแบ่งเป็นการตอบแทน การทำกิจกรรมที่ทำให้กับธุรกิจของสมาชิกในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้างหรือผลกำไรตอบแทนอย่างใด ซึ่งสมาชิกในครัวเรือนที่ประกอบธุรกิจนั้นจะมีสถานภาพการทำงานเป็นผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัวหรือนายจ้างโดยการทำงานมีความสำคัญและประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ 3 ด้านคือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจและด้านความมั่นคง กล่าวคือ

1. ด้านร่างกาย การทำงานช่วยให้ผู้สูงอายุเคลื่อนไหวได้เคลื่อนไหว ออกกำลังกายมีความกระฉับกระเฉง แข็งแรง ชะลอความเสื่อมของร่างกาย
2. ด้านจิตใจ การทำงานช่วยให้ผู้สูงอายุเห็นคุณค่าในตนเอง มีศักดิ์ศรี ไม่เป็นภาระใคร
3. ด้านความมั่นคง การทำงานช่วยให้ผู้สูงอายุมีรายได้ในการดูแลตนเองทั้งในยามปกติและยามเจ็บป่วย แต่อย่างไรก็ตามจำเป็นต้องคำนึงถึงลักษณะงานที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุด้วย

ส่วนท่านอาจารย์พุทธทาส ได้ให้ความหมายของคำว่า งาน ว่า มีได้หมายถึงอาชีพการงานเท่านั้น หากแต่รวมถึงงานที่ก่อให้เกิดทั้งประโยชน์ตนและประโยชน์ท่าน รวมทั้งงานด้านใน คือการปฏิบัติธรรมด้วย ดังนั้นการทำงานคือ การปฏิบัติธรรม การทำงานจึงเป็นเครื่องมือพัฒนาตนและบำรุงจิตใจให้เจริญงอกงาม (พระไพศาล วิสาโล, 2558, หน้า 2 และ หน้า 51)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การพัฒนาศักยภาพการทำงาน หมายถึง การกระทำใด ๆ เพื่อเปลี่ยนแปลงหรือยกระดับ คุณลักษณะ ความรู้ ทักษะ ความสามารถในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้เพิ่มขึ้นอันจะนำมาซึ่งประโยชน์ในการดำรงชีวิต

ในการพัฒนาผู้สูงอายุที่มีอายุเกิน 60 ปี แฮพวิก เฮิร์ท (อ้างถึงในสุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2555, หน้า 35-36) ได้อธิบายไว้ว่าควรมีลักษณะภารกิจเชิงพัฒนาการ 6 ประการ คือ

1. ทำให้ผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้และปรับตัวเกี่ยวกับความเสื่อมทางด้านร่างกาย
2. ทำให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวเองได้เกี่ยวกับการเกษียณอายุการทำงานประจำ ตลอดจนรายได้ที่ต้องลดน้อยลงไป
3. ทำให้ผู้ใหญ่สามารถปรับตัวได้ ถ้าเกิดการสูญเสียของคู่ครองและตกเป็นม่าย
4. ทำให้ผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีอายุรุ่น ๆ เดียวกันและความสนใจใกล้เคียงกัน เพราะจะช่วยให้จิตใจสบายไม่เหงาจนเกินไป
5. ทำให้ผู้สูงอายุมีการพบปะพูดคุยกับคนในวัยเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกันบางครั้งบางคราว
6. ทำให้ผู้สูงอายุสามารถกำหนดสถานที่อยู่อาศัยในสภาพที่ตนเองพอใจ ไม่ว่าจะมีย่านเป็นของตนเองหรืออาศัยอยู่กับลูกหลาน หรือในบ้านพักคนชรา

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงจำแนกความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในการวิจัยครั้งนี้ ออกเป็น 4 ด้านคือ ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานทางด้านร่างกาย ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานด้านจิตใจ ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานทางด้านสังคม และความต้องการพัฒนา ความรู้ ทักษะ โดยความต้องการเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่บอกลัง เจ็บป่วย หรือสภาพที่จำเป็นต้องได้รับการตอบสนอง และใช้เพื่อแสดงถึงความขาดแคลนในบางสิ่งบางอย่างของผู้สูงอายุที่รู้สึกที่เรียกว่า Felt need ซึ่งควรต้องแก้ไข

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ความหมายผู้สูงอายุ

สำหรับความหมายของคำว่าผู้สูงอายุ มีการนิยามแตกต่างกัน เช่นองค์การสหประชาชาติ (United Nations) ไม่มีนิยามที่แน่นอนว่าอายุเท่าไรจึงเรียกว่า “ผู้สูงอายุ” (Older, Elderly persons) แต่กระนั้นองค์การสหประชาชาติก็ใช้เกณฑ์อายุ 60 ปีขึ้นไปในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ส่วนประเทศพัฒนาแล้ว ส่วนใหญ่ใช้เกณฑ์ 65 ปีขึ้นไป (WHO, 2001 อ้างถึงใน ปราโมทย์ ปราสาทกุล, 2558, หน้า 17)

สำหรับประเทศไทย สมบูรณ์ ศัลยาชีวิน (2526 หน้า 41 อ้างถึงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2555, หน้า 33-34) ได้กล่าวถึงช่วงอายุของวัยสูงอายุในสังคมไทยว่า เป็นปัจฉิมวัยหรือวัยชรา ซึ่งนับ อายุ ตั้งแต่ 51-75 ปี ในมุมมองนี้อธิบายโดยอาศัยความเชื่อด้านโหราศาสตร์ พุทธศาสตร์ และความเชื่อของคนไทยโบราณ เป็นเกณฑ์สำคัญในการแบ่งวัย กล่าวคือ ในแต่ละวัยมีช่วงห่างกันประมาณ 25 ปี เริ่มจากประณมวัยหรือวัยเริ่มต้นคือนับตั้งแต่เกิดจนอายุครบ 25 ปี มัชฌิมวัยหรือวัยกลางคน อายุ ตั้งแต่ 26-50 ปี และ ปัจฉิมวัยหรือวัยชรา อายุ 51-75 ปี

ส่วนพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 3 “ผู้สูงอายุ” หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย (ปราโมทย์ ปราสาทกุล, 2558, หน้า 16)

อย่างไรก็ตามคำว่าผู้สูงอายุ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า elderly ส่วนคำว่า aging หมายถึง ความสูงอายุ หรือ ความชราภาพ อันหมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องของชีวิต โดยที่อายุหรือวัยมีผลต่อพฤติกรรมและแรงจูงใจของบุคคล ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยา จิตใจ และสังคม (บุษยมาส สินธุประมง, 2539, หน้า17)

สำหรับความหมาย สังคมสูงวัย สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ และ สังคมสูงวัยระดับสุดยอดจากรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2557 (ปราโมทย์ ปราสาทกุล, 2558, หน้า 24) ได้อธิบายความหมายของสังคมสูงวัยทั้ง 3 ลักษณะไว้ดังนี้

1. สังคมสูงวัย (Aged society) หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด หรือ ประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 7
2. สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Complete aged society) หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด หรือ ประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 14
3. สังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super Aged society) หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 28ของประชากรทั้งหมด หรือ ประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20

สำหรับความสนใจศึกษาผู้สูงอายุกล่าวได้ว่า เกิดขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ที่เรียกว่า ยุค Baby boom เพราะประชากรมีเพิ่มมากขึ้น ดำรงชีวิตได้นานมากขึ้น อันเนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์และเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้น ส่งผลให้สังคมโลกพัฒนาสู่สังคมสูงอายุหรือสังคมสูงวัย (Aging/aged society) (กำจร หลุยยะพงศ์, 2553, หน้า 27)

สำหรับประเทศไทยการพัฒนาเข้าสู่สังคมสูงวัย (Aged society) เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 และภายในอีก 16 ปี คือ ปีพ.ศ. 2564 สังคมไทยจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” (Complete aged society) และในปี พ.ศ. 2574 หรืออีก 10 ปีต่อไป สังคมไทยจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” (Super Aged society) (ปราโมทย์ ปราสาทกุล.2558, อ้างแล้ว, หน้าเดิม)

จากข้อมูลการรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2557 (ปราโมทย์ ปราสาทกุล 2558 หน้า 25-36) ยังพบว่า ในปี พ.ศ. 2557 ประเทศไทยมีผู้สูงอายุวัยต้นจำนวน 5.6 ล้านคน (ร้อยละ 8.6 ของประชากรทั้งหมด) ผู้สูงอายุวัยกลางจำนวน 3.0 ล้านคน (ร้อยละ 4.6 ของประชากรทั้งหมด) และผู้สูงอายุวัยปลายจำนวน 1.4 ล้านคน (ร้อยละ 2.1 ของประชากรทั้งหมด) โดยประมาณว่าในปี พ.ศ. 2583 จะมีประชากรสูงอายุวัยปลายหรือผู้มีอายุ 80 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้นอีกเกือบเท่าตัว เร็วกว่ากลุ่มอื่น เมื่อพิจารณาตามเพศพบว่าสังคมสูงวัยของไทยมีผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย โดยพบว่าใน ปีพ.ศ. 2557 ประชากรสูงอายุวัยต้น (อายุ 60-69 ปี) มีอัตราส่วนเพศเท่ากับ 87.0 (อัตราส่วนเพศ เป็นดัชนีที่แสดงจำนวนประชากรชายต่อประชากรหญิง 100 คน) ประชากรสูงอายุวัยกลาง (อายุ 70-79 ปี) มีอัตราส่วนเพศเท่ากับ 78.7 ประชากรสูงอายุวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป) มีอัตราส่วนเพศเท่ากับ 64.7 และเมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ความยากจน พบว่า ในปีพ.ศ. 2557 มีผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) มากถึงหนึ่งในสามหรือร้อยละ 34 ของผู้สูงอายุทั้งหมดมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนทั้งนี้ไม่รวมคนที่ไม่มีรายได้ (ซึ่งเส้นความยากจน ในปีพ.ศ. 2556 คือผู้มีรายได้ต่ำกว่า 2,572 บาทต่อคน ต่อเดือนหรือ 30,864 บาทต่อคนต่อปี) โดยแหล่งรายได้สำคัญของผู้สูงอายุคือ จากบุตร (ร้อยละ 36.7) รองลงมาได้จากการทำงาน (ร้อยละ 33.9) โดยพบว่ารายได้จากบุตรมีแนวโน้มที่ลดลง นอกจากนี้ยังมีผู้สูงอายุส่วนหนึ่งมีรายได้หลักจากเบี้ยยังชีพ (ร้อยละ 14.8) และบำเหน็จบำนาญ (ร้อยละ 4.3) อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาของรายงานชิ้นนี้ยังพบข้อมูลที่น่าสนใจว่า สภาวะการทำงานของผู้สูงอายุระหว่างปี พ.ศ. 2543-2557 ผู้สูงอายุวัยต้นมากกว่าครึ่งหนึ่งยังทำงานอยู่และมีแนวโน้มจะทำงานมากขึ้นอีกด้วย

จากตัวเลขสถานการณ์ผู้สูงอายุของไทยดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้งานวิจัยชิ้นนี้พยายามศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลาง ภายใต้บริบทของสังคมวัฒนธรรมแบบเมือง เพื่อต้องการได้ความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการของผู้สูงอายุที่ละเอียดลึกซึ้งตามบริบทที่ผู้สูงอายุเหล่านี้ดำรงชีวิตอยู่เป็นสำคัญ โดยเชื่อว่าผู้สูงอายุเหล่านี้ยังมีศักยภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจพอสมควร และสามารถจะเตรียมความพร้อมในการรองรับการเป็นผู้สูงอายุวัยปลายที่มีโอกาสเสี่ยงเรื่องสุขภาพและการช่วยเหลือตนเองในอนาคตหรือระยะต่อไปของช่วงวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น หากมีนโยบายและแนวทางการดำเนินงานที่ถูกต้องสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง

ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2539, หน้า 12-51) ได้กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุไว้ 3 ทฤษฎีหลัก ๆ ซึ่งสามารถนำมากล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1. ทฤษฎีภาวะผู้สูงอายุทางด้านชีววิทยาประกอบด้วยทฤษฎีพันธุศาสตร์ ทฤษฎีเนื้อเยื่อ ทฤษฎีทำลายตนเอง ทฤษฎีความผิดพลาด และทฤษฎีเรติคูลอยางอิสระ โดยรวมแล้วเป็นแนวคิดที่พยายามอธิบายความสูงอายุว่าเป็นผลเนื่องมาจากความชราภาพทางร่างกายซึ่งเกิดขึ้นเพราะการเปลี่ยนแปลงด้านพันธุกรรม โครงสร้างร่างกาย อวัยวะ เนื้อเยื่อ ภูมิคุ้มกันที่ลดลง ความเสื่อมของเซลล์ต่าง ๆ ของร่างกายทำให้เกิดความผิดพลาดและความผิดปกติของยีนที่มีเพิ่มขึ้นเมื่ออายุมาก

2. ทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาสังคม ประกอบด้วยทฤษฎีการถดถอย ทฤษฎีการทำกิจกรรม ทฤษฎีความต่อเนื่อง ทฤษฎีของอิริกสันและทฤษฎีพัฒนาการของเพค ในส่วนของ 4 ทฤษฎีแรกนั้น เป็นแนวคิดที่พยายามอธิบายว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีลักษณะถดถอยจากสังคมเกิดเนื่องจากความพยายามในการลดภาวะกดดันทางสังคม ทั้งยังเชื่อว่าผู้สูงอายุจะมีความสุขทั้งทางกายและใจหากได้มีกิจกรรมและรู้สึกว่าคุณค่ามีประโยชน์กับสังคม ยิ่งไปกว่านั้นยังเชื่อว่าผู้สูงอายุจะมีความสุขเมื่อได้กระทำกิจกรรมเหมือนที่เคยทำมาก่อน และเชื่อว่าพัฒนาการด้านจิตวิทยาของผู้สูงอายุคือ ในวัยนี้จะเป็นช่วงวัยที่รู้สึกว่าชีวิตมีคุณค่า มั่นคง หรือท้อแท้หมดหวัง ขึ้นอยู่กับชีวิตและความสำเร็จที่ผ่านมา หากประสบความสำเร็จจะรู้สึกมีความสุข สบายใจและยอมรับความตายได้ หากตรงข้ามจะเกิดความท้อแท้ สิ้นหวัง และรู้สึกไม่มีคุณค่าและในส่วนทฤษฎีพัฒนาการของเพค เป็นทฤษฎีที่เชื่อว่าผู้สูงอายุวัยต้น (อายุ 55-75 ปี) กับ ผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุ 75 ปีขึ้นไป) มีความแตกต่างกันทั้งนิสัยและการปฏิสัมพันธ์ทางด้านจิตวิทยาสังคม เพคเชื่อว่าผู้สูงอายุมีพัฒนาการ 3 ประการคือ 1.ความสามารถในการแยกความแตกต่างของตนกับบทบาทในช่วงชีวิตที่ผ่านมา หากสามารถทำได้ดีจะรู้สึกมีคุณค่า ตรงข้ามหากแยกไม่ได้ก็จะรู้สึกท้อแท้ไร้คุณค่า 2. ความสามารถทางร่างกายที่เปลี่ยนแปลงลดลงตามธรรมชาติ หากทำให้ยอมรับได้หรือปรับตัวได้ก็จะมีมีความสุข หากยอมรับไม่ได้จะมีความพอใจลดน้อยลง 3. การยอมรับว่าร่างกายของตนเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติต่างจากก่อนที่จะสูงอายุ หากยอมรับได้ความรู้สึกหวาดกลัวจะน้อยลง แต่หากยึดติดกับสภาพร่างกายจะทำให้ผู้สูงอายุเกิดความทุกข์

3. ทฤษฎีทางสังคมวิทยา ซึ่งประกอบด้วย ทฤษฎีการจัดระเบียบทางสังคม โครงสร้างและการหน้าที่ ทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์ ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม อันเป็นแนวความคิดที่พยายามอธิบายว่า ภายใต้ระบบสังคมและความสัมพันธ์ทางสังคมที่มนุษย์สร้างขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุถูกกำหนด สถานภาพ บทบาทหน้าที่ และได้รับการจัดวางความสัมพันธ์บนตำแหน่งแห่งที่ ภายใต้บรรทัดฐาน ค่านิยม ความคาดหวัง ชนชั้น และความหมายตามที่สังคมต่าง ๆ ได้ กำหนดบ่งชี้ไว้ และบทบาทหน้าที่ของผู้สูงอายุดังกล่าวข้างต้น ต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมของสังคม

จากแนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุข้างต้นจะเห็นว่า มีหลายมุมมองขึ้นอยู่กับกรอบในการอธิบายของนักวิชาการและนักคิดแต่ละท่าน ไม่มีทฤษฎีใดทฤษฎีเดียวที่สามารถผูกขาดการอธิบายผู้สูงอายุได้อย่างรอบด้านและชัดเจนเพียงทฤษฎีเดียว ดังนั้นการเรียนรู้และศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุจากหลายๆ มุมมองจึงน่าจะเป็นประโยชน์ในการทำความเข้าใจผู้สูงอายุอย่างลึกซึ้ง

แนวคิด “อัตลักษณ์ของผู้สูงอายุ”

ความหมายอัตลักษณ์

อภิญา เฟื่องสกุล (2553, หน้า 205) อธิบายว่าในยุค Postmodern อัตลักษณ์ เป็นมโนทัศน์ที่ให้ความสนใจเรื่องความหลากหลาย บริบทและสัมพันธ์ (intersexuality) อัตลักษณ์ (Identity) จึงไม่ได้หมายถึงคุณสมบัติแก่นแกนอะไรบางอย่างที่หยุดนิ่งตายตัว หรือถูกกำหนดมาตั้งแต่เดิมโดยธรรมชาติ แต่หมายถึงกระบวนการและปฏิบัติการอำนาจในการสร้างและต่อรองนิยามความหมาย และการเปิดพื้นที่ทางสังคมระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ความหมายของอัตลักษณ์จึงถูกกำหนดนิยามโดยสังคม วัฒนธรรม และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามบริบท

อัตลักษณ์ของผู้สูงอายุจึงเป็น เรื่องของการต่อสู้ แข่งชิง และการแสดงออกในเรื่องตัวตนของมนุษย์ทั้งในฐานะผู้สร้างความหมายและผู้ถูกสังคมกำหนดความหมาย ทำให้ อัตลักษณ์เป็นเพียงภาพตัวแทน (Representation) และเป็นวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับทั้งตัวมนุษย์และสังคมที่จะประกอบสร้างความหมาย โดยที่ความหมายนั้นมีลักษณะเป็นกระบวนการไม่หยุดนิ่ง เปลี่ยนแปลงไม่จบสิ้น (อภิญา เฟื่องสกุล, 2546 และ Woodward, 2002 อ้างถึงใน กำจร หลุยยะพงศ์, 2553, หน้า 51)

ดังนั้นตามกรอบนี้อัตลักษณ์ของผู้สูงอายุจึงเป็นเรื่องปฏิบัติการทางสังคมทั้งในระดับชีวิตประจำวันและขบวนการเคลื่อนไหว ทั้งยังเป็นเรื่องของการประกอบสร้างตัวตนของผู้สูงอายุที่ไม่จบสิ้น เพื่อจัดการความสัมพันธ์เชิงอำนาจและช่วงชิงความหมายในการกำหนดตำแหน่งแห่งที่ของตนเองในสังคมที่มีคุณค่าความหมาย

จากแนวคิดอัตลักษณ์ดังกล่าวผู้วิจัยจึงเห็นว่าการที่จะเข้าใจผู้สูงอายุในยุคสมัยปัจจุบันอย่างถ่องแท้ จึงควรพิจารณาผู้สูงอายุบนฐานของความหลากหลาย ของอายุ พื้นที่ปฏิบัติการความสัมพันธ์ทางสังคมซึ่งผู้สูงอายุพยายามแสวงหาและแสดงออกถึงความเป็นตัวตนของตนเองเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมายด้วย จึงจะเท่าทันสถานะที่เกิดขึ้นจริงให้ทันความทันสมัยใหม่ เช่นปัจจุบัน

แนวคิดการเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ (Active Citizen)

ก่อนปี พ.ศ. 2545 สังคมไทยมีมุมมองเกี่ยวกับผู้สูงอายุว่าเป็นภาระของสังคม แต่หลังจากปี พ.ศ. 2545 ที่องค์การอนามัยโลกได้ส่งเสริมแนวคิดเรื่อง Active Aging หรือการเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ มีความตื่นตัว กระฉับกระเฉง มีคุณภาพชีวิตที่ดี ตระหนักถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน การมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบต่อสังคม มุมมองที่สังคมไทยมีต่อผู้สูงอายุจึงได้เริ่มเปลี่ยนแปลงไป

องค์การอนามัยโลก (WHO, 2002 อ้างถึงใน ธนัช กนกเทศ, 2559) ได้นิยาม

“Active Aging ว่าเป็นกระบวนการที่เอื้อให้เกิดโอกาสในการพัฒนาสุขภาพ การมีส่วนร่วม และการมีหลักประกันในชีวิต กล่าวคือ การมีศักยภาพด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ในตลอดช่วงชีวิตของบุคคลนั้น จะนำมาซึ่ง การมีส่วนร่วมในสังคมให้บรรลุตามความต้องการ และความสามารถของตนเอง ในขณะเดียวกัน รัฐ ต้องมีการจัดบริการด้านสุขภาพและหลักประกันความมั่นคงให้เป็นไปตามความต้องการของแต่ละบุคคลด้วย”

ธนัช กนกเทศ (2559, หน้า 303 - 204) ได้อธิบายหลักการสำคัญในการพัฒนา Active Aging มี 3 ประการและ ปัจจัยของ Active Aging 8 ประการ ไว้ดังนี้คือ

หลักการสำคัญในการพัฒนา Active Aging 3 ประการ

1. การมีสุขภาพดี เป็นการพัฒนาให้ประชาชนมีร่างกาย จิตใจ สังคมที่แข็งแรงสมบูรณ์ ประชากรสูงอายุสามารถดูแลตนเองได้และได้รับการดูแลจากสังคม เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงในการเกิดโรค และส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี

2. การมีส่วนร่วมในสังคม เป็นการพัฒนาให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม และดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมและสิทธิมนุษยชน โดยเน้นการจัดการศึกษาและโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. การมีหลักประกันในชีวิต เป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญภาวะสูงอายุอย่างมีหลักประกัน โดยเน้นให้มีระบบปกป้องคุ้มครองความปลอดภัยและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้สูงอายุ รวมทั้งพยายามลดภาวะความไม่เท่าเทียมกันในสังคม โดยคำนึงถึงสิทธิ และความต้องการของผู้สูงอายุ

ปัจจัยของ Active Aging 8 ประการ คือ

1. ปัจจัยด้านวัฒนธรรม เป็นมุมมองของสังคมที่คำนึงถึงผู้สูงอายุที่ให้ความสำคัญต่อความหลากหลายและความซับซ้อนของวัฒนธรรม เพราะสิ่งนี้นำมาซึ่งความหลากหลายของค่านิยม ทัศนคติ และประเพณี ส่งผลให้มีการนำแนวคิดเรื่องจริยธรรมและสิทธิมนุษยชนมาเป็นแนวพิจารณา กำหนดนโยบาย

2. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะพึ่งพิงในผู้สูงอายุ เช่น การบริการ การขนส่ง สภาพบ้านเรือน เพราะสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและไม่เป็นอุปสรรคจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งพาตนเองได้จึงเป็นสิ่งจำเป็น

3. ปัจจัยด้านสังคม เป็นการสนับสนุนทางสังคม โอกาสทางการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต การมีส่วนร่วมในสังคม และการมีหลักประกันในชีวิตซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะและความเชื่อมั่นที่จำเป็นต่อการปรับตัวและส่งผลต่อสุขภาพของผู้สูงอายุ หากสิ่งเหล่านี้ไม่เพียงพอจะส่งผลต่อการเจ็บป่วย การตาย ปัญหาด้านจิตสังคม และสุขภาวะโดยรวม

4. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เป็นสิ่งที่ช่วยประกันและดูแลสุขภาวะของผู้สูงอายุ เนื่องจากหากมีรายได้น้อยหรือไม่มีเงินเก็บตลอดจนการอยู่ตามลำพังไม่มีสมาชิกในครอบครัวช่วยเหลือ จะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความเสี่ยงต่อภาวะการเจ็บป่วย

5. ปัจจัยส่วนบุคคล แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ ปัจจัยชีวภาพ และพันธุกรรม และ ปัจจัยด้านจิตใจและความสามารถทางอารมณ์

ปัจจัยชีวภาพและพันธุกรรม รวมทั้งพฤติกรรมและวิถีชีวิต มีผลต่อการเกิดโรคเรื้อรังหลายชนิด เช่นโรคเบาหวาน โรคหัวใจ โรคอัลไซเมอร์และโรคมะเร็ง

ปัจจัยด้านจิตใจและความสามารถทางอารมณ์ ปัจจัยในส่วนนี้จะส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ

การเป็น Active Citizen จึงต้องคำนึงถึงปัจจัยส่วนบุคคลทั้งสองประการ เพราะเป็นตัวจักรสำคัญในการมีสุขภาพของผู้สูงอายุ

6. ปัจจัยด้านบทบาทหญิงชายในหลายสังคมทั่วโลก โดยส่วนใหญ่พบว่าสถานภาพหญิงด้อยกว่าเพศชาย ทำให้โอกาสในการศึกษา การทำงาน การเข้าถึงบริการสุขภาพต่าง ๆ น้อย ส่งผลให้ผู้หญิงต้องเผชิญกับความยากจนและเจ็บป่วยมากกว่าผู้ชายเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ

7. ปัจจัยด้านระบบบริการสุขภาพและสังคม การมีระบบบริการสุขภาพที่เน้นการเสริมสร้างและการป้องกันโรค การเข้าถึงบริการอย่างเท่าเทียมและคำนึงถึงสุขภาพจิตของผู้สูงอายุเป็นสิ่งจำเป็นมากกว่าเน้นรักษาเมื่อเป็นโรคต่าง ๆ แล้ว

8. ปัจจัยทางด้านพฤติกรรม วิถีสุขภาพ และการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในการดูแลสุขภาพตนเอง ในทุกช่วงวัยเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการก่อให้เกิดวิถีสุขภาพที่จะทำให้อายุยืนยาวอย่างมีสุขภาพ

สรุป Active Aging เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการวางแผนและพัฒนาทุกช่วงวัยไม่เฉพาะผู้สูงอายุเท่านั้น โดยจะเริ่มต้นตั้งแต่วัยเด็กจนกระทั่งเข้าสู่วัยสูงอายุ ซึ่งมีองค์ประกอบ สามประการคือ การส่งเสริมให้เกิดการมีสุขภาพดี การให้โอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วม และ การจัดให้มีหลักประกันในชีวิตที่เหมาะสม

บทบาทของผู้สูงอายุในสังคมไทย

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2539, หน้า 12-51) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้สูงอายุในสังคมไทยตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน จนถึงอนาคต ไว้โดยสรุปได้ดังนี้

ในอดีตเนื่องจากมีความรู้และภูมิปัญญาและได้รับการยกย่องนับถือ ผู้สูงอายุจึง มีบทบาทเป็นครู เป็นที่ปรึกษา เป็นผู้นำทางศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นผู้นำทางสาธารณสุข และ เป็นผู้นำทางการเมือง

ในปัจจุบันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม มีสถาบันเกิดขึ้นมาใหม่ในการจัดการสังคม เช่น สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา สถาบันการแพทย์และสาธารณสุข และสถาบันการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ต้องการความรู้ความสามารถชุดใหม่ ทำให้บทบาทของผู้สูงอายุต่าง ๆ เช่นในอดีตค่อย ๆ ลดลง โดยเฉพาะบทบาทในการเป็นครูตลอดชีวิตเช่นในอดีตเพราะสังคมเดินทางสู่การเป็นเมืองและอุตสาหกรรม ครอบครัวต้องปรับตัวตามสภาพสังคมและเศรษฐกิจ มีลักษณะแยกกันไปอยู่และทำงานตามสถานที่ตั้งของงานทำให้เกิดสภาพครอบครัวเดี่ยว เกิดความเหินห่างระหว่างสมาชิกในครอบครัว บทบาทของผู้สูงในฐานะครูตลอดชีวิตจึงค่อย ๆ ลดลง และผู้สูงอายุต้องสวมบทบาทเป็นผู้เลี้ยงหลานเพิ่มมากขึ้น

ในอนาคต เนื่องจากสังคมไทยมีผู้สูงอายุจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้บทบาทของผู้สูงอายุอาจมีเพิ่มขึ้นหรือลดลงขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ที่สำคัญ ทั้งในเรื่องการเป็นที่ปรึกษา เป็นผู้นำทางวิชาชีพ เป็นผู้นำทางสาธารณสุข ผู้นำทางศาสนาและธรรมเนียมประเพณี ผู้นำทางการเมือง ผู้นำทางศิลปะ และผู้นำทางด้านองค์การสงเคราะห์และสวัสดิการสังคม อย่างไรก็ตาม สันติ ศรีสันติสุข ได้คาดการณ์ว่าบทบาทของผู้สูงอายุในอนาคตของสังคมในภาพรวมจะมีมากขึ้น เนื่องจากเอกลักษณ์ของสังคมไทยที่มีพื้นฐานมาจากความเชื่อทางพุทธศาสนาและความเชื่อท้องถิ่นเรื่องผีบรรพบุรุษ ทำให้การเปลี่ยนแปลงบทบาทผู้สูงอายุในอนาคตไม่แตกต่างจากอดีตมากนัก บทบาทของผู้สูงอายุจะมีลักษณะเฉพาะตามแต่ลักษณะของ ครอบครัว ชุมชน และสังคม แต่สิ่งที่จะ

แตกต่างกันคือปริมาณผู้สูงอายุที่จะมากกว่าคุณภาพ อย่างไรก็ตามหากมีการเปลี่ยนแปลงระดับโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมในสังคมไทย ก็ย่อมต้องทำให้บทบาทของผู้สูงอายุในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยเช่นกัน

การจำแนกกลุ่มผู้สูงอายุในสังคมไทย

การจำแนกกลุ่มผู้สูงอายุในสังคมไทย มีผู้ทำการศึกษาและรวบรวมไว้หลายท่าน ดังเช่น กำจร หลุยยะพงศ์ (2553, หน้า 47-50) ได้รวบรวมและกล่าวถึงเกณฑ์การจำแนกกลุ่มผู้สูงอายุในสังคมไทยไว้ โดยสรุปได้ดังนี้

1. เกณฑ์ด้านความเข้มแข็งและอ่อนแอ ซึ่ง สุทธิชัย จิตพันธุ์กุล (2545 อ้างถึงในกำจร หลุยยะพงศ์, 2553, หน้า 47) ได้จำแนกไว้ 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มแรก “กลุ่มปลอดภัย” หรือกลุ่มที่สามารถอยู่ในชุมชนอย่างมีคุณภาพ ไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น หากเป็นผู้พิการก็มีครอบครัวและชุมชนดูแล

กลุ่มสอง “กลุ่มพ่ายแพ้” เป็นกลุ่มที่ไม่สามารถอยู่ในชุมชนได้อย่างมีคุณภาพต้องการการดูแลและสงเคราะห์

กลุ่มสาม “กลุ่มเสี่ยง” เป็นกลุ่มที่มีโอกาสเข้าสู่การเป็นกลุ่มพ่ายแพ้ในอนาคต เช่น ผู้หญิงสูงอายุ ไม่รู้หนังสือ ไร้ญาติ มีปัญหาสุขภาพ

2. เกณฑ์ด้านการทำกิจกรรมและคุณค่า ซึ่ง Hazen (1994 อ้างถึงใน กำจร หลุยยะพงศ์, 2553, หน้า 48-49) ได้ผสมผสานวิธีคิดทางจิตวิทยาและสังคมเข้าด้วยกันและแบ่งผู้สูงอายุเป็น 4 แบบอันใกล้เคียงกับการแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุของ สมรักษ์ ชัยสิงห์กานานนท์ กล่าวคือ

กลุ่มแรก “กลุ่มที่ยังทำกิจกรรมและดำรงคุณค่าผู้สูงอายุ” มักเป็นกลุ่มผู้สูงอายุในชนบท ที่มีคุณค่าและบทบาทในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ พิธีกรรม การเป็นเจ้าของที่ หากอยู่ในเมืองจะเป็นนักการเมืองรุ่นอาวุโส ศิลปิน นักวิชาการที่มีบทบาทในสังคม

กลุ่มสอง “กลุ่มที่ยังทำกิจกรรมแต่ลดทอนคุณค่าผู้สูงอายุ” มักเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่เกษียณในสังคมอุตสาหกรรม และมีปัญหาการปรับตัว ถูกมองว่าไร้ค่า หากทำกิจกรรมก็ถูกมองว่าเป็นงานไม่มีค่านัก เช่น การเฝ้าพิพิธภัณฑ์ การทำความสะอาด เป็นต้น

กลุ่มสาม “กลุ่มที่ถอนตัวจากกิจกรรมแต่ยังคงคุณค่าผู้สูงอายุ” เป็นกลุ่มผู้สูงอายุในสังคมสมัยใหม่ ที่รวมตัวกันจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุและทำกิจกรรมใหม่

กลุ่มสี่ “กลุ่มที่ถอนตัวและไร้คุณค่า” เป็นกลุ่มที่แยกตัวจากสังคม ถูกโดดเดี่ยวและถูกทอดทิ้งและมักเป็นกลุ่มที่เป็นปัญหา

3. เกณฑ์การรวมกลุ่มและการทำกิจกรรม บรรลุ ศิริพานิช (2539 อ้างถึงใน กำจร หลุยยะพงศ์, 2553, หน้า 49) ได้แบ่งชมรมผู้สูงอายุเป็น 4 กลุ่ม คือ

กลุ่มแรก “ชมรมผู้สูงอายุที่พึ่งตนเองและช่วยเหลือผู้อื่นได้” กลุ่มนี้รวมกลุ่มและทำประโยชน์เพื่อคนอื่นและตนเอง

กลุ่มสอง “ชมรมผู้สูงอายุที่พึ่งตนเองได้” กลุ่มนี้มุ่งเน้นการรวมกลุ่มและทำประโยชน์เพื่อตนเอง

กลุ่มสาม “ชมรมผู้สูงอายุที่พึ่งตนเองไม่ได้” กลุ่มนี้ต้องได้รับความช่วยเหลือจากคนอื่น ๆ

กลุ่มสี่ “ ชมรมผู้สูงอายุเฉพาะอาชีพ ” กลุ่มนี้เป็นชมรมผู้สูงอายุในหน่วยงานต่าง ๆ

4. เกณฑ์พื้นที่เมืองและชนบท โดยพิจารณาว่าพื้นที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อวิถีชีวิตของผู้สูงอายุไม่เหมือนกัน

5. เกณฑ์อื่น ๆ เช่น ชนชั้น เพศ เชื้อชาติ อายุ เป็นต้น โดยพิจารณาว่ามิติทางสังคมเหล่านี้เป็นตัวกำหนดความหมายของผู้สูงอายุ รวมถึงการพยายามต่อสู้ดิ้นรนของผู้สูงอายุในกลุ่มดังกล่าวภายในสังคม

ส่วน ธนัช กนกเทศ (2559, หน้า 306) ได้จำแนกผู้สูงอายุ เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีศักยภาพ กลุ่มที่พอช่วยเหลือตนเองได้ และกลุ่มที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ โดยนิยามว่า

กลุ่มที่มีศักยภาพ หมายถึง ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดี สามารถเข้าร่วมกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุได้เป็นประจำ

กลุ่มที่พอช่วยเหลือตนเองได้ หมายถึง ผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาสุขภาพ แต่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุได้บางครั้งคราว

กลุ่มที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ หมายถึง ผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาสุขภาพ จนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุได้

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับชมรมผู้สูงอายุ ธนัช กนกเทศ (2559, หน้า 307) ได้อธิบายความหมายไว้ว่า ชมรมผู้สูงอายุ หมายถึง องค์กรที่เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มผู้สูงอายุและได้ร่วมดำเนินงานกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ภายใต้บริบทและปัจจัยในพื้นที่ เพื่อดำเนินกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

ชมรมผู้สูงอายุ มี 3 รูปแบบ (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ, 2555 อ้างถึงใน ธนัช กนกเทศ, 2559, หน้า 307) คือ

1. ชมรมผู้สูงอายุที่ตั้งขึ้นโดยทางราชการริเริ่มสนับสนุน เช่น กรมประชาสงเคราะห์ ศูนย์บริการสาธารณสุข
2. ชมรมที่จัดตั้งขึ้นโดยกลุ่มข้าราชการสังกัดหน่วยงานเดียวกันที่เกษียณอายุราชการแล้ว จะเป็นกลุ่มที่มีอาชีพคล้ายคลึงกัน ไม่มีความแตกต่างกันมากนักในเรื่องเศรษฐกิจและความรู้
3. ชมรมที่ก่อตั้งขึ้นในวัด เกิดจากการที่ผู้สูงอายุไปร่วมกิจกรรมทางศาสนา ชมรมนี้มักเกิดขึ้นเองไปตามสะดวก

จากการศึกษาเกณฑ์ต่าง ๆ ดังกล่าวทำให้งานวิจัยชิ้นนี้มีกรอบในการพยายามทำความเข้าใจความต้องการของผู้สูงอายุโดยพิจารณาจากเกณฑ์ด้านต่าง ๆ 4 ประการดังนี้

1. อายุ แบ่งเป็นผู้สูงอายุวัยต้น (อายุ 60-69ปี) และ ผู้สูงอายุวัยกลาง (อายุ 70-79 ปี)
2. เพศ แบ่งเป็น ผู้สูงอายุ เพศชาย เพศหญิง
3. พื้นที่ในการดำรงชีวิตหรือภูมิลำเนา แบ่งเป็น เขตเมือง เขตกึ่งเมืองกึ่งชนบท เขตชนบท และพื้นที่พิเศษ

4. การรวมกลุ่มและกิจกรรม แบ่งเป็น ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกกลุ่มชมรม และผู้สูงอายุที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใด ๆ

2. ข้อมูลจังหวัดชลบุรี

ข้อมูลความเป็นเมืองของจังหวัดชลบุรีและพื้นที่ศึกษา

1. ประชากร

จากรายงานพบว่าจังหวัดชลบุรีมีจำนวนประชากรอาศัยอยู่จำนวนมากและมีความหนาแน่นของประชากรสูง กล่าวคือ จำนวนประชากรจากทะเบียนราษฎรในปีพ.ศ. 2558 มีจำนวน 1,455,039 คน ความหนาแน่น 335.5 (คนต่อตร.กม.) อำเภอเมืองชลบุรีมีประชากรหนาแน่นมากที่สุด 1,407.65 (คนต่อตร.กม) รองลงมาได้แก่ อำเภอบางละมุง 599.66 (คนต่อตร.กม) และ สัตหีบ 478.06 (คนต่อตร.กม.) ส่วนพื้นที่มีประชากรหนาแน่นน้อยที่สุดได้แก่ อำเภอบ่อทอง 63.49 (คนต่อตร.กม) รองลงมาได้แก่ อำเภอหนองใหญ่ 59.40 (คนต่อตร.กม) (รายงานสถิติจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2559, 2559, หน้า 5)

2. ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด

จัดอยู่ในอันดับสามของประเทศไทยรองจาก จังหวัดระยอง และ กรุงเทพมหานคร และอันดับสองของภาคตะวันออกรองจากจังหวัดระยอง โดย ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดชลบุรีคิดเป็น 439,975 บาทต่อคน ส่วนจังหวัดระยองมีผลิตภัณฑ์มวลรวมคิดเป็น 1,008,615 บาทต่อคน และ กรุงเทพมหานคร มีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อคนคิดเป็น 481,118 บาทต่อคน (รายงานสถิติจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2559, 2559, หน้า 91-92)

3. รายได้ของประชากร

จากการที่ชลบุรีได้รับการจัดอันดับให้เป็นเมืองที่มีเศรษฐกิจระดับต้น ๆ ของประเทศไทยและมีสถานประกอบการจำนวนมาก ประชากรในจังหวัดจึงมีรายได้สูง กล่าวคือ รายได้เฉลี่ยต่อคนในปีพ.ศ. 2558 อยู่ที่ 27,256.7 บาท ส่วนค่าใช้จ่ายต่อคนอยู่ที่ 24,182 บาท อัตราการมีงานทำคิดเป็น 99.1 (รายงานสถิติจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2559, 2559, หน้า 201-202)

4. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานประกอบการ คนทำงาน และลูกจ้าง จำแนกตามขนาดของสถานประกอบการและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานประกอบการ คนทำงาน และลูกจ้าง จำแนกตามขนาดของสถานประกอบการและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พ.ศ. 2555 พบว่า จังหวัดชลบุรีมี สถานประกอบการ โดยรวมมีจำนวนทั้งสิ้น 51,101 แห่ง จัดเป็นสถานประกอบการขนาดต่าง ๆ ดังนี้ ขนาด 1-15 คน จำนวน 48,578 แห่ง ขนาด 16-25 คน จำนวน 856 แห่ง ขนาด 26-30 คน จำนวน 204 แห่ง ขนาด 31-50 คน จำนวน 387 แห่ง ขนาด 51-200 คน จำนวน 695 แห่ง และ ขนาดมากกว่า 200 คน จำนวน 381 แห่ง (รายงานสถิติจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2559, 2559, หน้า 113)

5. วิธีการดำเนินชีวิตแบบคนเมือง ที่สิ่งจำเป็นในชีวิต เช่น บ้าน เครื่องอุปโภคบริโภคได้มาจากการซื้อ และการประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม กล่าวคือ

ลักษณะของที่อยู่อาศัยของครัวเรือนในปีพ.ศ. 2558 พบว่า ส่วนใหญ่พักอาศัยเป็นห้องแถว รองลงมาได้แก่ บ้านเดี่ยว และ ทาวน์เฮาส์/บ้านแฝด คิดเป็นร้อยละ 41.3 39.3 และ 13.7 ตามลำดับ ชนิดของวัสดุก่อสร้างที่อยู่อาศัยพบว่า ส่วนใหญ่เป็นตึก รองลงมาเป็นครึ่งตึกครึ่งไม้ และ ไม้ คิดเป็นร้อยละ 73.8, 22.8 และ 3.3 ตามลำดับ ส่วนสถานภาพการครอบครองพบว่า ส่วนใหญ่เป็นบ้านเช่า รองลงมาเป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน และ อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า คิดเป็นร้อยละ 46.2, 40.1

และ 11.9 ตามลำดับ ในเรื่องการบริโภคน้ำพบว่าส่วนใหญ่ใช้น้ำประปา คิดเป็นร้อยละ 93.1 ดื่มน้ำบรรจุขวดร้อยละ 82.6 การปรุงอาหารใช้แก๊สเป็นส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 70.6 (รายงานสถิติจังหวัดชลบุรี พ.ศ.2559, 2559, หน้า 19)

การประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม จากข้อมูลพบว่าในปี พ.ศ. 2559 (ไตรมาส 1) ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่มีงานทำ รวม 1,047,200 คน อยู่ในภาคเกษตรกรรมจำนวน 54,000 คน นอกภาคเกษตรกรรมจำนวน 993,200 คน โดยภาคอุตสาหกรรมพบว่า ทำงานด้านการผลิตมากที่สุดจำนวน 374,100 คน รองลงมาได้แก่ การขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ รถจักรยานยนต์จำนวน 180,500 คน และกิจการโรงแรม และการบริการด้านอาหารจำนวน 119,400 คน นอกจากนี้ยังพบว่าสถานภาพการทำงานของประชากรเหล่านี้คือ เป็นลูกจ้างเอกชนจำนวน 669,200 คน, รองลงมาคือทำงานส่วนตัว จำนวน 209,700 คน และ ช่วยธุรกิจครัวเรือนจำนวน 77,700 คน (รายงานสถิติจังหวัดชลบุรีพ.ศ.2559, 2559, หน้า 25-27)

6. ลักษณะการบริการพื้นฐานของสังคมที่มีจำนวนมากในการรองรับจำนวนประชากรของพื้นที่แบบเมือง เช่น จำนวนโรงเรียน จำนวนเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ การใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต การมีโทรศัพท์มือถือ สถานพักผ่อน พบว่า

จำนวนโรงเรียนในปีพ.ศ. 2558 มีทั้งสิ้น 472 แห่ง แบ่งเป็นสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 306 แห่ง สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 117 แห่ง และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น 49 แห่ง พื้นที่ที่มีจำนวนโรงเรียนมากที่สุดได้แก่ เมืองชลบุรี จำนวน 96 แห่ง รองลงมาได้แก่ อำเภอบางละมุงจำนวน 81 แห่ง และ อำเภอศรีราชา จำนวน 66 แห่ง (รายงานสถิติจังหวัดชลบุรีพ.ศ.2559, 2559, หน้า 35)

จำนวนเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ ในปีพ.ศ. 2558 พบว่า จำนวนประชากรต่อเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ 1 คน มีดังนี้ แพทย์ 1 ต่อ ประชากร 3,571 คน ทันตแพทย์ 1 คนต่อ ประชากร 17,7768 คน เภสัชกร 1 คนต่อประชากร 10,687 คน พยาบาล 1 คน ต่อประชากร 813 คน (รายงานสถิติจังหวัดชลบุรีพ.ศ.2559, 2559, หน้า 61)

การใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และการมีโทรศัพท์มือถือ ในปีพ.ศ. 2558 มีการใช้คอมพิวเตอร์ร้อยละ 37.66 ใช้อินเทอร์เน็ต ร้อยละ 56.62 และมีการใช้โทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 90.03 (รายงานสถิติจังหวัดชลบุรีพ.ศ.2559, 2559, หน้า 151)

ในปีพ.ศ. 2258 สถานพักผ่อนในจังหวัดชลบุรีมีจำนวน 349 แห่งมีจำนวนห้องพัก 42,887 ห้อง มีนักท่องเที่ยวจำนวน 10,002,914 คน นักทัศนาจรจำนวน 1,739,310 คน มีรายได้จากการท่องเที่ยวจำนวน 133,938.30 บาท (รายงานสถิติจังหวัดชลบุรีพ.ศ.2559, 2559, หน้า 157)

7. การตาย สาเหตุการตายส่วนใหญ่เกิดจากมะเร็ง อุบัติเหตุ และโรคปอดซึ่งเป็นผลมาจากการดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อม รวมทั้งพฤติกรรมกรรมการกินการอยู่ ที่เอื้อต่อการก่อให้เกิดโรคดังกล่าว

อัตราการตายต่อประชากร 100,000 คน ทั้งนี้ไม่นับกรณีโรคอื่น ๆ ซึ่งมีมากที่สุด 229,200 คน พบว่า ในปีพ.ศ. 2558 ส่วนใหญ่ตายด้วย มะเร็งเป็นอันดับหนึ่ง จำนวน 103,700 คน รองลงมาอันดับสองได้แก่ อุบัติเหตุและการเป็นพิษ จำนวน 83,400 คนและ อันดับสามได้แก่ โรค

ปอดอักเสบและโรคอื่นๆของปอด จำนวน 48,500 คน รวมทั้งโรคหัวใจตามมาเป็นอันดับสี่ จำนวน 48,100 คน (รายงานสถิติจังหวัดชลบุรีพ.ศ.2559, 2559, หน้า 58)

จากตัวเลขต่าง ๆ ข้างต้นที่แสดงถึง จำนวนประชากร ความหนาแน่น สภาพการดำรงชีวิต และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สังคม เศรษฐกิจ ของจังหวัดชลบุรีโดยรวม จึงอาจกล่าวได้ว่า จังหวัดชลบุรีในยุคปัจจุบันเป็นพื้นที่ที่มีความเป็นเมืองสูง

8. ภาพรวมความเป็นเมืองของพื้นที่ศึกษา 4 พื้นที่ ได้แก่ เมืองชลบุรี อำเภอนนทบุรี อำเภอบ่อทอง และเมืองพัทยา สะท้อนจากความหนาแน่นของประชากร เมื่อพิจารณาตัวเลขประชากรในพื้นที่ศึกษา 4 แห่งคือ เมืองชลบุรี อำเภอนนทบุรี อำเภอบ่อทอง และเมืองพัทยา ดังตารางที่ 2.1 จะพบว่าแต่ละพื้นที่ มีจำนวนประชากรแตกต่างกันและเพิ่มขึ้นทุกปีนับเมื่อเปรียบเทียบซึ่งระยะเวลา 3 ปี คือ ปีพ.ศ. 2556-2558

ตารางที่ 2.1 จำนวนประชากรของพื้นที่ต่าง ๆ 4 พื้นที่ คือ เมืองชลบุรี นนทบุรี บ่อทอง และพัทยา

พื้นที่	จำนวนประชากร (คน)		
	พ.ศ.2556	พ.ศ. 2557	พ.ศ.2558
เมืองชลบุรี	308,630	316,119	322,057
อำเภอนนทบุรี	121,924	122,534	123,213
อำเภอบ่อทอง	48,699	49,063	49,623
เมืองพัทยา	112,224	113,667	115,840

อ้างอิงจาก: รายงานสถิติจังหวัดชลบุรีพ.ศ.2559, 2559 หน้า 6-9.

ข้อมูลสถานการณ์ผู้สูงอายุจังหวัดชลบุรีและพื้นที่ศึกษา 4 พื้นที่

จากการศึกษาตัวเลขจำนวนประชากรผู้สูงอายุและดัชนีการสูงวัย ในปี พ.ศ. 2556 พบว่า จังหวัดชลบุรีมีประชากรสูงอายรวม 153,361 คน แบ่งเป็นชายจำนวน 66,139 คน หญิงจำนวน 87,222 คน เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดต่างๆ จำนวนจังหวัด ๗๗ จังหวัด พบว่า ดัชนีการสูงวัยของ จังหวัดชลบุรีจัดอยู่ในลำดับที่ 66 โดย อันดับ 1 ที่มีดัชนีการสูงวัยสูงสุด ได้แก่ จังหวัด ลำปาง ส่วน อันดับสอง คือ จังหวัดลำพูน และ อันดับสุดท้ายลำดับที่ 77 คือ จังหวัด คือ นราธิวาส (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2557, หน้า 4-6)

และจากข้อมูลรายงานสถิติจังหวัดชลบุรี พบว่าในปี พ.ศ. 2558 จังหวัดชลบุรีมีประชากรทั้งสิ้น 1,421,612 คน จัดเป็นผู้มีอายุระหว่าง 0-14 ปี ร้อยละ 19.78 อายุระหว่าง 15-59 ร้อยละ 68.36 และอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 11.86 (รายงานสถิติจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2559,2559, หน้า xxvii)

เมื่อพิจารณารายละเอียดประชากรผู้สูงอายุ พบว่า จังหวัดชลบุรีมีประชากรผู้สูงอายุ 168,605 คน แบ่งเป็นวัยต้น (อายุระหว่าง 60-69 ปี) จำนวน 95,066 คน ผู้สูงอายุวัยกลาง (อายุระหว่าง 70-79) จำนวน 48,442 คน และผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป) จำนวน 25,097 คน (คำนวณโดยผู้วิจัย จากข้อมูล รายงานสถิติจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2559,2559,หน้า 9)

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาตัวเลขประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ต้องการพัฒนาขีดความสามารถ พ.ศ. 2556-2558 พบว่ากลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไปมีตัวเลขความต้องการการทำงานร้อยละ 24.13 กล่าวคือ พ.ศ. 2557 มีจำนวนผู้สูงอายุต้องการทำงานจำนวน 1,044 คน พ.ศ. 2558 มีจำนวนผู้สูงอายุต้องการทำงานจำนวน 1,296 คน ทำให้คิดเป็นจำนวนผู้สูงอายุต้องการการทำงานเพิ่มขึ้น 252 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 24.13 (รายงานสถิติจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2559, 2559, หน้า 74)

นอกจากนี้หากพิจารณาตัวเลขประชากรจำแนกตามพื้นที่ศึกษา 4 พื้นที่ พบว่า พื้นที่อำเภอเมืองชลบุรีมีประชากรผู้สูงอายุจำนวนมากที่สุดทั้งวัยต้นและวัยกลาง คือ 23,577 และ 11,780 คน ตามลำดับ รองลงมาได้แก่ อำเภอพนัสนิคม เมืองพัทยาและอำเภอบ่อทองมีจำนวนน้อยที่สุด (ดังตารางที่ 2.2)

ตารางที่ 2.2 จำนวนผู้สูงอายุจำแนกตามพื้นที่ 4 พื้นที่และช่วงอายุ วัยต้นและวัยกลาง

พื้นที่	วัยต้น (60-69 ปี) พ.ศ. 2558	วัยกลาง (70-79) พ.ศ. 2558
1.อำเภอเมืองชลบุรี	23,577	11,780
2.อำเภอพนัสนิคม	10,294	6,275
3.อำเภอบ่อทอง	3,506	1,939
4.เมืองพัทยา*	5,257	2,220

อ้างอิงจำนวนประชากรผู้สูงอายุจาก ข้อมูลประชากรการทะเบียน จำแนกตามหมวดอายุ เป็นรายอำเภอ พ.ศ. 2558 จาก รายงานสถิติจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2559, 2559 หน้า 9. และนำมาคำนวณตัวเลขโดยผู้วิจัย

เมืองพัทยา* ข้อมูลอ้างอิงจาก ข้อมูลฝ่ายบริหารงานทั่วไป เมืองพัทยา. จำนวนผู้สูงอายุที่มีสิทธิรับเบี้ยยังชีพ โครงการสร้างหลักประกันรายได้แก่ผู้สูงอายุ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558-2560 สอบถามวันที่ 6 ก.ค. 2560

จากข้อมูลทางต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าตัวเลขผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น

3. งานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้อง

ณัฐฐิตตา เทวาเลิศกุล วณิภา ศิริวรสกุล และ ชัชสรรัฐ รอดยิ้ม (2559, หน้า 529)

ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุจากภาวะให้เป็นพลัง กรณีศึกษาเทศบาลนครรังสิต มีวัตถุประสงค์ 4 ประการคือ 1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค 2. เพื่อศึกษาศักยภาพ 3. เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาศักยภาพ และ 4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุจากภาวะให้เป็นพลังในเขตเทศบาลนครรังสิต ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นายกเทศบาลนครรังสิต อาสาสมัครสาธารณสุขและผู้สูงอายุเทศบาลนครรังสิต รวมทั้งสิ้นจำนวน 37คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและ

อุปสรรคของผู้สูงอายุ แบ่งตามด้านต่าง 7 ด้านมีดังนี้ 1. ด้านบุคลิกภาพ พบว่า บุคลิกภาพในการดูแล ผู้สูงอายุมีไม่เพียงพอ 2. ด้านงบประมาณ พบว่า การจัดงบประมาณในการดูแลผู้สูงอายุไม่ครอบคลุม ความต้องการของผู้สูงอายุ 3. ด้านการบริหารจัดการ พบว่า อำนาจหน้าที่ของเทศบาลนครรังสิตมี ข้อจำกัดไม่ครอบคลุมการจัดสวัสดิการในบางเรื่อง 4. ด้านร่างกาย พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีร่างกาย ไม่แข็งแรงและมีอาการเจ็บป่วย 5. ด้านจิตใจและอารมณ์ พบว่า ผู้สูงอายุมีความหงุดหงิดจากปัญหา สุขภาพและสิ่งแวดล้อม 6. ด้านครอบครัวและสังคม พบว่า ปัญหาเศรษฐกิจที่ต้องดิ้นรนทำให้ไม่มี เวลาปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว 7. ด้านรายได้และสวัสดิการ พบว่า รายได้ไม่สอดคล้องกับรายจ่าย ศักยภาพของผู้สูงอายุ การศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้สูงอายุมีศักยภาพใน 3 ด้านที่สำคัญคือ 1. ด้านทักษะ พื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความคิดเป็นระบบ มีประสบการณ์ มีความรู้ มีความคิดเป็นผู้นำ และมีการสื่อสารที่ชัดเจนพอสมควร 2. ด้านการทำงาน พบว่า ผู้สูงอายุเพียงส่วน น้อยเท่านั้นที่ใช้ความรู้ ความเชี่ยวชาญมาช่วยทำงานพัฒนาชุมชน 3. ด้านการมีส่วนร่วมและการอยู่ ร่วมกันในสังคม พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความยินดีมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและเข้าร่วมใน กิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนความต้องการของผู้สูงอายุ พบว่า มี 4 ด้านที่สำคัญคือ 1. ด้านร่างกาย พบว่าผู้สูงอายุต้องการศูนย์สุขภาพและการดูแลตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ 2. ด้านการพัฒนา ความรู้ พบว่า ผู้สูงอายุต้องการการอบรมให้ความรู้ด้านต่าง ๆ 3. ด้านรายได้และสวัสดิการสังคม พบว่า ผู้สูงอายุต้องการรายได้จากเบี้ยยังชีพที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต 4. ด้านครอบครัวและสังคม พบว่า ผู้สูงอายุต้องการให้ลูกหลานดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดทั้งกายและใจแนวทางการพัฒนา ผู้สูงอายุจากภาวะให้เป็นพลัง แบ่งออกเป็น 3 ประการ คือ 1. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ คือ การจัดกิจกรรมสันทนาการให้กับผู้สูงอายุ 2. ด้านอาชีพ คือ การเชิญวิทยากร อาจารย์สอนอาชีพที่ เหมาะสมกับผู้สูงอายุ 3. ด้านการบริหารจัดการ คือ การจัดตั้งชมรม 11 ชมรม มีประธานชมรมเป็น ตัวแทนประสานงาน

รัชพล อ่ำสุข และปัทพร สุคนธมาน (2559, หน้า 345) บทความเรื่อง แรงงานผู้สูงอายุ สถานการณ์และนโยบายของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายสถานการณ์การทำงานของ ผู้สูงอายุและนโยบายการบริหารจัดการการทำงานของผู้สูงอายุของประเทศไทย โดยพบว่า ผู้สูงอายุ ในประเทศไทยนั้นมีสัดส่วนของผู้ที่ทำงานมากถึงร้อยละ 39.9 ขณะเดียวกันประเทศไทยก็ได้มีการให้ ความช่วยเหลือประชากรสูงวัยเหล่านี้ทั้งทางตรง เช่น การให้การสนับสนุนทุนกู้ยืมในการประกอบ อาชีพ หรือทางอ้อมคือ การผลักดันนโยบายต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ แต่ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าภาครัฐจะมีการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุในการทำงานในด้านต่าง ๆ แต่สิ่งหนึ่ง ที่ต้องคำนึงคือ นายจ้างและบุคคลทั่วไปควรเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้แสดงศักยภาพของตนเองในการ ทำงานอย่างเต็มที่และเหมาะสมกับศักยภาพของตัวผู้สูงอายุ ขณะที่ภาครัฐอาจสร้างมาตรการต่าง ๆ ในการสร้างแรงจูงใจให้กับสถานประกอบการ หรือหน่วยงานต่าง ๆ เปิดรับผู้สูงอายุเข้าสู่การเป็น แรงงานของตน เช่น มาตรการการลดภาษี เป็นต้น ส่วนตัวผู้สูงอายุนั้นควรได้รับการเสริมแรง หรือ เสริมพลังอำนาจในตัวเองว่าเขาเหล่านั้นมีศักยภาพและความสามารถ รวมทั้งเป็นที่ต้องการของสังคม ในการเข้ามามีส่วนร่วมของการพัฒนาตลาดแรงงาน และระบบเศรษฐกิจของประเทศ

ภาวดี ทะไกรราชและคณะ (2558, หน้า 38-41) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพ ผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ โดยมี

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบท สถานการณ์และสถานภาพ องค์ความรู้และสิทธิของผู้สูงอายุ และเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม อย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษที่สอดคล้องกับบริบท ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ สัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม กับผู้สูงอายุและผู้เกี่ยวข้อง ในพื้นที่เป้าหมาย และทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประมวลผลข้อมูล พบผลการศึกษาว่า ด้านบริบท สถานการณ์ และสถานภาพองค์ความรู้และสิทธิของผู้สูงอายุ มีรูปแบบที่เน้นการดูแลสุขภาพทางด้านกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม รวมถึงการสร้างคุณค่าของตัวเองและการถ่ายทอดภูมิปัญญายังคนกลุ่ม เด็ก เยาวชน และบุคคลต่าง ๆ โดยมีปัจจัยเกื้อหนุนได้แก่ การมีส่วนร่วม ความสนใจโลก ความถนัดของผู้สูงอายุ ผลประโยชน์ที่ได้รับ การสร้างกลุ่มเครือข่ายและการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน ด้านข้อเสนอเชิงนโยบายมีทั้ง ในระดับหมู่บ้าน ท้องถิ่น ชุมชน รัฐบาลและระดับประเทศ ที่เน้นการให้การสนับสนุนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในประเด็นต่าง ๆ เช่น การจัดทำแผน การทำกิจกรรม การสร้างอาชีพและการเพิ่มรายได้ การส่งเสริมด้านสุขภาพ สนับสนุนนโยบายและสวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และเสนอให้มีการบูรณาการกิจกรรมของประชาชนทุกกลุ่มทุกวัยให้เข้ามามีส่วนร่วมกันในการขับเคลื่อนกิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ณัฐภัทร ถวัลย์โพธิ จุมพล ศรีจงศิริกุล และ ทวีศักดิ์ ญาณเยี่ยม (2557, หน้า107-108) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์และยกย่องกฎหมายลำดับรองเพื่อรองรับอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการใช้งบประมาณเพื่อจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาปัญหาและอุปสรรคขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการใช้งบประมาณเพื่อจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ และเพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยการวิจัยเอกสาร ซึ่งพบว่า อุปสรรคและปัญหาในทางปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องยังมีความไม่ชัดเจน ดังนั้นจึงควรแก้ไขกฎหมายเรื่องดังกล่าวให้ชัดเจน แต่เนื่องจากการแก้กฎหมายต้องใช้เวลาอันยาวนาน ดังนั้นเพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการแก้ปัญหาจึงควรแก้ไขกฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถใช้งบประมาณได้

ศุภชัย ศรีสุชาติและแก้วขวัญ ตั้งติพงษ์กุล (2557, บทคัดย่อ) สำนักงานสภาที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติ สำนักเศรษฐกิจการแรงงาน สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน กระทรวงแรงงาน ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา: การจ้างงานผู้สูงอายุในภาคอุตสาหกรรมการผลิต อันเป็นงานวิจัยที่เกิดจากการสังเคราะห์ความรู้จากการศึกษา งานในอดีตทั้งในและต่างประเทศ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การถอดแบบกรณีศึกษา และการจัดสัมมนากลุ่มย่อย เพื่อหามาตรการในการเสริมสร้างการจ้างงานผู้สูงอายุในภาคการผลิตที่เหมาะสม ผลการศึกษาในเชิงนโยบาย พบว่า จากสถานการณ์ของการขาดแคลนแรงงาน มาตรการต่าง ๆ อาจไม่จำเป็นเนื่องจากสถานประกอบการจะมีการปรับตัว การจ้างงานแรงงานสูงอายุอาจเป็นวิธีการหนึ่งในการแก้ไขปัญหา ดังนั้นการปล่อยให้ไปตามกลไกตลาดอาจมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ มาตรการที่จะนำมาใช้จึงไม่ควรเป็นมาตรการในเชิงบังคับ แต่การมีมาตรการในลักษณะของการส่งเสริมและตามความสมัครใจเป็นแรงเสริมช่วยให้กลไกต่าง ๆ ดำเนินไปได้อย่างดีขึ้น การดำเนินการดังกล่าวเป็นหน้าที่ของภาครัฐ อย่างไรก็ตาม การทำงานของผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับศักยภาพด้านร่างกาย

ความสามารถของแรงงานสูงอายุ เป็นสำคัญด้วยเช่นกัน ส่วนสถานประกอบการจะคำนึงถึงความสามารถทางการเงิน การคุ้มครองสวัสดิภาพของแรงงานและวัฒนธรรมองค์กร เป็นสำคัญ

วัชร พุทธิกานนท์ (2554, หน้า ค-ฉ) ศึกษาเรื่อง การสร้างแนวทางการมีงานทำมีรายได้ให้แก่ข้าราชการผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1. เพื่อศึกษาทางด้านอุปทานแรงงานของข้าราชการผู้สูงอายุที่มีความต้องการจะทำงานและมีประสิทธิภาพที่จะทำงานได้ 2. เพื่อศึกษาทางด้านอุปสงค์ของแรงงานอันหมายถึงหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในด้านความต้องการแรงงาน เงื่อนไขและลักษณะงานที่สามารถรองรับแรงงานที่เป็นข้าราชการผู้สูงอายุหลังเกษียณอายุการทำงาน และ 3. เพื่อสร้างกลไกรูปแบบโปรแกรมการดำเนินการ IGP (Income Generating Programmed for Old-aged People) ให้กระทรวงแรงงานและสำนักงานแรงงานจังหวัดเชียงใหม่ นำไปใช้เป็นต้นแบบการดำเนินการเพื่อส่งเสริมการมีงานทำของข้าราชการผู้สูงอายุหลังเกษียณอายุการทำงาน ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ กับตัวอย่างข้าราชการผู้สูงอายุจำนวน 480 คน แบ่งเป็นข้าราชการพลเรือน 152 คน ข้าราชการด้านการปกครองและความมั่นคง 181 คน และข้าราชการทางการศึกษา 147 คน และตัวอย่างด้านสถานประกอบการจำนวน 253 ตัวอย่าง แบ่งเป็นหน่วยงานหวังกำไรภาคธุรกิจ 150 และ กลุ่มชุมชน สหกรณ์ SME 36 ตัวอย่าง และ หน่วยงานไม่หวังผลกำไร เป็นภาครัฐ 59 ตัวอย่าง มูลนิธิสมาคม 8 ตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า อุปทานแรงงานของข้าราชการผู้สูงอายุต้องการทำงานหลังเกษียณร้อยละ 49.58 ส่วนอุปสงค์แรงงานของหน่วยงานต่าง ๆ ต้องการแรงงานร้อยละ 24.90 เมื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องของตลาดแรงงานพบว่า อุปสงค์และอุปทานมีความสอดคล้องกันน้อยมาก กล่าวคือ ข้าราชการผู้สูงอายุมีความต้องการทำงานมากกว่าที่หน่วยงานต้องการให้ทำ ส่วนกลไกรูปแบบโปรแกรมการดำเนินการ IGP พบว่ามี 3 รูปแบบคือ 1. กลไกสำหรับข้าราชการผู้สูงอายุที่มีศักยภาพและมีความต้องการทำงานที่สอดคล้องกับงานและเงื่อนไขการทำงานของหน่วยงาน รูปแบบคือ การจัดให้มีการพบปะกันระหว่างหน่วยงานหรือผู้ประกอบการและข้าราชการผู้สูงอายุ 2. กลไกสำหรับข้าราชการผู้สูงอายุที่มีศักยภาพแต่มีความต้องการงานที่ไม่สอดคล้องกับงานและเงื่อนไขการทำงาน รูปแบบคือ การจัดฝึกอบรมด้านการลงทุน การประกอบการ จัดสรรทุนในลักษณะกั๊ยมในลักษณะพิเศษที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุแต่ละกลุ่ม เช่น ผู้มีศักยภาพด้านภูมิปัญญาหรือภูมิความรู้ ต้องการงานเพื่อสังคมรูปแบบการสร้างงานคือ หน่วยงานส่วนท้องถิ่นเพิ่มบทบาทให้เข้ามาทำงานในชุมชน เช่น เป็นที่ปรึกษา เป็นปราชญ์ชุมชน เป็นธนาคารสมองหรือครูหรือวิทยากรชุมชน เป็นต้น หรือ ออกมาตรการส่งเสริมการจ้างงานข้าราชการให้ผู้ประกอบการจ้างงานผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น เช่น การได้สิทธิพิเศษทางภาษี การได้รับสิทธิพิเศษด้านแหล่งทุน การได้รับสิทธิพิเศษในการร่วมกิจกรรมทางการค้าและบริการของภาครัฐ เป็นต้นว่า การเข้าร่วมงานนิทรรศการและการจำหน่ายสินค้าของภาครัฐในระดับประเทศหรือนานาชาติ 3. กลไกสำหรับข้าราชการผู้สูงอายุไม่มีศักยภาพแต่มีความต้องการทำงานที่สอดคล้องกับงานและเงื่อนไขการทำงานของหน่วยงาน รูปแบบคือหน่วยงานของรัฐกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน จัดการฝึกอบรมเพื่อสร้างอาชีพและพัฒนาฝีมือในงานที่ตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการให้แก่ข้าราชการผู้สูงอายุ

รดา สุวรรณดารา (2554, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ศักยภาพผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลตอหลัง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาศักยภาพผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลตอหลังเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเก็บ

ข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีศักยภาพในการพัฒนาชุมชนด้าน ศาสนา จริยธรรมและมีศักยภาพด้านการแพทย์สาธารณสุข การแพทย์แผนโบราณที่เป็นภูมิปัญญาพื้นบ้าน โดยเฉพาะ การนวดแผนโบราณ การใช้พืชสมุนไพร ส่วนเรื่องของผู้สูงอายุยังขาดศักยภาพ ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านการเมืองการปกครองและ ด้านอาชีพ แนวทางในการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพพบว่าควรให้การสนับสนุนส่งเสริมด้านการศึกษา เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถอ่านออกเขียนได้เป็นอันดับแรก ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีทักษะการเรียนรู้ใหม่ ๆ ด้านอาชีพ เช่น จัดฝึกอบรมเรียนรู้อาชีพเพิ่มเติม และ ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุควรให้ความร่วมมือช่วยเหลือและให้ความสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุในชุมชนให้มากขึ้น

กัจจกร หลุยยะพงษ์ (2553, หน้า ๙) งานวิจัยเรื่อง การสื่อสารกับวาทกรรมอัตลักษณ์ผู้สูงอายุในสังคมไทย ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่วางอยู่บนกรอบแนวคิดอัตลักษณ์ของสำนักวัฒนธรรมศึกษา งานวิจัยนี้พยายามใช้วิธีการวิเคราะห์วาทกรรมตามแนวทางของฟูโกต์และแพร์คลาฟ โดยศึกษาเอกสารและศึกษาผู้สูงอายุสองกลุ่มที่ต่างกันในพื้นที่และฐานะคือกลุ่ม OOPY และชมรมผู้สูงอายุ ต.โพธิ์ไทรงาม จ.พิจิตร ผลการศึกษาเปรียบเทียบเป็น เทรียนุสองด้าน กล่าวคือ พบว่า เทรียนุด้านแรก อัตลักษณ์ผู้สูงอายุถูกกำหนดจาก 5 แห่งคือ สังคม การแพทย์รัฐ เศรษฐกิจ และการสื่อสาร จนทำให้ผู้สูงอายุกลายเป็นวัตถุ นอกจากนี้ยังพบว่า อัตลักษณ์ผู้สูงอายุมีความหลากหลายและสามารถจำแนกได้เป็น สามยุค คือ ยุคแรก สังคมเกษตรกรรม อัตลักษณ์คือความซื่อตรงตามธรรมดาโลก มุ่งเน้นอำนาจสถาบันศาสนาที่ระบุให้ผู้สูงอายุเป็นผู้เชี่ยวชาญ มีพระคุณ และร่างกายอ่อนแอตามสังขาร ยุคที่สอง สังคมอุตสาหกรรม ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่อ่อนแอ ฟังฟัง จึงจำเป็นต้องจัดระเบียบ ในยุคนี้สถาบันการแพทย์ รัฐ เป็นสถาบันหลักที่ระบุว่าผู้สูงอายุอ่อนแอต้องจัดการ ทำให้อัตลักษณ์เดิมของความเป็นผู้เชี่ยวชาญถูกลดระดับลง ยุคที่สาม สังคมข้อมูลข่าวสาร อัตลักษณ์คือความซื่อตรงที่จัดการได้ เป็นยุคที่สถาบันการสื่อสาร ใช้แนวทางการแพทย์และสังคมสมัยใหม่ทำให้ผู้สูงอายุที่สามารถจัดการตนเองได้เป็นผู้ที่ชะลอหรือหยุดยั้งความซื่อตรงได้ ส่วนเทรียนุอีกด้าน พบว่า แม้สถาบันสังคมกำหนดความหมายอย่างเข้มข้นแต่ผู้สูงอายุบางกลุ่มกลับมีอำนาจในการต่อสู้ ต่อรองอัตลักษณ์ อาทิ ปฏิเสธอัตลักษณ์ด้านลบคือ ความอ่อนแอและฟังฟัง แต่ก็เลือกยอมรับอัตลักษณ์บางส่วนที่เหมาะสมกับตน เช่น ความกตัญญู และการเกิดแก่เจ็บตายเป็นธรรมชาติ ทั้งสร้างความหมายใหม่ด้วยการยืนยันความเชี่ยวชาญ บางด้าน โดยที่กลุ่ม OPPY สร้างอัตลักษณ์ ผู้สูงวัยหัวใจไฮเทค ส่วนชมรมผู้สูงอายุ ต.โพธิ์ไทรงาม กำหนดว่า ผู้สูงอายุคือผู้มีศักยภาพต่อชุมชน นอกจากนั้นผู้สูงอายุทั้งสองกลุ่มยังได้ผนวกอัตลักษณ์เดิมของตน เช่น ผู้รู้ ผู้มีฐานะ เพื่อยืนยันตัวตนในแง่บวก ดังนั้น อัตลักษณ์ผู้สูงอายุของสังคมไทยในงานวิจัยนี้จึงเป็นทั้งอำนาจที่ถูกสังคมกำหนด และในเวลาเดียวกันภายใต้กรอบที่กำหนดผู้สูงอายุก็สามารถคัดเลือก ต่อรอง และประกอบสร้างอัตลักษณ์ด้านอื่น ๆ เข้ามาเป็นตัวตนของตนเองได้เช่นกัน

ชาญวิทย์ บ่วงราบ (2551,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่องความต้องการได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุในตำบลเสาชงหิน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุในตำบลเสาชงหิน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปทั้งชายและหญิงที่อาศัยและมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตตำบลบางเสาชงหิน จำนวน 318 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที่ สถิติทดสอบความแปรปรวนเอฟ และค่าทดสอบเชิง

พหุ ด้วยวิธีการ LSD ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในตำบลเสาชิงหิน มีความต้องการได้รับสวัสดิการในภาพรวมและรายด้านแต่ละด้านทั้ง 7 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่ต้องการมากที่สุดคือ ด้านการแพทย์และสาธารณสุข รองลงมาคือ ด้านที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และสาธารณสุขโรค และด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพและการจัดการศพตามประเพณี ผลการเปรียบเทียบความต้องการพบว่า ความต้องการได้รับสวัสดิการมีความแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามกลุ่มปริมาณเงินที่เหลือเก็บออม โดยผู้สูงอายุที่ไม่มีเงินเหลือเก็บมีความต้องการได้รับสวัสดิการมากกว่าผู้สูงอายุที่มีเงินเหลือเก็บ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในด้านการแพทย์และสาธารณสุข ด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร และด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพและการจัดการศพตามประเพณี

ทวีรัตน์ อรุณเกียรติพงศ์ (2550, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลสังขละ อำเภอสังขละ จังหวัดสุรินทร์ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ 2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ 3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ทั้งชายและหญิงที่มีชื่อตามทะเบียนบ้านในเขตเทศบาลตำบลสังขละ จำนวน 392 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่แบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า สภาพการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ในด้านรายได้ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุได้รับจากบุตรหลาน ส่วนเทศบาลให้เพียงเล็กน้อย ด้านสุขภาพผู้สูงอายุได้รับการดูแลรักษาจากบุตรหลานก่อนที่จะเข้ารับรักษาตัวที่โรงพยาบาล ด้านความอบอุ่นและความมั่นคงผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากบุตรหลานและครอบครัว และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้สูงอายุได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน หากเมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วจะพบว่าผู้สูงอายุมีความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุอยู่ในระดับน้อย ส่วนสภาพปัญหาการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุพบว่าไม่ได้รับการส่งเสริม เช่น ด้านงบประมาณจากส่วนราชการ ด้านบุคลากร ด้านนโยบาย ด้านการมีส่วนร่วมจากชุมชน เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมผู้สูงอายุมีความคิดเห็นว่าสภาพปัญหาการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง และ แนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ งานวิจัยนี้เสนอว่าควรมีการจัดกิจกรรม ทัศนศึกษาตามความสนใจ การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ การฝึกอบรมอาชีพเสริม สำหรับแนวทางการพัฒนาศักยภาพโดยรวมผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต่อเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง

ศันสนีย์ จันทร์อานุกภาพ (2547, หน้า 36-42) บทความเรื่อง อิทธิพลของกระบวนการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยตามทฤษฎี Modernization Theory ต่อสถานภาพและบทบาทของผู้สูงอายุ เสนอว่าจากการศึกษาของนักจุลชีววิทยา (Gerontologist) เช่น Cowgill and Holmes, Leo Simmons, David Popenoe, Margaret Blenkner พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มปริมาณของประชากรผู้สูงอายุและยังส่งผลอย่างมากต่อสถานภาพทางสังคมที่ตกต่ำลงของประชากรผู้สูงอายุคือ กระบวนการพัฒนาไปสู่ความทันสมัย ดังเช่น คำอธิบายของ Cowgill and Holmes (1972; Cowgill, 1974a; 1974b,) ซึ่งยกเหตุผลสนับสนุน 4 ประการเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยที่ทำให้สถานภาพของผู้สูงอายุต่ำต่ำลง กล่าวคือ 1. ความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ ความสำเร็จในการคุมอัตราการเกิดและอัตราการตาย เบียดผลเนื่องจากกระบวนการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยที่ทำให้จำนวนประชากรผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น 2 เทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์ซึ่งถูกนำมาใช้ในกระบวนการผลิตและกระบวนการจำหน่ายจ่ายแจกทำให้เกิดการสร้างงานใหม่สำหรับหนุ่มสาว ที่ต้องอาศัยความชำนาญเฉพาะทางทำให้ความจำเป็นในการรับ

ความรู้และประสบการณ์จากผู้สูงอายุลดน้อยลง 3. กระบวนการกลายเป็นเมืองทำให้เกิดแรงงานย้ายถิ่นโดยเฉพาะวัยหนุ่มสาว ขณะที่ผู้สูงอายุคงอยู่ในภาคเกษตรกรรมในชนบท ทำให้สัมพันธภาพในครอบครัวได้รับผลกระทบ 4. การรู้หนังสือและการให้การศึกษามวลชน ทำให้คนหนุ่มสาวมีระดับการศึกษาสูงขึ้นและได้งานในตำแหน่งที่สูงกว่าผู้สูงอายุ โดยคำอธิบายของ Cowgill and Holmes พบว่ามีหลักฐานสนับสนุนจากงานวิจัยของนักวิจัยหลายท่าน เช่น งานของ Palmore and Whittington (1971) ซึ่งพบว่า สถานภาพทางสังคมของผู้สูงอายุในสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ค.ศ. 1940-1969 ลดต่ำลงเมื่อเปรียบเทียบกับคนวัยหนุ่มสาว นอกจากนี้เขายังพบว่า ระดับความทันสมัยยิ่งสูง สถานภาพการจ้างงานของผู้สูงอายุยิ่งต่ำ และงานของ Watson and Maxell พบว่า เมื่อมีการใช้เทคโนโลยีเพิ่มขึ้น การควบคุมข้อมูลที่สำคัญของผู้สูงอายุจะลดลงและการยกย่องผู้สูงอายุจะลดลงด้วย Leo Simmons ที่อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถานภาพทางสังคมที่ตกต่ำของผู้สูงอายุในงานเรื่อง The Role of the Aged in Primitive Society (1945) ระบุว่า สังคมดั้งเดิมที่เป็นสังคมเกษตรกรรม การให้นิยามผู้สูงอายุคือ ผู้มีสิทธิอำนาจทางสังคม เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นผู้ดูแลทรัพย์สิน เป็นเจ้าของที่ดิน เป็นผู้มีทักษะทางจารีตประเพณี เป็นผู้รู้ทางศาสนาและเป็นผู้ให้การช่วยเหลือขั้นพื้นฐานแก่สังคม ต่อเมื่อสังคมเข้าสู่การเป็นสังคมอุตสาหกรรม ทำให้คุณค่าเรื่องความอาวุโสลดน้อยลง แต่มุ่งเน้นให้คุณค่ากับสิ่งใด ๆ จากการตรวจสอบความสมดุระหว่างต้นทุนกับผลประโยชน์เป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นสังคมสมัยใหม่จึงมุ่งให้ความหมายกับบุคคล สิ่งใด ๆ หรือวิถีทางใด ๆ ที่นำไปสู่ความก้าวหน้าและความสำเร็จเป็นสำคัญ ในสังคมเช่นนี้ผู้สูงอายุจึงถูกมองว่าไร้ค่าและไม่ก่อให้เกิดคุณค่าในกระบวนการผลิต ผลที่ตามมาทำให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ น้อยลงไม่ว่าจะเป็น การจ้างงาน การเป็นผู้นำชุมชน หรือผู้นำองค์กร David Popenoe ที่เชื่อว่ากระบวนการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยทำให้สถาบันครอบครัวมีแนวโน้มที่จะล่มสลาย โดยเขาอธิบายเหตุผล 4 ประการคือ 1. สังคมสมัยใหม่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวขาดความแข็งแกร่ง สมาชิกมีอิสระสูง ทำให้ไม่สามารถควบคุมกันและกันได้ 2. การทำหน้าที่ของครอบครัวที่มีต่อสมาชิกมีการลดน้อยลงทั้งในเรื่องการอบรมสั่งสอนและการควบคุมพฤติกรรม 3. ครอบครัวสูญเสียอำนาจที่มีต่อตัวสมาชิก 4. สังคมให้ความสำคัญกับครอบครัวน้อยลงแต่ให้ความสำคัญกับปัจเจกมากกว่าอย่างไรรก็ตาม Margaret Blenkner อธิบายว่า การพลิกกลับของบทบาทระหว่างพ่อแม่ลูก คือ เมื่อพ่อแม่อายุมากขึ้นจะรับบทบาทเป็นผู้พึ่งพิงลูก ในขณะที่ลูกจะรับบทบาทเป็นผู้อุปถัมภ์พ่อแม่ ในลักษณะเรียกว่า "role reversal" หากใช้สิ่งที่เกิดขึ้นตามปกติของสังคมสมัยใหม่ไม่ แต่จะพบในกรณีที่พ่อแม่สูงอายุมีภาวะผิปกติร่างกาย จิตใจและอารมณ์ เป็นสำคัญ ส่วนลักษณะทั่ว ๆ ไป จะอยู่ในลักษณะ ลูกที่โตแล้วจะรับบทบาทใหม่ในฐานะผู้ใหญ่ที่ยอมรับพ่อแม่ของตนในฐานะเป็นปัจเจกบุคคลที่มีความต้องการ มีสิทธิ มีข้อจำกัด และมีประวัติที่โดดเด่นเป็นของตนเอง

จากงานวิจัยและบทความต่าง ๆ ที่กล่าวมา สะท้อนว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุในสังคมไทยยังมีไม่มากนัก ทั้งยังมีช่องว่างในเรื่ององค์ความรู้เกี่ยวกับการทำงานและความต้องการทำงานของผู้สูงอายุอยู่มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะช่วงเวลาที่ผ่านมามุมมองของสังคมที่มีต่อผู้สูงอายุในฐานะ active citizen หรือผู้ที่มีศักยภาพยังไม่แพร่หลาย ตรงข้ามผู้สูงอายุกลับได้รับการตีตราจากสังคมว่าเป็นกลุ่มคนที่สมควรพักผ่อนไม่ควรทำงานใดๆ อีกต่อไป ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงต้องการลดทอนช่องว่างความรู้ดังกล่าว เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างแนวทาง

การศึกษาเรียนรู้และทำความเข้าใจผู้สูงอายุในสังคมไทยที่ดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่เมือง ซึ่งมีความหลากหลายและซับซ้อนทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ผู้สูงอายุในสังคมไทยมีสถานภาพและบทบาททางสังคมและเศรษฐกิจที่ดีขึ้น สามารถพึ่งตนเองได้ เกิดความภาคภูมิใจในตนเองและมีความสุขในการดำรงชีวิต ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ในศตวรรษที่

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

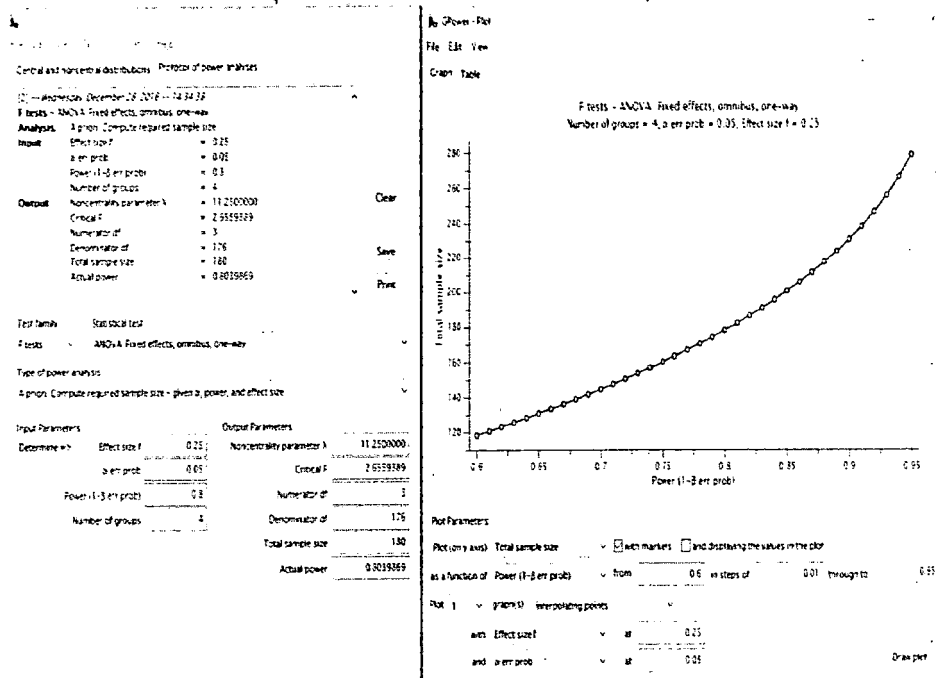
การศึกษาความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีในครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัยลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่เป็นเป้าหมายการวิจัยได้แก่ ผู้สูงอายุ อายุ 60-79 ปี ที่อาศัยหรือมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดชลบุรี แต่เนื่องจากจำนวนประชากรผู้สูงอายุที่ชัดเจนในปี พ.ศ. 2559 ยังไม่ออก และเท่าที่ศึกษา พบข้อมูลจำนวนประชากรผู้สูงอายุจังหวัดชลบุรี อายุ 60-79ปี ที่ทำการสำรวจในปี พ.ศ. 2557 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ(สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2559) มีจำนวนทั้งสิ้น 146,003 คน ดังนั้น เพื่อให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ผู้วิจัยจึงใช้โปรแกรม G.Power(ดังภาพที่ 3.1) ในการคำนวณ Oneway Anova ที่ $Effectsize = 0.25$ $\alpha = 0.05$ $Power = 0.8$ จำนวนกลุ่ม = 4

ภาพที่ 3.1 การคำนวณกลุ่มตัวอย่างด้วย โปรแกรม G.Power ที่ $Effectsize = 0.25$ $\alpha = 0.05$ $Power = 0.8$ จำนวนกลุ่ม = 4

ทำให้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง เมื่อคำนวณด้วยสถิติทดสอบ OnewayAnova ด้วยโปรแกรม G.Power จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ 180 คน แต่เนื่องจากผู้วิจัยแบ่งการศึกษาออกเป็น 4 พื้นที่จึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างพื้นที่ละ 50 คน ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 200 คน

เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง (Sampling Technique) ใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบที่ใช้ความน่าจะเป็น แบบแบ่งชั้นอย่างไม่เป็นสัดส่วน (Disproportional Stratified Random Sampling) โดยดำเนินการดังนี้

1. แบ่งพื้นที่ในเขตจังหวัดชลบุรีออกเป็น 4 ลักษณะคือ พื้นที่เมือง พื้นที่กึ่งเมืองกึ่งชนบท พื้นที่ชนบทและ พื้นที่เมืองลักษณะพิเศษ คือมีความเป็นสากลที่มีชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวและพักอาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมากจนเป็นที่ยอมรับ ในการศึกษาครั้งนี้จึงเลือกศึกษาพื้นที่อำเภอเมืองชลบุรี, อำเภอบ่อทอง และเมืองพัทยา เนื่องจากมีคุณลักษณะดังกล่าว

2. ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั้ง 4 พื้นที่ แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้สูงอายุวัยต้นอายุ 60-69 ปี และกลุ่มผู้สูงอายุวัยกลางอายุ 70-79 ปี กลุ่มละ 25 คน รวมเป็นพื้นที่ละ 50 คน เมื่อรวมทั้ง 4 พื้นที่จะได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 200 คน เพื่อเป็นตัวแทนของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้สูงอายุ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกเข้าเป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. เป็นผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60-79 ปี
2. เป็นผู้สูงอายุที่อยู่ในพื้นที่ศึกษาทั้ง 4 พื้นที่ ได้แก่ อำเภอเมืองชลบุรี อำเภอพนัสนิคม อำเภอบ่อทอง และ เมืองพัทยา

3. เป็นผู้ยินดีและเต็มใจให้ข้อมูล

ส่วนเกณฑ์การคัดออกจากการเป็นกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้

1. เป็นผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป
2. เป็นผู้สูงอายุที่อยู่นอกพื้นที่ศึกษา
3. ไม่สะดวกในการให้ข้อมูล

การศึกษาเริ่มจาก การคัดเลือกผู้สูงอายุแบบเจาะจงจากการแนะนำของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ต่าง ๆ 4 พื้นที่ อันได้แก่ ชมรมผู้สูงอายุจังหวัดชลบุรี ชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยบูรพา ชมรมผู้สูงอายุอำเภอพนัสนิคม สถานีตำรวจภูธรเมืองบ่อทอง สถานีตำรวจภูธรเมืองพัทยา จากนั้นจึงจะขอให้ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่แนะนำผู้ที่ยินดีและเต็มใจให้ข้อมูลท่านอื่นๆต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนั้น เครื่องมือวิจัยจึงแบ่งได้ 2 แบบคือ การวิจัยเชิงปริมาณเครื่องมือได้แก่แบบสอบถามแบบที่ผู้วิจัยปรากฏตัวต่อผู้ให้ข้อมูล (Administered Questionnaire) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือได้แก่ตัวผู้วิจัย ผู้ให้ข้อมูลหลัก (ผู้สูงอายุ) และแนวสัมภาษณ์ (Interview Guide) เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่

เป็นทางการ (Informal Interview) เป็นการพูดคุยแบบไม่มีพิธีรีตอง ไม่เคร่งเครียดในเรื่องขั้นตอน และลำดับของข้อความ

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถาม

สร้างขึ้นโดยการศึกษาค้นคว้า ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างแบบสอบถามวิเคราะห์เนื้อหาที่จะทำการวัดและหาความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่จะถามกับแนวความคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย หลังจากนั้นสร้างเครื่องมือตามกรอบและขอบเขตของเนื้อหาการวิจัย

องค์ประกอบของแบบสอบถาม ประกอบด้วยเนื้อหาสรุป ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ชื่อ นามสกุล ที่อยู่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ศาสนา ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกที่พักอาศัยด้วย สถานะในครอบครัว และลักษณะของครอบครัวที่อยู่อาศัยด้วย ลักษณะข้อคำถามเป็นเติมคำและแบบเลือกตอบจำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และ สุขภาพ ของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย รายได้ทั้งหมดต่อเดือน แหล่งรายได้ปัจจุบัน ความพึงพอใจภาวะการเงิน การออม หนี้สิน ปัญหาทางการเงิน สวัสดิการ สิทธิการรักษาพยาบาล การเป็นสมาชิกกลุ่ม การเข้าร่วมกิจกรรม ผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวัน การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา การร่วมกิจกรรมทางศาสนา การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม การสื่อสารออนไลน์ การเป็นโรคเรื้อรัง การออกกำลังกาย ระดับสุขภาพ การรับประทานยา ประเมินตนเองเรื่องปัญหาที่เผชิญ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 20 ข้อ

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับสถานการณ์การทำงานของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย อาชีพก่อนอายุ 60 ปี ระยะเวลาการทำงานก่อนเกษียณ การทำงานก่อนสัมภาษณ์ 7 วัน เหตุผลที่ไม่ทำงาน งานที่ทำเป็นประจำ เหตุผลที่ทำงานปัจจุบัน ความสุขในการทำงาน ความสามารถในการทำงาน คุณสมบัติส่วนตัว ทักษะความชำนาญ และความรู้/ภูมิปัญญา ลักษณะข้อคำถามเป็นเติมคำและแบบเลือกตอบจำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุ แบ่งเป็นสองส่วน ส่วนหนึ่ง เป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบจำนวน 7 ข้อ ประกอบด้วย ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงาน เหตุผลที่ไม่ต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงาน เหตุผลที่ต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงาน ความคิดเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการทำงาน การมีส่วนร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ในการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุ ความรับผิดชอบในการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ และความจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุ อีกส่วนหนึ่งเป็นลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยมีคำตอบให้เลือก 4 คำตอบ คือ ต้องการมาก ต้องการปานกลาง ต้องการน้อย และไม่ต้องการ แบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านร่างกาย มีจำนวนข้อคำถาม 10 ข้อ ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านจิตใจ มีจำนวนข้อคำถาม 10 ข้อ ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านสังคม มีจำนวนข้อคำถาม 10 ข้อ และ ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านความรู้ทักษะในการทำงาน จำนวนข้อคำถาม 13 ข้อ รวมจำนวนข้อคำถามทั้งหมดในส่วนคำถามแบบมาตราส่วนทั้งสิ้น 43 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ถ้าเขียน ✓ ในช่องมาก ให้ระดับคะแนนเป็น 3

ถ้าเขียน ✓ ในช่องปานกลาง ให้ระดับคะแนนเป็น 2

ถ้าเขียน ✓ ในช่องน้อย ให้ระดับคะแนนเป็น 1

ถ้าเขียน ✓ ในช่องไม่ต้องการ ให้ระดับคะแนนเป็น 0

ผู้ตอบคำถามจะต้องเลือกตอบคำถามแต่ละข้อเพียง 1 คำตอบเท่านั้น คะแนนเฉลี่ยจะแบ่งเป็น 4 ช่วงเท่าๆ กันซึ่งผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแบ่งระดับคะแนนตามแนวทางของสุวิมล ติรกาพันธ์ (2550, หน้า 10) ซึ่งเป็นมาตรวัดแบบอันตรภาค (Interval Scale) ดังนี้

2.01 – 3.00	หมายถึง	มีความต้องการอยู่ในระดับมาก
1.01 – 2.00	หมายถึง	มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง
0.01 – 1.00	หมายถึง	มีความต้องการอยู่ในระดับน้อย
0.00	หมายถึง	ไม่มีความต้องการ

การตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม (Validity) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของข้อความในแบบสอบถามซึ่งผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ประกอบด้วย

1. ผศ.ดร. พูลพงศ์ สุขสว่าง ค.ด. (การวัดและประเมินผลผลการศึกษา)

ตำแหน่งอาจารย์ประจำวิทยาลัยวิจัยและการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา

2. ผศ.ดร. กุศลวัฒน์ คงประดิษฐ์ อ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์)

ตำแหน่งอาจารย์ประจำภาควิชาสารสนเทศศึกษาศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

3. ผศ.ดร. บุญเชิด หนูอิม วท.ด. (สิ่งแวดล้อม)

ตำแหน่งอาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

จากนั้นนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาใช้ในการปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถามเมื่อแล้วเสร็จจึงดำเนินการจัดพิมพ์เป็นฉบับจริง และนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

การทดสอบความเที่ยง (Reliability) จะใช้การทดลองไปเก็บแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยครอนบาคแอลฟา มากกว่า 0.8 และอำนาจจำแนกรายข้อมากกว่า 0.2 ซึ่งหลังจากดำเนินการวิเคราะห์เครื่องมือพบว่า การทดสอบความเที่ยงของเครื่องมือวิจัย มีความเที่ยงสูงคือค่า Cronbach's Alpha = 0.987 ซึ่งถือว่าเหมาะสมนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.987	.986	40

และเมื่อทดสอบค่าอำนาจจำแนกรายข้อพบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.246 – 0.968 ซึ่งเป็นค่าที่มากกว่า 0.2 จึงยอมรับได้

ตารางที่ 3.1 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
e1	50.83	1202.351	.912	.986
e2	50.43	1185.082	.952	.986
e3	50.37	1181.757	.968	.986
e4	50.70	1193.734	.870	.986
e5	50.60	1189.628	.909	.986
e6	50.33	1181.540	.961	.986
e7	50.47	1183.706	.942	.986
e8	51.43	1229.564	.558	.987
e9	50.47	1187.016	.942	.986
e10	51.00	1208.966	.834	.986
f1	50.40	1184.731	.945	.986
f2	50.50	1191.017	.909	.986
f3	50.53	1189.223	.944	.986
f4	50.37	1182.930	.955	.986
f5	50.63	1193.620	.918	.986
f6	50.87	1203.706	.894	.986
f7	50.40	1186.041	.930	.986
f8	50.80	1201.614	.872	.986
f9	51.03	1211.620	.855	.986
f10	51.03	1211.275	.891	.986
g1	50.93	1204.892	.812	.986
g2	50.97	1207.895	.777	.986
g3	50.73	1196.202	.776	.987
g4	51.27	1221.030	.641	.987
g5	50.77	1199.357	.954	.986
g6	50.67	1193.678	.959	.986
g7	51.10	1212.852	.918	.986
g8	51.10	1214.369	.829	.986
g9	50.93	1207.789	.897	.986
g10	50.73	1202.547	.842	.986
h1	52.20	1264.717	.354	.987
h2	52.10	1257.955	.379	.987
h3	52.23	1266.323	.246	.987
h8	52.07	1258.064	.412	.987
h9	51.80	1248.303	.617	.987
h10	51.70	1241.666	.667	.987

ตารางที่ 3.1 ต่อ

	Scale Mean if Item	Scale Variance if Item	Corrected Item-Total	Cronbach's Alpha if
	Deleted	Deleted	Correlation	Item Deleted
h11	51.50	1231.569	.705	.987
h12	51.73	1238.547	.569	.987
h13	51.73	1243.168	.548	.987
h14	51.53	1232.809	.673	.987

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ แบบสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการสร้างขึ้นโดยการศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสร้างแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์เนื้อหาที่ต้องการถามและวัตถุประสงค์การวิจัย หลังจากนั้นสร้างแนวคำถามตามกรอบและขอบเขตของเนื้อหาการวิจัย เสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญชุดเดียวกันกับการตรวจแบบสอบถามดังได้กล่าวแล้วข้างต้นทั้งนี้เพื่อความเข้าใจที่ต่อเนื่องและเชื่อมโยงสอดคล้องต่อกันของข้อความในแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ จากนั้นนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาทำการปรับปรุง แก้ไข

องค์ประกอบของแบบสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) ประกอบด้วย เนื้อหาสรุป ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของผู้สูงอายุ ชื่อ เชื้อชาติ ภูมิลำเนา การศึกษา ศาสนา ความเชื่อ สถานะทางเศรษฐกิจ อาชีพ งาน
2. ลักษณะของครอบครัว เพื่อน งาน กิจกรรม บทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างงาน ครอบครัว เพื่อน กับผู้สูงอายุ
3. การรวมกลุ่มกิจกรรม ความสนใจ
4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรม การเมือง สิ่งแวดล้อม ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางในจังหวัดชลบุรีได้แก่
5. ความหมายของการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุ
6. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุ การประเมินจุดอ่อน จุดแข็ง ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางในจังหวัดชลบุรี

เมื่อดำเนินการตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำเสร็จแล้ว จึงดำเนินการจัดพิมพ์เป็นฉบับจริงเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพต่อไป

สำหรับการตรวจสอบข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการจะใช้การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งบุคคลที่ต่างกัน คือผู้สูงอายุที่มีความแตกต่างกันในด้านพื้นที่ ด้านเพศ ด้านการศึกษา ด้านรายได้ และด้านเวลา เป็นหลักในการให้ได้มาซึ่งความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ

ส่วนการตรวจสอบข้อมูลจากเอกสารจะใช้การประเมินภายนอกว่าเป็นเอกสารจริงหรือไม่ และการประเมินภายใน ว่าเนื้อหาของเอกสารเป็นอย่างไร มีความน่าเชื่อถือหรือไม่เพียงใด รวมทั้งพิจารณาว่าใครเป็นผู้เขียนและมีจุดมุ่งหมายอะไร เขียนขึ้นเมื่อไหร่ และมีบริบทอย่างไร เป็นต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ จากหนังสือ ตำรา งานวิจัย วารสาร เอกสารทางราชการ รายงานการประชุมต่าง ๆ ทั้งจากห้องสมุดและสื่ออินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาประมวลผล วิเคราะห์ และ สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ ในการสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

จัดเก็บข้อมูลผู้สูงอายุ ใน 4 พื้นที่คือ อำเภอเมืองชลบุรี อำเภอพนัสนิคม อำเภอบ่อทอง และ เมืองพัทยา จัดเก็บตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน-30 มิถุนายน 2560 เสร็จแล้ว จึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์สรุป เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ข้อที่ 2

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

(In-depth-Interview) สัมภาษณ์ผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป โดยพยายามจำแนกเป็นกลุ่ม คือ กลุ่มวัยต้น ได้แก่ผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-69 ปี และ กลุ่มวัยกลาง ได้แก่ผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 70-79 ปี ที่มีความพร้อมและเต็มใจให้ข้อมูล โดยทำการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุเป็นรายบุคคล เพื่ออำนวยความสะดวกในการสื่อสารกับผู้สูงอายุกลุ่มต่าง ๆ ได้มากที่สุดทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สะท้อนถึงความต้องการและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุอย่างรอบด้านและสามารถเข้าถึงความต้องการของผู้สูงอายุทุกกลุ่มได้มากที่สุดตามสภาพความเป็นจริงของผู้สูงอายุจนกระทั่งได้ข้อมูลที่อึดตัว เสร็จแล้วนำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์สรุปเพื่อประกอบการตอบวัตถุประสงค์การวิจัยทั้งสองประการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ มีการวิเคราะห์ ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยข้อที่ 1
  - 1.1 ข้อมูลคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ
  - 1.2 ข้อมูลสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสุขภาพของผู้สูงอายุ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ
  - 1.3 ข้อมูลสถานการณ์การทำงานของผู้สูงอายุ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ
2. การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยข้อที่ 2

ข้อมูลเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางในจังหวัดชลบุรี วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละและใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean: M) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

การวิเคราะห์ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางในจังหวัดชลบุรี โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และค่าที (t-test) โดยให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดดังนี้

ถ้าเขียน ✓ ในช่องมาก ให้ระดับคะแนนเป็น 3

ถ้าเขียน ✓ ในช่องปานกลาง ให้ระดับคะแนนเป็น 2

ถ้าเขียน ✓ ในช่องน้อย ให้ระดับคะแนนเป็น 1

ถ้าเขียน ✓ ในช่องไม่ต้องการ ให้ระดับคะแนนเป็น 0

ใช้เกณฑ์แปลผลข้อมูลโดยนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การพิจารณา ตามแนวทางของสุวิมล ติรกานันท์, หน้า 10, (2550) ซึ่งเป็นมาตรวัดแบบอันตรภาค (Interval Scale) ดังนี้

2.01 – 3.00 หมายถึง	มีความต้องการอยู่ในระดับมาก
1.01 – 2.00 หมายถึง	มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง
0.01 – 1.00 หมายถึง	มีความต้องการอยู่ในระดับน้อย
0.00 หมายถึง	ไม่มีความต้องการ

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพดำเนินการโดยจำแนกและการจัดกลุ่มข้อมูลจากภาคสนามในรูปของการบรรยาย และนำมาจัดทำดัชนีข้อมูลเป็นหมวดหมู่ ตีความข้อมูลเพื่อเข้าใจความหมายที่อยู่เบื้องหลังคำสัมภาษณ์ ทำการสรุปข้อมูลเบื้องต้น และ สร้างบทสรุปโดยใช้แนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ช่วยอธิบาย ทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าคือ ตรวจสอบแหล่งข้อมูล บุคคล เวลาและสถานที่ เปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูลรวมทั้งส่งข้อมูลคืนให้ผู้ให้ข้อมูลพิจารณา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1.ศึกษาสถานการณ์การทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางในจังหวัดชลบุรี ๒.เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางในจังหวัดชลบุรีการวิจัย

นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 5 ตอนดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลข้อมูลเพื่อตรวจสอบตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนต้นที่ 1-3 มีดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ข้อมูลสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสุขภาพของผู้สูงอายุ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 3 ข้อมูลสถานการณ์การทำงานของผู้สูงอายุ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลข้อมูลเพื่อตรวจสอบตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนต้นที่ 4-5 มีดังนี้

ตอนที่ 4 ข้อมูลเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางในจังหวัดชลบุรี วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละและใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean: M) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และค่าที (t-test)

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพดำเนินการโดยจำแนกและการจัดกลุ่มข้อมูลจากภาคสนามในรูปของการบรรยาย และนำมาจัดทำดัชนีข้อมูลเป็นหมวดหมู่ ตีความข้อมูลเพื่อเข้าใจความหมายที่อยู่เบื้องหลังคำสัมภาษณ์ ทำการสรุปข้อมูลเบื้องต้น และ สร้างบทสรุปโดยใช้แนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ช่วยอธิบาย ทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าคือ ตรวจสอบแหล่งข้อมูล บุคคล เวลา และสถานที่ เปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูลรวมทั้งส่งข้อมูลคืนให้ผู้ให้ข้อมูลพิจารณา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ

สัญลักษณ์และความหมายที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

การวิจัยครั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ความสะดวกในการวิเคราะห์ และการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ดังนี้

N แทนจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

M แทน ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean)

SD แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

Sig. แทน ค่าความน่าจะเป็นที่คำนวณได้ จากค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

t แทน ค่าที (t-test) สำหรับเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสองค่า

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลข้อมูลเพื่อตรวจสอบตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนต้นที่ 1-3 มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละรายละเอียดดังตารางที่ 4.1- 4.8

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีรายละเอียดดังนี้

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผู้สูงอายุวัยต้น อายุระหว่าง 60-69 ปี	100	50
ผู้สูงอายุวัยกลาง อายุระหว่าง 70-79 ปี	100	50
รวม	200	100

จากตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งหมด 200 คนประกอบด้วย ผู้สูงอายุวัยต้น อายุระหว่าง 60-69 ปี จำนวน 100คน คิดเป็นร้อยละ 50และผู้สูงอายุวัยกลาง อายุระหว่าง 70-79 ปี จำนวน 100คน คิดเป็นร้อยละ 50

ตารางที่ 4.2 แสดงข้อมูลเพศของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

เพศ		ผู้สูงอายุ		
		วัยต้น	วัยกลาง	รวม
ชาย	Count	34	36	70
	% within อายุ	34.0%	36.0%	35.0%
หญิง	Count	66	64	130
	% within อายุ	66.0%	64.0%	65.0%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางในการตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งหมด 200 คนประกอบด้วย เพศชาย จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 35 และเพศหญิง จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 65

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นตอบแบบสอบถาม จำนวน 100 คน เป็นเพศชาย 34 คน เพศหญิง 66 คน ผู้สูงอายุวัยกลางตอบแบบสอบถาม จำนวน 100 คน เป็นเพศชาย 36 คน เพศหญิง 64 คน

ตารางที่ 4.3 แสดงข้อมูลสถานภาพสมรสของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

สถานภาพสมรส	ผู้สูงอายุ			
	วัยต้น	วัยกลาง	รวม	
สมรส	Count	62	60	122
	% within อายุ	62.0%	60.0%	61.0%
หม้าย	Count	24	31	55
	% within อายุ	24.0%	31.0%	27.5%
หย่าร้าง	Count	6	1	7
	% within อายุ	6.0%	1.0%	3.5%
โสด	Count	8	8	16
	% within อายุ	8.0%	8.0%	8.0%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.3 แสดงข้อมูลสถานภาพสมรสของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง พบว่า ผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน มีสถานภาพสมรส 122 คน คิดเป็นร้อยละ 61 เป็นหม้าย 55 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 หย่าร้าง 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5 โสด 16 คน คิดเป็นร้อยละ 8

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน มีสถานภาพสมรส 62 คน คิดเป็นร้อยละ 62 เป็นหม้าย 24 คน คิดเป็นร้อยละ 24 หย่าร้าง 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6 โสด 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8 ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน มีสถานภาพสมรส 60 คน คิดเป็นร้อยละ 60 เป็นหม้าย 31คน คิดเป็นร้อยละ 31 หย่าร้าง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1 โสด 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8

ตารางที่ 4.4 แสดงข้อมูลการนับถือศาสนาของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

การนับถือศาสนา		ผู้สูงอายุ		
		วัยต้น	วัยกลาง	รวม
พุทธ	Count	98	99	197
	% within อายุ	98.0%	99.0%	98.5%
คริสต์	Count	1	0	1
	% within อายุ	1.0%	0.0%	.5%
อิสลาม	Count	1	0	1
	% within อายุ	1.0%	0.0%	.5%
ศาสนาอื่น	Count	0	1	1
	% within อายุ	0.0%	1.0%	.5%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.4 แสดงข้อมูลการนับถือศาสนาของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง พบว่า ผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน นับถือศาสนาพุทธ 197คน คิดเป็นร้อยละ 98.5 นับถือศาสนาคริสต์ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 นับถือศาสนาอิสลาม 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 นับถือศาสนาอื่นๆ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน นับถือศาสนาพุทธ 98 คน คิดเป็นร้อยละ 98 นับถือศาสนาคริสต์ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1 นับถือศาสนาอิสลาม 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1 ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน นับถือศาสนาพุทธ 99 คน คิดเป็นร้อยละ 99 นับถือศาสนาอื่นๆ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1

ตารางที่ 4.5 แสดงข้อมูลระดับการศึกษาของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

ระดับการศึกษา		ผู้สูงอายุ		รวม
		วัยต้น	วัยกลาง	
ไม่ได้ศึกษา	Count	6	9	15
	% within อายุ	6.0%	9.0%	7.5%
ประถมศึกษา	Count	75	79	154
	% within อายุ	75.0%	79.0%	77.0%
มัธยมศึกษาตอนต้น	Count	5	1	6
	% within อายุ	5.0%	1.0%	3.0%
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช	Count	6	4	10
	% within อายุ	6.0%	4.0%	5.0%
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	Count	4	2	6
	% within อายุ	4.0%	2.0%	3.0%
ปริญญาโท	Count	0	2	2
	% within อายุ	0.0%	2.0%	1.0%
อื่น ๆ	Count	4	3	7
	% within อายุ	4.0%	3.0%	3.5%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.5 แสดงข้อมูลระดับการศึกษาของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง พบว่า ผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน ไม่ได้ศึกษา 15 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 ศึกษาระดับประถมศึกษา 154 คน คิดเป็นร้อยละ 77 ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5 ศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 ศึกษาระดับปริญญาโท 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 และศึกษาระดับอื่น ๆ 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน ไม่ได้ศึกษา 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6 ศึกษาระดับประถมศึกษา 75 คน คิดเป็นร้อยละ 75 ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5 ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6 ศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4 และศึกษาระดับอื่น ๆ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4 ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน ไม่ได้ศึกษา 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6 ศึกษาระดับประถมศึกษา 79 คน คิดเป็นร้อยละ 79 ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1 ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4 ศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2 ศึกษาระดับปริญญาโท 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2 และศึกษาระดับอื่น ๆ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3

ตารางที่ 4.6 แสดงข้อมูลจำนวนสมาชิกที่พักอาศัยด้วยของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง (รวมผู้สูงอายุ) วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

จำนวนสมาชิกที่พักอาศัยด้วย (รวมผู้สูงอายุ)		ผู้สูงอายุ		รวม
		วัยต้น	วัยกลาง	
1-2 คน	Count	29	25	54
	% within อายุ	29.0%	25.0%	27.0%
3-4 คน	Count	43	37	80
	% within อายุ	43.0%	37.0%	40.0%
5-6 คน	Count	18	19	37
	% within อายุ	18.0%	19.0%	18.5%
มากกว่า 7 คน	Count	10	19	29
	% within อายุ	10.0%	19.0%	14.5%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.6 แสดงข้อมูลจำนวนสมาชิกที่พักอาศัยด้วยของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง (รวมผู้สูงอายุ) พบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน มีจำนวนสมาชิกที่พักอาศัยด้วย 1-2 คน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 27 จำนวนสมาชิกที่พักอาศัยด้วย 3-4 คน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 40 จำนวนสมาชิกที่พักอาศัยด้วย 5-6 คน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5 และจำนวนสมาชิกที่พักอาศัยด้วยมากกว่า 7 คน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 14.5

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน มีจำนวนสมาชิกที่พักอาศัยด้วย 1-2 คน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 29 จำนวนสมาชิกที่พักอาศัยด้วย 3-4 คน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 43 จำนวนสมาชิกที่พักอาศัยด้วย 5-6 คน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 18 และจำนวนสมาชิกที่พักอาศัยด้วยมากกว่า 7 คน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน มีจำนวนสมาชิกที่พักอาศัยด้วย 1-2 คน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25 จำนวนสมาชิกที่พักอาศัยด้วย 3-4 คน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 37 จำนวนสมาชิกที่พักอาศัยด้วย 5-6 คน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 19 และจำนวนสมาชิกที่พักอาศัยด้วยมากกว่า 7 คน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 19

ตารางที่ 4.7 แสดงข้อมูลสถานะในครอบครัวของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางวิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

สถานะในครอบครัว		ผู้สูงอายุ		รวม
		วัย		
		วัยต้น	กลาง	
หัวหน้าครอบครัว	Count	47	39	86
	% within อายุ	47.0%	39.0%	43.0%
สมาชิกในครอบครัว	Count	41	52	93
	% within อายุ	41.0%	52.0%	46.5%
ผู้อาศัย	Count	12	9	21
	% within อายุ	12.0%	9.0%	10.5%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

ตารางที่ 7 แสดงข้อมูลสถานะในครอบครัวของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางพบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน มีสถานะเป็นหัวหน้าครอบครัว 86 คน คิดเป็นร้อยละ 43 เป็นสมาชิกในครอบครัว 93 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 และเป็นผู้อาศัย 21 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน มีสถานะเป็นหัวหน้าครอบครัว 47 คน คิดเป็นร้อยละ 47 เป็นสมาชิกในครอบครัว 41 คน คิดเป็นร้อยละ 41 และเป็นผู้อาศัย 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12 ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน มีสถานะเป็นหัวหน้าครอบครัว 39 คน คิดเป็นร้อยละ 39 เป็นสมาชิกในครอบครัว 52 คน คิดเป็นร้อยละ 52 และเป็นผู้อาศัย 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9

ตารางที่ 4.8 แสดงข้อมูลลักษณะของครอบครัวที่อยู่อาศัยด้วยของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางวิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

ลักษณะของครอบครัวที่อยู่อาศัยด้วย		ผู้สูงอายุ		รวม
		วัย		
		วัยต้น	วัยกลาง	
อาศัยอยู่คนเดียว	Count	7	7	14
	% within อายุ	7.0%	7.0%	7.0%
อาศัยอยู่กับคู่สมรสเท่านั้น	Count	12	12	24
	% within อายุ	12.0%	12.0%	12.0%

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ลักษณะของครอบครัวที่อยู่อาศัยด้วย		ผู้สูงอายุ		รวม
		วัยต้น	วัยกลาง	
อาศัยอยู่กับบุตรเท่านั้น	Count	16	8	24
	% within อายุ	16.0%	8.0%	12.0%
อาศัยอยู่กับหลาน	Count	6	8	14
	% within อายุ	6.0%	8.0%	7.0%
อาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตร	Count	19	18	37
	% within อายุ	19.0%	18.0%	18.5%
อาศัยอยู่กับคู่สมรสและหลาน	Count	9	4	13
	% within อายุ	9.0%	4.0%	6.5%
อาศัยอยู่กับคู่สมรส บุตรและหลาน	Count	21	29	50
	% within อายุ	21.0%	29.0%	25.0%
อื่นๆ	Count	10	14	24
	% within อายุ	10.0%	14.0%	12.0%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

ตารางที่ 4.8 แสดงข้อมูลลักษณะของครอบครัวที่อยู่อาศัยด้วยของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางพบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน อาศัยอยู่คนเดียว 14 คน คิดเป็นร้อยละ 7 อาศัยอยู่กับคู่สมรสเท่านั้น 24 คน คิดเป็นร้อยละ 12 อาศัยอยู่กับบุตรเท่านั้น 24 คน คิดเป็นร้อยละ 12 อาศัยอยู่กับหลาน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 7 อาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตร 37 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5 อาศัยอยู่กับคู่สมรสและหลาน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5 อาศัยอยู่กับคู่สมรส บุตรและหลาน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 25 และอื่นๆ 24 คน คิดเป็นร้อยละ 12

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน อาศัยอยู่คนเดียว 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7 อาศัยอยู่กับคู่สมรสเท่านั้น 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12 อาศัยอยู่กับบุตรเท่านั้น 16 คน คิดเป็นร้อยละ 16 อาศัยอยู่กับหลาน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6 อาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตร 19 คน คิดเป็นร้อยละ 19 อาศัยอยู่กับคู่สมรสและหลาน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9 อาศัยอยู่กับคู่สมรส บุตรและหลาน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 21 และอื่นๆ 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน อาศัยอยู่คนเดียว 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7 อาศัยอยู่กับคู่สมรสเท่านั้น 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12 อาศัยอยู่กับบุตรเท่านั้น 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8 อาศัยอยู่กับหลาน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8 อาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตร 18 คน คิดเป็นร้อยละ 18 อาศัยอยู่กับคู่สมรสและหลาน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4 อาศัยอยู่กับคู่สมรส บุตรและหลาน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 29 และอื่นๆ 14 คน คิดเป็นร้อยละ 14

ตอนที่ 2 ข้อมูลสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสุขภาพของผู้สูงอายุ
วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละรายละเอียดดังตารางที่ 4.9- 4.28

ตารางที่ 4.9 แสดงข้อมูลรายได้ทั้งหมดต่อเดือนของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

รายได้ทั้งหมดต่อเดือน (บาท)		ผู้สูงอายุ		รวม
		วัยต้น	วัยกลาง	
ต่ำกว่า 5,000	Count	50	61	111
	% within อายุ	50.0%	61.0%	55.5%
5,000-10,000	Count	25	21	46
	% within อายุ	25.0%	21.0%	23.0%
10,001-15,000	Count	4	8	12
	% within อายุ	4.0%	8.0%	6.0%
15,001-20,000	Count	3	0	3
	% within อายุ	3.0%	0.0%	1.5%
20,001-25,000	Count	5	5	10
	% within อายุ	5.0%	5.0%	5.0%
25,001-30,000	Count	5	1	6
	% within อายุ	5.0%	1.0%	3.0%
35,001-40,000	Count	1	2	3
	% within อายุ	1.0%	2.0%	1.5%
40,001-45,000	Count	1	0	1
	% within อายุ	1.0%	0.0%	.5%
45,001-50,000	Count	1	0	1
	% within อายุ	1.0%	0.0%	.5%
50,000 บาทขึ้นไป	Count	5	2	7
	% within อายุ	5.0%	2.0%	3.5%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.9 แสดงข้อมูลรายได้ทั้งหมดต่อเดือนของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง พบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท 111 คน คิดเป็นร้อยละ 55.5 มีรายได้ต่อเดือน 5,000-10,000 บาท 46 คน คิดเป็นร้อยละ 23 มีรายได้ต่อเดือน 10,001-15,000 บาท 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6 มีรายได้ต่อเดือน 15,001-20,000 บาท 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 มีรายได้ต่อเดือน 20,001-25,000 บาท 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5 มีรายได้ต่อเดือน 25,001-30,000 บาท 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3 มีรายได้ต่อเดือน 35,001-40,000 บาท 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5

มีรายได้ต่อเดือน 40,001-45,000 บาท 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 มีรายได้ต่อเดือน 45,001-50,000 บาท 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 และมีรายได้ต่อเดือน 50,000 บาทขึ้นไป 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท 50 คน คิดเป็นร้อยละ 50 มีรายได้ต่อเดือน 5,000-10,000 บาท 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25 มีรายได้ต่อเดือน 10,001-15,000 บาท 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4 มีรายได้ต่อเดือน 15,001-20,000 บาท 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3 มีรายได้ต่อเดือน 20,001-25,000 บาท 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5 มีรายได้ต่อเดือน 25,001-30,000 บาท 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5 มีรายได้ต่อเดือน 35,001-40,000 บาท 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1 มีรายได้ต่อเดือน 40,001-45,000 บาท 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1 มีรายได้ต่อเดือน 45,001-50,000 บาท 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1 และมีรายได้ต่อเดือน 50,000 บาทขึ้นไป 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5 ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท 61คน คิดเป็นร้อยละ 61 มีรายได้ต่อเดือน 5,000-10,000 บาท 21คน คิดเป็นร้อยละ 21 มีรายได้ต่อเดือน 10,001-15,000 บาท 8คน คิดเป็นร้อยละ 8 มีรายได้ต่อเดือน 20,001-25,000 บาท 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5 มีรายได้ต่อเดือน 25,001-30,000 บาท 1คน คิดเป็นร้อยละ 1 มีรายได้ต่อเดือน 35,001-40,000 บาท 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2 และมีรายได้ต่อเดือน 50,000 บาทขึ้นไป 2คน คิดเป็นร้อยละ 2

ตารางที่ 4.10 แสดงข้อมูลแหล่งรายได้ที่สำคัญที่สุดในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

แหล่งรายได้ที่สำคัญที่สุดในการดำรงชีวิต		ผู้สูงอายุ		รวม
		วัยต้น	วัยกลาง	
การทำงาน	Count	51	32	83
	% within อายุ	51.0%	32.0%	41.5%
เงินบำนาญ/บำเหน็จ	Count	6	6	12
	% within อายุ	6.0%	6.0%	6.0%
เบี้ยจากทางราชการ	Count	18	26	44
	% within อายุ	18.0%	26.0%	22.0%
ดอกเบี้ยเงินออม/เงินออม/ทรัพย์สิน	Count	0	2	2
	% within อายุ	0.0%	2.0%	1.0%
คู่สมรส	Count	4	1	5
	% within อายุ	4.0%	1.0%	2.5%
บุตร	Count	15	10	25
	% within อายุ	15.0%	10.0%	12.5%

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

แหล่งรายได้ที่สำคัญที่สุดในการดำรงชีวิต		ผู้สูงอายุ		รวม
		วัยต้น	วัยกลาง	
พี่/น้อง/ ญาติ	Count	0	1	1
	% within อายุ	0.0%	1.0%	.5%
อื่น	Count	6	22	28
	% within อายุ	6.0%	22.0%	14.0%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

ตารางที่ 4.10 แสดงข้อมูลแหล่งรายได้ที่สำคัญที่สุดในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางพบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน มีแหล่งรายได้จากการทำงาน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 41.5 แหล่งรายได้จากเงินบำนาญ/บำเหน็จ 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6 แหล่งรายได้จากเบี้ยจากทางราชการ 44 คน คิดเป็นร้อยละ 22 แหล่งรายได้จากดอกเบี้ยเงินออม/เงินออม/ทรัพย์สิน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1 แหล่งรายได้จากคู่สมรส 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 แหล่งรายได้จากบุตร 25 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 แหล่งรายได้จากพี่/น้อง/ ญาติ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 และแหล่งรายได้จากอื่นๆ 28 คน คิดเป็นร้อยละ 14

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน มีแหล่งรายได้จากการทำงาน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 51 แหล่งรายได้จากเงินบำนาญ/บำเหน็จ 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6 แหล่งรายได้จากเบี้ยจากทางราชการ 18 คน คิดเป็นร้อยละ 18 แหล่งรายได้จากคู่สมรส 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4 แหล่งรายได้จากบุตร 15 คน คิดเป็นร้อยละ 15 และแหล่งรายได้จากอื่นๆ 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6 ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน มีแหล่งรายได้จากการทำงาน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 32 แหล่งรายได้จากเงินบำนาญ/บำเหน็จ 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6 แหล่งรายได้จากเบี้ยจากทางราชการ 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26 แหล่งรายได้จากดอกเบี้ยเงินออม/เงินออม/ทรัพย์สิน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2 แหล่งรายได้จากคู่สมรส 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1 แหล่งรายได้จากบุตร 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10 แหล่งรายได้จากพี่/น้อง/ ญาติ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1 และแหล่งรายได้จากอื่นๆ 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22

ตารางที่ 4.11 แสดงข้อมูลความพึงพอใจภาวะการเงินของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

ความพึงพอใจภาวะการเงิน		ผู้สูงอายุ		รวม
		วัยต้น	วัยกลาง	
มาก	Count	10	13	23
	% within อายุ	10.0%	13.0%	11.5%
ปานกลาง	Count	55	45	100
	% within อายุ	55.0%	45.0%	50.0%
น้อย	Count	25	31	56
	% within อายุ	25.0%	31.0%	28.0%
ไม่พอใจ	Count	10	11	21
	% within อายุ	10.0%	11.0%	10.5%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.11 แสดงข้อมูลความพึงพอใจภาวะการเงินของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางพบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน มีความพึงพอใจภาวะการเงินมาก 23 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 มีความพึงพอใจภาวะการเงินปานกลาง 100 คน คิดเป็นร้อยละ 50 มีความพึงพอใจภาวะการเงินน้อย 56 คน คิดเป็นร้อยละ 28 และไม่พึงพอใจภาวะการเงิน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน มีความพึงพอใจภาวะการเงินมาก 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10 มีความพึงพอใจภาวะการเงินปานกลาง 55 คน คิดเป็นร้อยละ 55 มีความพึงพอใจภาวะการเงินน้อย 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25 และไม่พึงพอใจภาวะการเงิน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน มีความพึงพอใจภาวะการเงินมาก 13 คน คิดเป็นร้อยละ 13 มีความพึงพอใจภาวะการเงินปานกลาง 45 คน คิดเป็นร้อยละ 45 มีความพึงพอใจภาวะการเงินน้อย 31 คน คิดเป็นร้อยละ 31 และไม่พึงพอใจภาวะการเงิน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11

ตารางที่ 4.12 แสดงข้อมูลการออมหรือสะสมเงิน ทอง หรือทรัพย์สินอื่นของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

การออมหรือสะสมเงิน ทอง หรือ ทรัพย์สินอื่น		ผู้สูงอายุ		รวม
		วัยต้น	วัยกลาง	
ออม	Count	53	52	105
	% within อายุ	53.0%	52.0%	52.5%
ไม่ออม	Count	47	48	95
	% within อายุ	47.0%	48.0%	47.5%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.12 แสดงข้อมูลการออมหรือสะสมเงิน ทอง หรือทรัพย์สินอื่นของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางพบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน มีการออมหรือสะสมเงิน ทอง หรือทรัพย์สินอื่น 105 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 และไม่มีการออมหรือสะสมเงิน ทอง หรือทรัพย์สินอื่น 95 คน คิดเป็นร้อยละ 47.5

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน มีการออมหรือสะสมเงิน ทอง หรือทรัพย์สินอื่น 53 คน คิดเป็นร้อยละ 53 และไม่มีการออมหรือสะสมเงิน ทอง หรือทรัพย์สินอื่น 47 คน คิดเป็นร้อยละ 47 ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน มีการออมหรือสะสมเงิน ทอง หรือทรัพย์สินอื่น 52คน คิดเป็นร้อยละ 52 และไม่มีการออมหรือสะสมเงิน ทอง หรือทรัพย์สินอื่น 48 คน คิดเป็นร้อยละ 48

ตารางที่ 4.13 แสดงข้อมูลการมีหนี้สินของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

การมีหนี้สิน		ผู้สูงอายุ		รวม
		วัยต้น	วัยกลาง	
มีมาก	Count	3	1	4
	% within อายุ	3.0%	1.0%	2.0%
มีปานกลาง	Count	16	14	30
	% within อายุ	16.0%	14.0%	15.0%
มีเล็กน้อย	Count	22	13	35
	% within อายุ	22.0%	13.0%	17.5%
ไม่มี	Count	59	72	131
	% within อายุ	59.0%	72.0%	65.5%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.13 แสดงข้อมูลการมีหนี้สินของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางพบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน มีหนี้สินมาก 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2 มีหนี้สินปานกลาง 30 คน คิดเป็นร้อยละ 15 มีหนี้สินเล็กน้อย 35 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5 และไม่มีหนี้สิน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 65.5

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน มีหนี้สินมาก 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3 มีหนี้สินปานกลาง 16 คน คิดเป็นร้อยละ 16 มีหนี้สินเล็กน้อย 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22 และไม่มีหนี้สิน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 59 ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน มีหนี้สินมาก 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1 มีหนี้สินปานกลาง 14 คน คิดเป็นร้อยละ 14 มีหนี้สินเล็กน้อย 13 คน คิดเป็นร้อยละ 13 และไม่มีหนี้สิน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 72

ตารางที่ 4.14 แสดงข้อมูลการได้รับความช่วยเหลือหากประสบปัญหาทางการเงินของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

การได้รับความช่วยเหลือหาก ประสบปัญหาทางการเงิน		ผู้สูงอายุ		
		วัยต้น	วัยกลาง	รวม
ได้	Count	47	52	99
	% within อายุ	47.0%	52.0%	49.5%
ไม่ได้	Count	33	22	55
	% within อายุ	33.0%	22.0%	27.5%
ไม่แน่ใจ	Count	20	26	46
	% within อายุ	20.0%	26.0%	23.0%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.14 แสดงข้อมูลการได้รับความช่วยเหลือหากประสบปัญหาทางการเงินของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางพบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน ได้รับความช่วยเหลือหากประสบปัญหาทางการเงิน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 49.5 ไม่ได้รับความช่วยเหลือหากประสบปัญหาทางการเงิน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 และไม่แน่ใจว่าจะได้รับความช่วยเหลือหากประสบปัญหาทางการเงิน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 23

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน ได้รับความช่วยเหลือหากประสบปัญหาทางการเงิน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 47 ไม่ได้รับความช่วยเหลือหากประสบปัญหาทางการเงิน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 33 และไม่แน่ใจว่าจะได้รับความช่วยเหลือหากประสบปัญหาทางการเงิน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน ได้รับความช่วยเหลือหากประสบปัญหาทางการเงิน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 52 ไม่ได้รับความช่วยเหลือหากประสบปัญหาทางการเงิน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22 และไม่แน่ใจว่าจะได้รับความช่วยเหลือหากประสบปัญหาทางการเงิน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26

ตารางที่ 4.15 แสดงข้อมูลสถิติการความช่วยเหลือที่ได้รับของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง
วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

สวัสดิการความช่วยเหลือที่ได้รับ		ผู้สูงอายุ		
		วัยต้น	วัยกลาง	รวม
เบี้ยชรา	Count	84	93	177
	% within อายุ	84.0%	93.0%	88.5%
เงินช่วยเหลืออื่นๆ	Count	1	0	1
	% within อายุ	1.0%	0.0%	.5%
ไม่มี	Count	15	7	22
	% within อายุ	15.0%	7.0%	11.0%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.15 แสดงข้อมูลสถิติการความช่วยเหลือที่ได้รับของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุ
วัยกลางพบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน ได้รับเบี้ยชรา 177 คน คิดเป็นร้อยละ 88.5 ได้รับเงิน
ช่วยเหลืออื่นๆ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 และไม่ได้รับความช่วยเหลือ 22 คน คิดเป็นร้อยละ 11

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน ได้รับเบี้ยชรา 84
คน คิดเป็นร้อยละ 84 ได้รับเงินช่วยเหลืออื่นๆ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1 และไม่ได้รับความช่วยเหลือ 15
คน คิดเป็นร้อยละ 15 ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน ได้รับเบี้ยชรา 93 คน คิดเป็นร้อยละ 93 และ
ไม่ได้รับความช่วยเหลือ 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7

ตารางที่ 4.16 แสดงข้อมูลสิทธิการรักษาพยาบาลของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

สิทธิการรักษาพยาบาล		ผู้สูงอายุ		รวม
		วัยต้น	วัยกลาง	
บัตรทอง/บัตรผู้สูงอายุ	Count	81	87	168
	% within อายุ	81.0%	87.0%	84.0%
ชำระเงินเอง	Count	2	4	6
	% within อายุ	2.0%	4.0%	3.0%
จ่ายตรง/สิทธิเบิกได้	Count	14	7	21
	% within อายุ	14.0%	7.0%	10.5%
สิทธิอื่นๆ	Count	3	2	5
	% within อายุ	3.0%	2.0%	2.5%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.16 แสดงข้อมูลสิทธิการรักษาพยาบาลของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง พบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน ใช้บัตรทอง/บัตรผู้สูงอายุ 168 คน คิดเป็นร้อยละ 84 ชำระเงินเอง 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3 จ่ายตรง/สิทธิเบิกได้ 21 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5 และสิทธิอื่นๆ 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน ใช้บัตรทอง/บัตรผู้สูงอายุ 81 คน คิดเป็นร้อยละ 81 ชำระเงินเอง 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2 จ่ายตรง/สิทธิเบิกได้ 14 คน คิดเป็นร้อยละ 14 และสิทธิอื่นๆ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3 ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน ใช้บัตรทอง/บัตรผู้สูงอายุ 87 คน คิดเป็นร้อยละ 87 ชำระเงินเอง 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4 จ่ายตรง/สิทธิเบิกได้ 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7 และสิทธิอื่นๆ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2

ตารางที่ 4.17 แสดงข้อมูลการเป็นสมาชิกกลุ่มชุมชนของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

การเป็นสมาชิกกลุ่มชุมชน		ผู้สูงอายุ		รวม
		วัยต้น	วัยกลาง	
ไม่เป็นสมาชิก	Count	45	44	89
	% within อายุ	45.0%	44.0%	44.5%
เป็นสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุ	Count	46	45	91
	% within อายุ	46.0%	45.0%	45.5%
เป็นสมาชิกกลุ่มอสม.	Count	4	7	11
	% within อายุ	4.0%	7.0%	5.5%
เป็นสมาชิกอื่นๆ	Count	5	4	9
	% within อายุ	5.0%	4.0%	4.5%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.17 แสดงข้อมูลการเป็นสมาชิกกลุ่มชุมชนของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางพบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน ไม่เป็นสมาชิก 89 คน คิดเป็นร้อยละ 44.5 เป็นสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุ 91 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 เป็นสมาชิกกลุ่มอสม. 11 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5 และเป็นสมาชิกอื่นๆ 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน ไม่เป็นสมาชิก 45 คน คิดเป็นร้อยละ 45 เป็นสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุ 46 คน คิดเป็นร้อยละ 46 เป็นสมาชิกกลุ่มอสม. 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4 และเป็นสมาชิกอื่นๆ 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5 ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน ไม่เป็นสมาชิก 44 คน คิดเป็นร้อยละ 44 เป็นสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุ 45 คน คิดเป็นร้อยละ 45 เป็นสมาชิกกลุ่มอสม. 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7 และเป็นสมาชิกอื่นๆ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4

ตารางที่ 4.18 แสดงข้อมูลการชอบเข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่มของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางวิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

การชอบเข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม		ผู้สูงอายุ		รวม
		วัยต้น	วัยกลาง	
ชอบ	Count	36	32	68
	% within อายุ	36.0%	32.0%	34.0%
ไม่ชอบ	Count	30	22	52
	% within อายุ	30.0%	22.0%	26.0%
เฉยๆ	Count	34	46	80
	% within อายุ	34.0%	46.0%	40.0%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.18 แสดงข้อมูลการชอบเข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่มของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางพบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน ชอบเข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม 68 คน คิดเป็นร้อยละ 34 ไม่ชอบเข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม 52 คน คิดเป็นร้อยละ 26 และเฉยๆ 80 คน คิดเป็นร้อยละ 40

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน ชอบเข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม 36 คน คิดเป็นร้อยละ 36 ไม่ชอบเข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30 และเฉยๆ 34 คน คิดเป็นร้อยละ 34 ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน ชอบเข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม 32 คน คิดเป็นร้อยละ 32 ไม่ชอบเข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22 และเฉยๆ 46 คน คิดเป็นร้อยละ 46

ตารางที่ 4.19 แสดงข้อมูลผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวันมากที่สุดของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

	ผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวัน มากที่สุด	ผู้สูงอายุ		รวม
		วัยต้น	วัยกลาง	
ไม่มี	Count	30	34	64
	% within อายุ	30.0%	34.0%	32.0%
บุตรสาว	Count	31	33	64
	% within อายุ	31.0%	33.0%	32.0%
บุตรชาย	Count	6	9	15
	% within อายุ	6.0%	9.0%	7.5%
หลาน	Count	5	9	14
	% within อายุ	5.0%	9.0%	7.0%
คู่สมรส	Count	22	10	32
	% within อายุ	22.0%	10.0%	16.0%
ญาติพี่น้อง	Count	3	1	4
	% within อายุ	3.0%	1.0%	2.0%
เพื่อนบ้าน	Count	0	3	3
	% within อายุ	0.0%	3.0%	1.5%
อื่นๆ	Count	3	1	4
	% within อายุ	3.0%	1.0%	2.0%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.19 แสดงข้อมูลผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวันมากที่สุดของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง พบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คนไม่มีผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวัน ในผู้สูงอายุในวัยต้น จำนวน 30 คน ในผู้สูงอายุวัยกลาง 34 รวมเป็นจำนวน 64 คน รวมคิดเป็นร้อยละ 32 มีผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวันเป็นบุตรสาวในผู้สูงอายุในวัยต้น จำนวน 31 คน ในผู้สูงอายุวัยกลาง 33 คนรวมเป็นจำนวน 64 คน รวมคิดเป็นร้อยละ 32 มีผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวันเป็นบุตรชาย ในผู้สูงอายุในวัยต้น จำนวน 6 คน ในผู้สูงอายุวัยกลาง 9 คนรวมเป็นจำนวน 15 คน รวมคิดเป็นร้อยละ 7.5 มีผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวันเป็นหลาน ในผู้สูงอายุในวัยต้น จำนวน 5 คน ในผู้สูงอายุวัยกลาง 9 คนรวมเป็นจำนวน 14 คน รวมคิดเป็นร้อยละ 7 มีผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวันเป็นคู่สมรส ในผู้สูงอายุในวัยต้น จำนวน 22 คน ในผู้สูงอายุวัยกลาง 10 คนรวมเป็นจำนวน 32 คน รวมคิดเป็นร้อยละ 16 มีผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวันเป็นญาติพี่น้อง ในผู้สูงอายุในวัยต้น จำนวน 3 คน ในผู้สูงอายุวัยกลาง 1 คนรวมเป็นจำนวน 4 คน รวมคิดเป็นร้อยละ 2 มีผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวันเป็นเพื่อนบ้าน ผู้สูงอายุในวัยกลาง 3 คนรวมคิดเป็น

ร้อยละ 1.5 มีผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวันเป็นประเภทอื่น ๆ ในผู้สูงอายุในวัยต้น จำนวน 3 คน ในผู้สูงอายุวัยกลาง 1 คนรวมเป็นจำนวน 4 คน รวมคิดเป็นร้อยละ 2

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน มีผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวันเป็นบุตรสาวมากที่สุด 31 คน คิดเป็นร้อยละ 31 ไม่มีผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวัน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30 มีผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวันเป็นคู่สมรส 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22 มีผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวันเป็นบุตรชาย 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6 มีผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวันเป็นหลาน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5 มีผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวันเป็นญาติพี่น้อง 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3 มีผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวันเป็นประเภทอื่น ๆ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3 เช่นกัน ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน ไม่มีผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวันมากที่สุด 34 คน คิดเป็นร้อยละ 34 มีผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวันเป็นบุตรสาว 31 คน คิดเป็นร้อยละ 31 มีผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวันเป็นคู่สมรส 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10 มีผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวันเป็นบุตรชาย 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9 มีผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวันเป็นหลาน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9 มีผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวันเป็นเพื่อนบ้าน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3 มีผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวันเป็นญาติพี่น้อง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1 มีผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวันเป็นประเภทอื่น ๆ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1 เช่นกัน

ตารางที่ 4.20 แสดงข้อมูลการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ	ผู้สูงอายุ			
	วัยต้น	วัยกลาง	รวม	
การไปวัด	Count	68	68	136
	% within อายุ	68.0%	68.0%	68.0%
การนั่งสมาธิ	Count	9	6	15
	% within อายุ	9.0%	6.0%	7.5%
การไหว้พระสวดมนต์	Count	6	9	15
	% within อายุ	6.0%	9.0%	7.5%
การทำบุญ ตักบาตร	Count	15	15	30
	% within อายุ	15.0%	15.0%	15.0%
อื่นๆ	Count	2	2	4
	% within อายุ	2.0%	2.0%	2.0%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.20 แสดงข้อมูลการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง พบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน ชอบการไปวัด 136 คน คิดเป็นร้อยละ 68 ทำบุญตักบาตร 30 คน คิดเป็นร้อยละ 15 การไหว้พระสวดมนต์และการนั่งสมาธิ 15 คนเท่ากัน คือร้อยละ 7.5 การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอื่น ๆ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน มีการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา คือการไปวัด 68 คน คิดเป็นร้อยละ 68 การทำบุญ 15 คนคิดเป็นร้อยละ 15 การนั่งสมาธิ 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9 การไหว้พระ 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6 และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอื่น ๆ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2 ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน ไปวัด 68 คน คิดเป็นร้อยละ 68 การทำบุญ 15 คนคิดเป็นร้อยละ 15 การไหว้พระ 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9 การนั่งสมาธิ 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6 และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอื่น ๆ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2

ตารางที่ 4.21 แสดงข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมาของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาในรอบ 1 ปี		ผู้สูงอายุ		
		วัยต้น	วัยกลาง	รวม
ไม่เข้าร่วม	Count	14	18	32
	% within อายุ	14.0%	18.0%	16.0%
เข้าร่วม	Count	86	82	168
	% within อายุ	86.0%	82.0%	84.0%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.21 แสดงข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาในรอบ 1 ปี ของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง พบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน ชอบเข้าร่วมทำกิจกรรมทางศาสนาในรอบ 1 ปี 168 คน คิดเป็นร้อยละ 84 ไม่ชอบเข้าร่วมทำกิจกรรมทางศาสนาในรอบ 1 ปี 32 คน คิดเป็นร้อยละ 16

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน มีการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางศาสนาในรอบ 1 ปี 86 คน คิดเป็นร้อยละ 86 ไม่เข้าร่วมทำกิจกรรมทางศาสนาในรอบ 1 ปี 14 คน คิดเป็นร้อยละ 14 ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน มีเข้าร่วมทำกิจกรรมทางศาสนาในรอบ 1 ปี 82 คน คิดเป็นร้อยละ 82 ไม่เข้าร่วมทำกิจกรรมทางศาสนาในรอบ 1 ปี 18 คน คิดเป็นร้อยละ 18

ตารางที่ 4.22 แสดงข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม(เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานเลี้ยงรุ่น การอบรม) ของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม		ผู้สูงอายุ		รวม
		วัยต้น	วัยกลาง	
ไม่เข้า	Count	6	14	20
	% within อายุ	6.0%	14.0%	10.0%
เข้าร่วมมาก (4 ครั้งต่อเดือนขึ้นไป)	Count	25	21	46
	% within อายุ	25.0%	21.0%	23.0%
เข้าร่วมปานกลาง (2-3 ครั้งต่อเดือน)	Count	40	22	62
	% within อายุ	40.0%	22.0%	31.0%
เข้าร่วมน้อย (อย่างน้อย 1 ครั้งต่อเดือน)	Count	29	43	72
	% within อายุ	29.0%	43.0%	36.0%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.22 แสดงข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม (เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานเลี้ยงรุ่น การอบรม) ของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางพบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน เข้าร่วมทำกิจกรรมทางสังคมน้อย (อย่างน้อย 1 ครั้งต่อเดือน) 72 คน คิดเป็นร้อยละ 36 เข้าร่วมทำกิจกรรมทางสังคมปานกลาง (2-3 ครั้งต่อเดือน) 62 คน คิดเป็นร้อยละ 31 เข้าร่วมทำกิจกรรมทางสังคมเข้าร่วมมาก (4 ครั้งต่อเดือนขึ้นไป) 46 คน คิดเป็นร้อยละ 23 และไม่เข้าร่วมทำกิจกรรมทางสังคม 20 คน คิดเป็นร้อยละ 10

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน มีเข้าร่วมทำกิจกรรมทางสังคมปานกลาง (2-3 ครั้งต่อเดือน) 40 คน คิดเป็นร้อยละ 40 เข้าร่วมทำกิจกรรมทางสังคมเข้าร่วมน้อย (อย่างน้อย 1 ครั้งต่อเดือน) 29 คน คิดเป็นร้อยละ 29 เข้าร่วมทำกิจกรรมทางสังคมเข้าร่วมมาก (4 ครั้งต่อเดือนขึ้นไป) 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25 และไม่เข้าร่วมทำกิจกรรมทางสังคม 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6 ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน มีเข้าร่วมทำกิจกรรมทางสังคมน้อย (อย่างน้อย 1 ครั้งต่อเดือน) 43 คน คิดเป็นร้อยละ 43 เข้าร่วมทำกิจกรรมทางสังคมเข้าร่วมปานกลาง (2-3 ครั้งต่อเดือน) 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22 เข้าร่วมทำกิจกรรมทางสังคมเข้าร่วมมาก (4 ครั้งต่อเดือนขึ้นไป) 21 คน คิดเป็นร้อยละ 21 และไม่เข้าร่วมทำกิจกรรมทางสังคม 14 คน คิดเป็นร้อยละ 14

ตารางที่ 4.23 แสดงข้อมูลการสื่อสารออนไลน์ผ่านระบบมือถือหรือคอมพิวเตอร์ของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

การสื่อสารออนไลน์ผ่านระบบมือถือหรือคอมพิวเตอร์		ผู้สูงอายุ		
		วัยต้น	วัยกลาง	รวม
ไม่เคยเลย	Count	56	76	132
	% within อายุ	56.0%	76.0%	66.0%
มาก (ทุกวัน)	Count	13	3	16
	% within อายุ	13.0%	3.0%	8.0%
ปานกลาง (วันเว้นวัน)	Count	9	8	17
	% within อายุ	9.0%	8.0%	8.5%
น้อย (นาน ๆ ครั้ง)	Count	22	13	35
	% within อายุ	22.0%	13.0%	17.5%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.23 แสดงข้อมูลการสื่อสารออนไลน์ผ่านระบบมือถือหรือคอมพิวเตอร์ของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางพบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน ไม่เคยสื่อสารออนไลน์ผ่านระบบมือถือหรือคอมพิวเตอร์ 132 คน คิดเป็นร้อยละ 66 สื่อสารออนไลน์ผ่านระบบมือถือหรือคอมพิวเตอร์น้อย (นาน ๆ ครั้ง) 35 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5 สื่อสารออนไลน์ผ่านระบบมือถือหรือคอมพิวเตอร์ปานกลาง (วันเว้นวัน) 17 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 สื่อสารออนไลน์ผ่านระบบมือถือหรือคอมพิวเตอร์มาก (ทุกวัน) 16 คน คิดเป็นร้อยละ 8

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน ไม่เคยสื่อสารออนไลน์ผ่านระบบมือถือหรือคอมพิวเตอร์ 56 คน คิดเป็นร้อยละ 56 สื่อสารออนไลน์ผ่านระบบมือถือหรือคอมพิวเตอร์น้อย (นาน ๆ ครั้ง) 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22 สื่อสารออนไลน์ผ่านระบบมือถือหรือคอมพิวเตอร์มาก (ทุกวัน) 13 คน คิดเป็นร้อยละ 13 สื่อสารออนไลน์ผ่านระบบมือถือหรือคอมพิวเตอร์ปานกลาง (วันเว้นวัน) 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9

ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน ไม่เคยสื่อสารออนไลน์ผ่านระบบมือถือหรือคอมพิวเตอร์ 76 คน คิดเป็นร้อยละ 76 สื่อสารออนไลน์ผ่านระบบมือถือหรือคอมพิวเตอร์น้อย (นาน ๆ ครั้ง) 13 คน คิดเป็นร้อยละ 13 สื่อสารออนไลน์ผ่านระบบมือถือหรือคอมพิวเตอร์ปานกลาง (วันเว้นวัน) 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8 สื่อสารออนไลน์ผ่านระบบมือถือหรือคอมพิวเตอร์มาก (ทุกวัน) 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3

ตารางที่ 4.24 แสดงข้อมูลการวินิจฉัยว่าเป็นโรคเรื้อรัง ของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

การวินิจฉัยว่าเป็นโรคเรื้อรัง		ผู้สูงอายุ		
		วัยต้น	วัยกลาง	รวม
ความดันโลหิตสูง	Count	50	55	105
	% within อายุ	50.0%	55.0%	52.5%
โรคหลอดเลือดสมอง	Count	1	1	2
	% within อายุ	1.0%	1.0%	1.0%
หัวใจขาดเลือดชั่วคราว	Count	0	1	1
	% within อายุ	0.0%	1.0%	.5%
อัมพาต/อัมพฤกษ์	Count	1	0	1
	% within อายุ	1.0%	0.0%	.5%
เบาหวาน	Count	7	7	14
	% within อายุ	7.0%	7.0%	7.0%
โรคหอบหืด	Count	0	1	1
	% within อายุ	0.0%	1.0%	.5%
โรคปวดหลัง	Count	11	13	24
	% within อายุ	11.0%	13.0%	12.0%
โรคข้อต่อ-กระดูก	Count	12	3	15
	% within อายุ	12.0%	3.0%	7.5%
โรคเกี่ยวกับสายตา	Count	3	8	11
	% within อายุ	3.0%	8.0%	5.5%
กระเพาะอาหารหรือลำไส้ อักเสบ	Count	0	1	1
	% within อายุ	0.0%	1.0%	.5%
โรคเกี่ยวกับการได้ยิน	Count	1	0	1
	% within อายุ	1.0%	0.0%	.5%
อื่นๆ	Count	14	10	24
	% within อายุ	14.0%	10.0%	12.0%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.24 แสดงข้อมูลการวินิจฉัยว่าเป็นโรคเรื้อรัง ของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางพบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คนวินิจฉัยว่าเป็นโรคเรื้อรัง ความดันโลหิตสูง 105 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 โรคปวดหลัง 24 คน คิดเป็นร้อยละ 12 โรคอื่น ๆ 24 คน คิดเป็นร้อยละ 12 โรคข้อต่อ-กระดูก 15 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 โรคเบาหวาน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 7 โรคเกี่ยวกับสายตา 11 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5 โรคหลอดเลือดสมอง 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1 หัวใจขาดเลือดชั่วคราว อัมพาต/อัมพฤกษ์โรค

หอบหืดกระเพาะอาหารหรือลำไส้อักเสบ โรคเกี่ยวกับการได้ยิน โรคละ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 ต่อโรค

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คนวินิจฉัยว่าเป็นโรคเรื้อรัง ความดันโลหิตสูง 50 คน คิดเป็นร้อยละ 50 โรคอื่น ๆ 14 คน คิดเป็นร้อยละ 14 โรคข้อต่อ-กระดูก 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12 โรคปวดหลัง 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11 โรคเบาหวาน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7 โรคเกี่ยวกับสายตา 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3 โรคหลอดเลือดสมองโรคอัมพาต/อัมพฤกษ์ โรคเกี่ยวกับการได้ยิน โรคละ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1 ต่อโรค

ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คนวินิจฉัยว่าเป็นโรคเรื้อรัง ความดันโลหิตสูง 55 คน คิดเป็นร้อยละ 55 โรคปวดหลัง 13 คน คิดเป็นร้อยละ 13 โรคอื่น ๆ 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10 โรคเกี่ยวกับสายตา 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8 โรคเบาหวาน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7 โรคข้อต่อ-กระดูก 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3 โรคหลอดเลือดสมองหัวใจขาดเลือดชั่วคราวโรคหอบหืดกระเพาะอาหารหรือลำไส้อักเสบ โรคละ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1 ต่อโรค

ตารางที่ 4.25 แสดงข้อมูลการออกกำลังกายของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

การออกกำลังกาย		ผู้สูงอายุ		รวม
		วัยต้น	วัยกลาง	
ไม่ได้ออกกำลังกายและไม่เคย	Count	12	17	29
คิดจะเริ่มทำ	% within อายุ	12.0%	17.0%	14.5%
ไม่ได้ออกกำลังกายแต่ตั้งใจว่าจะ	Count	14	18	32
เริ่มทำ	% within อายุ	14.0%	18.0%	16.0%
เพิ่งเริ่มออกกำลังกาย	Count	4	2	6
	% within อายุ	4.0%	2.0%	3.0%
ออกกำลังกายแต่ไม่สม่ำเสมอ	Count	47	43	90
	% within อายุ	47.0%	43.0%	45.0%
ออกกำลังกายสม่ำเสมอ	Count	23	20	43
	% within อายุ	23.0%	20.0%	21.5%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.25 แสดงข้อมูลการออกกำลังกายของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางพบว่า ผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน ออกกำลังกายแต่ไม่สม่ำเสมอ 90 คน คิดเป็นร้อยละ 45 ออกกำลังกายสม่ำเสมอ 43 คน คิดเป็นร้อยละ 21.50 ไม่ได้ออกกำลังกายแต่ตั้งใจว่าจะเริ่มทำ 32 คน คิดเป็นร้อยละ 16 ไม่ได้ออกกำลังกายและไม่เคยคิดจะเริ่มทำ 29 คน คิดเป็นร้อยละ 14.50 เพิ่งเริ่มออกกำลังกาย 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน มีการออกกำลังกายแต่ไม่สม่ำเสมอ 47 คน คิดเป็นร้อยละ 47 ออกกำลังกายสม่ำเสมอ 23 คน คิดเป็นร้อยละ 23 ไม่ได้ออกกำลังกายแต่ตั้งใจว่าจะเริ่มทำ 14 คน คิดเป็นร้อยละ 14 ไม่ได้ออกกำลังกายและไม่เคยคิดจะเริ่มทำ 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12 เพิ่งเริ่มออกกำลังกาย 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4

ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน มีการออกกำลังกายแต่ไม่สม่ำเสมอ 43 คน คิดเป็นร้อยละ 43 ออกกำลังกายสม่ำเสมอ 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ไม่ได้ออกกำลังกายแต่ตั้งใจว่าจะเริ่มทำ 18 คน คิดเป็นร้อยละ 18 ไม่ได้ออกกำลังกายและไม่เคยคิดจะเริ่มทำ 17 คน คิดเป็นร้อยละ 17 เพิ่งเริ่มออกกำลังกาย 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2

ตารางที่ 4.26 แสดงข้อมูลสุขภาพของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลสุขภาพ		ผู้สูงอายุ		
		วัยต้น	วัยกลาง	รวม
ดี	Count	22	24	46
	% within อายุ	22.0%	24.0%	23.0%
ปานกลาง	Count	36	32	68
	% within อายุ	36.0%	32.0%	34.0%
ไม่ดี	Count	42	44	86
	% within อายุ	42.0%	44.0%	43.0%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.26 แสดงข้อมูลสุขภาพของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางพบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน มีสุขภาพไม่ดี 86 คน คิดเป็นร้อยละ 43 มีสุขภาพปานกลาง 68 คน คิดเป็นร้อยละ 34 และมีสุขภาพดี 46 คน คิดเป็นร้อยละ 23

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน มีสุขภาพไม่ดี 42 คน คิดเป็นร้อยละ 42 มีสุขภาพปานกลาง 36 คน คิดเป็นร้อยละ 36 และมีสุขภาพดี 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22

ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน มีสุขภาพไม่ดี 44 คน คิดเป็นร้อยละ 44 มีสุขภาพปานกลาง 32 คน คิดเป็นร้อยละ 32 และมีสุขภาพดี 24 คน คิดเป็นร้อยละ 24

ตารางที่ 4.27 แสดงข้อมูลการรับประทานยาของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลการรับประทานยา		ผู้สูงอายุ		รวม
		วัยต้น	วัยกลาง	
ไม่มี	Count	25	11	36
	% within อายุ	25.0%	11.0%	18.0%
ยาประจำจากแพทย์	Count	58	73	131
	% within อายุ	58.0%	73.0%	65.5%
ยาสมุนไพร	Count	9	3	12
	% within อายุ	9.0%	3.0%	6.0%
ยาวิตามินบำรุง	Count	2	6	8
	% within อายุ	2.0%	6.0%	4.0%
ยาชุด (ซื้อรับประทานเอง)	Count	4	4	8
	% within อายุ	4.0%	4.0%	4.0%
อื่นๆ	Count	2	3	5
	% within อายุ	2.0%	3.0%	2.5%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.27 แสดงข้อมูลการรับประทานยาของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางพบว่า รับประทานยาประจำจากแพทย์ 131 คน คิดเป็นร้อยละ 65.5 ไม่มีการรับประทานยา 36 คิดเป็นร้อยละ 18 รับประทานยาสมุนไพร 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6 รับประทานยาชุด(ซื้อรับประทานเอง) 8 คน คิดเป็นร้อยละ 4 รับประทานยาวิตามินบำรุง 8 คน คิดเป็นร้อยละ 4 และอื่น ๆ 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน รับประทานยาประจำจากแพทย์ 58 คน คิดเป็นร้อยละ 58 ไม่มีการรับประทานยา 25 คิดเป็นร้อยละ 25 รับประทานยาสมุนไพร 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9 รับประทานยาชุด(ซื้อรับประทานเอง) 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4 รับประทานยาวิตามินบำรุง 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2 และอื่น ๆ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2

ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน รับประทานยาประจำจากแพทย์ 73 คน คิดเป็นร้อยละ 73 ไม่มีการรับประทานยา 11 คิดเป็นร้อยละ 11 รับประทานยาวิตามินบำรุง 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6 รับประทานยาชุด(ซื้อรับประทานเอง) 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4 รับประทานยาสมุนไพร 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3 และอื่น ๆ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3

ตารางที่ 4.28 แสดงข้อมูลการเผชิญกับปัญหาในปัจจุบันของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง
วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

การเผชิญกับปัญหาในปัจจุบัน		ผู้สูงอายุ		
		วัยต้น	วัยกลาง	รวม
เศรษฐกิจ	Count	34	28	62
	% within อายุ	34.0%	28.0%	31.0%
สังคม	Count	1	0	1
	% within อายุ	1.0%	0.0%	.5%
วัฒนธรรม	Count	0	1	1
	% within อายุ	0.0%	1.0%	.5%
สุขภาพ	Count	30	47	77
	% within อายุ	30.0%	47.0%	38.5%
การเมือง	Count	2	0	2
	% within อายุ	2.0%	0.0%	1.0%
สิ่งแวดล้อมเช่น อากาศ น้ำ ป่า	Count	11	3	14
	% within อายุ	11.0%	3.0%	7.0%
อื่นๆ	Count	22	19	41
	% within อายุ	22.0%	19.0%	20.5%
ไม่มี	Count	0	2	2
	% within อายุ	0.0%	2.0%	1.0%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.28 แสดงข้อมูลการเผชิญกับปัญหาในปัจจุบันของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางพบว่า มีข้อมูลการเผชิญกับปัญหาในปัจจุบันด้านสุขภาพ 77 คน คิดเป็นร้อยละ 38.5 มีข้อมูลการเผชิญกับปัญหาในปัจจุบันด้านเศรษฐกิจ 62 คน คิดเป็นร้อยละ 31 มีข้อมูลการเผชิญกับปัญหาในปัจจุบันด้านอื่นๆ 41 คน คิดเป็นร้อยละ 20.5 มีข้อมูลการเผชิญกับปัญหาในปัจจุบันด้านสิ่งแวดล้อม เช่น อากาศ น้ำ ป่า 14 คิดเป็นร้อยละ 7 มีข้อมูลการเผชิญกับปัญหาในปัจจุบันด้านการเมือง และไม่มีข้อมูลการเผชิญกับปัญหาในปัจจุบัน จำนวนด้านละ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1 ต่อด้าน และมีข้อมูลการเผชิญกับปัญหาในปัจจุบันด้านสังคม 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 มีข้อมูลการเผชิญกับปัญหาในปัจจุบันด้านวัฒนธรรม 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน มีข้อมูลการเผชิญกับปัญหาในปัจจุบันด้านเศรษฐกิจ 34 คน คิดเป็นร้อยละ 34 มีข้อมูลการเผชิญกับปัญหาในปัจจุบันด้านสุขภาพ 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30 มีข้อมูลการเผชิญกับปัญหาในปัจจุบันด้านอื่นๆ 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22 มีข้อมูลการเผชิญกับปัญหาในปัจจุบันด้านสิ่งแวดล้อมเช่น อากาศ น้ำ ป่า 11คิดเป็นร้อยละ

11 มีข้อมูลการเผชิญกับปัญหาในปัจจุบันด้านการเมือง 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2 ต่อด้าน และมีข้อมูลการเผชิญกับปัญหาในปัจจุบันด้านสังคม 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1

ผู้สูงอายุวัยกลางพบว่า มีข้อมูลการเผชิญกับปัญหาในปัจจุบันด้านสุขภาพ 47 คน คิดเป็นร้อยละ 47 มีข้อมูลการเผชิญกับปัญหาในปัจจุบันด้านเศรษฐกิจ 28 คน คิดเป็นร้อยละ 28 มีข้อมูลการเผชิญกับปัญหาในปัจจุบันด้านอื่นๆ 19 คน คิดเป็นร้อยละ 19 มีข้อมูลการเผชิญกับปัญหาในปัจจุบันด้านสิ่งแวดล้อมเช่น อากาศ น้ำ ป่า 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3 ไม่มีข้อมูลการเผชิญกับปัญหาในปัจจุบัน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2 มีข้อมูลการเผชิญกับปัญหาในปัจจุบันด้านวัฒนธรรม 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1

ตอนที่ 3 ข้อมูลสถานการณ์การทำงานของผู้สูงอายุ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ รายละเอียดดังตารางที่ 4.29-4.38

ตารางที่ 4.29 แสดงข้อมูลอาชีพก่อนอายุ 60 ปี ของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลอาชีพก่อนอายุ 60 ปี		ผู้สูงอายุ		รวม
		วัยต้น	วัยกลาง	
ข้าราชการ	Count	9	8	17
	% within อายุ	9.0%	8.0%	8.5%
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	Count	2	1	3
	% within อายุ	2.0%	1.0%	1.5%
รับจ้างทั่วไป	Count	43	33	76
	% within อายุ	43.0%	33.0%	38.0%
เกษตรกร	Count	15	21	36
	% within อายุ	15.0%	21.0%	18.0%
ประกอบกิจการส่วนตัว	Count	17	16	33
	% within อายุ	17.0%	16.0%	16.5%
ไม่ได้ทำงาน	Count	4	6	10
	% within อายุ	4.0%	6.0%	5.0%
อื่นๆ	Count	10	15	25
	% within อายุ	10.0%	15.0%	12.5%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.29 แสดงข้อมูลอาชีพก่อนอายุ 60 ปี ของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง พบว่าข้อมูลอาชีพก่อนอายุ 60 ปี รับจ้างทั่วไป 76 คน คิดเป็นร้อยละ 38 ข้อมูลอาชีพก่อนอายุ 60 ปี เกษตรกร 36 คน คิดเป็นร้อยละ 18 ประกอบกิจการส่วนตัว 33 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 ข้อมูลอาชีพก่อนอายุ 60 ปี อื่นๆ 25 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 ข้อมูลอาชีพก่อนอายุ 60 ปี คือ ข้าราชการ 17 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 ข้อมูลอาชีพก่อนอายุ 60 ปี ไม่ได้ทำงาน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5 ข้อมูลอาชีพก่อนอายุ 60 ปี คือ พนักงานรัฐวิสาหกิจ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน ข้อมูลอาชีพก่อนอายุ 60 ปี รับจ้างทั่วไป 43 คน คิดเป็นร้อยละ 43 ข้อมูลอาชีพก่อนอายุ 60 ปี ประกอบกิจการส่วนตัว 17 คน คิดเป็นร้อยละ 17 ข้อมูลอาชีพก่อนอายุ 60 ปี คือ เกษตรกร 15 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ข้อมูลอาชีพก่อนอายุ 60 ปี อื่นๆ 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ข้อมูลอาชีพก่อนอายุ 60 ปี คือ ข้าราชการ 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9 ข้อมูลอาชีพก่อนอายุ 60 ปี ไม่ได้ทำงาน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4 ข้อมูลอาชีพก่อนอายุ 60 ปี คือ พนักงานรัฐวิสาหกิจ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2

ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน ข้อมูลอาชีพก่อนอายุ 60 ปี รับจ้างทั่วไป 33 คน คิดเป็นร้อยละ 33 ข้อมูลอาชีพก่อนอายุ 60 ปี เกษตรกร 21 คน คิดเป็นร้อยละ 21 ข้อมูลอาชีพก่อนอายุ 60 ปี คือ ประกอบกิจการส่วนตัว 16 คน คิดเป็นร้อยละ 16 ข้อมูลอาชีพก่อนอายุ 60 ปี อื่นๆ 15 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ข้อมูลอาชีพก่อนอายุ 60 ปี คือ ข้าราชการ 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8 ข้อมูลอาชีพก่อนอายุ 60 ปี ไม่ได้ทำงาน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6 ข้อมูลอาชีพก่อนอายุ 60 ปี คือ พนักงานรัฐวิสาหกิจ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1

ตารางที่ 4.30 แสดงข้อมูลระยะเวลาการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

ระยะเวลาการทำงานของผู้สูงอายุ		ผู้สูงอายุ		
		วัยต้น	วัยกลาง	รวม
น้อยกว่า 10 ปี	Count	15	9	24
	% within อายุ	15.0%	9.0%	12.0%
11-20 ปี	Count	16	24	40
	% within อายุ	16.0%	24.0%	20.0%
21-30 ปี	Count	30	25	55
	% within อายุ	30.0%	25.0%	27.5%
31-40 ปี	Count	31	19	50
	% within อายุ	31.0%	19.0%	25.0%
41-50 ปี	Count	8	23	31
	% within อายุ	8.0%	23.0%	15.5%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.30 แสดงข้อมูลระยะเวลาการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง พบว่าระยะเวลาการทำงานช่วง 21-30 ปี 55 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 ระยะเวลาการทำงานช่วง 31-40 ปี 50 คน คิดเป็นร้อยละ 25 ระยะเวลาการทำงานช่วง 11-20 ปี 40 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ระยะเวลาการทำงานช่วง 41-50 ปี 31 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5 ระยะเวลาการทำงานน้อยกว่า 10 ปี 24 คน คิดเป็นร้อยละ 12

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน ระยะเวลาการทำงานช่วง 31-40 ปี 31 คน คิดเป็นร้อยละ 31 ระยะเวลาการทำงานช่วง 21-30 ปี 30 คน คิดเป็นร้อยละ 25 ระยะเวลาการทำงานช่วง 11-20 ปี 16 คน คิดเป็นร้อยละ 16 ระยะเวลาการทำงานน้อยกว่า 10 ปี 15 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ระยะเวลาการทำงานช่วง 41-50 ปี 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8

ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน ระยะเวลาการทำงานช่วง 21-30 ปี 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25 ระยะเวลาการทำงานช่วง 11-20 ปี 24 คน คิดเป็นร้อยละ 24 รองลงมาระยะเวลาการทำงานช่วง 31-40 ปี 19 คน คิดเป็นร้อยละ 19 ระยะเวลาการทำงานช่วง 41-50 ปี 23 คน คิดเป็นร้อยละ 23 ระยะเวลาการทำงานน้อยกว่า 10 ปี 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9

ตารางที่ 4.31 แสดงข้อมูลการทำงานในระหว่าง 7 วันก่อนการสัมภาษณ์ของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

	ข้อมูลการทำงานในระหว่าง 7 วันก่อนการสัมภาษณ์	ผู้สูงอายุ		
		วัยต้น	วัยกลาง	รวม
ทำงาน	Count	56	36	92
	% within อายุ	56.0%	36.0%	46.0%
ไม่ทำงาน	Count	44	64	108
	% within อายุ	44.0%	64.0%	54.0%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.31 แสดงการทำงานในระหว่าง 7 วันก่อนการสัมภาษณ์ของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง พบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน มีการทำงานในระหว่าง 7 วันก่อนการสัมภาษณ์ 92 คน คิดเป็นร้อยละ 46 ไม่มีการทำงานในระหว่าง 7 วันก่อนการสัมภาษณ์ 108 คน คิดเป็นร้อยละ 54

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน มีการทำงานในระหว่าง 7 วันก่อนการสัมภาษณ์ 56 คน คิดเป็นร้อยละ 56 ไม่มีการทำงานในระหว่าง 7 วันก่อนการสัมภาษณ์ 44 คน คิดเป็นร้อยละ 44

ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน มีการทำงานในระหว่าง 7 วันก่อนการสัมภาษณ์ 36 คน คิดเป็นร้อยละ 36 ไม่มีการทำงานในระหว่าง 7 วันก่อนการสัมภาษณ์ 64 คน คิดเป็นร้อยละ 64

ตารางที่ 4.32 แสดงข้อมูลเหตุผลการไม่ทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลเหตุผลการไม่ทำงาน		ผู้สูงอายุ		
		วัยต้น	วัยกลาง	รวม
ต้องดูแลบ้านหรือคนในครอบครัว	Count	15	6	21
	% within อายุ	15.0%	6.0%	10.5%
ครอบครัวไม่ต้องการให้ทำงาน	Count	7	19	26
	% within อายุ	7.0%	19.0%	13.0%
สุขภาพไม่เอื้อ/เจ็บป่วย	Count	9	26	35
	% within อายุ	9.0%	26.0%	17.5%
ทำไม่ไหวเพราะป่วย/พิการ	Count	2	4	6
	% within อายุ	2.0%	4.0%	3.0%
เป็นข้าราชการบำนาญ	Count	3	4	7
	% within อายุ	3.0%	4.0%	3.5%
ไม่ประสงค์จะทำงาน	Count	58	37	95
	% within อายุ	58.0%	37.0%	47.5%
อื่นๆ	Count	6	4	10
	% within อายุ	6.0%	4.0%	5.0%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.32 แสดงข้อมูลเหตุผลการไม่ทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง พบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน ข้อมูลเหตุผลการไม่ทำงานคือไม่ประสงค์จะทำงาน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 47.50 ข้อมูลเหตุผลการไม่ทำงานคือสุขภาพไม่เอื้อ/เจ็บป่วย 35 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5 ข้อมูลเหตุผลการไม่ทำงานคือครอบครัวไม่ต้องการให้ทำงาน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 13 ข้อมูลเหตุผลการไม่ทำงานคือต้องดูแลบ้านหรือคนในครอบครัว 21 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5 ข้อมูลเหตุผลการไม่ทำงานอื่น ๆ 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5 ข้อมูลเหตุผลการไม่ทำงานคือเป็นข้าราชการบำนาญ 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5 ข้อมูลเหตุผลการไม่ทำงานคือทำไม่ไหวเพราะป่วย/พิการ 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน ข้อมูลเหตุผลการไม่ทำงานไม่ประสงค์จะทำงาน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 58 ข้อมูลเหตุผลการไม่ทำงานคือต้องดูแลบ้านหรือคนในครอบครัว 15 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ข้อมูลเหตุผลการไม่ทำงานคือสุขภาพไม่เอื้อ/เจ็บป่วย 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9 ข้อมูลเหตุผลการไม่ทำงานคือครอบครัวไม่ต้องการให้ทำงาน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7 ข้อมูลเหตุผลการไม่ทำงานอื่น ๆ 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6 ข้อมูลเหตุผลการไม่ทำงานคือเป็นข้าราชการบำนาญ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3 ข้อมูลเหตุผลการไม่ทำงานคือทำไม่ไหวเพราะป่วย/พิการ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2

ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน ข้อมูลเหตุผลการไม่ทำงานไม่ประสงค์จะทำงาน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 37 ข้อมูลเหตุผลการไม่ทำงานคือสุขภาพไม่เอื้อ/เจ็บป่วย 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26 ข้อมูลเหตุผลการไม่ทำงานคือครอบครัวไม่ต้องการให้ทำงาน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 19 ข้อมูลเหตุผลการไม่ทำงานคือต้องดูแลบ้านหรือคนในครอบครัว 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6 ข้อมูลเหตุผลการไม่ทำงานอื่น ๆ ข้อมูลเหตุผลการไม่ทำงานคือเป็นข้าราชการบำนาญ ข้อมูลเหตุผลการไม่ทำงานคือทำไม่ไหวเพราะป่วย/พิการ ข้อมูลละ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4

ตารางที่ 4.33 แสดงข้อมูลงานที่ทำในปัจจุบันของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลงานที่ทำในปัจจุบัน		ผู้สูงอายุ		
		วัยต้น	วัยกลาง	รวม
เกษตรกรรม	Count	15	20	35
	% within อายุ	15.0%	20.0%	17.5%
ประมง	Count	1	0	1
	% within อายุ	1.0%	0.0%	.5%
รับจ้าง	Count	22	10	32
	% within อายุ	22.0%	10.0%	16.0%
ค้าขาย/ธุรกิจ	Count	19	14	33
	% within อายุ	19.0%	14.0%	16.5%
การศึกษา	Count	1	0	1
	% within อายุ	1.0%	0.0%	.5%
การเมือง	Count	1	1	2
	% within อายุ	1.0%	1.0%	1.0%
อื่นๆ	Count	41	55	96
	% within อายุ	41.0%	55.0%	48.0%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.33 แสดงข้อมูลงานที่ทำในปัจจุบันของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง พบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คนทำเกษตรกรรม 35 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5 ประมง 1 คน คิดเป็นร้อยละ .5 รับจ้าง 32 คน คิดเป็นร้อยละ 16 ค้าขาย/ธุรกิจ 33คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 การศึกษา 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5 การเมือง 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1 และทำงานอื่น ๆ 96 คน คิดเป็นร้อยละ 48

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน ทำเกษตรกรรม 15 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ประมง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1 รับจ้าง 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22 ค้าขาย/ธุรกิจ

19 คน คิดเป็นร้อยละ 19 การศึกษา 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1 การเมือง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1 และทำงานอื่น ๆ 41 คน คิดเป็นร้อยละ 41

ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คนทำเกษตรกรรม 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20 รับจ้าง 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ค้าขาย/ธุรกิจ 14 คน คิดเป็นร้อยละ 14 การเมือง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1 และทำงานอื่น ๆ 55 คน คิดเป็นร้อยละ 55

ตารางที่ 4.34 แสดงข้อมูลเหตุผลที่ทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลเหตุผลที่ทำงาน		ผู้สูงอายุ		
		วัยต้น	วัยกลาง	รวม
ต้องการมีรายได้	Count	58	37	95
	% within อายุ	58.0%	37.0%	47.5%
ต้องการมีเพื่อน	Count	1	0	1
	% within อายุ	1.0%	0.0%	.5%
ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	Count	12	14	26
	% within อายุ	12.0%	14.0%	13.0%
ต้องการสร้างคุณค่าให้กับตนเอง	Count	3	1	4
	% within อายุ	3.0%	1.0%	2.0%
อื่นๆ	Count	26	48	74
	% within อายุ	26.0%	48.0%	37.0%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.34 แสดงข้อมูลเหตุผลที่ทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง พบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน ต้องการมีรายได้ 95 คน คิดเป็นร้อยละ 47.5 ต้องการมีเพื่อน 1 คน คิดเป็นร้อยละ .5 ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ 26 คน คิดเป็นร้อยละ 13 ต้องการสร้างคุณค่าให้กับตนเอง 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2 และเหตุผลอื่น ๆ 74 คน คิดเป็นร้อยละ 37

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน ต้องการมีรายได้ 58 คน คิดเป็นร้อยละ 58 ต้องการมีเพื่อน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1 ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12 ต้องการสร้างคุณค่าให้กับตนเอง 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3 และเหตุผลอื่น ๆ 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26

ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน ต้องการมีรายได้ 37 คน คิดเป็นร้อยละ 37 ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ 14 คน คิดเป็นร้อยละ 14 ต้องการสร้างคุณค่าให้กับตนเอง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1 และเหตุผลอื่น ๆ 48 คน คิดเป็นร้อยละ 48

ตารางที่ 4.35 แสดงข้อมูลความสุขในการทำงานปัจจุบันของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง
วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลความสุขในการทำงานปัจจุบัน		ผู้สูงอายุ		
		วัยต้น	วัยกลาง	รวม
มาก	Count	30	20	50
	% within อายุ	30.0%	20.0%	25.0%
ปานกลาง	Count	39	25	64
	% within อายุ	39.0%	25.0%	32.0%
น้อย	Count	6	7	13
	% within อายุ	6.0%	7.0%	6.5%
ไม่มี	Count	25	48	73
	% within อายุ	25.0%	48.0%	36.5%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.35 แสดงข้อมูลความสุขในการทำงานปัจจุบันของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัย
กลางพบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน ความสุขในการทำงานมาก 50 คน คิดเป็นร้อยละ 25 ความสุขใน
การทำงานปานกลาง 64 คน คิดเป็นร้อยละ 32 ความสุขในการทำงานน้อย 13 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5
และไม่มีความสุขในการทำงาน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 36.5

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน ความสุขในการ
ทำงานมาก 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30 ความสุขในการทำงานปานกลาง 39 คน คิดเป็นร้อยละ 39
ความสุขในการทำงานน้อย 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6 และไม่มีความสุขในการทำงาน 25 คน คิดเป็น
ร้อยละ 25

ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน ความสุขในการทำงานมาก 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20
ความสุขในการทำงานปานกลาง 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25 ความสุขในการทำงานน้อย 7 คน คิดเป็น
ร้อยละ 7 และไม่มีความสุขในการทำงาน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 48

ตารางที่ 4.36 แสดงข้อมูลความคาดหวังอายุที่สามารถทำงานได้ของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางวิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลความคาดหวังอายุที่สามารถทำงานได้		ผู้สูงอายุ		
		วัยต้น	วัยกลาง	รวม
น้อยกว่าอายุ 80 ปี	Count	94	88	182
	% within อายุ	94.0%	88.0%	91.0%
มากกว่าอายุ 80 ปี	Count	6	12	18
	% within อายุ	6.0%	12.0%	9.0%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

ตารางที่ 4.36 แสดงข้อมูลความคาดหวังอายุที่สามารถทำงานได้ของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางพบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน ความคาดหวังอายุที่สามารถทำงานได้น้อยกว่าอายุ 80 ปี 182 คน คิดเป็นร้อยละ 91 และมากกว่าอายุ 80 ปี 18 คน คิดเป็นร้อยละ 9

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน ความคาดหวังอายุที่สามารถทำงานได้น้อยกว่าอายุ 80 ปี 94 คน คิดเป็นร้อยละ 94 และมากกว่าอายุ 80 ปี 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6

ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน ความคาดหวังอายุที่สามารถทำงานได้น้อยกว่าอายุ 80 ปี 88 คน คิดเป็นร้อยละ 88 และมากกว่าอายุ 80 ปี 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12

ตารางที่ 4.37 แสดงข้อมูลคุณสมบัติส่วนตัว ทักษะความชำนาญที่คิดว่ามีมากที่สุด (เรียง 3 ลำดับ) ของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง

คุณสมบัติส่วนตัว ทักษะความชำนาญที่คิดว่ามีมากที่สุด
1.งานฝีมืองานประดิษฐ์
2.การเป็นผู้นำ
3.การค้าขาย

จากตารางที่ 4.37 แสดงข้อมูลคุณสมบัติส่วนตัว ทักษะความชำนาญที่คิดว่ามีมากที่สุด (เรียง 3 ลำดับ) ของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางพบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน มีคุณสมบัติส่วนตัว ทักษะความชำนาญที่คิดว่ามีมากที่สุด คือ งานฝีมืองานประดิษฐ์ รองลงมาคือ การเป็นผู้นำ และการค้าขาย

ตารางที่ 4.38 แสดงข้อมูลความรู้/ ภูมิปัญญา ที่คิดว่ามีมากที่สุด (เรียง 3 ลำดับ) ของผู้สูงอายุวัยต้น และผู้สูงอายุวัยกลาง

ความรู้/ ภูมิปัญญา ที่คิดว่ามีมากที่สุด
1.การทำเกษตรกรรม
2.การทำงานฝีมืองานประดิษฐ์
3.การทำอาหาร

จากตารางที่ 4.38 แสดงข้อมูลความรู้/ ภูมิปัญญา ที่คิดว่ามีมากที่สุด (เรียง 3 ลำดับ) ของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางพบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน มีความรู้/ ภูมิปัญญา ที่คิดว่ามีมากที่สุดคือ การทำเกษตรกรรม รองลงมาคือ การทำงานฝีมืองานประดิษฐ์ และการทำอาหาร

รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลข้อมูลเพื่อตรวจสอบตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางในจังหวัดชลบุรี นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนี่ 4-5 มีดังนี้

ตอนที่ 4 ข้อมูลเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางในจังหวัดชลบุรี วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ค่าร้อยละค่าเฉลี่ย (Mean: M) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)และใช้ค่าสถิติ t-test เปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลาง รายละเอียดดังตารางที่ 4.39-4.50

ตารางที่ 4.39 แสดงข้อมูลความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงาน		ผู้สูงอายุ		
		วัยต้น	วัยกลาง	รวม
ต้องการ	Count	53	33	86
	% within อายุ	53.0%	33.0%	43.0%
ไม่ต้องการ	Count	47	67	114
	% within อายุ	47.0%	67.0%	57.0%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

ตารางที่ 4.39 แสดงข้อมูลความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางพบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน ต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงาน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 43 และไม่ต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงาน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 57

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน ต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงาน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 53 และไม่ต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงาน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 47

ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน ต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงาน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 33 และไม่ต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงาน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 67

ตารางที่ 4.40 แสดงข้อมูลเหตุผลที่ไม่ต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

เหตุผลที่ไม่ต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงาน		ผู้สูงอายุ		
		วัยต้น	วัยกลาง	รวม
มีศักยภาพเพียงพอแล้ว	Count	23	15	38
	% within อายุ	23.0%	15.0%	19.0%
ไม่มีเวลา	Count	4	6	10
	% within อายุ	4.0%	6.0%	5.0%
ไม่สะดวก	Count	5	4	9
	% within อายุ	5.0%	4.0%	4.5%
สุขภาพไม่อำนวย	Count	6	20	26
	% within อายุ	6.0%	20.0%	13.0%
ไม่มีเงิน	Count	0	3	3
	% within อายุ	0.0%	3.0%	1.5%
ไม่ได้ทำงานอะไรจึงไม่จำเป็นต้องพัฒนา	Count	1	6	7
	% within อายุ	1.0%	6.0%	3.5%
อื่นๆ	Count	61	46	107
	% within อายุ	61.0%	46.0%	53.5%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%
	อายุ			

จากตารางที่ 4.40 แสดงข้อมูลเหตุผลที่ไม่ต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางพบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน มีศักยภาพเพียงพอแล้ว 38 คน คิดเป็นร้อยละ 19 ไม่มีเวลา 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5 ไม่สะดวก 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5 สุขภาพไม่อำนวย 26 คน คิดเป็นร้อยละ 13 ไม่มีเงิน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 ไม่ได้ทำงานอะไรจึงไม่จำเป็นต้องพัฒนา 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5 และอื่น ๆ 107 คน คิดเป็นร้อยละ 53.5

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน มีศักยภาพเพียงพอแล้ว 23 คน คิดเป็นร้อยละ 23 ไม่มีเวลา 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4 ไม่สะดวก 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5 สุขภาพไม่อำนวย 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6 ไม่ได้ทำงานอะไรจึงไม่จำเป็นต้องพัฒนา 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1 และอื่น ๆ 61 คน คิดเป็นร้อยละ 61

ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน มีศักยภาพเพียงพอแล้ว 15 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ไม่มีเวลา 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6 ไม่สะดวก 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4 สุขภาพไม่อำนวย 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ไม่มีเงิน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3 ไม่ได้ทำงานอะไรจึงไม่จำเป็นต้องพัฒนา 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6 และอื่น ๆ 46 คน คิดเป็นร้อยละ 46

ตารางที่ 4.41 แสดงข้อมูลเหตุผลที่ต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

เหตุผลที่ต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงาน		ผู้สูงอายุ		
		วัยต้น	วัยกลาง	รวม
ต้องการความรู้เพื่อสามารถปรับตัวดำรงอยู่ในสังคม	Count	18	9	27
	% within อายุ	18.0%	9.0%	13.5%
ต้องการทักษะเพื่อสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆในสังคมได้	Count	20	7	27
	% within อายุ	20.0%	7.0%	13.5%
ต้องการความรู้เพื่อสามารถถ่ายทอดความรู้ความสามารถที่มีอยู่ให้แก่สังคม	Count	6	3	9
	% within อายุ	6.0%	3.0%	4.5%
ต้องการความรู้เพื่อควบคุมสภาพแวดล้อมให้มีความเข้าใจความเป็นไปในสังคมและเรียนรู้เพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในสังคม	Count	2	0	2
	% within อายุ	2.0%	0.0%	1.0%
ต้องการความรู้ที่จะพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นกว่าเดิมเพื่อให้ตนเองพึงพอใจในชีวิตมากยิ่งขึ้น	Count	5	3	8
	% within อายุ	5.0%	3.0%	4.0%
ต้องการรายได้เพิ่ม	Count	7	9	16
	% within อายุ	7.0%	9.0%	8.0%
อื่นๆ	Count	42	69	111
	% within อายุ	42.0%	69.0%	55.5%

ตารางที่ 4.41 (ต่อ)

เหตุผลที่ต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงาน		ผู้สูงอายุ		
		วัยต้น	วัยกลาง	รวม
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.41 แสดงข้อมูลเหตุผลที่ต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางพบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน ต้องการความรู้เพื่อสามารถปรับตัวดำรงอยู่ในสังคม 27 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 ต้องการทักษะเพื่อสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในสังคมได้ 27 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 ต้องการความรู้เพื่อสามารถถ่ายทอดความรู้ความสามารถที่มีอยู่ให้แก่สังคม 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5 ต้องการความรู้เพื่อควบคุมสภาพแวดล้อมให้มีความเข้าใจความเป็นไปในสังคมและเรียนรู้เพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในสังคม 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1 ต้องการความรู้ที่จะพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นกว่าเดิมเพื่อให้ตนเองพึงพอใจในชีวิตมากยิ่งขึ้น 8 คน คิดเป็นร้อยละ 4 ต้องการรายได้เพิ่ม 16 คน คิดเป็นร้อยละ 8 และอื่น ๆ 111 คน คิดเป็นร้อยละ 55.5

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน ต้องการความรู้เพื่อสามารถปรับตัวดำรงอยู่ในสังคม 18 คน คิดเป็นร้อยละ 18 ต้องการทักษะเพื่อสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในสังคมได้ 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ต้องการความรู้เพื่อสามารถถ่ายทอดความรู้ความสามารถที่มีอยู่ให้แก่สังคม 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6 ต้องการความรู้เพื่อควบคุมสภาพแวดล้อมให้มีความเข้าใจความเป็นไปในสังคมและเรียนรู้เพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในสังคม 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2 ต้องการความรู้ที่จะพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นกว่าเดิมเพื่อให้ตนเองพึงพอใจในชีวิตมากยิ่งขึ้น 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5 ต้องการรายได้เพิ่ม 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7 และอื่น ๆ 42 คน คิดเป็นร้อยละ 42

ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน ต้องการความรู้เพื่อสามารถปรับตัวดำรงอยู่ในสังคม 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9 ต้องการทักษะเพื่อสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในสังคมได้ 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7 ต้องการความรู้เพื่อสามารถถ่ายทอดความรู้ความสามารถที่มีอยู่ให้แก่สังคม 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3 ต้องการความรู้ที่จะพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นกว่าเดิมเพื่อให้ตนเองพึงพอใจในชีวิตมากยิ่งขึ้น 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3 ต้องการรายได้เพิ่ม 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9 และอื่น ๆ 69 คน คิดเป็นร้อยละ 69

ตารางที่ 4.42 แสดงข้อมูลรูปแบบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงาน		ผู้สูงอายุ		รวม
		วัยต้น	วัยกลาง	
การฝึกอบรม	Count	43	35	78
	% within อายุ	43.00%	35.00%	39.00%
การศึกษานอกระบบเป็นการจัดกิจกรรมที่ยืดหยุ่น	Count	39	28	67
	% within อายุ	39.00%	28.00%	33.50%
การศึกษาในระบบ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีรูปแบบชัดเจน	Count	7	15	22
	% within อายุ	7.00%	15.00%	11.00%
การศึกษาตามอัธยาศัย	Count	11	18	29
	% within อายุ	11.00%	18.00%	14.50%
การเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยสื่อต่าง ๆ	Count	0	3	3
	% within อายุ	0.00%	3.00%	1.50%
อื่นๆ	Count	0	1	1
	% within อายุ	0.00%	1.00%	0.50%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.00%	100.00%	100.00%

จากตารางที่ 4.42 แสดงข้อมูลรูปแบบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางพบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน ต้องการฝึกอบรม 79 คน คิดเป็นร้อยละ 39 การศึกษานอกระบบเป็นการจัดกิจกรรมที่ยืดหยุ่น 67 คน คิดเป็นร้อยละ 33.5 การศึกษาในระบบ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีรูปแบบชัดเจน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 11 การศึกษาตามอัธยาศัย 29 คน คิดเป็นร้อยละ 14.5 การเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยสื่อต่าง ๆ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 และอื่น ๆ 1 คน คิดเป็นร้อยละ.5

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน ต้องการฝึกอบรม 43 คน คิดเป็นร้อยละ 43 การศึกษานอกระบบเป็นการจัดกิจกรรมที่ยืดหยุ่น 39 คน คิดเป็นร้อยละ 39 การศึกษาในระบบ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีรูปแบบชัดเจน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7 และการศึกษาตามอัธยาศัย 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11

ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน ต้องการฝึกอบรม 35 คน คิดเป็นร้อยละ 35 การศึกษานอกระบบเป็นการจัดกิจกรรมที่ยืดหยุ่น 28 คน คิดเป็นร้อยละ 28 การศึกษาในระบบ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีรูปแบบชัดเจน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 15 การศึกษาตามอัธยาศัย 18 คน คิดเป็นร้อยละ 18 การเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยสื่อต่าง ๆ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3 และอื่น ๆ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1

ตารางที่ 4.43 แสดงข้อมูลการมีส่วนร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

การมีส่วนร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนา ศักยภาพการทำงาน		ผู้สูงอายุ		
		วัยต้น	วัยกลาง	รวม
มาก	Count	20	9	29
	% within อายุ	20.0%	9.0%	14.5%
ปานกลาง	Count	40	32	72
	% within อายุ	40.0%	32.0%	36.0%
น้อย	Count	23	28	51
	% within อายุ	23.0%	28.0%	25.5%
ไม่มีเลย	Count	17	31	48
	% within อายุ	17.0%	31.0%	24.0%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.43 แสดงข้อมูลการมีส่วนร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางพบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน มีส่วนร่วมมาก 50 คน คิดเป็นร้อยละ 25 มีส่วนร่วมปานกลาง 64 คน คิดเป็นร้อยละ 32 มีส่วนร่วมน้อย 13 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5 และไม่มีส่วนร่วม 73 คน คิดเป็นร้อยละ 36.5

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน มีส่วนร่วมมาก 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20 มีส่วนร่วมปานกลาง 40 คน คิดเป็นร้อยละ 40 มีส่วนร่วมน้อย 23 คน คิดเป็นร้อยละ 23 และไม่มีส่วนร่วม 17 คน คิดเป็นร้อยละ 17

ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน มีส่วนร่วมมาก 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9 มีส่วนร่วมปานกลาง 32 คน คิดเป็นร้อยละ 32 มีส่วนร่วมน้อย 28 คน คิดเป็นร้อยละ 28 และไม่มีส่วนร่วม 31 คน คิดเป็นร้อยละ 31

ตารางที่ 4.44 แสดงข้อมูลหน่วยงานที่ควรมีส่วนรับผิดชอบในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

หน่วยงานที่ควรมีส่วนรับผิดชอบในการพัฒนา ศักยภาพ		ผู้สูงอายุ		
		วัยต้น	วัยกลาง	รวม
ภาครัฐ	Count	46	57	103
	% within อายุ	46.0%	57.0%	51.5%
ภาคเอกชน	Count	13	5	18
	% within อายุ	13.0%	5.0%	9.0%
ภาคประชาสังคม	Count	1	2	3
	% within อายุ	1.0%	2.0%	1.5%
ทุกภาคส่วน	Count	40	36	76
	% within อายุ	40.0%	36.0%	38.0%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.44 แสดงข้อมูลหน่วยงานที่ควรมีส่วนรับผิดชอบในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางพบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน มีความคิดเห็นว่าจะควรเป็นหน่วยงานภาครัฐ 103 คน คิดเป็นร้อยละ 51.5 หน่วยงานภาคเอกชน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 9 หน่วยงานภาคประชาสังคม 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 และทุกภาคส่วน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 38

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน มีความคิดเห็นว่าจะควรเป็นหน่วยงานภาครัฐ 46 คน คิดเป็นร้อยละ 46 หน่วยงานภาคเอกชน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 13 หน่วยงานภาคประชาสังคม 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1 และทุกภาคส่วน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 40

ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คน มีความคิดเห็นว่าจะควรเป็นหน่วยงานภาครัฐ 57 คน คิดเป็นร้อยละ 57 หน่วยงานภาคเอกชน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5 หน่วยงานภาคประชาสังคม 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2 และทุกภาคส่วน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 36

ตารางที่ 4.45 แสดงข้อมูลความจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในยุคปัจจุบันของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Crosstabs มีรายละเอียดดังนี้

ความจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพการทำงาน ของผู้สูงอายุในยุคปัจจุบัน		ผู้สูงอายุ		
		วัยต้น	วัยกลาง	รวม
มาก	Count	32	18	50
	% within อายุ	32.0%	18.0%	25.0%
ปานกลาง	Count	24	38	62
	% within อายุ	24.0%	38.0%	31.0%
น้อย	Count	14	14	28
	% within อายุ	14.0%	14.0%	14.0%
ไม่มีเลย	Count	30	30	60
	% within อายุ	30.0%	30.0%	30.0%
รวม	Count	100	100	200
	% within อายุ	100.0%	100.0%	100.0%

จากตารางที่ 4.45 แสดงข้อมูลความจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในยุคปัจจุบันของผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางพบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด 200 คน มีความคิดเห็นว่ามี ความจำเป็นมาก 50 คน คิดเป็นร้อยละ 25 มีความจำเป็นปานกลาง 62 คน คิดเป็นร้อยละ 31 มีความ จำเป็นน้อย 28 คน คิดเป็นร้อยละ 14 และไม่มี ความจำเป็น 60 คน คิดเป็นร้อยละ 30

พิจารณาข้อมูลตามวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นทั้งหมด 100 คน มีความคิดเห็นว่ามี ความจำเป็นมาก 32 คน คิดเป็นร้อยละ 32 มีความจำเป็นปานกลาง 24 คน คิดเป็นร้อยละ 24 มี ความจำเป็นน้อย 14 คน คิดเป็นร้อยละ 14 และไม่มี ความจำเป็น 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30

ผู้สูงอายุวัยกลางทั้งหมด 100 คนมีความคิดเห็นว่ามี ความจำเป็นมาก 18 คน คิดเป็นร้อยละ 18 มีความจำเป็นปานกลาง 38 คน คิดเป็นร้อยละ 38 มีความจำเป็นน้อย 14 คน คิดเป็นร้อยละ 14 และไม่มี ความจำเป็น 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30

ตารางที่ 4.46 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านร่างกายระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยสถิติ t-test

ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านร่างกาย	ผู้สูงอายุ	N	Mean(M)	SD	ความหมาย	t	Sig.
1.ความต้องการให้มีการพัฒนาเรื่องคุณภาพอากาศ	วัยต้น	100	1.49	1.23	ปานกลาง	4.44*	0.00
	วัยกลาง	100	0.74	1.16	น้อย		
2.ความต้องการให้มีการควบคุมคุณภาพอาหารและน้ำดื่มที่จำหน่ายในชุมชนให้มีมาตรฐาน	วัยต้น	100	1.74	1.34	ปานกลาง	4.59*	0.00
	วัยกลาง	100	0.88	1.31	น้อย		
3.ความต้องการสวัสดิการด้านยารักษาโรคสำหรับผู้สูงอายุ	วัยต้น	100	1.82	1.38	ปานกลาง	4.57*	0.00
	วัยกลาง	100	0.93	1.37	น้อย		
4.ความต้องการให้มีการสวัสดิการเครื่องนุ่งห่มสำหรับผู้สูงอายุ	วัยต้น	100	1.17	1.08	ปานกลาง	3.81*	0.00
	วัยกลาง	100	0.61	0.99	น้อย		
5.ความต้องการให้มีพื้นที่ในการออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	วัยต้น	100	1.67	1.34	ปานกลาง	5.67*	0.00
	วัยกลาง	100	0.68	1.12	น้อย		
6.ความต้องการให้มีการพัฒนาเรื่องระบบห้องขับถ่ายสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน	วัยต้น	100	1.57	1.28	ปานกลาง	1.25*	0.21
	วัยกลาง	100	1.12	1.12	ปานกลาง		
7.ความต้องการเวลาในการพักผ่อนนอนหลับมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่	วัยต้น	100	1.68	1.32	ปานกลาง	4.43*	0.00
	วัยกลาง	100	0.86	1.30	น้อย		
8.ความต้องการได้รับการพัฒนาด้านสมรรถภาพทางเพศ	วัยต้น	100	0.96	0.94	น้อย	3.92*	0.00
	วัยกลาง	100	0.47	0.82	น้อย		
9.ความต้องการพัฒนาเรื่องที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	วัยต้น	100	1.68	1.35	ปานกลาง	4.66*	0.00
	วัยกลาง	100	0.82	1.26	น้อย		
10.ความต้องการสวัสดิการในการดูแลรักษาสุขภาพกายให้สมบูรณ์แข็งแรง	วัยต้น	100	1.56	1.27	ปานกลาง	4.22*	0.00
	วัยกลาง	100	0.81	1.24	น้อย		

ตารางที่ 4.46 (ต่อ)

ความต้องการพัฒนาศักยภาพ การทำงานในด้านร่างกาย	ผู้สูงอายุ	N	Mean(M)	SD	ความหมาย	t	Sig.
ความต้องการพัฒนาศักยภาพ การทำงานในด้านร่างกาย	วัยต้น	100	1.53	1.16	ปานกลาง		
ความต้องการพัฒนาศักยภาพ ภาพรวม	วัยกลาง	100	0.79	1.19	น้อย	4.47*	0.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.46 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านร่างกายระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ.05 พบว่า ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านร่างกายภาพรวมระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า t เท่ากับ 4.47 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 โดยผู้สูงอายุวัยต้นมีความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านร่างกาย ($M=1.53$, $SD= 1.16$) มากกว่าผู้สูงอายุวัยกลาง ($M=0.79$, $SD= 1.19$)

พิจารณาเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านร่างกายระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางรายชื่อ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางมีความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านร่างกายแตกต่างกัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1) ความต้องการให้มีการพัฒนาเรื่องคุณภาพอากาศ ค่า t เท่ากับ 4.44 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 2) ความต้องการให้มีการควบคุมคุณภาพอาหารและน้ำดื่มที่จำหน่ายในชุมชนให้มีมาตรฐาน มีค่า t เท่ากับ 4.59 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 3) ความต้องการสวัสดิการด้านยารักษาโรคค่า t เท่ากับ 4.57 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 4) ความต้องการให้มีการสวัสดิการเครื่องนุ่งห่มสำหรับผู้สูงอายุค่า t เท่ากับ 3.81 และค่า Sig. เท่ากับ 0.005) ความต้องการให้มีพื้นที่ในการออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุค่า t เท่ากับ 5.67 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 6) ความต้องการเวลาในการพักผ่อนนอนหลับมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่มีค่า t เท่ากับ 4.43 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 7) ความต้องการได้รับการพัฒนาด้านสมรรถภาพทางเพศมีค่า t เท่ากับ 3.92 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 8) ความต้องการพัฒนาเรื่องที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุค่า t เท่ากับ 4.66 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 10) ความต้องการสวัสดิการในการดูแลรักษาสุขภาพกายให้สมบูรณ์แข็งแรงค่า t เท่ากับ 4.22 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 ส่วนความต้องการให้มีการพัฒนาเรื่องระบบห้องขับถ่ายสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางมีความต้องการไม่ต่างกัน ค่า t เท่ากับ 1.25 และค่า Sig. เท่ากับ 0.21

ตารางที่ 4.47 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านจิตใจระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยสถิติ t-test

ความต้องการพัฒนา		ผู้สูงอายุ	N	Mean(M)	SD	ความหมาย	t	Sig.
ศักยภาพ								
การทำงานในด้านจิตใจ								
1.ความต้องการความรักจาก	วัยต้น	100	1.45	1.22	ปานกลาง	3.71*	0.00	
คนรอบข้าง	วัยกลาง	100	0.81	1.22	น้อย			
2.ความต้องการ การเคารพ	วัยต้น	100	1.56	1.27	ปานกลาง	4.03*	0.00	
ให้เกียรติจากคนรอบข้าง	วัยกลาง	100	0.84	1.26	น้อย			
3.ความต้องการความเข้าใจ	วัยต้น	100	1.50	1.24	ปานกลาง	3.80*	0.00	
จากคนรอบข้าง	วัยกลาง	100	0.83	1.25	น้อย			
4.ความต้องการความมั่นคง	วัยต้น	100	1.62	1.27	ปานกลาง	3.98*	0.00	
ในชีวิตมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่	วัยกลาง	100	0.89	1.32	น้อย			
5.ความต้องการความ	วัยต้น	100	1.72	1.33	ปานกลาง	4.55*	0.00	
ปลอดภัยในการดำรงชีวิต	วัยกลาง	100	0.87	1.31	น้อย			
6.ความต้องการเพื่อนที่เข้าใจ	วัยต้น	100	1.37	1.11	ปานกลาง	3.74*	0.00	
ท่าน	วัยกลาง	100	0.77	1.16	น้อย			
7.ความต้องการให้ครอบครัว	วัยต้น	100	1.60	1.26	ปานกลาง	4.24*	0.00	
มีความอบอุ่นมากขึ้น	วัยกลาง	100	0.84	1.27	น้อย			
8.ความต้องการปฏิบัติ	วัยต้น	100	1.40	1.17	ปานกลาง	4.09*	0.00	
ศาสนกิจตามโอกาส	วัยกลาง	100	0.73	1.14	น้อย			
9.ความต้องการความมั่นใจใน	วัยต้น	100	1.22	1.09	ปานกลาง	3.99*	0.00	
ตนเองเพิ่มมากขึ้น	วัยกลาง	100	0.63	1.00	น้อย			
10.ความต้องการอุทิศตนเพื่อ	วัยต้น	100	1.38	1.11	ปานกลาง	4.50*	0.00	
สังคม	วัยกลาง	100	0.69	1.06	น้อย			
ความต้องการพัฒนาศักยภาพ	วัยต้น	100	1.48	1.13	ปานกลาง	4.25	0.00	
การทำงานในด้านจิตใจ	วัยกลาง	100	0.79	1.17	น้อย			
ภาพรวม								

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.47 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านจิตใจระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ.05 พบว่า ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านจิตใจภาพรวมระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า t เท่ากับ 4.25 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 โดยผู้สูงอายุวัยต้นมีความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านจิตใจ (M=1.48, SD= 1.13) มากกว่าผู้สูงอายุวัยกลาง (M=0.79, SD= 1.17)

พิจารณาเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านจิตใจระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางรายข้อ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางมีความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านจิตใจแตกต่างกัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1) ความต้องการความรักจากคนรอบข้างค่า t เท่ากับ 3.71 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 2) ความต้องการ การเคารพให้เกียรติจากคนรอบข้างค่า t เท่ากับ 4.03 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 3) ความต้องการความเข้าใจจากคนรอบข้างค่า t เท่ากับ 3.80 และค่า Sig. เท่ากับ 0.004) ความต้องการความมั่นคงในชีวิตมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ค่า t เท่ากับ 3.98 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 5) ความต้องการความปลอดภัยในการดำรงชีวิต ค่า t เท่ากับ 4.55 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 6) ความต้องการเพื่อนที่เข้าใจท่านค่า t เท่ากับ 3.74 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 7) ความต้องการให้ครอบครัวมีความอบอุ่นมากขึ้นค่า t เท่ากับ 4.24 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 8) ความต้องการปฏิบัติศาสนกิจตามโอกาสค่า t เท่ากับ 4.09 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 9) ความต้องการความมั่นใจในตนเองเพิ่มมากขึ้นค่า t เท่ากับ 3.99 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 และ 10) ความต้องการอุทิศตนเพื่อสังคมค่า t เท่ากับ 4.05 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00

ตารางที่ 4.48 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านสังคม ระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยสถิติ t-test

ความต้องการพัฒนา		ผู้สูงอายุ	N	Mean(M)	SD	ความหมาย	t	Sig.
ศักยภาพการทำงานในด้านสังคม								
1.ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือทางสังคม	วัยต้น	100	1.34	1.10	ปานกลาง	5.03*	0.00	
	วัยกลาง	100	0.60	0.97	น้อย			
2.ความต้องการความยอมรับในสังคม	วัยต้น	100	1.38	1.14	ปานกลาง	4.72*	0.00	
	วัยกลาง	100	0.65	1.05	น้อย			
3.ความต้องการความก้าวหน้าในชีวิตมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่	วัยต้น	100	1.43	1.23	ปานกลาง	4.23*	0.00	
	วัยกลาง	100	0.71	1.17	น้อย			
4.ความต้องการการจัดการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ	วัยต้น	100	1.18	1.16	ปานกลาง	4.38*	0.00	
	วัยกลาง	100	0.54	0.89	น้อย			
5.ความต้องการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้สังคมมีความสุข	วัยต้น	100	1.48	1.23	ปานกลาง	4.37*	0.00	
	วัยกลาง	100	0.75	1.13	น้อย			
6.ท่านต้องการมีส่วนร่วมในการสร้างคุณค่าให้กับสังคม	วัยต้น	100	1.47	1.23	ปานกลาง	4.41*	0.00	
	วัยกลาง	100	0.73	1.14	น้อย			

ตารางที่ 4.48 (ต่อ)

ความต้องการพัฒนา ศักยภาพ การทำงานในด้านสังคม	ผู้สูงอายุ	N	Mean(M)	SD	ความหมาย	t	Sig.
7.ความต้องการสร้าง เครือข่ายความสัมพันธ์กับ กลุ่มคนต่างๆ	วัยต้น	100	1.35	1.17	ปานกลาง		
	วัยกลาง	100	0.64	1.00	น้อย	4.62*	0.00
8.ความต้องการความองอกงาม ในชีวิต	วัยต้น	100	1.37	1.16	ปานกลาง		
	วัยกลาง	100	0.72	1.12	น้อย	4.03*	0.00
9.ความต้องการค้นพบความ จริงแห่งชีวิต	วัยต้น	100	1.50	1.24	ปานกลาง		
	วัยกลาง	100	0.75	1.16	น้อย	4.41*	0.00
10.ความต้องการระบบ สวัสดิการทางสังคมที่ส่งเสริม ให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิต ได้อย่างภาคภูมิใจ	วัยต้น	100	1.51	1.28	ปานกลาง		
	วัยกลาง	100	0.76	1.17	น้อย	4.31*	0.00
ความต้องการพัฒนาศักยภาพ การทำงานในด้านสังคม ภาพรวม	วัยต้น	100	1.40	1.11	ปานกลาง		
	วัยกลาง	100	0.69	1.03	น้อย	4.72*	0.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.48 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านสังคมระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ.05พบว่า ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านสังคมภาพรวมระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า t เท่ากับ 4.72 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 โดยผู้สูงอายุวัยต้นมีความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านสังคม ($M=1.40$, $SD= 1.11$) มากกว่าผู้สูงอายุวัยกลาง ($M=0.69$, $SD= 1.03$)

พิจารณาเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านสังคมระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางรายชื่อ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางมีความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านสังคมแตกต่างกัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1) ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือทางสังคม ค่า t เท่ากับ 5.03 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 2) ความต้องการความยอมรับในสังคม ค่า t เท่ากับ 4.72และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 3) ความต้องการความก้าวหน้าในชีวิตมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ค่า t เท่ากับ 4.23 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 4) ความต้องการการจัดการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุค่า t เท่ากับ 4.38 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 5) ความต้องการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้สังคมมีความสุขค่า t เท่ากับ 4.37 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 6) ท่านต้องการมีส่วนร่วมในการสร้างคุณค่าให้กับสังคม ค่า t

เท่ากับ 4.41 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 7) ความต้องการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับกลุ่มคนต่างๆ ค่า t เท่ากับ 4.62 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 8) ความต้องการความมั่งคั่งในชีวิต ค่า t เท่ากับ 4.03 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 9) ความต้องการค้นพบความจริงแห่งชีวิต ค่า t เท่ากับ 4.41 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 และ 10) ความต้องการระบบสวัสดิการทางสังคมที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างภาคภูมิใจ ค่า t เท่ากับ 4.31 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00

ตารางที่ 4.49 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านความรู้ทักษะในการทำงานระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยสถิติ t-test

ความต้องการพัฒนา		ผู้สูงอายุ	N	Mean(M)	SD	ความหมาย	t	Sig.
ศักยภาพการทำงานในด้านความรู้ทักษะในการทำงาน								
1.ความต้องการพัฒนาความสามารถด้านคอมพิวเตอร์และสื่อสารออนไลน์	วัยต้น	100	0.88	1.01	น้อย			
	วัยกลาง	100	0.36	0.79	น้อย	4.07*	0.00	
2.ความต้องการพัฒนาความสามารถในการใช้อุปกรณ์สื่อสารต่าง ๆ เช่น มือถือ คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต	วัยต้น	100	1.05	1.10	ปานกลาง			
	วัยกลาง	100	0.43	0.88	น้อย	4.41*	0.00	
3.ความต้องการพัฒนาความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษ	วัยต้น	100	0.69	0.92	น้อย			
	วัยกลาง	100	0.25	0.61	น้อย	3.99*	0.00	
4.ความต้องการพัฒนาทักษะด้านการทำงานเป็นทีม	วัยต้น	100	0.99	1.06	น้อย			
	วัยกลาง	100	0.41	0.85	น้อย	4.26*	0.00	
5.ความต้องการพัฒนาทักษะด้านการจัดการความขัดแย้ง	วัยต้น	100	1.17	1.08	ปานกลาง			
	วัยกลาง	100	0.52	0.94	น้อย	4.54*	0.00	
6.ความต้องการพัฒนาความรู้ทางด้าน กฎหมาย	วัยต้น	100	1.23	1.13	ปานกลาง			
	วัยกลาง	100	0.61	1.04	น้อย	4.04*	0.00	
7.ความต้องการพัฒนาทักษะด้านการคิด พูด ฟังเพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ	วัยต้น	100	1.17	1.08	ปานกลาง			
	วัยกลาง	100	0.59	0.99	น้อย	3.96*	0.00	

ตารางที่ 4.49 (ต่อ)

ความต้องการพัฒนา ศักยภาพ การทำงานในด้านความรู้ ทักษะในการทำงาน	ผู้สูงอายุ	N	Mean(M)	SD	ความหมาย	t	Sig.
8.ความต้องการพัฒนาด้าน บุคลิกภาพ	วัยต้น	100	1.05	1.04	ปานกลาง	3.54*	0.00
	วัยกลาง	100	0.54	1.00	น้อย		
9.ความต้องการพัฒนา ความสามารถด้านการ ปรับตัวให้กับสังคม	วัยต้น	100	1.34	1.25	ปานกลาง	4.78*	0.00
	วัยกลาง	100	0.57	1.02	น้อย		
10.ความต้องการพัฒนา ความรู้/วิชาการในอาชีพ ใหม่ๆ เช่นการชงกาแฟ การ ทำอาหาร การลงทุนหุ้น เพื่อ สร้างรายได้เพิ่ม	วัยต้น	100	1.35	1.18	ปานกลาง	5.00*	0.00
	วัยกลาง	100	0.56	1.05	น้อย		
ความต้องการพัฒนาศักยภาพ การทำงานในด้านความรู้ ทักษะในการทำงานภาพรวม	วัยต้น	100	1.09	0.98	ปานกลาง	4.69*	0.00
	วัยกลาง	100	0.48	0.86	น้อย		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.49 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านความรู้ทักษะในการทำงานระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ.05 พบว่า ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านความรู้ทักษะในการทำงานภาพรวมระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า t เท่ากับ 4.69 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 โดยผู้สูงอายุวัยต้นมีความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านความรู้ทักษะในการทำงาน (M=1.09, SD= 0.98) มากกว่าผู้สูงอายุวัยกลาง (M=0.48, SD= 0.86)

พิจารณาเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านความรู้ทักษะในการทำงานระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางรายข้อ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางมีความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านความรู้ทักษะในการทำงานแตกต่างกัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1)ความต้องการพัฒนาความสามารถด้านคอมพิวเตอร์และสื่อสารออนไลน์ค่า t เท่ากับ 4.07 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 2) ความต้องการพัฒนาความสามารถในการใช้อุปกรณ์สื่อสารต่าง ๆ เช่น มือถือคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต ค่า t เท่ากับ 4.41 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 3) ความต้องการพัฒนาความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษค่า t เท่ากับ 3.99 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 4) ความต้องการพัฒนาทักษะด้านการทำงานเป็นทีม ค่า t เท่ากับ 4.26 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 5) ความต้องการพัฒนาทักษะด้านการจัดการความขัดแย้ง ค่า t เท่ากับ 4.54 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 6) ความต้องการพัฒนาความรู้ทางด้าน กฎหมาย ค่า t เท่ากับ 4.04 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 7) ความต้องการพัฒนา

ทักษะด้าน การคิด พูด ฟัง เพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพค่า t เท่ากับ 3.96 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 8) ความต้องการพัฒนาด้านบุคลิกภาพค่า t เท่ากับ 3.54 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 9) ความต้องการพัฒนาความสามารถด้านการปรับตัวให้กับสังคมค่า t เท่ากับ 4.78 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 10) ความต้องการพัฒนาความรู้/วิชาการในอาชีพใหม่ๆ เช่น การชงกาแฟ การทำอาหาร การลงทุนหุ้น เพื่อสร้างรายได้เพิ่มค่า t เท่ากับ 5.00 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00

ตารางที่ 4.50 แสดงการสรุปข้อมูลเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานภาพรวมในแต่ละด้านระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง วิเคราะห์โดยสถิติ t-test

ความต้องการพัฒนาศักยภาพ								
การทำงานภาพรวม	ผู้สูงอายุ	N	Mean(M)	SD	ความหมาย	t	Sig.	
ในแต่ละด้าน								
1. ด้านร่างกาย	วัยต้น	100	1.53	1.16	ปานกลาง	4.47*	0.00	
	วัยกลาง	100	0.79	1.19	ปานกลาง			
2. ด้านจิตใจ	วัยต้น	100	1.48	1.13	ปานกลาง	4.25*	0.00	
	วัยกลาง	100	0.79	1.17	น้อย			
3. ด้านสังคม	วัยต้น	100	1.40	1.11	ปานกลาง	4.72*	0.00	
	วัยกลาง	100	0.69	1.03	น้อย			
4. ด้านความรู้ทักษะในการทำงาน	วัยต้น	100	1.09	0.98	ปานกลาง	4.69*	0.00	
	วัยกลาง	100	0.48	0.86	น้อย			
ภาพรวม	วัยต้น	100	1.36	1.04	ปานกลาง	4.69*	0.00	
	วัยกลาง	100	0.68	1.02	น้อย			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.50 แสดงการสรุปข้อมูลเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานภาพรวมในแต่ละด้านระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ.05พบว่า ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานภาพรวมระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า t เท่ากับ 4.69 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 โดยผู้สูงอายุวัยต้นมีความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานภาพรวม (M=1.36, SD= 1.04) มากกว่าผู้สูงอายุวัยกลาง (M=0.68, SD= 1.02)

พิจารณาเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานภาพรวมแต่ละด้านระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางรายชื่อ พบว่า 1) ผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางมีความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านร่างกายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า t เท่ากับ 4.47 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 โดยผู้สูงอายุวัยต้นมีความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานด้านร่างกาย (M=1.53, SD= 1.16) มากกว่าผู้สูงอายุวัยกลาง (M=0.79, SD= 1.19) 2) ผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางมีความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านจิตใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ค่า t เท่ากับ 4.25 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 โดยผู้สูงอายุวัยต้นมีความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานด้านจิตใจ ($M=1.48$, $SD= 1.13$) มากกว่าผู้สูงอายุวัยกลาง ($M=0.79$, $SD= 1.17$) 3) ผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางมีความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า t เท่ากับ 4.72 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 โดยผู้สูงอายุวัยต้นมีความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานด้านสังคม($M=1.40$, $SD= 1.11$) มากกว่าผู้สูงอายุวัยกลาง ($M=0.69$, $SD= 1.03$) 4) ผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางมีความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านความรู้ทักษะในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า t เท่ากับ 4.69 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 โดยผู้สูงอายุวัยต้นมีความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานด้านความรู้ทักษะในการทำงาน($M=1.09$, $SD= 0.98$) มากกว่าผู้สูงอายุวัยกลาง ($M=0.48$, $SD= 0.86$)

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพดำเนินการโดยจำแนกและการจัดกลุ่มข้อมูลจากภาคสนามในรูปของการบรรยาย และนำมาจัดทำดัชนีข้อมูลเป็นหมวดหมู่ ดีความข้อมูลเพื่อเข้าใจความหมายที่อยู่เบื้องหลังคำสัมภาษณ์ ทำการสรุปข้อมูลเบื้องต้น และ สร้างบทสรุปโดยใช้แนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ช่วยอธิบาย ทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าคือ ตรวจสอบแหล่งข้อมูล บุคคล เวลา และสถานที่ เปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูลรวมทั้งส่งข้อมูลคืนให้ผู้ให้ข้อมูลพิจารณา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ

5.1 ภาพรวมข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ

ตารางที่ 4.51 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุที่ให้สัมภาษณ์เชิงลึก

ลำดับ	นามสมมติ	เพศ	อายุ (ปี)	การศึกษา	อาชีพก่อนเกษียณ/ปัจจุบัน	ศาสนา/พื้นที่พักอาศัย	จำนวนบุตร (คน)	จำนวนชมรมที่เข้าร่วม
1.	สุภาพ	ชาย	74	กศบ.	ครู/ข้าราชการบำนาญ	พุทธ/เมืองชลบุรี	2	3
2.	ศุภวุฒิ	ชาย	79	ปริญญาโท	อาจารย์มหาวิทยาลัย/ข้าราชการบำนาญ	พุทธ/เมืองชลบุรี	2	6
3.	อารี	หญิง	66	ป.4	ค้าขาย/ค้าขาย	พุทธ/เมืองชลบุรี	2	ไม่มี

ตารางที่ 4.51 (ต่อ)

ลำดับ	นาม สมมติ	เพศ	อายุ (ปี)	การศึกษา	อาชีพก่อน เกษียณ/ ปัจจุบัน	ศาสนา/ พื้นที่พัก อาศัย	จำนวน บุตร (คน)	จำนวน ชมรมที่เข้า ร่วม
4.	จรี	หญิง	67	ป. 4	แม่บ้าน ศาลเจ้า จีน/ แม่บ้าน ศาลเจ้าจีน	พุทธ/เมือง ชลบุรี	2	ไม่มี
5.	วิราช	ชาย	63	มศ. 1	ค้าขาย/ ค้าขาย	พุทธ/เมือง ชลบุรี	2	ไม่มี
6.	ก๊กเฮง	ชาย	60	ป.4	ค้าขาย ขนม/ขาย ขนมถัง แตก	พุทธ/เมือง ชลบุรี	2	ไม่มี
7.	ภาวดี	หญิง	77	ปริญญาโท	อาจารย์ มหาวิทยาลัย ลัย/ อาจารย์ พิเศษ มหาวิทยาลัย ลัย	พุทธ/เมือง ชลบุรี	2	3
8.	สมควร	หญิง	60	ป.4	รับจ้าง ทั่วไป/ เลี้ยงหลาน	พุทธ/เมือง ชลบุรี	2	1
9.	มาลิน	หญิง	75	ปริญญาตรี	ครู/ข้า ราชการ บำนาญ	พุทธ/เมือง ชลบุรี	2	5

ตารางที่ 4.51 (ต่อ)

ลำดับ	นาม สมมติ	เพศ	อายุ (ปี)	การศึกษา	อาชีพก่อน เกษียณ/ ปัจจุบัน	ศาสนา/ พื้นที่พัก อาศัย	จำนวน บุตร (คน)	จำนวน ชมรมที่เข้า ร่วม
10	สมพงษ์	ชาย	64	ป.5	รับจ้าง/ รับจ้าง ซ่อม เครื่องใช้ ไฟฟ้า	พุทธ/บ่อ ทอง	ไม่มี	ไม่มี
11.	สำรวม	ชาย	60	ป. 4	ช่างซ่อมรถ มอเตอร์ ไซด์/อาสา สมัคร ตำรวจ	พุทธ/บ่อ ทอง	ไม่มี	ไม่มี
12	ดง	ชาย	67	ป4	ช่างเย็บ ผ้า/ค้าขาย และ นายหน้า อสังหาริม ทรัพย์	พุทธ/ พัทยา	1	3
13	สาลี	หญิง	68	ป. 4	แม่บ้านซัก รีด	พุทธ/พนัส นิคม	-	1
14	यी	ชาย	73	ป.2	ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ เจ้าหน้าที่ พิธีกรรม ในงานต่าง ๆ	พุทธ/พนัส นิคม	9	มีแต่ไม่มี เวลาเข้า ร่วม
15	อุบล วรรณ	หญิง	72	ป.4	ค้าขาย	พุทธ/พนัส นิคม	5	1
16	เชี่ยม	หญิง	74	ป4	ค้าขาย ก่ายเตี้ย	พุทธ/พนัส นิคม	5	2

จากตารางที่ 4.51 จะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุวัยต้น (60-69 ปี) มีจำนวน 9 คน ผู้สูงอายุวัยกลาง (70-79 ปี) มีจำนวน 7 คน รวมทั้งสิ้น 16 คน เป็นเพศชาย จำนวน 8 คน เพศหญิงจำนวน 8 คน การศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโท และต่ำสุดคือชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 อาชีพข้าราชการบำนาญจำนวน 4 คน อาชีพค้าขายจำนวน 5 คน อาชีพรับจ้างหรือแม่บ้านทำความสะอาด/ซักรีด และช่าง จำนวน 7 คนทุกคนนับถือศาสนาพุทธ จำนวนบุตรสูงสุดคือ 9 คน และต่ำสุดคือไม่มีบุตร สำหรับจำนวนชมรมที่เข้าร่วมสูงสุดคือ 6 ชมรม ต่ำสุดคือไม่มีการเข้าร่วมชมรมใด ๆ

จากตารางที่ 4.51 ชี้ให้เห็นว่า ผู้สูงอายุทั้งวัยต้นและวัยกลางส่วนใหญ่มีงานทำ ซึ่งการมีงานทำในที่นี้หมายถึง การมีกิจกรรมเพื่อดำรงชีวิตที่ทำแล้วอาจได้รับค่าตอบแทนเป็นเงิน สิ่งของ หรือความสุขทางกาย ใจหรือทำแล้วได้ผลกำไรอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่มีข้อสังเกตว่าการทำงานของผู้สูงอายุมีความเชื่อมโยงกับฐานชีวิตของผู้สูงอายุเป็นสำคัญ กล่าวคือ ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาสูง มีอาชีพการงานที่มั่นคง ในช่วงวัยก่อนเกษียณ เช่น สุภาพ ศุภวุฒิ ภาวดี มาลิน จะมีงานทำในลักษณะของการเข้าร่วมกิจกรรมหรือชมรมได้มากกว่าผู้สูงอายุที่มีการศึกษาน้อยและมีอาชีพการงานที่ไม่มั่นคง เช่น ยี่ ส่ำรวม สรพงษ์ อารี จริ วีราช ก๊กเฮงโดยการดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่แบบเมือง กึ่งเมือง ชนบท หรือ แบบพิเศษไม่เกี่ยวข้องกับการทำงานของผู้สูงอายุแต่อย่างใด

4.2 ประวัติชีวิตของผู้สูงอายุ

1. ลุงสุภาพ : อดีตข้าราชการครู ปัจจุบันข้าราชการบำนาญ

อายุ 74 ปี รูปร่างผอมบาง ผิวออกขาว หน้าตาสดใส ท่าทางคล่องแคล่วว่องไว แข็งแรง ชื่นชอบการร้องเพลง สุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว เป็นชาวกรุงเทพฯแต่มาอาศัยอยู่บริเวณท้ายบ้านเขตพื้นที่เมือง จังหวัดชลบุรีนานกว่า 24 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาจากมหาวิทยาลัยบูรพาและทำงานเป็นข้าราชการครูมากกว่า 40ปีปัจจุบันเป็นข้าราชการบำนาญ

ชีวิตครอบครัว ลุงสุภาพมีลูกสองคนเป็นชายหนึ่ง หญิงหนึ่ง ทุกคนมีอาชีพการงานกันไปหมดแล้ว ปัจจุบันลุงสุภาพพักอาศัยอยู่กับภรรยาดำเนินชีวิตเรียบง่าย ราบรื่น

หลังเกษียณอายุ มีเวลาจึงเข้าร่วมกิจกรรม ปัจจุบันลุงสุภาพมีฐานะเป็นสมาชิกชมรมอย่างน้อย 3 ชมรมคือ ชมรมข้าราชการบำนาญ จังหวัดชลบุรี ชมรมครูอำเภอเมืองชลบุรี และ ชมรมครูสัทธิบ โดยชมรมข้าราชการบำนาญจะมีการพบปะกันในวันหยุดเพื่อซ้อมร้องเพลง เล่นแนวสุนทราภรณ์ บางครั้งชมรมดนตรีจะได้ออกไปแสดงในงานต่าง ๆ ตามแต่ที่ได้รับเชิญ ส่วนชมรมครูอำเภอเมืองจะมีการพบปะกันประมาณสามเดือนครั้ง กลุ่มนี้มีสมาชิกประมาณ 105 คน สำหรับชมรมครูสัทธิบ ลุงสุภาพเป็นประธานชมรมจะมีนัดพบกันทุกเดือนโดยกลุ่มนี้มีสมาชิกประมาณ 165 คน

2. คุณลุงศุภวุฒิ: อดีตอาจารย์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันข้าราชการบำนาญ

อายุ 79 ปี รูปร่างสูงใหญ่ ผิวสองสี ท่าทางใจดี มีโรคประจำตัวคือ ความดัน ไตอักเสบ และหัวใจ ชื่นชอบการร้องเพลง เล่นดนตรี คุณลุงเป็นชาวชลบุรีโดยกำเนิด หลังเรียนจบชั้นมัธยมปลายสอบได้ทุนไปเรียนฝึกหัดครูที่กรุงเทพฯ ต่อมาได้เรียนระดับปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยประสานมิตร เมื่อจบการศึกษาจึงไปใช้ทุนเป็นครูที่จังหวัดเชียงใหม่ ต่อมามหาวิทยาลัยเชียงใหม่เปิดคณะศึกษาศาสตร์จึงได้ย้ายไปทำงานและสอนอยู่ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และได้ศึกษาต่อจนจบหลักสูตรปริญญาโท เมื่อจบ

การศึกษาจึงกลับมาเปิดหลักสูตรสาขาประถมศึกษาที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และทำงานที่นั่นจนกระทั่งเกษียณอายุราชการ และได้ย้ายมาขอรับบำนาญที่มหาวิทยาลัยบูรพา

ชีวิตครอบครัว สมรสกับภรรยาซึ่งเป็นชาวธนบุรีและมีศักดิ์เป็นหลานเจ้าเมืองตราด ภรรยาทำอาชีพเป็นอาจารย์สอนโรงเรียนมัธยม คุณลุงศุภวุฒิมีลูกชายสองคน ปัจจุบันอายุ 50 และ 49 ปี ทำงานเป็นข้าราชการฝ่ายปกครองและทำงานบริษัทน้ำมันชื่อดังของเมืองไทย ปัจจุบันคุณลุงแยกกันอยู่กับภรรยา และอาศัยอยู่กับลูกชายคนโตกับลูกสะใภ้ที่บ้านพักแถว ๆ หนองมน ส่วนภรรยาอยู่กับลูกชายคนเล็กที่กรุงเทพฯ ซึ่งคุณลุงจะติดต่อกับภรรยาและเป็นฝ่ายไปเยี่ยมหาอยู่เสมอ ๆ

หลังเกษียณ คุณลุงจะเข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยใจรักและจิตอาสา เนื่องจากมีความสามารถในเรื่องดนตรีไทย คุณลุงจึงมักจะไปสอนและร่วมเล่นดนตรีกับกลุ่มชมรมต่าง ๆ เสมอ ปัจจุบันคุณลุงเข้าร่วมกลุ่มชมรมอย่างน้อย 6 กลุ่มคือ กลุ่มผู้สูงอายุโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยบูรพา กลุ่มออกกำลังกายไม้พลอง กลุ่มผู้สูงอายุเทศบาลเมืองแสนสุขกลุ่มผู้สูงอายุคณะพยาบาล มหาวิทยาลัยบูรพา ชมรมข้าราชการบำนาญจังหวัดชลบุรีและชมรมวงดนตรีศรีราชา

3.คุณป้าอารี : อดีตแม่ค้าขายของในตลาด ปัจจุบันเปิดร้านค้าบริเวณมหาวิทยาลัยบูรพา อายุ 66 ปี รูปร่างสูง ขาว สวย ทำทางใจดี คล่องแคล่ว แข็งแรงแต่ก็มีโรคประจำตัวบ้างเช่น โรคกระดูกเสื่อม ความดัน และกระเพาะ เกิดที่จังหวัดฉะเชิงเทราแต่ย้ายมาอยู่ที่ชลบุรีตั้งแต่ยังเด็ก เพราะต้องช่วยพ่อแม่ค้าขายโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขายหมากพลูซึ่งสมัยก่อนแถบนี้มีเยอะมาก คุณป้าจบการศึกษาชั้นป. 4 จากนั้นจึงประกอบอาชีพค้าขายในตลาด จนปัจจุบันยังยึดอาชีพนี้โดยเปิดร้านอยู่บริเวณคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ชีวิตครอบครัว คุณป้าแต่งงานตอนอายุ 17 ปี มีลูก 2 คน เป็นลูกชาย 1 คน อายุ 44 ปี และเป็นลูกสาว 1 คน อายุ 47 ปี ปัจจุบันคุณป้าเลิกกับสามีและพักอาศัยอยู่กับลูกสาวและหลานสาวสามคน

หลังเกษียณ ยังคงดำรงชีวิตเหมือนสมัยยังสาวคือขายของ และเนื่องจากต้องขายของและอยู่ร้านตลอดเวลาทุกวันตั้งแต่เช้ากระทั่งเย็น ทำให้คุณป้าไม่มีเวลาไปทำกิจกรรมใดๆ ส่วนตัวคุณป้าไม่ชอบเล่นไลน์ หรืออินเทอร์เน็ต และก็ไม่มีรู้สึกเหงา เนื่องจากลูกสาวดูแลดี ไม่เคยให้ป้าต้องทำงานอะไรเลย โดยเฉพาะงานบ้าน อยากรานอะไรก็หามาให้ ส่วนเพื่อนๆ รุ่นราวคราวเดียวกันก็ไม่มีมากนักเพราะส่วนใหญ่ต่างคนต่างมีภาระของตนเองและต่างไม่มีเวลา ชีวิตของป้าจึงผูกพันอยู่กับลูกสาวและหลานสาว เป็นสำคัญ

4.ป้าจรี: อดีตคนเก็บศพ ปัจจุบันแม่บ้านประจำศาลเจ้า

อายุ 67 ปี รูปร่างสูง สมส่วน ผมหงอก ผิวสองสี ทำทางเงียบ ไม่ค่อยพูด มีโรคประจำตัวได้แก่ เบาหวาน ความดัน คุณป้าจรีเป็นชาวชลบุรีโดยกำเนิด บ้านอยู่แถวตำบลเสม็ด ป้าจรีมีพี่น้อง 8 คน

ชีวิตครอบครัว ป้ามีลูกสาว 4 คนแต่เสียชีวิตไป 1 คน ปัจจุบันลูกของป้าไม่ได้ทำงาน 1 คน เป็นดาวน์ซินโดม 1 คน และอีกคนไปทำงานที่กรุงเทพฯ ส่วนสามีเสียชีวิตแล้ว อาชีพที่ป้ายึดมาตลอดคือเป็นแม่บ้านของศาลเจ้าแถวๆ เสม็ดและทำงานนี้มากกว่า 40 ปี โดยทำงานตั้งแต่เงินเดือน 800 บาท จนกระทั่งปัจจุบันเงินเดือน 12,000 บาท ช่วงแรกก่อนเข้ามาเป็นแม่บ้านที่ศาลเจ้าคุณป้าจะช่วยสามี

เก็บศพกับมูลนิธิต่อมาจึงได้เข้ามาทำงานที่ศาลเจ้าเป็นประจำเนื่องจากต้องทำงานทุกวันตั้งแต่ตี 4 เลิก 5 โมงเย็นทำให้คุณป้าจรีไม่มีเวลาไปเข้าร่วมกิจกรรมกับใครมากนัก แต่ก็เคยมีโอกาสเป็นอสม.ที่เสม็ดบ้าง แต่ตอนนี้ไม่ได้ไปแล้ว เพื่อนๆ ที่มีส่วนใหญ่นี่คือคนที่ทำงานอยู่ในศาลเจ้าด้วยกัน

กิจกรรมหลังเกษียณอายุ ป้าจึงไม่ค่อยได้เข้าร่วมเนื่องจากต้องทำงานที่ศาลเจ้าและต้องดูแลลูก จึงมีเวลา ปัจจุบันคุณป้าจรีได้รับเบี้ยผู้สูงอายุเดือนละ 600 บาทและมีบัตรรักษาพยาบาลเวลาเจ็บป่วย เนื่องจากลูกทำให้แต่คุณป้าก็ไม่ค่อยชอบนักเพราะต้องออกค่ารักษาพยาบาลก่อน

5. ลุงวิรัช :อดีตพ่อค้า ปัจจุบันพ่อค้า

อายุ 63 ปี รูปร่างเล็ก ชาว ตาซันเดียวแบบคนไทยเชื้อสายจีน ทำทางคล่องแคล่ว พุดเก่ง สุขภาพแข็งแรง ไม่เคยป่วยเป็นอะไร เป็นชาวชลบุรีโดยกำเนิด มีพี่น้องทั้งหมด 5 คน ลุงวิรัชเป็นคนสุดท้อง ปัจจุบันเหลือพี่น้องสองคน ลุงวิรัชจบการศึกษาชั้น มศ. 1 โรงเรียนบ้านบึงอุตสาหกรรมนุเคราะห์ หลังจากนั้นออกมาธุรกิจค้าขาย ขายของจำพวก แก๊ส กาแฟ ค้าขายตั้งแต่ปี.ศ. 2521 จนกระทั่งปัจจุบัน รวมเวลาทำอาชีพนี้กว่า 43 ปีแล้ว โดยเปิดร้านอยู่บริเวณตลาดบ้านสวนและอยู่ที่นี้มาตลอดทำให้มีเพื่อนฝูงละแวกบ้านที่แวะเวียนมาคอยพูดคุยกันตลอดเวลา

ชีวิตครอบครัวของลุง ลุงแต่งงานตอนอายุ 24 ปี ภรรยาเป็นผู้หญิงสวย ชาว ทำทางใจดี มีลูกชาย 2 คน อายุ 36 ปีและ อายุ 37 ปี ลูก ๆ ของคุณลุงทำงานกันหมดแล้วทุกคน ครอบครัวของคุณลุงอบอุ่น น่ารัก

หลังเกษียณเนื่องจากชีวิตคือการค้าขาย ทำให้ไม่ว่าก่อนเกษียณหรือหลังเกษียณ ลุงวิรัชจึงไม่มีเวลาเข้ากลุ่มหรือชมรมอะไรเลย จะมีก็จับกลุ่มคุยตอนเย็น ๆ ที่หน้าร้านเพราะจะมีบรรดาเพื่อนๆ มานั่งดื่มกาแฟและพูดคุยกันทุกวัน

6. ลุงก๊กเฮง :อดีตรับจ้าง ปัจจุบันพ่อค้าเร่ขายขนมถังแตก

อายุ 60 ปี ไม่สูงนัก ผิวค่อนข้างคล้ำ ผมหงอกขาว ตาดูฝ้าฟาง ทำทางเศร้า ๆ เป็นชาวบุรีรัมย์ แต่ย้ายมาทำงานที่บางแสนได้ประมาณ 2 ปี ด้วยความหวังว่าชีวิตจะดีขึ้น สุขภาพของลุงก๊กเฮงไม่ค่อยแข็งแรงนัก เป็นโรคเก๊าท์ เวลาเจ็บขึ้นมาจะทำอะไรไม่ได้เลย แต่เนื่องจากฐานะไม่ค่อยดีทำให้ลุงเลือกที่จะซื้อยาชุดมารับประทานเพราะเห็นการไปหาหมอมีราคาแพง ลุงก๊กเฮง จบการศึกษาชั้นป. 4 ทำอาชีพรับจ้าง และ ค้าขาย ตั้งแต่หนุ่ม ๆ ปัจจุบันยึดอาชีพค้าขาย ขายขนมถังแตก บริเวณริมถนนซอยสังเลแถว ๆ บางแสน เพราะไม่ต้องการเสียค่าเช่าที่ เนื่องจากรายได้จากการขายขนมไม่ค่อยดีนัก วันละประมาณ 100 กว่าบาท หรือไม่แน่นอน แล้วแต่วัน ช่วงนี้ค้าขายไม่ค่อยดี ค้างค่าเช่าบ้านมากกว่าสามเดือนแล้ว ต้องกู้เขามาใช้ร้อยละ 20 ต่อวัน ทำให้มีหนี้สินเยอะ ตอนนี้ลุงก๊กเฮงคิดจะกลับไปอยู่บุรีรัมย์แล้ว

ชีวิตครอบครัว มีภรรยา 1 คน ไม่ได้ประกอบอาชีพอะไร มีลูกสองคน ลูกชายทำงานแล้ว และลูกสาวที่เพิ่งจบมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 แต่ต้องให้หยุดเรียนเพราะไม่มีเงินส่งเรียนต่อ หลังเกษียณ ด้วยสภาพชีวิตที่ต้องต่อสู้ดิ้นรน ทำให้ลุงต้องพยายามทำงานหาเงินและสู้ชีวิต ลุงจึงไม่เคยไปร่วมกิจกรรมหรือชมรมกับใครทั้งสิ้น รวมทั้งไม่ค่อยทราบหรือรับรู้เรื่องต่าง ๆ รอบๆ ตัว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเมือง วัฒนธรรม หรือ สิ่งแวดล้อม สิ่งเหล่านี้ดูจะเป็นเรื่องไกลตัวของลุงก๊กเฮงเหลือเกิน แม้วัย

เกษียณลุงยังไม่หมดห่วงยังมีห่วงกังวลเรื่องลูกสาวที่อยู่ต่างจังหวัด ลุงหวังว่าลุงจะมีเงินส่งให้ลูกสาวได้เรียนหนังสือต่อ เพื่อให้เขามีอาชีพ นอกจากนั้นลุงยังมีกังวลเรื่องหนี้สิน คิดหวังอยากจะมีความสามารถในใช้หนี้ต่าง ๆ ได้หมด

7. ป้าภาวดี: อดีตข้าราชการครูและอาจารย์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันข้าราชการบำนาญและอาจารย์พิเศษ

อายุ 79 ปี ผิวดำ หน้าตาสวยงาม รูปร่างไม่สูงมากนัก ยิ้มเก่ง ร่าเริง ใจดี มีโรคประจำตัวคือ ความดัน ไชมัน และไทรอยด์ คุณป้าเป็นชาวสุพรรณบุรี คุณพ่อคุณแม่เป็นครู มีพี่น้อง 6 คน คุณป้าเป็นลูกสาวคนโต จบการศึกษาระดับปริญญาโท จากวิทยาลัยบางแสน ประกอบอาชีพเป็นครูและอาจารย์ ปัจจุบันเป็นข้าราชการบำนาญและอาจารย์พิเศษของมหาวิทยาลัย

คุณป้าภาวดีแต่งงานอายุประมาณ 24 และย้ายมาอยู่ชลบุรีตั้งแต่ปีพ.ศ. 2510 จนกระทั่งปัจจุบัน รวมเวลาที่พักอาศัยอยู่ชลบุรีประมาณ 54 ปี ด้านชีวิตครอบครัว คุณป้าอยู่กับคุณลุงและลูกสาว ส่วนลูกชายทำงานอยู่ต่างจังหวัด ทั้งลูกชายและลูกสาวเป็นอาจารย์ทั้งคู่ จึงไม่มีห่วงกังวลใดๆ

หลังเกษียณ คุณป้าหันมาเรียนดนตรีไทยเพิ่มเติม โดยเลือกเรียนซอด้วง ฝึกซ้อมกับกลุ่มเพื่อนผู้สูงอายุด้วยกัน นอกจากนี้ยังคงสอนหนังสือ เขียนหนังสือและทำงานวิจัย ส่วนชมรมที่คุณป้าเข้าร่วมเสมอๆ ในปัจจุบันได้แก่ ชมรมข้าราชการบำนาญ จังหวัดชลบุรี สโมสรไทยออยด์ ชมรมไทเก๊ก คุณป้าภาวดีมองว่าการรวมกลุ่มทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพ ทำให้เป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ

8. ป้าสมควร: อดีตรับจ้างทั่วไป ปัจจุบันไม่ทำงานแล้ว

อายุ 64 ปี รูปร่างท้วม สูง ตาคม ผมหวด ทำทางสุขภาพ อ่อนโยน มีโรคประจำตัวคือ หอบ ความดัน และเบาหวาน ภูมิลำเนาเป็นชาวแสนสุข จังหวัดชลบุรี จบการศึกษาชั้นป. 4 จากโรงเรียนวัดท้ายดอน บางแสน ก่อนหน้านั้นประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ปัจจุบันไม่ทำงานอะไรแล้ว เลี้ยงหลานอยู่บ้าน ส่วนสามีเป็นคนขับรถตู้รับพนักงาน รายได้ของป้าสมควรประมาณ 20,000 บาทโดยได้จากลูกๆ และสามี

ชีวิตครอบครัวไม่มีปัญหาอะไรมากนัก แต่บางครั้งอาจมีปัญหาเรื่องเศรษฐกิจบ้าง ความรู้สึกเกี่ยวกับลูก ๆ คือไม่ห่วงลูกแล้ว แต่ห่วงหลาน ๆ มากกว่า

หลังเกษียณ เวลาว่าง ๆ จะเข้ากลุ่มซ้อมอังกะลุงกับกลุ่มผู้สูงอายุของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา สิ่งนี้ช่วยให้แก่เหงาได้ การเข้ากลุ่มและซ้อมอังกะลุงส่วนหนึ่งเพราะคุณป้ามีความศรัทธาอาจารย์ผู้ฝึกสอน ทำให้พยายามจะมาซ้อมในช่วงบ่ายวันจันทร์และวันพุธทุกครั้ง เวลามีโอกาสพิเศษกลุ่มอังกะลุงมักจะได้รับเชิญไปเล่นโชว์ตามงานต่าง ๆ ซึ่งคุณป้าก็จะไปด้วยเสมอ นอกจากนี้คุณป้ายังเข้ากลุ่มรำไม้พอง และเป็นอสม.ของตำบลเหมืองด้วย เนื่องจากลูกชายทำงานที่นั่นและชอบพบปะผู้คน ปัจจุบันป้าสมควรได้รับเบี้ยยังชีพเดือนละ 600 บาท และมีบัตรทองและบัตร อสม.ทำให้ไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องรักษาสุขภาพ

9. ป้ามาลิน: อดีตข้าราชการครู ปัจจุบันข้าราชการบำนาญ

อายุ 75 ปี รูปร่างสมส่วน หน้าตาสวยงาม ตาสองชั้น ผมดำ ทำทางคล่องแคล่ว ว่องไว มั่นใจตัวเอง มีโรคประจำตัวคือ ความดัน เบาหวาน ตอนนี้พยายามควบคุมการรับประทานอาหารเป็นสำคัญ คุณป้าเป็นชาวฉะเชิงเทรา มีพี่น้อง 9 คน เป็นลูกคนที่ 5 ป้ามาลินจบการศึกษาปริญญาตรีวิทยาลัยราชภัฏฉะเชิงเทรา ประกอบอาชีพเป็นครูโรงเรียนอนุบาลจนกระทั่งเกษียณอายุปัจจุบันเป็นข้าราชการบำนาญ

ชีวิตครอบครัว แต่งงานตอนอายุได้ 26 ปี มีลูกสาวสามคน ทุกคนมีงานทำกันหมดแล้วโดยคนหนึ่ง เป็นคุณหมอ ส่วนอีกสองคนเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย สามีของคุณป้าซึ่งสนิทกันมากเพิ่งเสียชีวิตเมื่อปีที่แล้ว (พ.ศ. 2559)

หลังเกษียณอายุ ป้ามาลินช่วยเหลือหลานบ้างตอนหลานยังเล็ก ๆ แต่พอหลานโตขึ้น ป้าก็มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มต่าง ๆ มากขึ้น โดยกลุ่มชมรมต่าง ๆ ที่เข้าร่วมมีหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มชมรมหนองมน กลุ่มชมรมผู้สูงอายุคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา กลุ่มชมรมเพื่อนดัดจริต 02 ซึ่งเป็นกลุ่มโรงเรียนเก่าที่จบมา กลุ่มครูอนุบาลที่ทำให้คุณป้ามีโอกาสไปท่องเที่ยวที่ต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศอยู่เสมอๆ คุณป้าเล่าว่าลูกสาวที่เป็นหมอมักจะออกค่าใช้จ่ายในการไปท่องเที่ยวให้กับคุณป้าอย่างสม่ำเสมอ

10. ลุงสมพงษ์: อดีตรับจ้าง ปัจจุบันรับจ้างซ่อมไฟฟ้าและตำรวจอาสา

อายุ 64 ปี รูปร่างผอม บาง ผิวสองสี ผมดำมัน สุขภาพแข็งแรง ไม่ได้ป่วยเป็นโรคอะไร ภูมิลำเนาเดิมเป็นคนชลบุรีอยู่แถววัดต้นสน แต่ย้ายมาอยู่อำเภอบ่อทอง ลุงเรียนจบชั้น ป. 5 เคยบวชเรียน 2 ครั้ง ครั้งหนึ่งบวชนานถึง 19 ปี อีกครั้งบวชอยู่ 7 ปี อาชีพก่อนเกษียณคือ รับจ้างทั่วไป ซึ่งปัจจุบันยังคงทำอยู่ โดยรับจ้างซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า

ชีวิตครอบครัว เคยแต่งงานมีภรรยามาแล้ว แต่ต้องเลิกรากันไป คุณลุงไม่มีลูก ปัจจุบันอยู่คนเดียวที่บ้านเช่าเพียงลำพัง

หลังเกษียณอายุ เนื่องจากลุงมีรายได้ไม่มากนัก มีรายได้เพียงเงินเบี้ยผู้สูงอายุเดือนละ 600 บาทและเล็ก ๆ น้อย ๆ จากการรับจ้างซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าและการทำงานเป็นตำรวจอาสา ซึ่งการเป็นตำรวจอาสาทำให้ลุงมีกลุ่มเพื่อนที่คอยพูดคุยกัน ส่วนกิจกรรมและชมรมต่าง ๆ ลุงไม่ได้เข้าร่วมอะไร

11. ลุงสำรวม: อดีตช่างซ่อมมอเตอร์ไซด์ ปัจจุบันตำรวจอาสา

อายุ 60 ปี รูปร่างผอม ผิวก่อนข้างคล้ำ สุขภาพ ทำทางคล่องแคล่ว สุขภาพร่างกายไม่ค่อยดีนัก เป็นเส้นเลือดตีบตัน ต้องรับประทานยาและพยายามออกกำลังกาย ภูมิลำเนา เป็นชาวบ่อทอง จังหวัดชลบุรี จบการศึกษาชั้นป. 4 จากโรงเรียนที่บ่อทอง

ชีวิตครอบครัว แต่งงานและหย่าร้าง 2 ครั้ง มีลูกผู้ชายสองคน ทั้งคู่อยู่ที่กรุงเทพฯ ก่อนหน้าที่จะเกษียณหรืออายุ 60 เคยทำงานเป็นช่างซ่อมมอเตอร์ไซด์อยู่ที่กรุงเทพฯ นานกว่า 30 ปี อาชีพปัจจุบันคือ ทำงานตำรวจอาสาให้สถานีตำรวจภูธรบ่อทอง และพักอาศัยที่ป้อมตำรวจ มีรายได้แต่ละเดือนประมาณ 5,000-6,000 บาทต่อเดือน ลูก ๆ ไม่ได้ส่งเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ให้ กำลังรอเบี้ยยังชีพที่ลงทะเบียนไว้แล้ว

หลังเกษียณ กิจกรรมที่มักเข้าร่วมเสมอคือ การเป็นตำรวจอาสาเพราะชอบบริการประชาชน นอกจากนี้ยังเข้าร่วมกลุ่มชมรมของหมู่บ้านบ้าง

12. ลุงตง: อดีตช่างเย็บผ้า ปัจจุบันนักธุรกิจนายหน้าค้าขายอสังหาริมทรัพย์

อายุ 67 ปี รูปร่างกระทัดรัด ผิวขาว ผอมบาง ๆ สุขภาพ ทำทางภูมิฐาน พุดจาฉะฉานชัดเจน ในด้านสุขภาพ ลุงตงมีปัญหาเรื่องความดันบ้างแต่ไม่มีโรคอื่น ๆ ลุงตง เป็นคนภูไท จังหวัดร้อยเอ็ด เรียนจบชั้นป.4 และสามารถสอบได้นักธรรมตรี นับถือศาสนาพุทธ ลุงตงย้ายจากร้อยเอ็ดมาอยู่บางละมุงเมื่อ 32 ปีที่แล้ว เดิมเป็นช่างเย็บผ้า ปัจจุบันเป็นนายหน้าค้าขายอสังหาริมทรัพย์อยู่แถวๆ พัทยา และเปิดร้านโชห่วย

ชีวิตครอบครัว สมรสแล้ว พักอาศัยอยู่กับภรรยาและลูกชายอีก 1 คนซึ่งมีอายุ 42 ปีที่พัทยา

หลังเกษียณ แม้อายุจะมากแล้วแต่ยังชื่นชอบการทำงาน โดยเฉพาะด้านศาสนาและการเข้าร่วมกลุ่มกับชมรมต่าง ๆ ชมรมที่ร่วมงานอยู่ปัจจุบันมีหลายกลุ่ม เช่น ชมรมพระเครื่อง ชมรมชาวภูไท ชมรมผู้สูงอายุเมืองพัทยาซึ่งรับหน้าที่เป็นรองประธานชมรมผู้สูงอายุเมืองพัทยาด้วย

13. ป้าสาลี: อดีตรับจ้างซักรีด ปัจจุบันรับจ้างซักรีด

อายุ 68 ปี รูปร่างสูง ช่วงบนใหญ่ ช่วงขาเล็ก สมองให้เดินได้ไม่คล่องนัก พุดช้า สุขภาพไม่ค่อยดีนัก มีโรคประจำตัวคือ ความดัน เบาหวาน ไชมัน หัวใจ ป้าสาลีเป็นชาวพนัสนิคมโดยกำเนิด สัญชาติไทย เชื้อสายลาวสังเกตจากการพูดจะติดสำเนียงอีสานบ้างบางครั้ง ป้าสาลีมีพี่น้อง 5 คน ป้าเป็นลูกคนที่ 4 ป้านับถือศาสนาพุทธ เรียนจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบอาชีพรับจ้างซักรีดเสื้อผ้ามาตั้งแต่สาว ๆ

ชีวิตครอบครัว สามีเป็นข้าราชการทหารเรือ เสียชีวิตไปแล้ว ตอนป้าอายุได้ 42 ปี ป้าไม่มีลูก ปัจจุบันอาศัยอยู่เพียงลำพังคนเดียวในบ้านของตัวเองซึ่งแบ่งกันกับพี่น้อง

หลังเกษียณ ชีวิตลุ่ม ๆ ดอน ๆ ช่วยเหลือตัวเองมาโดยตลอด แต่ก็ภูมิใจที่ตนเองพึ่งตัวเองได้ ไม่มีหนี้สิน ทำบุญบ้างตามกำลัง ปกติป้าสาลีเป็นคนชอบเข้าสังคม ชอบทำกิจกรรมและงานบันเทิง โดยเฉพาะรำวง ชอบเป็นพิเศษ ป้าสาลีได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุของอำเภอพนัสนิคม แต่ไม่สมัครใจเข้าร่วมเรื่องฌาปนกิจสงเคราะห์ เพราะป้าไม่แน่ใจว่าตนเองจะมีเงินส่งทุกเดือน อย่างไรก็ตามแต่ละเดือนชมรมผู้สูงอายุจะมีการจัดประชุม ป้าสาลีก็เข้าร่วมด้วยเสมอ ตามวาระโอกาสเนื่องจากคิดว่าอายุมากแล้วจึงอยากทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวมบ้าง ที่ผ่านมามีไปได้ไปเข้าร่วมทำดอกไม้จันทน์กับทางชมรม

14. ลุงยี่: อดีตเกษตรกร ปัจจุบันเจ้าพิธีกรรมในงานงานมงคลและอวมงคล

อายุ 73 ปี เป็นคนเชื้อชาติไทย สัญชาติไทย แต่พ่อเป็นคนจีนที่อพยพมาอยู่ที่พนัสนิคม ไม่มีโรคประจำตัว ไม่เคยเข้ารับการตรวจสุขภาพประจำปี ไม่มียากินประจำ ลุงยี่เกิดที่พนัสนิคม มีพี่น้องร่วมกัน 3 คน ตัวลุงยี่เป็นพี่ชายคนโต เรียนจบเพียงชั้นป. 2 ทำให้อ่าน เขียนภาษาไทยไม่ได้ แต่สามารถพูดภาษาไทยและภาษาจีนได้อย่างดี อาชีพเดิมของลุงยี่คือ การทำสวนผัก ทำงานนี้ตั้งแต่อายุ 15 ปี

และยึดมาเรื่อย ๆ จนกระทั่งมีครอบครัวจึงประกอบอาชีพทำปศุสัตว์คือเลี้ยงหมู รวมทั้งทำนาไปด้วย เมื่อหมดหน้านาจะปลูกผัก ส่วนกล้วยจะปลูกเพื่อไว้เลี้ยงหมู

ชีวิตครอบครัว ลุงยังมีลูกทั้งหมด 9 คน เป็นผู้หญิง 8 คน ผู้ชาย 1 คน ลูก ๆ เกือบทั้งหมดจบ การศึกษาระดับปริญญาตรี ยกเว้นลูกสาวคนโตที่จบต่ำกว่าปริญญาตรีแต่เป็นคนที่ได้รับหน้าที่ดูแลลุงและภรรยา เพราะต่อมาได้เปิดร้านขายวัสดุก่อสร้างพอมีฐานะ ซึ่งบ้านหลังนี้มีคนอยู่ด้วยกันหลายคน คือ ลุงและภรรยา ลูก 3 คน ลูกเขยและหลานอีก 4 คน ปัจจุบันลุงหยุดทำอาชีพด้านการเกษตรและปศุสัตว์แล้ว และหันมาทำหน้าที่เป็นเจ้าพิธีกรรมในการประกอบพิธีในงานมงคลและอวมงคลของชาวพม่า หรืองานต่าง ๆ ของศาลเจ้า โรงเจ มูลนิธิต่าง ๆ ในเขตพื้นที่พม่า 7 วัน 7 คืน 100 วัน เทศกาลเจ พิธีล้างป่าช้า เป็นต้น คนพม่าจะรู้จักลุงเป็นอย่างดี

หลังเกษียณ เข้าร่วมกิจกรรมผู้สูงอายุบ้าง เช่น ไปท่องเที่ยว แต่ลุงก็ไม่ค่อยเห็นด้วยนักเพราะอยากให้นำเงินไปช่วยเหลือคนจนหรือสนับสนุนผู้ด้อยโอกาสมากกว่าสร้างความสุขให้เพียงกลุ่มเล็ก ๆ ส่วนงานชมรมอื่น ๆ ลุงไม่ค่อยได้เข้าร่วมนักเพราะไม่มีเวลาและบางที่ไม่ทราบข้อมูล

ลุงมีพฤติกรรมการดื่มยาตองและเหล้าเป็นประจำทุกเย็นเนื่องจากมองว่าเป็นยา นอกจากนี้ยังสูบบุหรี่วันละ 2-3 มวน อย่างไรก็ตามลุงได้มีการออกกำลังกายโดยการเดินเข้าสวน รดน้ำต้นไม้ทุกวันพอได้เหงื่อ และ สำหรับสิทธิการรักษาพยาบาลที่ใช้อยู่ในปัจจุบันคือ สิทธิผู้สูงอายุ สิทธิประกันสุขภาพถ้วนหน้า แต่ลุงชอบใช้บริการของโรงพยาบาลเอกชนมากกว่าโรงพยาบาลของรัฐเพราะคิดว่า หายเร็ว ตรวจรักษาทันใจ ให้อาตุกับโรครมากกว่า

15. ป้าอุบลวรรณ: อดีตค้าขาย ปัจจุบันค้าขาย

อายุ 72 ปี ผิวดำ รูปร่างท้วม ขาเล็ก ๆ ทำทางคล่องแคล่ว ทำอะไรเร็ว แต่สุขภาพไม่ค่อยดีนัก เป็นหลายโรค เช่น ไขมัน ความดัน ไขมันในเลือด เป็นชาวพม่าพม่า มีพี่น้อง 6 คน จบการศึกษาชั้น ป. 4 ประกอบอาชีพค้าขายตั้งแต่เด็ก ๆ จนปัจจุบัน สมัยก่อนเคยเลี้ยงหมูและขายไม้แก่นสำหรับทำเสาหมุดด้วย

ชีวิตครอบครัวมีลูก 5 คน เป็นลูกชาย 1 คน ลูกสาว 4 คน ลูก ๆ จบปริญญาตรีเกือบหมด มีเพียงคนเดียวจบไม่ถึงปริญญาตรี สามีเสียชีวิตไปเมื่อสามปีก่อน ปัจจุบันพักอาศัยกับลูกสาวคนที่ 4

หลังเกษียณ เข้าร่วมกิจกรรมกับชมรมผู้สูงอายุทำกิจกรรมหลายอย่างเช่น ออกกำลังกาย ไร่ไม้พอง นอกจากนี้ยังเข้าร่วมเป็นสมาชิกฌาปนกิจด้วย หากมีคนตายก็จะจ่ายเงินสมทบคนละ 100 บาท ตามจำนวนคนที่ตาย เมื่อก่อนป่าเคยเป็นอสม.แต่ลาออกเพราะไม่มีเวลาไปร่วมประชุม

ป้าอุบลชอบการร่ำวง และชอบขี่มอเตอร์ไซด์ไปไหนมาไหนเองเป็นประจำ ชอบใช้บริการการรักษาที่โรงพยาบาลเอกชนมากกว่าโรงพยาบาลรัฐเพราะเร็วกว่าโรงพยาบาลรัฐ กระนั้นป้ายังมีความเชื่อในการรักษาโดยใช้ไสยศาสตร์อีกด้วย เช่น การเป่า การเสก และมักซื้อยาสมุนไพรมาทานเป็นประจำ

16. ป้าเชียม: อดีตและปัจจุบัน ค้าขายกล้วยเดี่ยว

อายุ 74 ปี ผิวดำ อ้วนอ้วนดี ยิ้มแย้มแจ่มใส คล่องแคล่ว กระฉับกระเฉง โรคประจำตัว คือ ไขมัน ความดัน เบาหวาน ป้าเชียมเกิดและเติบโตที่พม่าพม่า เป็นชาวไทย เชื้อสายจีน นับถือศาสนาพุทธ ชอบเข้าวัดทำบุญ ทุกวันพระจะไปอย่างสม่ำเสมอ พ่อแม่ของป้ามีอาชีพเป็นชาวนา ทำการเกษตร

ปลูกทุกอย่าง เลี้ยงหมูด้วย ป้าเซียมเป็นลูกสาวคนโต มีพี่น้อง 9 คน ตายไป 3 คนตอนนี้เหลือพี่น้องอยู่เพียง 6 คน ป้าเรียนจบการศึกษาชั้น ป. 4 ปัจจุบันประกอบอาชีพค้าขาย ขายกล้วยเดี่ยวในตลาดสดในตลาดพนัส ซึ่งทำมานานกว่า 40 ปีแล้ว ร้านกล้วยเดี่ยวอยู่ตรงข้ามกับที่פקการไปขายของที่ร้านทำให้ป้าเซียมต้องเดินข้ามถนนไปมาซึ่งห่างกันประมาณ 50 เมตรเป็นประจำ

ชีวิตครอบครัว ป้าเซียมมีลูก 5 คน ปัจจุบันอาศัยอยู่กับลูกสาวและช่วยกันค้าขาย สามีเสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุทางรถยนต์เมื่อ 20 กว่าปีที่แล้ว

หลังเกษียณ เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ แต่ไม่ค่อยได้เข้าประชุมเพราะติดงานขายของ แต่หากมีไปเที่ยวที่ไม่ไกลนักก็จะไปด้วยบ้างบางครั้ง ป้าเซียมได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกฌาปนกิจของชมรมผู้สูงอายุด้วย นอกจากนี้ป้ายังชอบออกกำลังกายด้วยการรำไทเก๊กกับชมรมไทเก๊ก ซึ่งจะมีการออกกำลังกายกันทุกเย็น ในเรื่องสุขภาพจะยอมเสียค่าใช้จ่ายเองหากต้องไปหาหมอ และป้าเซียมชอบที่จะไปหาที่คลินิกใกล้บ้านมากกว่า ไม่ชอบไปโรงพยาบาล

4.3 ความหมาย “การพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุ” ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงาน และมุมมองในการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุ

จากการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุให้ความหมายของ “การพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุ” แตกต่างกันไป แต่จุดสำคัญที่คล้ายคลึงกันคือ การมีความสามารถในการพึ่งตนเอง การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำแล้วรู้สึกมีคุณค่า มีความหมายทั้งกับตนเองและคนอื่น ๆ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่เห็นว่าการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะด้านร่างกาย จิตใจ แต่ด้านความรู้บางส่วนเห็นว่าอาจไม่จำเป็นเนื่องจากคิดว่าตนเองไม่ไหวแล้วในการเรียนรู้อะไรใหม่ ๆ

พื้นที่เมืองชลบุรี

“ความหมายขึ้นอยู่กับอาชีพการงาน เช่น นักร้อง ต้องพัฒนาการร้องเพลงให้เข้าจังหวะ การพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุเป็นเรื่องจำเป็น และควรทำโดยการอบรม ในพื้นที่เมืองชลบุรีมีการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุอยู่บ้างตามชมรมต่าง ๆ แต่ยังไม่มากเท่าที่ควร”

สุภาพ, สัมภาษณ์ 8 มิถุนายน 2560

ความหมายมีสองอย่าง คือการพัฒนาคุณภาพชีวิต “แก่อายุมีคุณค่า ชราอย่างมีคุณภาพ” แก่แล้วไม่แก่เลย ทำอะไรเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และ ใช้ความรู้ที่มีอยู่ในการช่วยสังคม สอน ให้ความบันเทิง ทำโดยไม่คิดถึงค่าตอบแทน ขอแค่อำนวยความสะดวก “มีประโยชน์ต่อตัวเอง และสังคม และทำด้วยความสุข การพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุมีความจำเป็นเพราะอยู่เฉยๆ จะเหงา ซึมเศร้า การทำงานทำให้กระฉับกระเฉง แม้ผู้สูงอายุจะทำได้ช้าแต่ก็ไม่เป็นปัญหา สิ่งนี้ส่งผลต่อจิตใจและร่างกาย เช่น ประดิษฐ์ดอกไม้ สมารถจัดจ้อ ใช้สายตาทำให้ได้ฝึก แต่อย่างคาดหวังความสวยงาม”

ศุภาวุฒิ, สัมภาษณ์ 9 มิถุนายน 2560

“คนสูงอายุยังไม่แก่ หางานที่ไม่หนักเกินไปมาทำ เช่นเป็นครู สอนพิเศษ คนค้าขายก็ทำไปเล็ก ๆ น้อย ๆ คนรุ่นนี้ไม่ต้องเพิ่มความรู้ ให้เพิ่มการดูแลรักษา ให้มีฐานะ บางคนลูกไม่ดูแล บางคนเป็นโรค ได้ยาไม่ดีจากโรงพยาบาล การพัฒนาศักยภาพฯ ไม่จำเป็นเพราะสมองไม่รับแล้ว ไปพัฒนาเด็ก ๆ ดีกว่า”

อารมณ, สัมภาษณ์ 9 มิถุนายน 2560

“ต้องการให้ผู้สูงอายุออกกำลังกาย ช่วยเหลือตัวเองได้ ไม่เดือดร้อนลูกหลาน การพัฒนา ศักยภาพการทำงานผู้สูงอายุมีความจำเป็นเพราะทำให้เข้าสังคม ทำงานได้ ร่างกายแข็งแรง การพัฒนา ที่ควรทำเช่น เรื่องร่างกาย จิตใจ สังคม แต่เรื่อง ทักษะความรู้ไม่ต้องการเพราะไม่มีเวลาและโอกาส”

จรี, สัมภาษณ์ 11 มิถุนายน 2560

“ผู้สูงอายุสามารถทำงานในบางด้านได้ เช่น ดูแลทรัพย์สิน รปภ. ดูแลความสะอาด ควบคุมงาน จัดระเบียบได้ การพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุมีความจำเป็นและควรเป็นเรื่องทักษะความรู้รวมทั้งด้าน สุขภาพ ในพื้นที่ดูแลผู้สูงอายุดีแต่ไม่ทั่วถึงนัก”

วิราช, สัมภาษณ์ 11 มิถุนายน 2560

“ไม่รู้ว่าจะหมายถึงอะไรรู้แต่ว่าเป็นหนี้เยอะ คิดแค่ขอให้หมดหนี้ ไม่หวังอะไร ลูกเรียนตอนนี้ไม่ ไหว ยังไม่มีค่าเช่าบ้านจ่ายเลย ไม่ได้คิดเรื่องพัฒนาศักยภาพเลย ไม่เคยไปไหน ไม่รู้เรื่องอะไรเลย ครอบครัวมีหนี้เยอะ ร่างกายไม่แข็งแรง”

ก๊กเฮง, สัมภาษณ์ 11 มิถุนายน 2560

“การออกกำลังกาย หาเพื่อน อย่ายู่บ้านจะเป็นโรคซึมเศร้า มีความจำเป็นต้องพัฒนา โดยเฉพาะคนป่วย ถ้าไม่ป่วยก็ไปเที่ยวหา เพื่อเขาและเรามีความสุขร่วมกัน ควรพัฒนาด้านร่างกายมากที่สุด เพราะจะทำให้ไหว ไม่งั้นซึมเศร้า ความรู้ทักษะไม่จำเป็นเพราะจำไม่ได้ สัมหมด ป่านนี้แล้ว แต่ อยากรู้เรื่องดนตรี ”

สมควร, สัมภาษณ์ 14 มิถุนายน 2560

“ให้ผู้สูงอายุมีความสามารถในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในด้านใดด้านหนึ่ง เช่น ด้านการงาน การเข้า สังคม เรียนรู้สิ่งใหม่ เพราะชาวบ้านบางคนไม่มีการศึกษา ก็จะเข้ากับชุมชนลำบาก ไม่รู้ เข้าไม่ถึง การ พัฒนาศักยภาพมีความจำเป็นต้องพัฒนาต้องส่งเสริมงานให้เขาทำเช่น ให้รวมกลุ่ม เพื่อทำกิจกรรมอะไร ก็ได้ ทำให้มีความคิด แลกเปลี่ยนความสามารถ ทำให้เขาภูมิใจ คนไม่รู้เรื่องก็ทำได้ เช่น ถักกระเป๋า ห่อ ข้าวต้ม เด็กสมัยใหม่กินของโบราณไม่ค่อยเป็น การพัฒนาศักยภาพควรเน้นเรื่องสังคม รวมกลุ่มก่อน จึง

จะพัฒนาได้ ต้องสามัคคีก่อนจึงลงมือทำกิจกรรม มาประชุม ต่างคนต่างกลับบ้านไม่ได้อะไรต้องปฏิบัติด้วย”

มาลิน, สัมภาษณ์ 14 มิถุนายน 2560

“ผู้สูงอายุไม่หยุดทำงาน ทำกิจกรรม ร่างกายก็สามารใช้ประโยชน์ต่อเนื่องไปได้ อัตราการเสื่อมถอยสรีระช้ากว่า ควรพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุเพราะมีจำนวนผู้สูงอายุมากขึ้น”

ภาวดี, สัมภาษณ์ 13 มิถุนายน 2560

พื้นที่อำเภอบ่อทอง

“อยากจะพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุโดยอยากเข้าฝึกอบรม การซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า เพื่อนำมาเปิดร้าน ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าในตลาด เพื่อหาเลี้ยงชีพ” “เท่าที่อยู่ในชุมชนไม่เห็นมีหน่วยงานรัฐเข้ามาพัฒนา ดูแล ให้ทุนเลย อยู่แบบคนเดียว”

สมพงศ์, สัมภาษณ์ 14 มิถุนายน 2560

“หางานให้ผู้สูงอายุทำ งานประเภทที่ยังทำไหว เช่น จัดกิจกรรมหมู่บ้าน OTOP งานควรมีผลตอบแทนบ้างเช่น เงิน ความสุขใจ ผู้สูงอายุจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา เช่น ทำให้ได้รับผลตอบแทนค่าเหนื่อย ในบ่อทองมีการพัฒนาอยู่และควรมุ่งเน้นความรู้ ความเป็นกิจกรรมที่มีผลต่อร่างกายและจิตใจเพื่อให้เข้ากลุ่มและมีความสุข”

สำรวม, สัมภาษณ์ 14 มิถุนายน 2560

พื้นที่อำเภอนนทบุรี

“การทำให้ร่างกายแข็งแรง ถ้าเขาไม่ไหวก็ให้นั่งลง ยกขาขึ้น ๆ ลงๆ แล้วจะดีขึ้น ”

ยี่, สัมภาษณ์ 22 มิถุนายน 2560

“ศักยภาพเหมือนว่าทำดี โอเคทุกอย่าง พัฒนาให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ การพัฒนาศักยภาพอยากให้เน้นดูแลเรื่อง การเดินทางไปสถานพยาบาลของผู้สูงอายุ ”

สาลี, สัมภาษณ์ 21 มิถุนายน 2560

“การทำอะไรด้วยตัวเองได้ก็ทำไปก่อน ไม่ต้องคอยลูกหลาน นำนี้ไปไหนมาไหนก็ไปเอง รอคั่วมันเข้าไปตลาดก็มีมีโชติไปเอง เราทำได้อยู่ เอาไว้ไปไหนก็ค่อยว่ากัน ลูก ๆ เค้ามีงานกันทุกคน ถ้าจำเป็นต้องไปไกลมาก ๆ ก็ค่อยอาศัยลูก เรายังทำไหว นี่ น้ำไม่ค่อยชอบอยู่เฉย ชายของก็ได้เจอคน ได้คุยกับลูกค้า ลูกให้หยุดชายก็จะไปทำสวนหลังบ้านปลูก พริก ข่า ตะไคร้ไป เรามันคนอยู่ว่างไม่ได้”

อุบลวรรณ, สัมภาษณ์ 21 มิถุนายน 2560

“ทำร่างกายให้แข็งแรง ด้วยการออกกำลังกาย ต้องการให้ร่างกายแข็งแรง สังคมมีความปลอดภัย อยากให้มีคนตรวจตราดูแลความปลอดภัยเพราะเคยโดนขโมยเข้าบ้าน เทศบาลควรใช้พื้นที่ของสวนสาธารณะให้คุ้มค่าจัดเป็นพื้นที่สำหรับกิจกรรมผู้สูงอายุ การออกกำลังกาย จัดพื้นที่ให้ผู้สูงอายุไปออกกำลังกายได้ง่าย สะดวก ไม่ไกล ”

เซียม, สัมภาษณ์ 22 มิถุนายน 2560

พื้นที่เมืองพัทยา

“สูงวัยอย่างมีคุณค่า ชราอย่างมีศักดิ์ศรี พัฒนาร่างกาย จิตใจ สมอง อาชีพ”

ดง, สัมภาษณ์ 18 มิถุนายน 2560

4.4 ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางในพื้นที่ต่าง ๆ

จากการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุทั้งวัยต้นและวัยกลางในพื้นที่ต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และทักษะความรู้ให้ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องให้ร่างกายแข็งแรง ไม่เป็นโรค ช่วยเหลือตัวเองได้ ไม่เป็นภาระใครถือเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับผู้สูงอายุ เพราะเมื่ออายุมากขึ้นสุขภาพจัดเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลในการดำรงชีวิต

นอกจากนี้ ยังพบข้อสังเกตประการหนึ่งว่า ผู้สูงอายุส่วนหนึ่งมีความคิดว่าตัวเองมีความรู้ทักษะพอแล้ว หรือไม่ก็คิดว่าตนเองเรียนรู้หรือพัฒนาในเรื่อง ทักษะ ความรู้ ความสามารถ ไม่ไหวแล้ว เพราะอายุมากจำไม่ได้ และสิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ พบว่า ผู้สูงอายุมิ่หม่อมองในการพัฒนาศักยภาพที่น่าสนใจและเชื่อมโยงกับบริบทของพื้นที่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ชีวิต ของผู้สูงอายุอยู่ไม่น้อยทีเดียว เช่น ผู้สูงอายุที่ดำรงชีวิตอยู่พื้นที่ที่มีความเป็นเมืองสูง หรือ เมืองพิเศษอย่างพัทยามีความต้องการทักษะ ความรู้ ที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมแบบสมัยใหม่ เป็นต้นว่า ต้องการความรู้เรื่องเทคโนโลยี ภาษา ดนตรี การใช้คอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์สื่อสารโดยมองว่าทักษะ ความรู้เหล่านี้จะทำให้สามารถดำรงชีวิตได้สะดวกขึ้น และยังทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองด้วย

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้สูงอายุที่อยู่ในเมือง เคยมีอาชีพการงานที่ดี ชีวิตหลังเกษียณจึงค่อนข้างมั่นคง ชีวิตครอบครัวสมบูรณ์จะมีความ จะต้องการเข้าสังคม การเข้ากลุ่ม เพื่อมีเพื่อน และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้คน

ส่วนผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ชีวิตลำบาก ความมั่นคงในชีวิตน้อยและต้องดิ้นรนต่อสู้ จะไม่ต้องการพัฒนาอะไร มีห่วงกังวลกับเรื่องเศรษฐกิจและการเอาชีวิตรอดเป็นสำคัญ ประการสุดท้าย พบว่าการจัดการงานบริการผู้สูงอายุในหลายพื้นที่ ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้เท่าที่ควร ดังนั้นผู้บริหารเมืองต่าง ๆ ควรให้ความสำคัญกับการฟังเสียงของผู้สูงอายุในพื้นที่ว่าเขาต้องการให้ทำอะไรบ้างจริง ๆ ดังเห็นได้จากเสียงของผู้สูงอายุเหล่านี้

ผู้สูงอายุวัยต้น ในพื้นที่เมืองชลบุรี

“คนสูงอายุยังไม่แก่ หางานที่ไม่หนักเกินไปมาทำ เช่น คนเป็นครู ก็สอนพิเศษ คนค้าขายก็ทำไปเล็ก ๆ น้อยๆ คนรุ่นนี้ไม่ต้องการเพิ่มความรู้ ให้เพิ่มการดูแลรักษา ให้มีฐานะ บางคนลูกไม่ดูแล บางคนเป็นโรค ได้ยาไม่ดีจากโรงพยาบาล”

อารี, สัมภาษณ์ 9 มิถุนายน 2560

“ต้องการให้ผู้สูงอายุ ออกกำลังกาย ช่วยเหลือตัวเองได้ ไม่เดือดร้อนลูกหลาน การพัฒนาควรต้องทำทุกประเด็น แต่ข้อร่างกายสูงสุดเพราะจะทำให้อ่อนแอด้วย จิตใจ สังคม ด้านจิตใจเช่น พาไปเที่ยววัดสถานที่ต่าง ๆ ด้านสังคม ให้โอกาสพูดคุย แต่ด้านความรู้ ทักษะไม่ต้องการเพราะไม่มีเวลาโอกาส”

จรี, สัมภาษณ์ 11 มิถุนายน 2560

“การพัฒนาควรเน้นเรื่องทักษะ ความรู้ เทคโนโลยี การเมือง พัฒนาชุมชน กฎหมาย ภาษา สุขภาพก็ต้องพัฒนา เช่น เรื่องการกิน การออกกำลังกาย”

วิรัช, สัมภาษณ์ 11 มิถุนายน 2560

“ไม่เคยไปไหน ไม่รู้เรื่องอะไร ไม่เคยคิดเรื่องพัฒนาศักยภาพ เป็นหนี้เยอะ คิดแค่ขอให้หมดหนี้ ไม่หวังอะไร ลูกเรียน ตอนนี้ไม่ไหว ค่าเช่าบ้านยังไม่มีเลย”

ก๊กเฮง, สัมภาษณ์ 11 มิถุนายน 2560

“ควรพัฒนาด้านร่างกายมากที่สุดเพราะจะทำให้ไหว ไม่ซึมเศร้า ความรู้ทักษะไม่จำเป็นเพราะจำไม่ได้ สัมหมด บานนี้แล้ว แต่อยากมีความรู้เรื่องดนตรี ทำให้รู้จักโน้ต ทำให้ภูมิใจในตัวเอง”

สมควร, สัมภาษณ์ 14 มิถุนายน 2560

ผู้สูงอายุวัยต้น ในพื้นที่อำเภอปอทอง

“อยากจะทำนาคักยภาพการทำงาน อยากจะเข้าฝึกอบรมการซ่อมเครื่องไฟฟ้า อยากเปิดร้านซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า ในตลาด”

สมพงษ์, สัมภาษณ์ 14 มิถุนายน 2560

“ควรมุ่งเน้นความกิจกรรมที่มีผลกับร่างกายและจิตใจเพื่อให้เข้ากลุ่มและมีความสุข ความรู้เพียงพอแล้ว”

สำรวม, สัมภาษณ์ 14 มิถุนายน 2560

ผู้สูงอายุวัยต้น ในพื้นที่เมืองพัทธา

“ต้องการสถานที่ออกมากทำกิจกรรม อยากให้เมืองพัทธาจัดที่ให้ผู้สูงอายุ ได้เข้าร่วมกลุ่มกัน จะได้ทำกิจกรรม ต้องการอุปกรณ์ในการออกกำลังกาย เครื่องเสียง จัดอบรม ภาษาต่าง ๆ ให้ผู้สูงอายุ ได้มีความรู้ในการดำรงชีพ การดูแลสุขภาพ มารยาท การใช้เทคโนโลยี เน็ต ไลน์”

ดง, สัมภาษณ์ 18 มิถุนายน 2560

ผู้สูงอายุวัยต้น ในพื้นที่อำเภอพนสนิคม

“ศักยภาพมีความจำเป็นต้องพัฒนา ส่วนใหญ่จะพัฒนาสุขภาพ อาชีพจะไม่ค่อยได้แล้ว”

สาตี, สัมภาษณ์ 26 มิถุนายน 2560

ผู้สูงอายุวัยกลาง ในพื้นที่เมืองชลบุรี

“การพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุ ขึ้นกับอาชีพการงาน เช่น ร้องเพลงให้เข้าจังหวะ มีความจำเป็นต้องพัฒนา คือ การอบรม ชวนมาไม่ยากมา ฝึกหัดตัวเอง เช่น สุขภาพไม่ดี ออกกำลังกาย รักษาสุขภาพ ไม่ต้องมีใครสนับสนุน”

สุภาพ, สัมภาษณ์ 8 มิถุนายน 2560

“มีความจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพการทำงาน เพราะอยู่เฉยๆ จะเหงา ซึมเศร้า การทำงาน ทำให้กระฉับกระเฉง แม้จะทำได้ช้าแต่ก็ไม่เป็นปัญหา ส่งผลต่อจิตใจ ร่างกายเป็นสิ่งสำคัญ เช่น ประดิษฐ์ จะต้องใช้สมาธิ จดจ่อ ใช้สายตา ทำให้ได้ฝึก แต่อย่าคาดหวังความสวยงาม”

“ควรมุ่งเน้นพัฒนาสุขภาพมากกว่าเรื่องอื่น ๆ เพราะร่างกายแข็งแรงทำอะไรก็ล่องตัว ด้านนี้ จะทำได้ง่ายเพราะเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เขาไปทำเองที่บ้านได้ การพัฒนาด้านเศรษฐกิจอาจจะ สลายเกินไปเพราะแกไม่ปรารถนา หูตา ไม่มีมือ ขาดรสชาติ เปลี่ยนไป”

“การพัฒนาด้านจิตใจก็ควรแต่ควรให้ความรู้ บางคนทำบุญเกินไป ไม่กลัวจน ไปทำบุญมากจน น่าเป็นห่วงเพราะใช้จ่ายในการทำบุญมากไป ให้ความรู้ที่ถูกต้องเรื่องศาสนา ชาวสารบ้านเมือง ไม่ให้ เชื่ออย่างมกมาย สร้างความแตกแยก”

ศุภวุฒิ, สัมภาษณ์ 8 มิถุนายน 2560

“ควรพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุเพราะมีจำนวนมากขึ้น การพัฒนาควรทำทุกด้าน และตาม ศักยภาพของผู้สูงอายุแต่ละคน ให้เขาสามารถอยู่กับสมัยใหม่ได้ เพื่อไม่เป็นภาระ ควรฝึกใช้เทคโนโลยี ใหม่ ๆ ให้เป็น รวมทั้งความรู้ เครื่องมือสื่อสารได้บ้าง”

ภาวดี, สัมภาษณ์ 13 มิถุนายน 2560

“การพัฒนาศักยภาพควรเน้นเรื่องสังคม รวมกลุ่มกันจึงจะพัฒนาได้ ต้องสามัคคีก่อนจึงลงมือ ทำกิจกรรม มาประชุม ต่างคนต่างกลับบ้านไม่ได้อะไรต้องปฏิบัติด้วย ส่วนความรู้ ทักษะ และสุขภาพก็ ควร ให้ทำกิจกรรมที่เขาสนใจ”

มาลิน, สัมภาษณ์ 14 มิถุนายน 2560

ผู้สูงอายุวัยกลาง ในพื้นที่อำเภอพนัสนิคม

“ต้องการทำร่างกายให้แข็งแรง สุขภาพดี สังคมปลอดภัย อยากให้มีคนมาตรวจตราดูแลความปลอดภัยเพราะเคยโดนขโมยขึ้นบ้าน”

“ออกกำลังกาย จัดพื้นที่ให้ผู้สูงอายุไปออกกำลังกายได้ง่ายสะดวกไม่ไกล เทศบาลควรใช้พื้นที่ของสวนสาธารณะให้คุ้มค่า จัดเป็นพื้นที่สำหรับกิจกรรมผู้สูงอายุ”

เขียน,สัมภาษณ์ 22 มิถุนายน 2560

4.5.ความคิดเห็นบางประการ เกี่ยวกับจุดอ่อน จุดแข็ง ในการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 4.52 จุดอ่อน จุดแข็ง ในการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี

พื้นที่	จุดอ่อน	จุดแข็ง
เมืองชลบุรี	คนน้อย ชุมชนมีปัญหา ขาดการติดตามการใช้เงินของผู้สูงอายุ ทำกิจกรรมมักไม่ค่อยทั่วถึง ดูแลไม่ค่อยทั่วถึง ประชาชนไม่สามารถประท้วงแสดงความ ความคิดเห็น ทำฉาบฉวยไม่ลึกซึ้ง	มีชมรมผู้สูงอายุที่เข้มแข็ง เริ่มต้นตัว เทศบาลทำเยอะ กำนัน นายก อสม. ค่อนข้างบอก ได้ ผู้นำมี อำนาจทำงานเป็นทีม มี งบประมาณ ความพยายามในการเริ่มต้น
อำเภอพนัสนิคม	การใช้พื้นที่สาธารณะที่ยังไม่คุ้มค่า ไม่ดูแลเท่าที่ควร	การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น งานบุญกลางบ้าน
อำเภอบ่อทอง	ไม่เห็นมีหน่วยงานมาดูแล แต่ละหมู่ไม่ทราบการดำเนินการของกันและ กัน	แจกข้าวสาร อาหารแห้ง ต่อเนื่อง
เมืองพัทยา	ผู้สูงอายุไม่ยอมทำอะไรอยากพักผ่อน การเมืองที่เปลี่ยนแปลง	การสนับสนุนของท้องถิ่นในช่วง ที่นายกเมืองพัทยามาจากการ เลือกตั้ง

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้พยายามตอบวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประการคือ 1. ศึกษาสถานการณ์การทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางในจังหวัดชลบุรี 2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางในจังหวัดชลบุรี

ผลจากการศึกษาสามารถนำมาสรุปได้ดังต่อไปนี้.

สรุป

1. สถานการณ์การทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางในจังหวัดชลบุรี

1.1 ภาพรวมความเป็นเมืองและลักษณะของกลุ่มผู้สูงอายุจังหวัดชลบุรี

จากการศึกษาพบว่าจังหวัดชลบุรีมีสภาพความเป็นเมืองสูงเพราะมีประชากรจำนวนมากและหนาแน่น ประชากรส่วนใหญ่มีรายได้สูงและประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม ภายในจังหวัดมีสิ่งจำเป็นพื้นฐานในการรองรับชีวิตผู้บริโภครวมพร้อมเพรียง เช่น โรงเรียนทั้งของภาครัฐและเอกชน โรงพยาบาลทั้งภาครัฐและเอกชน เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์และสาธารณสุข โรงแรม สิ่งอำนวยความสะดวก คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ ฯลฯ

สถานการณ์ผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี พบว่าในปีพ.ศ. 2558 มีผู้สูงอายุทั้งสิ้นจำนวน 168,605 คน แบ่งเป็นประชากรผู้สูงอายุวัยต้น (อายุระหว่าง 60-69 ปี) จำนวน 95,066 คน ผู้สูงอายุวัยกลาง (อายุระหว่าง 70-79) จำนวน 48,442 คน และผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป) จำนวน 25,097 คน เมื่อเปรียบเทียบจำนวนผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางโดยรวมของพื้นที่ศึกษา 4 พื้นที่ ได้แก่ เมืองชลบุรี อำเภอนันทนาคาม อำเภอบ่อทอง และเมืองพัทยา จะพบว่า ทั้ง 4 พื้นที่ที่มีประชากรผู้สูงอายุแตกต่างกัน โดยอำเภอมือเมืองชลบุรีมีประชากรผู้สูงอายุทั้งวัยต้นและวัยกลางมากที่สุด คือ วัยกลางมีจำนวน 23,577 คน และ วัยต้นมีจำนวน 11,780 คน รองลงมาได้แก่ อำเภอนันทนาคาม เมืองพัทยา และ อำเภอบ่อทอง ตามลำดับ

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาแบ่งเป็นผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลาง จำนวนอย่างละ 100 คน รวมทั้งสิ้น 200 คน ในจำนวนนี้แบ่งเป็นเพศชายจำนวน 70 คน เพศหญิงจำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 35 และ 65 ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบภายในกลุ่มเพศชายและเพศหญิงพบว่า เพศชายส่วนใหญ่เป็นวัยกลาง คิดเป็นร้อยละ 36 ส่วนเพศหญิงส่วนใหญ่เป็นวัยต้น คิดเป็นร้อยละ 66

สถานภาพสมรสของผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสหรือแต่งงานมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61 รองลงมาเป็นหม้าย คิดเป็นร้อยละ 27.5 โสด คิดเป็นร้อยละ 8.0 และน้อยที่สุดคือ หย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ 3.5 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลาง พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นมีสถานภาพสมรสมากกว่าวัยกลาง กล่าวคือ วัยต้นคิดเป็นร้อยละ 62 วัยกลางคิดเป็นร้อยละ 60 วัยต้นเป็นหม้ายและหย่าร้างน้อยกว่าวัยกลาง กล่าวคือ วัยต้นเป็นหม้ายคิดเป็นร้อยละ 24 และ หย่าร้างคิดเป็น

ร้อยละ 6 ส่วนวัยกลางเป็นหม้าย คิดเป็นร้อยละ 31 และ หย่าร้างคิดเป็นร้อยละ 1 ส่วนสถานภาพโสด พบว่าทั้งวัยต้นและวัยกลางมีตัวเลขเท่ากัน คือคิดเป็นร้อยละ 8

การนับถือศาสนาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธคิดเป็นร้อยละ 98.5 โดยวัยต้นนับถือศาสนาพุทธน้อยกว่าวัยกลาง กล่าวคือ วัยต้นนับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 98 ส่วนวัยกลาง คิดเป็นร้อยละ 99

การศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 77 รองลงมาคือไม่ได้ศึกษา คิดเป็นร้อยละ 7.5 โดยวัยกลางเป็นวัยที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาและไม่ได้รับการศึกษา มากกว่าวัยต้นเล็กน้อยกล่าวคือ วัยกลางมีระดับการศึกษาประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 79 และ ไม่ได้รับการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 9 ส่วนวัยต้นมีระดับการศึกษาประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 75 และไม่ได้ศึกษา คิดเป็นร้อยละ 6

จำนวนสมาชิกที่ผู้สูงอายุพักอาศัยอยู่ด้วย พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีจำนวนสมาชิกอาศัยอยู่ด้วย (รวมผู้สูงอายุ) จำนวน 3-4 คน คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมาคือ 1-2 คน โดยพบว่าผู้สูงอายุวัยต้นที่มีสมาชิกอยู่ด้วย 3-4 คนมีจำนวนมากกว่าวัยกลาง คิดเป็นร้อยละ 43 ขณะที่วัยกลางคิดเป็นร้อยละ 37

สถานะในครอบครัว พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสถานะเป็นสมาชิกในครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 46.5 รองลงมาเป็นหัวหน้าครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 43 โดยผู้สูงอายุวัยกลางจะมีสถานะในการเป็นสมาชิกในครอบครัวมากกว่าวัยต้น โดยวัยกลาง คิดเป็นร้อยละ 52 ขณะที่วัยต้นคิดเป็นร้อยละ 41 ขณะที่ผู้สูงอายุวัยต้นจะมีสถานะเป็นหัวหน้าครอบครัวมากกว่าวัยกลาง กล่าวคือ วัยต้นมีสถานะเป็นหัวหน้าครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 47 ส่วนวัยกลางคิดเป็นร้อยละ 39

ลักษณะของครอบครัว พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับคู่สมรส บุตรและหลาน คิดเป็นร้อยละ 25 รองลงมาอาศัยอยู่กับคู่สมรส บุตร คิดเป็นร้อยละ 18.5 โดยผู้สูงอายุวัยกลางอาศัยอยู่กับคู่สมรส บุตรและหลานมากกว่าวัยต้น คือ วัยกลาง คิดเป็นร้อยละ 29 และวัยต้นคิดเป็นร้อยละ 21 ขณะที่วัยต้นอาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตรมากกว่าวัยกลาง คือ วัยต้น คิดเป็นร้อยละ 19 ส่วนวัยกลางคิดเป็นร้อยละ 18

จากภาพรวมความเป็นเมืองและลักษณะกลุ่มผู้สูงอายุตัวอย่างที่กล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า ผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีต้องดำรงชีวิตอยู่ภายใต้สภาพความเป็นเมืองสูง ซึ่งด้านหนึ่งเมืองคือความเจริญเติบโต ทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่มีสิ่งจำเป็นรองรับการดำเนินชีวิตที่สร้างความสะดวกสบาย แต่อีกด้านหนึ่งเมือง ได้ทำให้ผู้สูงอายุ ผู้เติบโตมากับสังคมไทยเมื่อ 60 กว่าปีที่แล้ว ต้องตกอยู่ในภาวะดิ้นรนต่อสู้และโดดเดี่ยวมากขึ้น กล่าวคือ

แม้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีสถานภาพสมรสยัง แต่หากเหลียวมองตัวเลขการเป็นหม้าย โสด หย่าร้าง และโสด ซึ่งรวมกันแล้วเกือบร้อยละ 40 ก็ทำให้ต้องขบคิด เรื่องภาวะเดียวดายของผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มมากขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน

ศาสนาจะเห็นได้ว่าศาสนาพุทธยังคงเป็นหลักสำคัญที่ผู้สูงอายุในสังคมเมืองชลบุรีใช้เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจและยึดถือในการดำรงชีวิต หากศาสนาพุทธเข้มแข็ง ผู้สูงอายุจะมีหลักที่แข็งแกร่งในการยืน

หยัด ตรงข้ามหากศาสนาพุทธเกิดวิกฤตเช่นในปัจจุบันที่กำลังเผชิญกับภาวะเสื่อมถอยเต็มไปด้วยไสยศาสตร์และพุทธพาณิชย์ ก็ทำให้ต้องคิดมากขึ้นด้วยว่าผู้สูงอายุจะเป็นอย่างไร

การศึกษา จะเห็นว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ทั้งวัยต้นและวัยกลางมีการศึกษาไม่สูง ซึ่งจัดเป็นข้อเสียเปรียบของผู้สูงอายุที่ดำรงชีวิตในพื้นที่เมือง เพราะงานส่วนใหญ่ในพื้นที่เมืองเป็นงานที่ต้องการผู้มีการศึกษาและทักษะความชำนาญเป็นพิเศษในการสร้างผลผลิตที่ทันสมัย

นอกจากนี้ การมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวน้อย คือ มีเพียงจำนวน 3-4 คน หรือ 1-2 คน ชี้ให้เห็นว่า ผู้สูงอายุต้องเผชิญกับภาวะครอบครัวที่มีขนาดเล็ก มีคนน้อย จึงมีความเสี่ยงในการดำรงชีวิตอย่างโดดเดี่ยวเพิ่มมากขึ้นซึ่งไม่ใช่เรื่องดีนักกับตัวผู้สูงอายุ เพราะการมีสมาชิกที่สนิทสนม เข้าใจ ใกล้ชิด เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเกื้อกูล และการดูแล ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อพิจารณาสถานะของผู้สูงอายุในครอบครัว จะพบว่า ผู้สูงอายุมีสถานะเป็นสมาชิกในครอบครัวหาใช่หัวหน้าครอบครัวเช่นในอดีต แสดงว่าปัจจุบันผู้สูงอายุมีบทบาทลดลงและตกอยู่ในฐานะผู้รับการพึ่งพาดูแลไม่ใช่เสาหลักของครอบครัวเช่นเดิม

1.2 สถานการณ์ทาง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสุขภาพของผู้สูงอายุจังหวัดชลบุรี ด้านเศรษฐกิจ

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 55.5 รองลงมาคือ 5,000-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 23.0 หากเปรียบเทียบผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จะพบว่าผู้สูงอายุวัยกลางมีรายได้ระดับนี้มากกว่าวัยต้น โดยวัยกลาง คิดเป็นร้อยละ 61 ขณะที่วัยต้นคิดเป็นร้อยละ 50

แหล่งรายได้ที่สำคัญที่สุดในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ ได้มาจากการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 41.5 โดยวัยต้นมีแหล่งรายได้ที่สำคัญในการดำรงชีวิตจากการทำงานมากกว่าวัยกลาง คิดเป็นร้อยละ 51 ส่วนวัยกลางคิดเป็นร้อยละ 32

ความพึงพอใจภาวะการเงิน พบว่าส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 50 โดยวัยต้นมีความพอใจในระดับปานกลางมากกว่าวัยกลาง โดย วัยต้นคิดเป็นร้อยละ 55 ขณะที่วัยกลางคิดเป็นร้อยละ 45

การออมหรือการสะสมเงิน ทอง หรือทรัพย์สินอื่นของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุเกินครึ่งเพียงเล็กน้อยคือ ร้อยละ 52.5 ที่มีการออมหรือสะสมเงิน ทอง ทรัพย์สิน ส่วนอีกเกือบครึ่งคือ ร้อยละ 47.5 ไม่มีการออม โดยผู้สูงอายุวัยต้นจะมีการออมมากกว่าวัยกลางเล็กน้อย คือร้อยละ 53 ขณะที่วัยกลางคิดเป็นร้อยละ 52

การมีหนี้สิน ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีไม่มีหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 65.5 รองลงมาคือมีเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 17.5 โดยกลุ่มที่พบว่าไม่มีหนี้สินส่วนใหญ่จะเป็นวัยกลาง คิดเป็นร้อยละ 72 ขณะที่วัยต้นไม่มีหนี้สินคิดเป็นร้อยละ 59

การได้รับความช่วยเหลือหากมีปัญหาทางการเงิน จากการศึกษพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่สามารถหาคนช่วยเหลือได้ คิดเป็นร้อยละ 49.5 รองลงมาคือ ไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ 23 หาก

เปรียบเทียบ การสามารถหาคนช่วยเหลือทางการเงินได้ จะพบว่าผู้สูงอายุวัยกลางสามารถหาคนช่วยเหลือได้มากกว่าวัยต้น กล่าวคือวัยกลาง คิดเป็นร้อยละ 52 ส่วนวัยต้นคิดเป็น ร้อยละ 47

จากการพิจารณาสถานการณ์ของผู้สูงอายุจังหวัดชลบุรี ด้านเศรษฐกิจ อาจสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ มีฐานะไม่ดี มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือนและยังคงต้องทำงานหารายได้เพื่อดำรงชีวิต นอกจากนี้ ผู้สูงอายวยังคงไม่พึงพอใจกับรายได้แต่สิ่งที่น่าสนใจคือผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีการออมพอควร และมีหนี้สินไม่มากนัก อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบวัยต้นกับวัยกลาง จะพบว่า วัยกลางมีสถานการณ์ทางเศรษฐกิจแยกว่าวัยต้นในหลายเรื่อง คือ รายได้ แหล่งรายได้ที่มาจากการทำงาน ความพึงพอใจทางการเงิน และการออมน้อย อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุวัยกลางไม่ค่อยเป็นหนี้และหากมีหนี้ก็สามารถหาคนช่วยเหลือได้ จากผลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าผู้สูงอายุวัยกลางในจังหวัดชลบุรีควรได้รับการให้ความใส่ใจเรื่องเศรษฐกิจเป็นพิเศษ

ด้านสังคม

สวัสดิการจากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสวัสดิการกล่าวคือ การได้รับเบี้ยชรา คิดเป็นร้อยละ 88.5 โดยผู้สูงอายุวัยกลางได้รับเบี้ยชรามากกว่าผู้สูงอายุวัยต้น คิดเป็นร้อยละ 93 ส่วนวัยต้น คิดเป็นร้อยละ 84

สิทธิการรักษาพยาบาล จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ใช้สิทธิบัตรทองหรือบัตรผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 84 รองลงมาคือ สิทธิจ่ายตรงหรือสิทธิเบิกได้ คิดเป็นร้อยละ 10.5 โดยผู้สูงอายุวัยกลางได้รับสิทธิบัตรทองหรือบัตรผู้สูงอายุมากกว่าวัยต้น กล่าวคือผู้สูงอายุวัยกลาง คิดเป็นร้อยละ 87 ส่วนผู้สูงอายุวัยต้น คิดเป็นร้อยละ 81

การเป็นสมาชิกกลุ่มชุมชน พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 45.5 โดยผู้สูงอายุวัยต้นเป็นสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุมากกว่าวัยกลางเล็กน้อย คือ วัยต้น คิดเป็นร้อยละ 46 ขณะที่วัยกลางคิดเป็นร้อยละ 45 อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่ายังมีผู้สูงอายุจำนวนมากที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย คือ คิดเป็นร้อยละ 44.5 โดยจัดเป็นผู้สูงอายุวัยต้นไม่เป็นกลุ่มสมาชิกชุมชน คิดเป็นร้อยละ 45 ส่วนวัยกลางไม่เป็นสมาชิกกลุ่มชุมชน คิดเป็นร้อยละ 44

การขอเข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่มของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะรู้สึกเฉยๆในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 80 โดยกลุ่มผู้สูงอายุวัยกลางจะรู้สึกเฉยๆ มากกว่าวัยต้น กล่าวคือวัยกลางคิดเป็นร้อยละ 46 ส่วนวัยต้นคิดเป็นร้อยละ 34 อย่างไรก็ตามพบว่า มีผู้สูงอายุรู้สึกชอบเข้าร่วมกิจกรรมถึงร้อยละ 68 โดยกลุ่มผู้สูงอายุวัยต้นรู้สึกชอบเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าวัยกลาง แบ่งเป็นวัยต้น คิดเป็นร้อยละ 36 ส่วนวัยกลาง คิดเป็นร้อยละ 3

ผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวันวันมากที่สุด พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีคนดูแลและมีบุตรสาวเป็นคนดูแลมากที่สุด คิดเป็นค่าร้อยละที่เท่าๆ กันคือ คิดเป็นร้อยละ 32 โดยผู้สูงอายุวัยกลางที่ไม่มีคนดูแล คิดเป็นร้อยละ 34 และผู้สูงอายุวัยกลางที่มีบุตรสาวดูแล คิดเป็นร้อยละ 33

การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม (เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานเลี้ยงรุ่น การอบรม) พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เข้าร่วมทำกิจกรรมทางสังคมอยู่ในระดับน้อย (อย่างน้อย 1 ครั้งต่อเดือน) คิดเป็นร้อยละ

36 โดยผู้สูงอายุวัยกลางเข้าร่วมระดับน้อยมากกว่าผู้สูงอายุวัยต้น กล่าวคือ ผู้สูงอายุวัยกลางเข้าร่วมระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 43 ส่วนผู้สูงอายุวัยต้นเข้าร่วมระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 29

จากข้อมูลด้านสังคม จะเห็นได้ว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสวัสดิการและสิทธิการรักษาพยาบาล รวมทั้งมีการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุด้วย อย่างไรก็ตามการทำกิจกรรมกลุ่มยังไม่สามารถสร้างความพอใจให้กับผู้สูงอายุได้มากนักเพราะส่วนใหญ่ยังรู้สึกเฉยๆกับกิจกรรม โดยเฉพาะผู้สูงอายุวัยกลางส่วนผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวันมากที่สุดคือ ไม่มีคนดูแลและบุตรสาวเป็นผู้ดูแล สำหรับการเข้าร่วมกิจการทางสังคม (เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานเลี้ยงรุ่น การอบรม) พบว่าอยู่ในระดับน้อย จากข้อมูลด้านสังคม สะท้อนว่าความสามารถของผู้สูงอายุกับสังคมโดยรอบอาจยังไม่ดีนัก เพราะผู้สูงอายุยังไม่สนใจการทำกิจกรรมและเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมนักทำให้ผู้สูงอายุเห็นห่างจากการสังสรรค์ทางสังคม อีกทั้งไม่มีผู้ดูแลหรือมีเพียงบุตรสาวเท่านั้น สิ่งต่างๆ เหล่านี้ อาจส่งผลต่อภาวะจิตใจและความรู้สึกเหว้าของผู้สูงอายุได้

ด้านวัฒนธรรม

การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา พบว่า ผู้สูงอายุทั้งวัยต้นและวัยกลางชอบไปวัดมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 68 โดยผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางชอบไปวัดเท่ากัน คือ คิดเป็นร้อยละ 68

การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาในรอบปี พบว่า ส่วนใหญ่ชอบร่วมกิจกรรมทางศาสนามคิดเป็นร้อยละ 84 โดยผู้สูงอายุวัยต้นชอบเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา คิดเป็นร้อยละ 86 ส่วนผู้สูงอายุวัยกลางชอบเข้าร่วมคิดเป็นร้อยละ 82

การสื่อสารออนไลน์ผ่านระบบมือถือหรือคอมพิวเตอร์ของผู้สูงอายุ พบว่าส่วนใหญ่ผู้สูงอายุไม่เคยใช้การสื่อสารออนไลน์ ระบบมือถือหรือคอมพิวเตอร์เลย คิดเป็นร้อยละ 66 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่เคยใช้การสื่อสารออนไลน์ ๓ ดังกล่าว จะพบว่า วัยต้นไม่เคยใช้เลย คิดเป็นร้อยละ 56 ส่วนวัยกลาง ไม่เคยใช้การสื่อสารออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 76

จากข้อมูลด้านวัฒนธรรมดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ผู้สูงอายุปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาและเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาโดยการเข้าวัดเป็นส่วนใหญ่ และผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่คุ้นชินกับการสื่อสารออนไลน์ผ่านระบบมือถือหรือคอมพิวเตอร์โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้สูงอายุวัยกลาง แสดงว่าผู้สูงอายุควรได้รับการส่งเสริมหรือให้ความรู้ในเรื่องเหล่านี้เพิ่มขึ้น เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถนำสิ่งเหล่านี้มาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตในสังคมสมัยใหม่ได้อย่างเท่าทัน

ด้านสุขภาพ

การวินิจฉัยว่าเป็นโรคเรื้อรัง จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นโรคความดันโลหิตสูงมากที่สุด รองลงมาคือ โรคปวดหลังและโรคเกี่ยวกับข้อต่อ-กระดูก คิดเป็นร้อยละ 52.5 12.0 และ 7.5 ตามลำดับ โดยผู้สูงอายุวัยกลางจะเป็นโรคความดันโลหิตสูงมากกว่าวัยต้น คือวัยกลางคิดเป็นร้อยละ 55 ส่วนวัยต้นคิดเป็นร้อยละ 50 และ วัยกลางเป็นโรคปวดหลังมากกว่าวัยต้น โดยวัยกลางคิดเป็นร้อยละ 13 ส่วนวัยต้นคิดเป็นร้อยละ 11

การออกกำลังกาย พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ออกกำลังกายแต่ไม่สม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 45 รองลงมาไม่ได้ออกกำลังกายแต่ตั้งใจว่าจะเริ่มทำ คิดเป็นร้อยละ 16 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นกับวัยกลางในเรื่องออกกำลังกายไม่สม่ำเสมอ พบว่าผู้สูงอายุวัยต้นออกกำลังกายแต่ไม่สม่ำเสมอมากกว่าผู้สูงอายุวัยกลาง กล่าวคือ วัยต้นคิดเป็น ร้อยละ 47 ส่วนวัยต้น คิดเป็นร้อยละ 43

สุขภาพของผู้สูงอายุ จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุตอบว่าตนเองมีสุขภาพไม่ดี คิดเป็นร้อยละ 43 รองลงมาคิดว่าสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 34 โดยกลุ่มที่ตอบว่าสุขภาพไม่ดีส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มวัยกลางมากกว่าวัยต้น กล่าวคือ วัยกลางตอบว่าสุขภาพไม่ดี คิดเป็นร้อยละ 44 ส่วนวัยต้น คิดเป็นร้อยละ 42 และกลุ่มที่ตอบว่าสุขภาพอยู่ในระดับปานกลางส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุวัยต้นมากกว่าผู้สูงอายุวัยกลาง คือ วัยต้นคิดเป็นร้อยละ 36 ส่วนวัยกลางคิดเป็นร้อยละ 32

การรับประทานยาของผู้สูงอายุ จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุนิยมรับประทานยาจากแพทย์ เป็นส่วนใหญ่รองลงมา ทานยาสมุนไพร ซึ่ง คิดเป็นร้อยละ 65.5 และร้อยละ 6.0 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบการนิยมนรับประทานยาจากแพทย์ จะพบว่าผู้สูงอายุวัยกลางรับประทานยาจากแพทย์มากกว่าวัยต้น คือ วัยกลาง คิดเป็นร้อยละ 73 ส่วนวัยต้น คิดเป็นร้อยละ 58

การเผชิญปัญหาในปัจจุบัน พบว่า ปัญหาสุขภาพเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุต้องเผชิญมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.5 รองลงมาเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจ คิดเป็นร้อยละ 31.0 โดยปัญหาสุขภาพ พบว่าผู้สูงอายุวัยกลางเผชิญปัญหานี้มากกว่าวัยต้น คือ วัยกลางคิดเป็นร้อยละ 47 ขณะที่วัยต้นคิดเป็นร้อยละ 30 ส่วนการเผชิญปัญหาเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุวัยต้นเผชิญมากกว่าวัยกลาง กล่าวคือ วัยต้นคิดเป็นร้อยละ 34 ขณะที่วัยกลางคิดเป็นร้อยละ 28

จากข้อมูลด้านสุขภาพจะเห็นได้ว่า ผู้สูงอายุในสังคมเมืองชลบุรีมีปัญหาสุขภาพ คือ โรคความดัน โรคปวดหลังและโรคเกี่ยวกับกระดูก อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุส่วนใหญ่รับประทานยาจากแพทย์ ไม่ได้ซื้อรับประทานเองตามชอบใจ และปัญหาที่เผชิญมากที่สุดคือ ปัญหาสุขภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุวัยกลาง ส่วนผู้สูงอายุวัยต้นเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจมากกว่า แสดงว่าผู้สูงอายุในสังคมชลบุรีควรได้รับความใส่ใจ แก้ไขปัญหาเรื่องสุขภาพและเศรษฐกิจเป็นสำคัญ

1.3 สถานการณ์ทำงานของผู้สูงอายุ

อาชีพ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีอาชีพก่อนเกษียณอายุ คือ รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 38 รองลงมาคือ อาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 18 และ อาชีพประกอบกิจการส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 16.5 โดยกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุวัยต้น คิดเป็นร้อยละ 43 ส่วนวัยกลางคิดเป็นร้อยละ 33 และ ผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพเกษตรกร เป็นผู้สูงอายุวัยกลางมากกว่าวัยต้น โดยวัยกลางคิดเป็นร้อยละ 21 ส่วนวัยต้นคิดเป็นร้อยละ 15 ส่วนผู้สูงอายุที่มีอาชีพ ประกอบกิจการส่วนตัว เป็นผู้สูงอายุวัยต้นมากกว่าวัยกลาง โดยวัยต้นคิดเป็นร้อยละ 17 ส่วนวัยกลางคิดเป็นร้อยละ 16

ระยะเวลาการทำงานของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุทำงานมาอย่างน้อย 21-30 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.5 โดยผู้สูงอายุวัยต้นทำงานมาอย่างน้อย 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 30 ส่วนผู้สูงอายุวัยกลางทำงานมาอย่างน้อย 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 25

การทำงานก่อนการสัมภาษณ์ วัน พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงาน คิดเป็นร้อยละ 54 โดยผู้สูงอายุวัยต้นไม่ได้ทำงาน คิดเป็น ร้อยละ 44 ส่วนผู้สูงอายุวัยกลางไม่ได้ทำงาน คิดเป็นร้อยละ 64

เหตุผลที่ไม่ทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่ตอบเหตุผลว่าไม่ประสงค์จะทำงาน คิดเป็นร้อยละ 47.5 รองลงมาคือ สุขภาพไม่เอื้ออำนวย คิดเป็นร้อยละ 17.5 เมื่อศึกษารายละเอียดพบว่า ผู้สูงอายุที่ตอบว่าไม่ประสงค์จะทำงานส่วนใหญ่แล้ว เป็นผู้สูงอายุวัยต้น คิดเป็นร้อยละ 58 ขณะที่วัยกลางคิดเป็นร้อยละ 37 ส่วนผู้ที่ตอบว่าไม่ทำงานเพราะสุขภาพไม่เอื้อ แบ่งเป็นวัยต้นคิดเป็นร้อยละ 9 ส่วนใหญ่เป็นวัยกลาง คิดเป็นร้อยละ 26

งานที่ทำในปัจจุบัน พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ตอบว่าทำงาน อื่น ๆ (ไม่ใช่เกษตรกรรม ประมง รับจ้าง ค้าขาย/ธุรกิจ การศึกษา การเมือง) คิดเป็นร้อยละ 48 รองลงมาคือ เกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 17.5 และ งานค้าขายและธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 16.5 โดยผู้สูงอายุวัยกลางตอบว่าทำงานอื่น ๆ (ไม่ใช่ เกษตรกรรม ประมง รับจ้าง ค้าขาย/ธุรกิจ การศึกษา การเมือง) คิดเป็นร้อยละ 55 ขณะที่วัยต้นคิดเป็นร้อยละ 41 ส่วนงานเกษตรกรรมพบว่า ผู้สูงอายุ วัยกลางทำงานนี้มากกว่าผู้สูงอายุวัยต้น โดยวัยกลาง คิดเป็นร้อยละ 20 ส่วนวัยต้น คิดเป็นร้อยละ 15

เหตุผลในการทำงานของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุให้เหตุผลว่าทำงานเพราะต้องการมีรายได้ คิดเป็นร้อยละ 47.5 โดยผู้สูงอายุวัยต้นทำงานเพราะต้องการมีรายได้คิดเป็นร้อยละ 58 ส่วนวัยกลางทำงานเพราะต้องการมีรายได้ คิดเป็นร้อยละ 37

ความสุขในการทำงาน พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความรู้สึกไม่มีความสุขในการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 36.5 โดยผู้สูงอายุวัยกลางไม่มีความสุขในการทำงานคิดเป็นร้อยละ 48 ส่วนวัยต้นคิดเป็นร้อยละ 25

ความคาดหวังอายุที่สามารถทำงานได้ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความคาดหวังว่า สามารถทำงานได้น้อยกว่าอายุ 80 ปี คิดเป็นร้อยละ 91 โดยผู้สูงอายุวัยต้นตอบว่าคาดหวังทำงานได้น้อยกว่า 80 ปี คิดเป็นร้อยละ 88 ส่วนผู้สูงอายุวัยกลางคิดเป็นร้อยละ 94

คุณสมบัติส่วนตัว ทักษะความชำนาญ พบว่า ผู้สูงอายุมีความชำนาญอันดับหนึ่งคือ งานฝีมือ งานประดิษฐ์ อันดับสองคือ การเป็นผู้นำ อันดับสามคือ การค้าขาย

ความรู้ ภูมิปัญญา ของผู้สูงอายุ พบว่า อันดับหนึ่ง คือ การทำเกษตรกรรม อันดับสองคือ การทำงานฝีมืองานประดิษฐ์ อันดับสามคือ การทำอาหาร

จากข้อมูลสถานการณ์การทำงานดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การทำงานก่อนเกษียณของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่คือ อาชีพรับจ้าง ส่วนงานที่ทำในปัจจุบันคือ ทำงานอื่น ๆ (ไม่ใช่เกษตรกรรม ประมง รับจ้าง ค้าขาย/ธุรกิจ การศึกษา การเมือง)โดยเหตุผลที่ผู้สูงอายุยังต้องการทำงานเพราะต้องการมีรายได้ อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความรู้สึกว่าจะไม่มีความสุขในการทำงาน และผู้สูงอายุคาดหวังว่าจะทำงานอย่าง

น้อยอายุ 80 ปี แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุส่วนยังดินรนต่อสู้เพื่อมีรายได้ในการดำรงชีวิตภายใต้ความรู้สึกที่ไม่มีความสุขและไม่ต้องการทำงานจนกระทั่งอายุมากเกินไป (มากกว่า 80 ปี)

นอกเหนือจากผลวิจัยเชิงปริมาณ จากข้อมูลเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์เจาะผู้สูงอายุ ได้ช่วยสะท้อนข้อสรุปที่น่าสนใจเกี่ยวกับผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี อีก 2 ประการคือ

1. ความเป็นเมืองมีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของผู้สูงอายุทั้งวัยต้นและวัยกลาง เป็นต้นว่าชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุสิ่งของรวมทั้งผู้คน ตามวิถีการเป็นผู้บริโภคมากกว่าการผลิต หมายความว่าเกือบทุกอย่างได้มาด้วยการซื้อและการแลกเปลี่ยนโดยมีเงินเป็นสิ่งสำคัญ ระบบการศึกษาและวิถีการทำงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเกษตรน้อยลงแต่สัมพันธ์กับการเป็นแรงงานที่ได้รับค่าจ้างเป็นการตอบแทน โดยผ่านเรื่องธุรกิจการค้ากลับเพิ่มมากขึ้น

วิถีคิด วิถีปฏิบัติตัว ที่ยึดโยงกับตารางเวลา ระเบียบแบบแผน กฎเกณฑ์ กติกาที่ชัดเจน เป็นทางการ เนื่องจากความหลากหลายของอาชีพและตามลักษณะความชำนาญเฉพาะอย่างที่แตกต่างกัน เช่น ครู อาจารย์มีวิถีคิด และวิถีปฏิบัติตัว ตลอดจนระเบียบแบบแผน กฎเกณฑ์ กติกา ที่แตกต่างจากพยาบาล คนค้าขาย แรงงานรับจ้าง เป็นต้น

สุขภาพของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่มักเจ็บป่วยด้วยโรคความดันและโรคเกี่ยวกับกระดูก ซึ่งจัดเป็นโรคที่เกิดจากสภาพการดำรงชีวิตในสังคมแบบเมืองที่แวดล้อมด้วยการแข่งขันและการบริโภค ทำให้ต้องทำงานหนัก รับประทานอาหารที่มีคุณภาพน้อย และไม่มีเวลาออกกำลังกาย

2. ความหมายของคำว่า “การพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุ” ในมุมมองของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุแต่ละคนให้ความหมายแตกต่างกันออกไป ตามความคิดและประสบการณ์แต่สิ่งที่คล้ายกันอย่างชัดเจนคือ ความสามารถในการพึ่งตนเองได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมถึงการมีคุณค่า ความหมายทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งสะท้อนว่าผลลัพธ์ที่ผู้สูงอายุต้องการในการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุ คือ การมีความสุขและมีประโยชน์ต่อผู้อื่น

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า ศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในการสะสมทุนเมื่อครั้งยังหนุ่มสาว ไม่ว่าจะเป็นทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสุขภาพ ทุนทางสังคม และทุนทางวัฒนธรรม มีความสำคัญมากต่อคุณภาพการดำรงชีวิตเมื่อเข้าสู่ช่วงเวลาที่อายุมากขึ้น ดังเช่น กลุ่มผู้สูงอายุที่มีการศึกษาดีและมีงานทำที่มั่นคง อย่างเช่น ครู อาจารย์ พยาบาล ฯ เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ผู้สูงอายุกลุ่มนี้จะมีทุนดังกล่าวรวมทั้งมีเวลาในการเข้ากลุ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาสุขภาพร่างกายและใจของตนเอง และช่วยเหลือคำจุนสังคมได้มาก ขณะที่กลุ่มผู้สูงอายุที่มีการศึกษาน้อย งานไม่มั่นคง ชีวิตต้องดิ้นรนต่อสู้ จะมีเวลาในการทำสิ่งต่าง ๆ ที่ช่วยให้ตัวเอง ชุมชน สังคม ไม่มากนักนำไปสู่การมีความรู้สึกไม่มีความสุขในการดำรงชีวิต

2. เปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางในจังหวัดชลบุรี

2.1 ภาพรวมความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลาง

ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุ จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุ ไม่ต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 57.0 โดยวัยต้นไม่ต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 47 ส่วนวัยกลางคิดเป็นร้อยละ 67 ส่วนผู้สูงอายุที่ตอบว่าต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 43 โดยวัยต้นต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานมากกว่าวัยกลาง กล่าวคือ ผู้สูงอายุวัยต้นต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 53 ส่วนผู้สูงอายุวัยกลางต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานคิดเป็นร้อยละ 33

เหตุผลที่ไม่ต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ตอบว่า อื่น ๆ (ไม่เกี่ยวกับ มีศักยภาพพอแล้ว ไม่มีเวลา ไม่สะดวก สุขภาพไม่เอื้ออำนวย ไม่มีเงิน ไม่ได้ทำงานอะไรจึงไม่จำเป็นต้องพัฒนา) คิดเป็นร้อยละ 53.5 รองลงมา คือคิดว่ามีศักยภาพเพียงพอแล้ว คิดเป็นร้อยละ 19 โดยผู้สูงอายุวัยต้นตอบอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 61 ส่วนผู้สูงอายุวัยกลางตอบอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 46 และผู้ที่ตอบว่ามีศักยภาพพอแล้ว เป็นผู้สูงอายุวัยต้น คิดเป็นร้อยละ 23 ส่วนผู้สูงอายุวัยกลางคิดเป็นร้อยละ 15

เหตุผลที่ต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ตอบว่าอื่น ๆ (ไม่เกี่ยวกับ มีศักยภาพพอแล้ว ไม่มีเวลา ไม่สะดวก สุขภาพไม่เอื้ออำนวย ไม่มีเงิน ไม่ได้ทำงานอะไรจึงไม่จำเป็นต้องพัฒนา)คิดเป็นร้อยละ 55.5 รองลงมาได้แก่ ต้องการความรู้เพื่อสามารถปรับตัวดำรงอยู่ในสังคม และ ต้องการทักษะเพื่อสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมได้ โดยคิดเป็นร้อยละเท่า ๆ กันคือ ร้อยละ 13.5 แต่เมื่อพิจารณาภายในกลุ่มผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางที่ตอบเหตุผลในเรื่องต้องการความรู้ เพื่อสามารถปรับตัวดำรงอยู่ในสังคม และ ต้องการทักษะเพื่อสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมได้ จะพบ ผู้สูงอายุวัยต้นต้องการเรื่องเหล่านี้ คิดเป็นร้อยละ 18 และ 20 ตามลำดับ ส่วนวัยกลางคิดเป็นร้อยละ 9 และ 7 ตามลำดับ

รูปแบบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุจากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุต้องการการฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 39 รองลงมาคือ การศึกษานอกระบบเป็นการจัดกิจกรรมที่ยืดหยุ่น คิดเป็นร้อยละ 33.5 โดยเรื่องการฝึกอบรมพบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นจะมีความต้องการฝึกอบรมมากกว่าวัยกลาง โดยวัยต้นต้องการฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 43 ส่วนวัยกลางต้องการฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 35 ในส่วนของ การศึกษานอกระบบเป็นการจัดกิจกรรมที่ยืดหยุ่น พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นต้องการการศึกษานอกระบบฯ คิดเป็นร้อยละ 39 ขณะที่วัยกลาง ต้องการการศึกษานอกระบบ ฯ คิดเป็นร้อยละ 28

การมีส่วนร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาศักยภาพการทำงาน พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 36 โดยผู้สูงอายุวัยต้นจะมีส่วนร่วมระดับปานกลางมากกว่าวัยกลาง คิดเป็นร้อยละ 40 ขณะที่วัยกลางมีส่วนร่วมระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 32

หน่วยงานที่ควรมีส่วนรับผิดชอบในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุจากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุเห็นว่าภาครัฐควรมีส่วนรับผิดชอบ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.5 รองลงมาคือทุกภาคส่วนควรมีส่วนรับผิดชอบ คิดเป็นร้อยละ 38 โดยผู้สูงอายุที่ตอบว่าภาครัฐควรเข้ามารับผิดชอบมากที่สุดคือ ผู้สูงอายุวัยกลางคิดเป็นร้อยละ 57 ขณะที่วัยต้นคิดเป็นร้อยละ 46

ความจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในยุคปัจจุบัน พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ตอบว่ามีความจำเป็นอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 31 โดยผู้สูงอายุวัยต้นตอบว่ามีความจำเป็นในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 24 ส่วนผู้สูงอายุวัยกลางคิดเป็นร้อยละ 38

จากภาพรวมดังกล่าว จะเห็นว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุไม่ต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุวัยกลาง สำหรับเหตุผลที่ผู้สูงอายุทั้งสองวัยตอบว่าไม่ต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงาน คือ ทั้งผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางคิดว่าเป็นเพราะเหตุผลอื่น ๆ (ไม่เกี่ยวกับ มีศักยภาพพอแล้ว ไม่มีเวลา ไม่สะดวก สุขภาพไม่เอื้ออำนวย ไม่มีเงิน ไม่ได้ทำงานอะไรจึงไม่จำเป็นต้องพัฒนา) และคิดว่าตนเองมีศักยภาพพอแล้ว ส่วนเหตุผลที่ต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงาน จะพบว่าทั้งสองกลุ่มต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานเพราะเหตุผลอื่น ๆ (ไม่เกี่ยวกับ มีศักยภาพพอแล้ว ไม่มีเวลา ไม่สะดวก สุขภาพไม่เอื้ออำนวย ไม่มีเงิน ไม่ได้ทำงานอะไรจึงไม่จำเป็นต้องพัฒนา) ด้วยเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับเหตุผลว่า ต้องการความรู้เพื่อสามารถปรับตัวดำรงอยู่ในสังคม และ ต้องการทักษะเพื่อสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมได้ ส่วนรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการทำงานที่ผู้สูงอายุต้องการ คือ การฝึกอบรมและการศึกษานอกระบบเป็นการจัดกิจกรรมที่ยืดหยุ่น โดยวัยต้นต้องการการฝึกอบรมมากกว่าวัยกลาง สำหรับเรื่องการมีส่วนร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาศักยภาพการทำงาน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เห็นว่าตนเองมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และหน่วยงานที่ผู้สูงอายุต้องการให้เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุมากที่สุดคือ ภาครัฐ อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุส่วนใหญ่คิดว่าการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในปัจจุบัน มีความจำเป็นในระดับปานกลาง จากข้อมูลสะท้อนว่าการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุที่ควรทำคือทั้งกับกลุ่มผู้สูงอายุวัยต้น และให้ความสำคัญกับการฝึกอบรม

2.2 เปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลาง ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และความรู้ทักษะในการทำงาน

ด้านร่างกาย

พบว่า ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านร่างกายภาพรวมระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลาง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า $t=4.47$ และค่า $Sig=0.00$) โดยผู้สูงอายุวัยต้นมีความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านร่างกายมากกว่าวัยกลาง

เมื่อพิจารณารายละเอียดความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานด้านร่างกายระหว่างวัยต้นและวัยกลาง พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางมีความต้องการแตกต่างกันในเรื่อง ความต้องการให้มีการพัฒนาเรื่องคุณภาพอากาศ ความต้องการให้มีการควบคุมคุณภาพอาหารและน้ำดื่มที่จำหน่ายในชุมชนให้มีมาตรฐาน ความต้องการสวัสดิการด้านยารักษาโรค ความต้องการให้มีการสวัสดิการเครื่องนุ่งห่มสำหรับผู้สูงอายุ ความต้องการให้มีพื้นที่ในการออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ความต้องการเวลาในการพักผ่อนนอนหลับมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ความต้องการได้รับการพัฒนาด้านสมรรถภาพทางเพศ ความต้องการพัฒนาเรื่องที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ความต้องการสวัสดิการในการดูแลรักษาสุขภาพ

ภายใต้สมมุติฐานเชิงแรงส่วนความต้องการให้มีการพัฒนาเรื่องระบบห้องขับถ่ายสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน พบว่าผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลางมีความต้องการไม่ต่างกัน

ด้านจิตใจ

พบว่า ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านจิตใจภาพรวมระหว่างผู้สูงอายุวัยต้น และวัยกลาง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า $t=4.25$ และค่า $Sig=0.00$) โดยผู้สูงอายุวัยต้นมีความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านจิตใจมากกว่าวัยกลาง

เมื่อพิจารณารายละเอียดความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานด้านจิตใจระหว่างวัยต้นและวัยกลาง พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางมีความต้องการแตกต่างกันในทุกเรื่อง คือ ความต้องการความรักจากคนรอบข้าง ความต้องการการเคารพให้เกียรติจากคนรอบข้าง ความต้องการความเข้าใจจากคนรอบข้าง ความต้องการความมั่นคงในชีวิตมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ความต้องการความปลอดภัยในการดำรงชีวิต ความต้องการเพื่อนที่เข้าใจท่าน ความต้องการให้ครอบครัวมีความอบอุ่นมากขึ้น ความต้องการปฏิบัติกิจตามโอกาส ความต้องการความมั่นใจในตนเองเพิ่มมากขึ้น ความต้องการอุทิศตัวเพื่อสังคม

ด้านสังคม

พบว่า ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านสังคมภาพรวมระหว่างผู้สูงอายุวัยต้น และวัยกลาง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า $t=4.72$ และค่า $Sig=0.00$) โดยผู้สูงอายุวัยต้นมีความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านสังคมมากกว่าวัยกลาง

เมื่อพิจารณารายละเอียดความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานด้านสังคมนระหว่างวัยต้นและวัยกลาง พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางมีความต้องการแตกต่างกันในทุกเรื่องคือ ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือทางสังคม ความต้องการยอมรับในสังคม ความต้องการความก้าวหน้าในชีวิตมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ความต้องการการจัดการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ ความต้องการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้สังคมมีความสุข ความต้องการมีส่วนร่วมในการสร้างคุณค่าให้กับสังคม ความต้องการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับกลุ่มคนต่าง ๆ ความต้องการความงอกงามในชีวิต ความต้องการค้นพบความจริงแห่งชีวิต ความต้องการระบบสวัสดิการทางสังคมที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างภาคภูมิใจ

ด้านความรู้ทักษะในการทำงาน

พบว่า ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านความรู้ทักษะในการทำงานภาพรวมระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลาง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า $t=4.69$ และค่า $Sig=0.00$) โดยผู้สูงอายุวัยต้นมีความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านจิตใจมากกว่าวัยกลาง

เมื่อพิจารณารายละเอียดความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานด้านจิตใจระหว่างวัยต้นและวัยกลาง พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางมีความต้องการแตกต่างกันในทุกเรื่อง คือ ความต้องการพัฒนาความสามารถด้านคอมพิวเตอร์และสื่อออนไลน์ ความต้องการพัฒนาความสามารถในการใช้อุปกรณ์สื่อสารต่าง ๆ เช่น มือถือ คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต ความต้องการพัฒนาความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษ ความต้องการพัฒนาทักษะด้านการงานเป็นทีม ความต้องการพัฒนาทักษะด้านการจัดการความขัดแย้ง ความต้องการพัฒนาความรู้ทางด้าน กฎหมาย ความต้องการพัฒนาทักษะด้าน การคิด พุด ฟัง เพื่อการ

สื่อสารที่มีประสิทธิภาพความต้องการพัฒนาด้านบุคลิกภาพความต้องการพัฒนาความสามารถด้านการปรับตัวให้กับสังคมความต้องการพัฒนาความรู้/วิชาการในอาชีพใหม่ๆ เช่น การชงกาแฟ การทำอาหาร การลงทุนหุ้น เพื่อสร้างรายได้เพิ่ม

เปรียบเทียบภาพรวมทั้ง 4 ด้าน

เปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานภาพรวมในแต่ละด้านระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยกลาง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ.05 พบว่า ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานภาพรวมระหว่างผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทุกด้าน โดยผู้สูงอายุวัยต้นต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานภาพรวมมากกว่าผู้สูงอายุวัยกลาง

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้านคือ ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และ ด้านความรู้ทักษะในการทำงาน พบว่า สามารถนำมาเรียงลำดับความต้องการได้ดังนี้

วัยต้น

อันดับที่ 1 ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านร่างกาย (ค่าเฉลี่ย= 1.53)

อันดับที่ 2 ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านจิตใจ (ค่าเฉลี่ย=1.48)

อันดับที่ 3 ตัวแปรความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านสังคม (ค่าเฉลี่ย=1.40)

อันดับที่ 4 ตัวแปรความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านความรู้ทักษะในการทำงาน

(ค่าเฉลี่ย= 1.09)

วัยกลาง

อันดับที่ 1 ตัวแปรความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านร่างกาย (ค่าเฉลี่ย=0.79) และตัวแปรความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านจิตใจ (ค่าเฉลี่ย=0.79)

อันดับที่ 2 ตัวแปรความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านสังคม (ค่าเฉลี่ย=0.69)

อันดับที่ 3 ตัวแปรความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านความรู้ทักษะในการทำงาน

(ค่าเฉลี่ย=0.48)

อภิปราย

1. สถานการณ์การทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางในจังหวัดชลบุรี

จากการศึกษาพบว่า สถานการณ์การทำงานของผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางในจังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่เมืองอุตสาหกรรมและเมืองท่องเที่ยวที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจสูงมากแห่งหนึ่งของภาคตะวันออกและประเทศไทย ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ทั้งวัยต้นและวัยกลางส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงาน และเหตุผลที่ไม่ทำงานเป็นเพราะไม่ประสงค์จะทำงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่เมืองที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงทำให้ผู้สูงอายุ และช่วงก่อนเกษียณ มีโอกาสเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจเพียงพอที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่จำเป็นต้องทำงานเมื่อเกษียณอายุแล้ว อย่างไรก็ตามยังคงพบว่ายังคงมี ผู้สูงอายุทั้งวัยต้นและวัยกลางอีกส่วนหนึ่งที่ยังคงทำงานอยู่ในปัจจุบัน โดยพบว่าส่วนใหญ่มิ

อาชีพอื่น ๆ (ไม่ใช่ เกษตรกรรม ประมง รับจ้าง ค่าจ้าง/ธุรกิจ การศึกษา การเมือง) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลกับรายการสถานการณ์ผู้สูงอายุโดย พ.ศ.2557 (ปราโมทย์ ปราสาทกุล, 2558, หน้า 25-36) ที่พบว่าประเทศไทยมีผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) มากกว่าหนึ่งในสามคือร้อยละ 34 มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน (คือ 2,532 บาทต่อคนต่อเดือน หรือ 30,864 บาทต่อคนต่อปี) และสอดคล้องกับการศึกษาของศุภชัย ศรีสุชาติและแก้วขวัญ ตั้งติพงศกุล สำนักงานสภาที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติ สำนักเศรษฐกิจแรงงาน กระทรวงมหาดไทย (2557, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาแนวทางการส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาการจ้างงานผู้สูงอายุในภาคอุตสาหกรรมการผลิต พบว่า รัฐได้มีนโยบายการจ้างงานผู้สูงอายุโดยส่งผลให้สถานประกอบการในปัจจุบันมีการปรับตัว จ้างแรงงานผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ผู้สูงอายุมีโอกาสทำงานเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับบทความของ รัชพล อำนวย และปัทพร สุคนธมาน (2559 , หน้า 345) เรื่อง แรงงานผู้สูงอายุ สถานการณ์และนโยบายของประเทศไทย ที่พบผู้สูงอายุในประเทศไทยมีสัดส่วนของผู้ที่ทำงานมากถึงร้อยละ 39.9 รวมทั้งประเทศไทยมีนโยบายผลักดันต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุมากขึ้น ส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถทำงานได้เพิ่มมากขึ้น และจากผลการวิจัยที่ พบว่า ผู้สูงอายุทำงานเพราะมีเหตุผลเรื่องต้องการมีรายได้ จะเห็นว่าสอดคล้องกับการศึกษาของ ณีภูจิรัฐิตตา เทวเลิศกุล วณิภา ศิริวิรสกุล และชัชศรีรัฐ รอดยิ้ม (2559, หน้า 529-530) ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุจากภาระให้เป็นพลัง กรณีศึกษาเทศบาลนครรังสิต ซึ่งพบว่า ปัญหาและอุปสรรคประการหนึ่งที่ผู้สูงอายุต้องเผชิญในการดำรงชีวิตคือ เรื่องรายได้และสวัสดิการ โดยพบว่า ผู้สูงอายุมีรายได้ไม่สอดคล้องกับรายจ่าย ดังนั้นการที่ผู้สูงอายุต้องการทำงานเพราะต้องการมีรายได้เพียงพอกับรายจ่าย เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้จึงเป็นที่สิ่งจำเป็น

ยิ่งไปกว่านั้นจาก ผลการวิจัยนี้ที่พบว่า ผู้สูงอายุที่ทำงาน ส่วนใหญ่รู้สึกไม่มีความสุขในการทำงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะศักยภาพของผู้สูงอายุกับงานที่ผู้สูงอายุทำไม่สอดคล้องกัน จึงทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของศุภชัย ศรีสุชาติและแก้วขวัญ ตั้งติพงศกุล (อ่างแล้ว, หน้าเดิม) ที่เสนอว่า การดำเนินมาตรการตามนโยบายการจ้างงานผู้สูงอายุควรทำในลักษณะการส่งเสริมและตามความสมัครใจ ไม่ควรเป็นมาตรการบังคับเพราะการทำงานของผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับศักยภาพด้านร่างกายและความสามารถของผู้สูงอายุเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าในดำเนินการทางการเมือง ภาครัฐมาถูกทางแล้วในการมีมาตรการทางกฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับการเสริมสร้างการจ้างงานผู้สูงอายุ แต่ควรทำให้กลไกในการจัดการดังกล่าวมีความคล่องตัว สามารถพัฒนาต่อยอดได้อย่างยั่งยืน และสังคมยอมรับในคุณภาพหรือประโยชน์ที่จะเกิดร่วมกัน ขณะเดียวกันต้องเข้าใจความแตกต่างของผู้สูงอายุแต่ละกลุ่มให้มากขึ้นและไม่ดำเนินการใด ๆ ในลักษณะเหมารวม แต่ควรมีความประณีตในการออกแบบและดำเนินนโยบาย รวมทั้งสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งปัจจุบันทำเรื่องผู้สูงอายุมากขึ้น ดังเห็นได้จากผลการสำรวจจากการวิจัยเรื่อง การจัดการบริการสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของ ประจักษ์ น้ำประสานไทย (2554, หน้า 1) ที่พบว่า ประเภทบริการสังคมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจัดให้ประชาชนในพื้นที่มากที่สุด คือเรื่องผู้สูงอายุ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่ดี อย่างไรก็ตามควรต้องทำเรื่องเหล่านี้ให้ตรงและสอดคล้องความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่

ด้วยเพราะจากการศึกษาของประจักษ์ มีข้อค้นพบว่า ความพึงพอใจที่ผู้รับบริการมีต่อบริการสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุยังอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดชลบุรี พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง คือ ค่าเฉลี่ย 2.74 (ประจักษ์ น้ำประสานไทย, อ่างแล้ว หน้า 289)

และจากผลการศึกษาที่พบว่า ผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีมีบทบาทลดลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจังหวัดชลบุรีมีการเปลี่ยนแปลงสู่ความทันสมัยทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ตามนโยบายของรัฐบาล นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 4-5 เป็นต้นมา ซึ่งมุ่งเน้นพัฒนาเมืองและกลุ่มคนรุ่นใหม่ ๆ เป็นสำคัญ ทำให้บทบาทของผู้สูงอายุลดลงซึ่งสอดคล้องกับการอธิบายของ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และ ศันสนีย์จันทร์อนุภาพ ที่ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมว่าส่งผลต่อการลดลงของบทบาทผู้สูงอายุ กล่าวคือ

สมศักดิ์ (2539, หน้า 12-51) อธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมทำให้บทบาทของผู้สูงอายุลดลง. ในอดีตผู้สูงอายุจะเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องนับถือ มีบทบาทเป็นครู เป็นผู้นำทางศาสนาและขนบธรรมเนียม ผู้เฒ่าทางสาธารณสุข และเป็นผู้นำทางการเมือง แต่ปัจจุบันสิ่งเหล่านี้กำลังหดหายไป อย่างไรก็ตาม สมศักดิ์ ศรีสันติสุขได้คาดการณ์ว่า ในอนาคตบทบาทของผู้สูงอายุในสังคมไทยจะมีมากขึ้นเพราะสังคมไทยมีความเชื่อในศาสนาพุทธและความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ ซึ่งการคาดการณ์ส่วนนี้ของสมศักดิ์เป็นช่วงเวลาเมื่อประมาณ 20 ปีที่แล้ว เมื่อมาถึงปัจจุบัน (ซึ่งคืออนาคตของช่วงเวลานั้น) จัดว่าไม่เป็นตามที่สมศักดิ์คาด เนื่องจากสิ่งที่เกิดขึ้นจริง จากการวิจัยในครั้งนี้ ปีพ.ศ. 2559 คือ ยังคงพบว่า ผู้สูงอายุมีบทบาทลดลง

ส่วนศันสนีย์ (2547, หน้า 36-42) จากบทความวิชาการเรื่อง อิทธิพลของกระบวนการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยตามทฤษฎี Modernization ต่อสถานภาพและบทบาทของผู้สูงอายุ ชี้ว่า กระบวนการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยตามทฤษฎี Modernization มีผลให้สถานภาพของผู้สูงอายุต่ำลง เนื่องจากสังคมทันสมัยผู้สูงอายุมีปริมาณมากขึ้น ทำให้สถานภาพทางสังคมของผู้สูงอายุมีแนวโน้มจะลดต่ำลงและผู้สูงอายุมีแนวโน้มถูกทอดทิ้งมากขึ้นเนื่องจากผลของความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์และวิทยาศาสตร์ที่ทำให้การตายน้อยลงและทำให้จำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น เทคโนโลยีที่ทันสมัยขึ้นทำให้ความจำเป็นในการรับความรู้และประสบการณ์จากผู้สูงอายุลดลง กระบวนการกลายเป็นเมืองทำให้เกิดแรงงานย้ายถิ่นทำให้สัมพันธ์ภาพระหว่างคนในครอบครัวได้รับผลกระทบ รวมถึงการรู้หนังสือและการศึกษาที่ทำให้คนหนุ่มสาวมีโอกาสได้งานในตำแหน่งที่สูงกว่า สิ่งเหล่านี้จึงส่งผลให้ผู้สูงอายุจึงมีบทบาทลดลงในสังคมสมัยใหม่ และด้วยการลดลงของบทบาทผู้สูงอายุดังกล่าวผู้วิจัยจึงเห็นว่าน่าส่งผลกระทบต่อความรู้สึกไม่มีความสุขในการทำงานของผู้สูงอายุ ดังนั้น จังหวัดชลบุรีจำเป็นต้องทบทวนแก้ไขปัญหาการทำงานและมีความสุขของผู้สูงอายุ ซึ่งผู้วิจัยเสนอว่า ควรพยายามดึงศักยภาพที่มีอยู่ในตัวผู้สูงอายุไม่ว่าจะเป็นความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ หรือภูมิปัญญาของผู้สูงอายุมาใช้ให้เป็นประโยชน์เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ได้ข้อค้นพบว่า ผู้สูงอายุของจังหวัดชลบุรี มีคุณสมบัติ ทักษะความชำนาญ ตลอดจนความรู้ ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรมและงานฝีมือ ซึ่งถือเป็นทุนทางวัฒนธรรมและองค์ความรู้สำคัญที่สามารถนำไปพัฒนา

ร่วมกับธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจ สตาร์ทอัพ (startup) ที่กำลังมุ่งเน้นพัฒนาในไทยแลนด์ 4.0 เพราะการทำเช่นนี้ถือเป็นการพัฒนาที่ก้าวหน้าและทำให้ธุรกิจมีเอกลักษณ์ของตนเอง อย่างไรก็ตาม ต้องมีการพัฒนา มีการออกแบบ วางแผน และจัดการที่ดีสามารถต่อยอดและเชื่อมโยงกับความรู้สมัยใหม่ และคนรุ่นใหม่ให้ได้ อันถือเป็นการตอบโจทย์ความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงเร็วได้อย่างเท่าทัน

นอกจากนี้ จากผลการศึกษายังพบว่า แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุใน จังหวัดชลบุรีต้องการ คือ การฝึกอบรมและการศึกษานอกระบบเป็นการจัดกิจกรรมที่ยืดหยุ่น มีความ สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐจิตตา เทวาลีศกุล วณิญา ศิริวิรสกุล และ ชัชสรรัฐ รอดยิ้ม (2559 หน้า 529) และทวิรัตน์ อรุณเกียรติพงศา (2550) โดยงานวิจัยทั้งสองเรื่องต่างพบเช่นเดียวกันว่าแนวทางที่ควร นำไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุคือ การจัดกิจกรรม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎี Andragogy ของ Knowles (อ้างถึงในอาชัญญา รัตน์อุบล 2559 หน้า 47) ที่เน้นว่า ผู้ใหญ่สามารถเรียนรู้ ได้ด้วยตัวเอง และโปรแกรมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ต้องสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพพื้นฐานของผู้ใหญ่แต่ ละคน รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของ โจนส์ (Jones, 1969 อ้างถึงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2554, หน้า 61) ที่กล่าวว่า เมื่อบุคคลอายุมากขึ้นนับจากวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง เขาจะยังไม่ต้องการได้รับการศึกษาและการ เรียนรู้ตามแบบแผนยิ่งขึ้น ซึ่งช่วยตอกย้ำความเชื่อเรื่องการศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุก่อนการ พัฒนาหรือเริ่มต้นโครงการอะไรกับคนกลุ่มนี้จำเป็นอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจความต้องการอย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุดำรงชีวิตอยู่ในจังหวัดชลบุรี พื้นที่ที่มีความเป็นเมืองมายาวนานนับแต่ อดีต เนื่องจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมและเปิดกว้างต่อการสังสรรค์ทางวัฒนธรรมผ่านทั้งทาง บก ทางน้ำและทางทะเล ส่งผลให้ผู้คนในเมืองมีความเคยชินกับการเปลี่ยนแปลงและไม่ชอบหยุดนิ่ง ดังนั้นการให้นั่งเรียนในห้องเรียนตามสถาบันการศึกษาเหมือนครั้งยังเป็นวัยเยาว์ที่ผ่านมาจึงอาจไม่ สอดคล้องกับบุคลิกของผู้สูงอายุในเมืองแห่งนี้ก็ ตรงกันข้าม การทำกิจกรรมน่าจะกระตุ้นให้เกิด ความรู้สึกดีต่อกิจกรรม ฉะนั้นหากต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษกับการฝึกอบรมและการทำกิจกรรม โดยรูปแบบ กิจกรรมควรมีความสร้างสรรค์ ทันสมัย เหมาะสมกับลักษณะผู้สูงอายุแต่ละกลุ่มและช่วงวัยไม่ใช้การคิด แบบเหมารวมทำเหมือนๆ กันเป็นชุด ๆ เช่น มองว่าผู้สูงอายุ คือ ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปคงใช้กิจกรรมต่าง ๆ ของผู้สูงอายุได้เหมือน ๆ กันทั้งหมด ผลคือหลายหน่วยงานเวลาจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้สูงอายุจึงไม่ สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับผู้สูงอายุได้เท่าที่ควร

๒.ศึกษาเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุนวัยต้นและวัย กลางในจังหวัดชลบุรี

เมื่อเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานใน 4 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ สังคม ความรู้ทักษะในการทำงาน พบว่า ผู้สูงอายุนวัยต้นและวัยกลางมีความต้องการพัฒนาศักยภาพ ภาพรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 โดยผู้สูงอายุนวัยต้นต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงาน มากกว่าวัยกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุนวัยต้นยังเป็นผู้ที่มีอายุไม่มากนักและยังคิดว่าตนเองยังทำอะไร

ไหว จึงยังคงมีความต้องการในการพัฒนาศักยภาพการทำงานของตนเองอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ เพค(อ้างถึงในสมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2539, หน้า 12-51) ที่เชื่อว่าผู้สูงอายุวัยต้นกับวัยปลายมีความแตกต่างกันทั้งนิสัยและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ดังนั้นในการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุของจังหวัด ชลบุรีเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จึงควรเน้นกลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นวัยต้น เพราะผู้สูงอายุวัยต้นมีความต้องการการพัฒนาศักยภาพการทำงาน

อย่างไรก็ตามหากเปรียบเทียบความต้องการทั้ง 4 ด้านของผู้สูงอายุทั้งสองกลุ่ม จะพบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานด้านร่างกาย เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านความรู้ทักษะในการทำงานเป็นอันดับสุดท้าย ส่วนผู้สูงอายุวัยกลางต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านร่างกายและจิตใจเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือด้านสังคม และด้านความรู้ทักษะในการทำงานเป็นอันดับสุดท้าย จะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุทั้งสองกลุ่มคือวัยต้นและวัยกลางต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานด้านร่างกายมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของณัฐธิดา เทวเลิศกุล วณิฎา ศิริวรสกุล และ ชัชสรรัฐ รอดยิ้ม (2559 หน้า 529) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุจากภาระให้เป็นพลัง กรณี เทศบาลนครรังสิต พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการเข้าร่วมพัฒนาศักยภาพในด้านร่างกายมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุผู้สูงอายุต้องการรักษาสุขภาพร่างกายให้สดชื่น แข็งแรง ไม่อ่อนล้าไปตามวัย อันจะทำให้สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และพึ่งพาตัวเองได้ ซึ่งผลครั้งนี้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุที่มีอายุเกิน 60 ปี ของแอฟริก เอิร์ท (อ้างถึงในวัฒน์ วัฒนาวงศ์, 2555, หน้า 35 -36) ที่อธิบายว่าการพัฒนาผู้สูงอายุควรมีลักษณะภาระกิจเชิงพัฒนาการอันดับแรกที่ต้องทำคือทำให้ผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้และปรับตัวเกี่ยวกับความเสื่อมทางด้านร่างกาย เพราะตามทฤษฎีภาวะผู้สูงอายุทางด้านชีววิทยา ที่สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2539, หน้า 12) ได้กล่าวไว้ จะพบว่า การเป็นผู้สูงอายุเป็นผลเนื่องจากความชราภาพทางร่างกาย ที่เกิดขึ้นเพราะการเปลี่ยนแปลงด้านพันธุกรรม โครงสร้างร่างกาย อวัยวะ เนื้อเยื่อ ภูมิคุ้มกันที่ลดลงและความเสื่อมของเซลล์ต่าง ๆ ของร่างกาย ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในพื้นที่ชลบุรีจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาในด้านร่างกายเป็นสำคัญ และรองลงมาคือด้านจิตใจ สังคม และ ความรู้ทักษะในการทำงาน

เมื่อพิจารณารายละเอียดของผู้สูงอายุวัยต้นที่ต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานด้านร่างกาย จะพบว่า ผู้สูงอายุต้องการพัฒนาในเรื่องสวัสดิการด้านยารักษาโรคมามากที่สุด รองลงมาคือ ต้องการเวลาในการพักผ่อนนอนหลับมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่และ ต้องการพัฒนาเรื่องที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ แสดงว่าผู้สูงอายุแม้จะอยู่ในสังคมเมืองที่เชื่อว่าเจริญก้าวหน้า มีโรงพยาบาลและบุคลากรทางการแพทย์อยู่่มากแล้ว แต่สวัสดิการเรื่องยา ยังคงไม่เพียงพอทำให้มีความต้องการในเรื่องเหล่านี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชาญวิทย์ บ่วงราบ (2551, บทคัดย่อ) ที่พบว่าผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นมีความเป็นเมืองสูงเช่นเดียวกับจังหวัดชลบุรี มีความต้องการด้านการแพทย์และสาธารณสุขมากที่สุด รองลงมาคือด้านที่อยู่อาศัย แสดงว่า สังคมแบบเมืองยังจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับเรื่องสวัสดิการและที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมองว่า ควรมีการนำแนวคิดเรื่อง UD (Universal Design) ที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมให้ทุกกลุ่มวัยสามารถเข้าถึงได้มาใช้ในการพัฒนาเมืองชลบุรีให้เพิ่ม

มากขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน โดยในระยะเริ่มต้นอาจเน้นเรื่องการจัดทำที่อยู่อาศัยที่ทำให้ผู้สูงอายุไม่ต้องเดินขึ้นลงมากนัก รวมทั้งจัดให้มีทางลาดง่ายต่อการเดินหรือการใช้รถเข็น และการจัดให้มีห้องน้ำที่ปลอดภัย ไม่ลื่นล้มง่าย เป็นต้น

นอกจากนี้หากพิจารณาจาก ลำดับความต้องการของผู้สูงอายุทั้งวัยต้นและวัยกลางดั่งกล่าวจะเห็นว่าสอดคล้องกับแนวคิดความลำดับความต้องการของมาสโลว์ (สฤวัฒน์ วัฒนวงศ์ 2555, หน้า 8-10) คือ ระดับ 1 ความต้องการด้านร่างกาย ได้แก่ ต้องการอาหาร น้ำ ความต้องการทางเพศ ความต้องการพักผ่อนเพื่อการดำรงชีวิต ระดับ 3 ความต้องการด้านสังคม ได้แก่ ต้องการความรัก ต้องการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มและได้รับการยอมรับจากคนในกลุ่ม ระดับ 4 เป็นความต้องการได้รับการยกย่องหรือมีฐานะเด่นในสังคม ได้แก่ ต้องการได้รับการเคารพ สรรเสริญหรือยอมรับนับถือจากคนในสังคม ซึ่งความต้องการเหล่านี้ สฤมิล ว่องวานิช (2558, หน้า 35) ได้กล่าวว่า เป็นความต้องการจำเป็นที่หากไม่ได้รับการตอบสนอง จะยังคงสภาวะที่ขาดแคลน ถ้าได้รับแล้วจึงจะหายและความต้องการเหล่านี้จะมีระดับเพิ่มขึ้นตามลำดับชั้น คือ ต้องได้รับการตอบสนองคนชั้นแรก 3 ก่อนชั้นอื่น ๆ จึงจะตามมา

ดังนั้นจากผลการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี หากให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุ ควรทำกับผู้สูงอายุวัยต้นเป็นสำคัญ โดยกลุ่มนี้ควรมุ่งเน้นด้านร่างกายเป็นสำคัญ รองลงมาจึงเป็นด้าน จิตใจ สังคม และ ความรู้ทักษะ ส่วนผู้สูงอายุวัยกลาง แม้จะมีความต้องการพัฒนาศักยภาพน้อยกว่าวัยต้น แต่ก็เห็นว่ายังควรจะทำการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุวัยกลางอยู่ โดยควรมุ่งเน้นในด้านร่างกายและจิตใจเป็นพิเศษ เพื่อให้ผู้สูงอายุวัยกลาง ยังคงเป็นผู้สูงวัยที่มีศักยภาพและมีความสุข รู้สึกมีคุณค่าความหมายของการเป็นผู้สูงวัยที่มีพลัง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญดังนี้

1. ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในจังหวัดชลบุรี ควรจัดทำนโยบายและแผนการพัฒนาผู้สูงอายุโดยคำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางเป็นหลัก การศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าผู้สูงอายุต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานแตกต่างกันในทุก ๆ ด้าน การออกแบบใด ๆ จึงควรยึดความต้องการส่วนนี้เป็นสำคัญ

2. องค์กรที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุควรให้ความสนใจในการจัดทำนโยบายการวิจัย รวบรวมและเผยแพร่องค์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้สูงอายุให้ละเอียดรอบด้านมากขึ้น โดยไม่มองผู้สูงอายุแบบเหมารวม หมายความว่าควรแบ่งแยกผู้สูงอายุออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ เช่น กลุ่มที่อยู่ในพื้นที่เมือง ชนบท กลุ่มที่ช่วยเหลือตัวเองได้หรือกลุ่มที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ กลุ่มที่รวมกลุ่มสังคมเป็นประจำ หรือกลุ่มที่ไม่ค่อยเข้าร่วมกลุ่มสังคมเลย เป็นต้น เพราะจะทำให้เกิดความเข้าใจผู้สูงอายุที่ละเอียดลึกซึ้งและสอดคล้องกับความต้องการอันแท้จริงอันจะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้เพิ่มมากขึ้น ส่วนสถาบันการเรียนการสอนในระดับต่าง ๆ ควรนำความรู้จากการวิจัยใหม่ ๆ ดังกล่าวไปปรับใช้ในหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียน

นิสิต นักศึกษา ตลอดจนครูอาจารย์ เกิดความรู้ ความเข้าใจ และ ความตระหนักในความแตกต่างของ ผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นอันจะทำให้สามารถส่งเสริมการดูแลและการอยู่ร่วมกันกับผู้สูงอายุ (inclusiveness) ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามหลักสิทธิมนุษยชนที่เน้นการดูแลทุกคนร่วมกันอย่างเข้าใจ

3. ภาครัฐควรมีศูนย์กลางดำเนินการประสานงานกับทุกกระทรวง ทบวง กรม รวมทั้งกับ ภาคเอกชนในระดับจังหวัด อำเภอและตำบล เพื่อบูรณาการการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุที่ เชื่อมโยงสอดคล้องกันเป็นระบบ อันจะก่อให้เกิดการประหยัด คุ่มค่า และสร้างประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสังคมไทย

4. ภาคเอกชนรวมถึงภาครัฐทุกแห่งควรให้ความสำคัญในการนำแนวคิดเรื่อง UD (Universal Design) เน้นการจัดสภาพแวดล้อมในที่ทำงานที่เหมาะสมกับการทำงานของคนทุกกลุ่มและโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความแตกต่างหลากหลายให้สามารถใช้ได้เองโดยไม่ต้องคอยพึ่งพาใคร อันจะทำให้เขา เหล่านั้นรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง

5. สื่อมวลชนทุกระดับทั้งในระดับประเทศ จังหวัด หรือท้องถิ่นควรร่วมมือกันในการเป็น สื่อกลาง การสร้างความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนความร่วมมือในการพัฒนาศักยภาพการทำงานของ ผู้สูงอายุให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

หลังจากที่ได้ดำเนินการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่า การดำเนินการวิจัยครั้งต่อไปควรดำเนินการดังนี้

1. เนื่องจากการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุครั้งนี้ศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลาง เท่านั้น ยังไม่ครอบคลุมกลุ่มผู้สูงอายุลักษณะอื่น ๆ ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรทำศึกษากลุ่มตัวอย่างตาม ความเข้มแข็งและความอ่อนแอ หรือ การทำกิจกรรมและคุณค่า การรวมกลุ่มและการทำกิจกรรม หรือ เกณฑ์อื่น ๆ เช่น ชนชั้น เชื้อชาติ ศักยภาพ ฯลฯ ดังนियามต่าง ๆ ดังที่ได้อธิบายไว้ในบทที่ 2 ทั้งนี้เพื่อ เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างในเรื่องความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุ ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. เนื่องจากการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดชลบุรีเท่านั้น ยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ในลักษณะอื่น ๆ ของสังคมไทย ซึ่งมีทั้งพื้นที่ แบบเมือง แบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท และพื้นที่ชนบท ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรดำเนินการศึกษา เปรียบเทียบผู้สูงอายุในพื้นที่อื่น ๆ ด้วย หรืออาจจัดทำในภาคหรือภูมิภาคจะยิ่งเพิ่มความชัดเจนในการ เปรียบเทียบทำความเข้าใจ

บรรณานุกรม

- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.(2557).ประชากรสูงอายุไทย:ปัจจุบันและอนาคต. เข้าถึงได้จาก https://www.msociety.go.th/article_attach/13225/17347.pdf. วันที่สืบค้น 4 สิงหาคม 2559.
- กระทรวงแรงงาน (2557). แนวทางการส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำของผู้สูงอายุ. กรณีศึกษา: การจ้างงานผู้สูงอายุในภาคอุตสาหกรรมการผลิต. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติ สำนักเศรษฐกิจการแรงงาน สำนักปลัดกระทรวงแรงงาน กระทรวงแรงงาน.
- คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2559). ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านผู้สูงอายุและสังคมสูงอายุ (2556-2559), เข้าถึงได้จาก https://ora.kku.ac.th/Research_Inside.pdf. วันที่สืบค้น 5 สิงหาคม 2559.
- เจษฎา ทองรุ่งโรจน์. (2547). พจนานุกรมปรัชญาอังกฤษ-ไทย. กรุงเทพฯ: โบบาง.
- ชาญวิทย์ บ่วงราบ.(2551). ความต้องการการได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุในตำบลเสาธงหิน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ณัฐจิตตา เทวาลีศกุล วณิภา ศิริวรสกุล และ ชัชสรรัฐ รอดยิ้ม. (2559). แนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุจากภาระให้เป็นพลัง กรณีศึกษาเทศบาลนครรังสิต. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และ ศิลปะ*. ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑ เดือนมกราคม – เมษายน ๒๕๕๙ หน้า ๕๒๙-๕๔๕. เข้าถึงได้จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/viewFile/61498/50672>วันที่สืบค้น 4 สิงหาคม 2559.
- ณัฐภัทร ถวัลย์โพธิและคณะ. (2557).การศึกษาวิเคราะห์และยกย่องกฎหมายลำดับรองเพื่อรองรับอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการใช้งบประมาณเพื่อ จัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ.เข้าถึงได้จาก <http://thaitgri.org/?p=36723> วันที่สืบค้น 6 สิงหาคม 2559.
- ทวีรัชต์ อรุณเกียรติพงศา.(2550). การพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลสังขระ อำเภอสังขระ จังหวัดสุรินทร์. การศึกษากิษระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธนศ กนกเทศ. (2559). สังคมวิทยาสาธารณสุข. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธีรวิทย์ เอกะกุล. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.อุบลราชธานี : วิทยาการพิมพ์.
- ธงชัย สันติวงศ์. (2535). องค์การและการบริหาร. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- อัครศักดิ์ คงคาสวัสดิ์ (2550). Competency ภาคปฏิบัติเขาทำกันอย่างไร.กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- นงนภัส คู่ขวัญ เทียงกมล. (2551). การวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวม.กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นฤมล สุนสวัสดิ์.(2549). *การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: วันทิพย์.
 นนทยา อิทธิชินบัญชา.(2259).*แนวทางการสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับผู้สูงอายุ
 ในจังหวัดศรีสะเกษ*. Panyapiwat Journal Vol.8 No.1 January - April 2016. (หน้า
 111-121). เข้าถึงได้จาก
https://journal.pim.ac.th/uploads/content/2016/04/o_1ahduk9oi12u4sjhl89u61pr6a.pdf วันที่สืบค้น 5 สิงหาคม 2559.
- นวรรรณ พันธุมธธา.(2559). *คลังคำ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์.
- บุษยามาส สันธูประมา.(2539). *สังคมวิทยาความสูงอายุ*. เชียงใหม่: โรงพิมพ์สมพรการพิมพ์.
- บุญนาถ ติวกุล. (2545). *เมืองและสิ่งแวดล้อม*. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประจักษ์ น้ำประสานไทย. (2554).*รายงานวิจัยเรื่องการจัดบริการสังคมขององค์กรปกครองส่วน
 ท้องถิ่นภาค ตะวันออก*. บางแสน: ภาควิชาสังคมวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และ
 สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปัทมาวดี โพนบุญกุล. (2559).*ประเทศไทยกับสมดุลงานใหม่ในสังคมสูงวัย.จดหมายข่าวประชาคมวิจัย.
 ปีที่ 22 ฉบับที่ 127 พฤษภาคม-มิถุนายน 2559* หน้า 2-3.
- ปราโมทย์ ประสาทกุล (บรรณาธิการ).(2557). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2557*. กรุงเทพฯ:
 มูลนิธิ สถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิต พ.ศ. 2554*. (2556). เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๔
 กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชั่นส์.
- พจนานุกรมฉบับมติชน*. (2547). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- ไพโรจน์ คงทวีศักดิ์. (2559).การกลายเป็นเมือง ในคณาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. *แนวความคิดพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรม*.
 เชียงใหม่: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไพโรจน์ คงทวีศักดิ์. (2553).*แนวความคิดพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรม*.ใน อานันท์ กาญจนพันธุ์,
 จิราภาณู อดกกลิ่น(มมป). ทฤษฎีการสูงอายุ.เข้าถึงได้จาก <http://223.25.197.99/bcnuold/pdf>.
 วันที่สืบค้น 5 สิงหาคม 2559.
- ไพโรจน์ คงทวีศักดิ์. (2559).*วิถีชีวิตสังคมเมืองและโลกาภิวัตน์ ไนวส์นิต์ ปัญญาแก้ว (บรรณาธิการ).
 โลกสมัยใหม่ในชีวิตประจำวัน*.เชียงใหม่: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระไพศาล วิสาโล. (2558).*ทำเต็มที่แต่ไม่ซีเรียส*.พิมพ์ครั้งที่ 6.นนทบุรี : สัปปายะ,
 เพ็ญแข ประจันปัจจนิก (2550).รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอด
 ชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาภาวะพลัดพลังของผู้สูงอายุไทย.ใน อาชัญญา
 รัตน์อุบล. (2559). *การเรียนรู้ของผู้ใหญ่และผู้สูงอายุในสังคมไทย*.กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
 แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ภาวดี ทะไกรราชและคณะ. (2558). การพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ และสังคมอย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2558 หน้า 38-60.
- รดา สุวรรณดารา (2554). *รายงานศักยภาพผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วน ตำบลต่อหลัง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี*. รายงานกรณีศึกษาอิมระปริญญารัฐ ประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วัชรีย์ พฤทธิกานนท์และคณะ. (2554). *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ การสร้างแนวทางการมีงานทำมี รายได้แก่ข้าราชการผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ วิจัยแห่งชาติ.
- วิชัย โชควิวัฒน์. (2558). *มโนทัศน์ใหม่นิยมผู้สูงอายุและอายุการทำงานที่เหมาะสม*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- วิพรรณ ประจวบเหมาะและคณะ.(2553). *รายงานการศึกษาโครงการปรับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564)*. วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โครงการศูนย์สารสนเทศทางประชากรศาสตร์ ในแผนพัฒนาวิชาการจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย (จุฬาฯ 100 ปี).
- วรเวศม์ สุวรรณระดา. (2559). *Aging Society*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- วัชรีย์ พฤทธิกานนท์และคณะ. (2554). *การสร้างแนวทางการมีงานทำมีรายได้ให้แก่ข้าราชการผู้สูงอายุ ในพื้นที่ จังหวัดเชียงใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- วิพรรณ ประจวบเหมาะและคณะ .(2553). *รายงานการศึกษาโครงการปรับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564)*. กรุงเทพฯ: โครงการศูนย์สารสนเทศประชากรศาสตร์ใน แผนพัฒนาวิชา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (จุฬา 100 ปี) วิทยาลัยประชากรศาสตร์.
- ศิริภัสสรศรี วงศ์ทองดี.(2559). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- คันสนีย์ จันท์อรานุภาพ. (2547).อิทธิพลของกระบวนการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยตามทฤษฎี Modernization Theory ต่อสถานภาพและบทบาทของผู้สูงอายุ. *วารสารปาริชาติ*.ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 เมษายน-กันยายน 2540 หน้า 36-42.
- ศุภชัย ศรีสุชาติและแก้วขวัญ ตั้งติพงษ์กุล.(2557). *แนวทางการส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำของ ผู้สูงอายุ กรณีศึกษา: การจ้างงานผู้สูงอายุในภาคอุตสาหกรรมการผลิต*. เข้าถึงได้จาก <http://research.mol.go.th/2013/rsdat/data/doc/QMZPX00/01QMZPX00.pdf>. วันที่สืบค้น 7 สิงหาคม 2559.
- สุธินี ฤกษ์ขำ. (2557). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หลักการและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุโท เจริญสุข. (2520). *พจนานุกรมคำศัพท์จิตวิทยาและประวัติจิตวิทยาสาระสำคัญ*. กรุงเทพฯ: โอ เดียนสโตร์.
- สุนิสา ช่อแก้ว (2559). *ความสามารถในการมีงานทำ ประเด็นท้าทายการบริหารคนในทศวรรษหน้า*.

- พยัต วุฒิรงค์(บรรณารักษ์). ใน *การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในทศวรรษหน้า*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธญาณ โอบอ้อม.(2557).การพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวทาง พุทธศาสนา. ดุษฎีนิพนธ์ หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย.มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. เข้าถึงได้จาก <http://www.mcu.ac.th/userfiles/file/thesis/Doctor-of-Philosophy/Public-Administration/57-12-1-011.pdf> วันที่สืบค้น 20 สิงหาคม 2559.
- สุพัฒนชัย โพธิ์แก้ว. (2557).*การพัฒนาเมืองและชนบท*. กรุงเทพฯ:ทริปปี้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2555). *จิตวิทยาเพื่อการฝึกอบรมผู้ใหญ่*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2553). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ติरणันท์. (๒๕๕๐). *การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข.(๒๕๓๙). *สังคมวิทยาภาวะสูงอายุความเป็นจริงและการคาดการณ์ในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ .(2558). *รายงานสถิติจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2558*.กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ .(2559). *รายงานสถิติจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2559*.กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.(2556).*ชุดความรู้การดูแลตนเองและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ความมั่นคงในชีวิต*.กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อภิญา เพ็องสกุล. (2546).*อัตลักษณ์ : การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด = Identity*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2559). *การเรียนรู้ของผู้ใหญ่และผู้สูงอายุในสังคมไทย*.กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อานันท์ กาญจนพันธ์. (2559). *ทุนทางสังคมกับการพัฒนาเมือง.นนทบุรี : มูลนิธิสถาบันสร้างสรรค์ปัญญา สาธารณะ*.
- อานันต์ ภาวสุทธิไพศิฐ.(2559). *ครอบครัวในชนบทเมื่อคนเกิดน้อยอายุยืนและอพยพ.จดหมายข่าวประชาคมวิจัย*. ปีที่ 22 ฉบับที่ 127 พฤษภาคม-มิถุนายน 2559 หน้า 4-9.
- Anthony Robins. (2560). *Habits for well being, 6 core human needs by Anthony Robins* เข้าถึงได้จาก <http://www.habitsforwellbeing.com/6-core-human-needs-by-anthony-robins>. วันที่สืบค้น 18 ม.ค. 60.
- Lemme, B.H. 1995.*Development in Adulthood*. USA.:Allyn&Bacon.

สัมภาษณ์

สุภาพ (นามสมมุติ). ชมรมข้าราชการบำนาญจังหวัดชลบุรี.สัมภาษณ์ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2560.

ศุภวดี (นามสมมุติ).ชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยบูรพา จ.ชลบุรี. สัมภาษณ์ 9 มิถุนายน พ.ศ.2560.

อารี (นามสมมุติ).เจ้าของร้านค้าคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย จ.ชลบุรี. สัมภาษณ์ 9 มิถุนายน พ.ศ.2560.

จรี(นามสมมุติ).พนักงานแม่บ้านศาลเจ้า “เจ๋งเติ๊กเซียงตั้ง” มูลนิธิส่งเสริมศิลปกรรม จ.ชลบุรี. สัมภาษณ์ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2560.

วิรัช (นามสมมุติ).เจ้าของร้านแก๊ส สีแยกบ้านสวน จ.ชลบุรี. สัมภาษณ์ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2560.

ก๊กเอง (นามสมมุติ).พ่อค้าขายขนมถึงแตก แยกปลั่งเล บางแสน จ.ชลบุรี. สัมภาษณ์ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2560.

สมควร (นามสมมุติ).ชมรมผู้สูงอายุ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จ.ชลบุรี. สัมภาษณ์ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2560.

มาลิน (นามสมมุติ).ชมรมผู้สูงอายุ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จ.ชลบุรี. สัมภาษณ์ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2560.

ภาวดี(นามสมมุติ). ชมรมข้าราชการบำนาญจังหวัดชลบุรี.สัมภาษณ์ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2560.

สมพงษ์ (นามสมมุติ). อาสาสมัครตำรวจบ้าน อำเภอบ่อทองจังหวัดชลบุรี.สัมภาษณ์ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2560.

สำรวม(นามสมมุติ). อาสาสมัครตำรวจบ้าน อำเภอบ่อทองจังหวัดชลบุรี. สัมภาษณ์ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2560.

यी(นามสมมุติ). เจ้าหน้าที่พิธีกรรมอิสระ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี. สัมภาษณ์ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2560.

สาลี(นามสมมุติ). แม่บ้านซักรีดทั่วไป อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี. สัมภาษณ์ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2560.

อุบลวรรณ (นามสมมุติ). ประธานชมรมผู้สูงอายุอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี.สัมภาษณ์ 21 มิถุนายน พ.ศ.2560.

เชี่ยม(นามสมมุติ). แม่ค้าขายกล้วยเดี่ยวตลาดอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี.สัมภาษณ์ 22 มิถุนายน พ.ศ.2560.

ภาคผนวก 1

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี
The Needs of the Elderly's Work Efficiency Development in Chonburi Province.

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจข้อมูลของผู้สูงอายุ ในโครงการวิจัยเรื่อง ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีเพื่อเป็นข้อมูลในการนำเสนอการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีได้ตรงตามความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุมากที่สุด แบบสอบถามนี้มีคำถามแบ่งเป็น 4 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุจำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และ สุขภาพ ของผู้สูงอายุ จำนวน 20 ข้อ

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับสถานการณ์การทำงานของผู้สูงอายุจำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุ 8 ข้อ

ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากท่าน ในการตอบแบบสอบถามให้ครบถ้วน ข้อมูลที่ได้จะนำไปวิเคราะห์ ในภาพรวมของจังหวัด และไม่มีผลเสียใดๆ ต่อผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดีและกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเนตร สุวรรณละออง
ผู้วิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ

1. ชื่อ-สกุล.....
2. ที่อยู่.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....เบอร์ติดต่อ.....
3. เพศ
 1. ชาย   2. หญิง
4. อายุ.....ปี
5. สถานภาพสมรส
 1. สมรส(แต่งงานแล้ว)   2. หม้าย(คู่สมรสเสียชีวิต)
 3. หย่าร้าง(แต่งงานแล้วจดทะเบียนหย่า)   4. โสด(ยังไม่ได้แต่งงาน)
 5. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
6. ศาสนา
 1. พุทธ   2. คริสต์   3. อิสลาม   4. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
7. ระดับการศึกษา
 1. ไม่ได้ศึกษา   2. ประถมศึกษา   3. มัธยมศึกษาตอนต้น
 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช   5. ปวส/ อนุปริญญา   6.ปริญญาตรีหรือ
เทียบเท่า
 7.ปริญญาโท   8. ปริญญาเอก   9. อื่นๆ ระบุ.....
8. จำนวนสมาชิกที่พักอาศัยด้วย (รวมผู้สูงอายุ).....คน
9. สถานะในครอบครัว
 1. หัวหน้าครอบครัว   2. สมาชิกในครอบครัว
 3. ผู้อาศัย
10. ลักษณะของครอบครัวที่อยู่อาศัยด้วย
 1. อาศัยอยู่คนเดียว   2. อาศัยอยู่กับคู่สมรสเท่านั้น
 3. อาศัยอยู่กับบุตรเท่านั้น   4. อาศัยอยู่กับหลาน
 5. อาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตร   6. อาศัยอยู่กับคู่สมรสและหลาน
 7. อาศัยอยู่กับคู่สมรส บุตรและหลาน   8. อาศัยอยู่กับอื่น ๆ (ระบุ).....

ส่วนที่ 2 สถานการณ์ทาง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และ สุขภาพ ของผู้สูงอายุ

11. รายได้ทั้งหมดต่อเดือน.....(บาท)

1. ต่ำกว่า 5,000   2. 5,000-10,000   3. 10,001-15,000
 4. 15,001-20,000   6. 20,001-25,000   7. 25,001-30,000
 8. 30,001-35,000   9. 35,001-40,000   10. 40,001-45,000
 11. 45,001-50,000   11. 50,000 บาทขึ้นไป   12. อื่น ๆ ระบุ

12. ปัจจุบันแหล่งรายได้ที่สำคัญที่สุดในการดำรงชีวิตของท่าน

1. การทำงาน   2. เงินบำนาญ/บำเหน็จ
 3. เบี้ยจากทางราชการ   4. ดอกเบี้ยเงินออม/เงินออม/ทรัพย์สิน
 5. คู่สมรส   6. บุตร
 7. พ่อ/แม่   8. พี่/น้อง/ญาติ
 9. อื่น ๆ ระบุ.....

13. ท่านพึงพอใจภาวะการเงินของท่านเพียงใด

1. มาก   2. ปานกลาง   3. น้อย   4. ไม่พอใจ

14. ท่านมีการออมหรือสะสมเงิน ทอง หรือ ทรัพย์สินอย่างอื่น (เช่น รถ/บ้าน/ที่ดิน/หุ้น/ออมในกลุ่ม
 สัจจะออมทรัพย์หรือธนาคาร ฯลฯ) หรือไม่

1. มี   2. ไม่มี

15. ท่านมีหนี้สินเพียงใด

1. มีมาก   2. มีปานกลาง
 3. มีเล็กน้อย   4. ไม่มี

16. ท่านประสบปัญหาทางการเงิน ท่านจะขอความช่วยเหลือจากใครได้หรือไม่

1. ได้   2. ไม่ได้   3. ไม่แน่ใจ

17. สถิติการความช่วยเหลือที่ได้รับเป็นจำนวนเงิน

1. เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ.....บาท/เดือน
 2. เบี้ยผู้พิการ จำนวน.....บาท/เดือน
 3. เงินช่วยเหลืออื่นๆระบุ.....เป็นจำนวนเงิน.....บาท/เดือนหน่วยงานที่

ให้

4. ไม่มี

18. สิทธิการรักษาพยาบาลของผู้สูงอายุที่ใช้ปัจจุบัน
1. บัตรทอง/บัตรผู้สูงอายุ
2. ชำระเงินเอง
3. จ่ายตรง/สิทธิเบิกได้
4. สิทธิอื่น ๆ (ระบุ).....
19. การเป็นสมาชิกของกลุ่มในชุมชน
1. ไม่เป็นสมาชิก ระบุสาเหตุ.....
2. เป็นสมาชิก(โปรดระบุกลุ่ม)
- 1.กลุ่มผู้สูงอายุ
2. กลุ่มออม.
3. อื่นๆ ระบุ.....
20. ท่านชอบการเข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่มหรือไม่
1. ชอบ 2. ไม่ชอบ 3. เฉยๆ
21. ผู้ให้การดูแลในการทำกิจกรรมประจำวันมากที่สุด
1. ไม่มี
2. มี (ระบุเพียง 1 คน)
1. บุตรสาว 2. บุตรชาย 3. หลาน
4. คู่สมรส 5.ญาติพี่น้อง 6. เพื่อนบ้าน
- 7.จ้างผู้ดูแล อื่นๆ (ระบุ).....
22. การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
1. การไปวัด 2. การนั่งสมาธิ
3. การไหว้พระสวดมนต์ 4. การทำบุญ ตักบาตร
5. อื่น ๆ ระบุ.....
23. การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา
1. ไม่เข้าร่วม ระบุสาเหตุ.....
2. เข้าร่วม ระบุสาเหตุ.....
- 24.การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม(เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานเลี้ยงรุ่น การอบรม ฯลฯ)
- 1.ไม่เข้าร่วม
- 2.เข้าร่วมมาก (4 ครั้งต่อเดือนขึ้นไป)
3. เข้าร่วมปานกลาง (2-3 ครั้งต่อเดือน)
4. เข้าร่วมน้อย(อย่างน้อย 1 ครั้งต่อเดือน)

25. การสื่อสารออนไลน์ผ่านระบบมือถือหรือคอมพิวเตอร์

1. ไม่เคยเลย 2. มาก (ทุกวัน)
 3. ปานกลาง (วันเว้นวัน) 4. น้อย(นาน ๆ ครั้ง)

26. ท่านได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคเรื้อรัง (หายยาก) ใดต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ความดันโลหิตสูง 2. โรคหลอดเลือดสมอง 3. หัวใจขาดเลือดชั่วคราว
 4. อัมพาต/อัมพฤกษ์ 5. เบาหวาน 6. โรคหอบหืด
 7. โรคปอด 8. โรคสมองเสื่อม 9. โรคซึมเศร้า
 10. โรคปวดหลัง 11. โรคข้อต่อ-กระดูก 12. โรคช่องปาก
 13. โรคเกี่ยวกับสายตา 14. ภาวะแพ้อาหารหรือลำไส้อักเสบ
 15. โรคเกี่ยวกับการได้ยิน 16. อื่นๆ ระบุ.....

27. การออกกำลังกายของท่าน

1. ไม่ได้ออกกำลังกายและไม่เคยคิดจะเริ่มทำ 2. ไม่ได้ออกกำลังกายแต่ตั้งใจว่าจะเริ่มทำ
 3. เพิ่งเริ่มออกกำลังกาย 4. ออกกำลังกายแต่ไม่สม่ำเสมอ
 5. ออกกำลังกายสม่ำเสมอ

28. ท่านคิดว่าสุขภาพของท่านอยู่ในระดับใด

1. ดีมาก 2. ดี 3. ปานกลาง 4. ไม่ดี

29. ปัจจุบันท่านรับประทานยาอะไรเป็นประจำ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ หากมี)

1. ไม่มี 2. ยาประจำจากแพทย์
 3. ยาสมุนไพร 4. ยาวิตามินบำรุง
 5. ยาชุด(ซื้อรับประทานเอง) 6. อื่น ๆ ระบุ .....

30. ท่านประเมินตนเอง ขณะนี้ท่านเผชิญกับปัญหาด้านใดมากที่สุด

1. เศรษฐกิจ 2. สังคม
 3. วัฒนธรรม 4. สุขภาพ
 5. การเมือง 6. สิ่งแวดล้อม เช่น อากาศ น้ำ ป่า
 7. ไม่มี 8. อื่นๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 3 สถานการณ์การทำงานของผู้สูงอายุ

31. อาชีพก่อนอายุ 60 ปี

☐ 1. ข้าราชการ	☐ 2. พนักงานรัฐวิสาหกิจ
☐ 3. รับจ้างทั่วไป	☐ 4. เกษตรกร
☐ 5. ประกอบกิจการส่วนตัว	☐ 6. ไม่ได้ทำงาน
☐ 7. อื่นๆ โปรดระบุ.....	

32. ท่านทำงานดังกล่าวในข้อ 31 มากี่ปี..... (ปี)

33. ในระหว่าง 7 วันก่อนการสัมภาษณ์ท่านทำงานหรือไม่

1. ทำงาน (ให้ข้ามข้อ 34 ไปทำข้อ 35-38)
2. ไม่ทำงาน (ให้ตอบข้อ 34 และข้ามไปทำข้อ 39-40)

34. เหตุผลที่ท่านไม่ทำงาน

☐ 1. ต้องดูแลบ้านหรือคนในครอบครัว	☐ 2. ครอบครัวไม่ต้องการให้ทำงาน
☐ 3. สุขภาพไม่เอื้อ/เจ็บป่วย	☐ 4. ทำไม่ไหวเพราะป่วย/พิการ
☐ 5. กำลังหางานทำ/รอทำงาน	☐ 6. เป็นข้าราชการบำนาญ
☐ 7. ไม่ประสงค์จะทำงาน	☐ 8. อื่น ๆ ระบุ.....

35. งานที่ท่านทำเป็นประจำในปัจจุบัน

☐ 1. เกษตรกรรม (ทำไร่ ทำนา เลี้ยงสัตว์)	☐ 2. ประมง
☐ 3. รับจ้าง	☐ 4. ค้าขาย/ธุรกิจ
☐ 5. อุตสาหกรรม	☐ 6. การศึกษา
☐ 7. การเมือง	☐ 8. อื่น ๆ (ระบุ).....

36. เหตุผลที่ท่านทำงาน

☐ 1. ต้องการมีรายได้	☐ 2. ต้องการมีเพื่อน
☐ 3. ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	☐ 4. ต้องการสร้างคุณค่าให้กับตนเอง
☐ 5. อื่นๆ (ระบุ).....	

37. ท่านมีความสุขในการทำงานปัจจุบัน ข้อ 35 มากน้อยเพียงใด

☐ 1. มาก	☐ 2. ปานกลาง
☐ 3. น้อย	☐ 4. ไม่มี

38. ท่านคิดว่าท่านมีความสามารถในการทำงานจนถึงอายุเท่าใด (ระบุ)..... (ปี)

39.คุณสมบัตส่วนตัว ทักษะความชำนาญที่ท่านคิดว่าท่านมีมากที่สุด (โปรดเรียง 3 ลำดับ)

1. ระบุลำดับ 1.....
2. ระบุลำดับ 2.....
3. ระบุลำดับ 3.....

40. ความรู้/ ภูมิปัญญา ที่ท่านคิดว่าท่านมีมากที่สุด (โปรดเรียง 3 ลำดับ)

1. ระบุลำดับ 1.....
2. ระบุลำดับ 2.....
3. ระบุลำดับ 3.....

ส่วนที่ 4 ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงาน

41.ท่านต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานหรือไม่

1. ต้องการ (ข้ามข้อ 42และให้ไปตอบข้อ 43- 48)
2. ไม่ต้องการ (ตอบข้อ 42 และตอบข้อ 45 - 48)

42. เหตุผลใดที่ท่านจึงไม่ต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงาน

1. มีศักยภาพเพียงพอแล้ว 2. ไม่มีเวลา
3. ไม่สะดวก 4. สุขภาพไม่อำนวย
5. ไม่มีเงิน 6. ไม่ได้ทำงานอะไรจึงไม่จำเป็นต้องพัฒนา
7. อื่น ๆ (ระบุ).....

43.เหตุผลใดที่ท่านจึงต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงาน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ต้องการความรู้เพื่อสามารถปรับตัวดำรงอยู่ในสังคม
2. ต้องการทักษะเพื่อสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในสังคมได้
3. ต้องการความรู้เพื่อสามารถถ่ายทอดความรู้ความสามารถที่มีอยู่ให้แก่สังคม
4. ต้องการความรู้เพื่อควบคุมสภาพแวดล้อมให้มีความเข้าใจความเป็นไปในสังคมและเรียนรู้

เพื่อให้

สามารถมีส่วนร่วมในสังคม

5. ต้องการความรู้ที่จะพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้ตนเองพึงพอใจในชีวิตมากยิ่งขึ้น
6. ต้องการรายได้เพิ่ม
7. ต้องการแบ่งเบาภาระในครอบครัว
8. อื่น ๆ (ระบุ).....

44. ท่านต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านต่างๆ มากน้อยเพียงใด โปรดระบุเครื่องหมาย / ในช่องที่กำหนดให้ตามความต้องการของท่าน

ความต้องการพัฒนาศักยภาพ การทำงานในด้านร่างกาย	ระดับความต้องการ			ไม่ต้องการ (ระบุเหตุผล..)
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1.ท่านต้องการให้มีการพัฒนาเรื่องคุณภาพอากาศ				
2.ท่านต้องการให้มีการควบคุมคุณภาพอาหารและ น้ำดื่มที่จำหน่ายในชุมชนให้มีมาตรฐาน				
3.ท่านต้องการให้มีระบบบริการยารักษาโรค สำหรับผู้สูงอายุ				
ความต้องการพัฒนาศักยภาพ การทำงานในด้านร่างกาย (ต่อ)	ระดับความต้องการ			ไม่ต้องการ (ระบุเหตุผล..)
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
4.ท่านต้องการให้มีการสนับสนุนเครื่องนุ่งห่ม				
5.ท่านต้องการพื้นที่ในการออกกำลังกายที่ เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ				
6.ท่านต้องการให้ชุมชนมีการพัฒนาเรื่องระบบ ห้องสุขาสำหรับผู้สูงอายุ				
7.ท่านต้องการให้มีการพัฒนาเรื่องที่อยู่อาศัยที่ เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ				
8.ท่านต้องการได้รับการพัฒนาสมรรถภาพทาง เพศให้เป็นปกติ				
9.ท่านต้องการพัฒนาร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรง				
10.ท่านต้องการให้ชุมชนมีการออกแบบ สภาพแวดล้อม แบบ Universal Design หรือ อารยสถาปัตย์ กล่าวคือ สถานที่ สิ่งของ ทุกอย่าง รอบตัวจะเน้นการใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ทุกคน โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่อง เพศ วัย ความพิการ เป็น ต้น				
ความต้องการพัฒนาศักยภาพ การทำงานในด้านจิตใจ	ระดับความต้องการ			ไม่ต้องการ (ระบุเหตุผล..)
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1.ท่านต้องการความรักจากคนรอบข้าง				
2.ท่านต้องการ การเคารพให้เกียรติจากคนรอบ ข้าง				
3.ท่านต้องการความเข้าใจจากคนรอบข้าง				

4.ท่านต้องการความมั่นคงในชีวิตมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่				
5.ท่านต้องการความปลอดภัยในการดำรงชีวิต				
6.ท่านต้องการเพื่อนที่เข้าใจท่าน				
7.ท่านต้องการให้ครอบครัวมีความอบอุ่นมากขึ้น				
8.ท่านต้องการปฏิบัติศาสนกิจตามโอกาส				
9.ท่านต้องการความมั่นใจในตนเองเพิ่มมากขึ้น				
10.ท่านต้องการอุทิศตนเพื่อสังคม				
ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านสังคม	ระดับความต้องการ			ไม่ต้องการ (ระบุเหตุผล..)
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1.ท่านต้องการได้รับการยกย่องนับถือทางสังคม				
2.ท่านต้องการได้รับการยอมรับจากสังคม				
3.ท่านต้องการความก้าวหน้าในชีวิตมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่				
ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในด้านสังคม (ต่อ)	ระดับความต้องการ			ไม่ต้องการ (ระบุเหตุผล..)
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
4.ท่านต้องการให้มีการจัดบริการการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ				
5.ท่านต้องการสร้างประโยชน์ให้กับสังคม				
6.ท่านต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น				
7.ท่านต้องการสร้างความสัมพันธ์และเครือข่ายกับกลุ่มคนต่างๆ				
8.ท่านต้องการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้สังคมมีความสงบและสันติ				
9.ท่านต้องการระบบบริการทางสังคมที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างภาคภูมิใจ				
10.ท่านต้องการส่งต่อสังคมที่มีความสุขและดีงามยังรุ่นต่อไป				

ความต้องการพัฒนาศักยภาพ การทำงานในด้านความรู้ทักษะในการทำงาน	ระดับความต้องการ			ไม่ต้องการ (ระบุเหตุผล..)
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1.ท่านต้องการพัฒนาความสามารถด้าน คอมพิวเตอร์และสื่อสารออนไลน์				
2.ท่านต้องการพัฒนาความสามารถในการใช้ อุปกรณ์สื่อสารต่าง ๆ เช่น มือถือ คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต				
3.ท่านต้องการพัฒนาความสามารถทางด้าน ภาษาอังกฤษ				
4.ท่านต้องการพัฒนาทักษะด้านการ ทำงานเป็นทีม				
5.ท่านต้องการพัฒนาทักษะด้านการจัดการความ ขัดแย้ง				
6.ท่านต้องการพัฒนาทักษะด้าน การคิด พูด ฟัง เพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ				
7.ท่านต้องการพัฒนาความสามารถด้านการ ปรับตัวให้กับสังคม				
8.ท่านต้องการพัฒนาบุคลิกภาพให้สง่างาม				
ความต้องการพัฒนาศักยภาพ การทำงานในความรู้ทักษะในการทำงาน (ต่อ)	ระดับความต้องการ			ไม่ต้องการ (ระบุเหตุผล..)
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
9.ท่านต้องการพัฒนาความรู้ทางด้าน กฎหมาย เพื่อพิทักษ์และปกป้องสิทธิอันพึงมีพึงได้ของ บุคคลและสังคม				
10.ท่านต้องการพัฒนาความรู้/วิชาการในอาชีพ ใหม่ๆ เช่น การชงกาแฟ การทำอาหาร การลงทุน หุ้น เพื่อสร้างรายได้เพิ่ม				

45.ท่านคิดว่าการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในยุคปัจจุบันมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใด

1. มาก

2. ปานกลาง

3. น้อย

4. ไม่จำเป็น

46. ท่านคิดว่าท่านมีส่วนร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุมากน้อยเพียงใด 1. มาก   2. ปานกลาง   3. น้อย   4. ไม่มีเลย
47. ท่านคิดว่าใครควรมีส่วนรับผิดชอบในการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุมากที่สุด
1. ภาครัฐ   2. ภาคเอกชน
 3. ภาคประชาสังคม   4. ทุกภาคส่วน
 5. ตัวผู้สูงอายุเอง   6. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
48. ท่านคิดว่า การพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุควรมีรูปแบบอย่างไร
1. การฝึกอบรมตามหลักสูตร
 2. การศึกษานอกระบบเป็นการจัดกิจกรรมที่ยืดหยุ่น
 3. การศึกษาในระบบ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีหลักสูตร/รูปแบบชัดเจน
 4. การศึกษาตามอัธยาศัย
 5. การเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยสื่อต่าง ๆ
 6. การเรียนรู้ด้วยการท่องเที่ยว
 7. อื่นๆ ระบุ.....

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....

วันที่ .....เดือน.....ปี.....

ภาคผนวก 2

แนวการสัมภาษณ์ความต้องการแบบเจาะลึก
เรื่อง ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี
The Needs of the Elderly's Work Efficiency Development in Chonburi Province.

---

1. ประวัติความเป็นมาของผู้สูงอายุ
  - 1.1 เชื้อชาติ/ภูมิลำเนา
  - 1.2 ครอบครัว
  - 1.3 การศึกษา
  - 1.4 ศาสนา/ความเชื่อ
  - 1.5 เศรษฐกิจ /อาชีพ/งาน
2. ลักษณะของ ครอบครัว เพื่อน งาน ในเรื่องกิจกรรม บทบาท และความสัมพันธ์อย่างไรบ้าง
3. ความสัมพันธ์ระหว่างงาน ครอบครัว เพื่อนกับผู้สูงอายุ
4. กลุ่มกิจกรรม/การรวมกลุ่มที่ชื่นชอบและคาดหวัง
5. ความสนใจ
6. วัฒนธรรมของพื้นที่
7. การเมืองของพื้นที่
8. สิ่งแวดล้อมของพื้นที่
9. ความหมายของการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุ
10. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใด/
ในพื้นที่มีการพัฒนาศักยภาพการทำงานหรือไม่/อย่างไร
11. ประเด็นการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุที่ควรมุ่งเน้น
12. การพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุควรทำอย่างไร ใครทำ ที่ไหน เมื่อไหร่
13. ประเมิน จุดอ่อน จุดแข็งของการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในพื้นที่
- 13.ประเมิน โอกาสและอุปสรรคของการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในพื้นที่

ภาคผนวก 3

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาโครงการวิจัย

รหัสโครงการวิจัย 111 030/2560

โครงการวิจัยเรื่อง ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี
ส่วนนำโครงการวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร สุวรรณละออ
หน่วยงานที่สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาแล้วเห็น
โครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรี
ในความเป็นมนุษย์ ไม่มีองค์ประกอบใดที่ผิด จริยธรรม และเมื่อให้สัตยาบันตรวญแนกตัวอย่างการวิจัยและผู้เข้าร่วม
โครงการวิจัย

- ๑. เอกสารโครงการวิจัยฉบับภาษาไทย ฉบับที่ ๓ วันที่ ๒๖ เดือน เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐
- ๒. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ฉบับที่ ๓ วันที่ ๒๖ เดือน เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐
- ๓. เอกสารแนบหนังสือความยินยอมจากผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ฉบับที่ ๓ วันที่ ๒๖ เดือน เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐
- ๔. เอกสารแนบรายละเอียดเงื่อนไขข้อที่ได้ในการวิจัยซึ่งผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว หรือผู้ที่ได้รับแจ้งโดย
จึงจากผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ฉบับที่ ๓ วันที่ ๒๖ เดือน เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐

การรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ฉบับนี้ มีผลตั้งแต่วันที่ ๓ เดือน มิถุนายน
พ.ศ. ๒๕๖๐

ออกให้ ณ วันที่ ๒๖ เดือน เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐

ลงนาม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร สุวรรณละออ)
ประธานคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยบูรพา